RĪGAS CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS

GADAGRĀMATA

2013

02(05)
Ri 484

RĪGAS DOMES
IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS UN SPORTA DEPARTAMENTS

REDKOLĒĢIJA

Ādolfs Knolls (Čehijas Nacionālās bibliotēkas direktora vietnieks)
Krista Talvi (Igaunijas Nacionālās bibliotēkas galvenā speciāliste tālākizglītības jautājumos)
Dzidra Šmita (RCB direktore)
Doloresa Veilande (RCB direktora vietniece)
Andra Vīta (RCB direktora vietniece)
Daiga Bērziņa (RCB Bibliotēku dienesta vadītāja)
Inta Sallinene (RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste)

Sastādītāja **Inta Sallinene**
Redaktore **Agra Turlaja**
Korektore **Zinta Geršmane**
Māksliniece **Daiga Brinkmane**
Maketētāja **Daiga Brinkmane**

Gadagrāmatā izmantotas RCB foto arhīva fotogrāfijas, kā arī foto no personīgajiem arhīviem

Gadagrāmata iespiesta tipogrāfijā SIA "Veiters korporācija"

ISBN 978-9934-8218-5-1
ISSN 1691-1377

© Rīgas Centrālā bibliotēka

SATURA RĀDĪTĀJS

DZIDRA ŠMITA. Ievadvārdi 6

Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku adreses 8

Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku 2013. gada skaitliskie rādītāji 11

TĀDI MĒS ESAM – VIENOTI, BET DAUDZKRĀSAINI

Rīgas Centrālā bibliotēka 16

Administrācija 16

Personāla nodaļa 18

Sabiedrisko attiecību nodaļa 18

Projektu vadības nodaļa 19

Bibliotēku dienests 19

Metodiskā nodaļa 20

Komplektēšanas un apstrādes nodaļa 21

Repozitārijs 22

Starpbibliotēku abonements 23

Saimniecības nodaļa 23

Automatizācijas nodaļa 23

Pieaugušo literatūras nodaļa 24

Bērnu literatūras nodaļa 27

Filiālbibliotēkas un ārējie apkalpošanas punkti

Filiālbibliotēka «Avots» 28

Biķernieku filiālbibliotēka 29

Bišumuižas filiālbibliotēka 30

Bolderājas filiālbibliotēka 31

Čiekurkalna filiālbibliotēka 32

Daugavas filiālbibliotēka 33

Grīziņkalna filiālbibliotēka 34

Iļģuciema filiālbibliotēka 35

Imantas filiālbibliotēka 36

Jaunciema filiālbibliotēka 37

Juglas filiālbibliotēka 38

Filiālbibliotēka «Kurzeme» 39

Ķengaraga filiālbibliotēka 40
Mežciema filiālbibliotēka 41
Filiālbibliotēka «Pārdaugava» 42
Pļavnieku filiālbibliotēka 43
Filiālbibliotēka «Pūce» 44
Filiālbibliotēka «Rēzna» 45
Sarkandaugavas filiālbibliotēka 6
Filiālbibliotēka «Strazds» 47
Šampētera filiālbibliotēka 48
Torņakalna filiālbibliotēka 49
Filiālbibliotēka «Vidzeme» 50
Filiālbibliotēka «Zemgale» 52
Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka 53
Filiālbibliotēka «Zvirbulis» 4
RCB ārējais apkalpošanas punkts «Saulaino dienu bibliotēka» 55
RCB ārējais apkalpošanas punkts Dienas aprūpes centrā bezpajumtniekiem un maznodrošinātajiem 56
RCB ārējais apkalpošanas punkts Brasas cietumā 57

AKTUĀLIE BIBLIOTĒKU ATTĪSTĪBAS VIRZIENI PASAULĒ

Viļņa galotnē vai paisuma pārsteigti? Ieskats IFLA «Ziņojumā par attīstības tendencēm» 60
Somijas publisko bibliotēku politika, 2015 72

PASAULES UN LATVIJAS APRITĒ

DZIDRA ŠMITA. Bibliotekāra uzdevums ir palīdzēt nevis meklēt, bet atrast 82
DOLORESA VEILANDE. Pasaules profesionāļu forums Singapūrā 84
ANDRA VĪTA. Stokholmas pilsētas bibliotēkas 88
AIGA BALODE. Vēl viens rudens Budapeštā 92
INTA SALLINENE. Mācību diena Saulkalnē un Salaspilī 96
INTA SALLINENE. Pie četru novadu ziemeļkurzemniekiem 98
DAINA ĢEIBAKA. Divas fotoizstādes – lasītāji un bibliotekāri 104

PĒTĪJUMI UN ATKLĀJUMI

JANA DREIMANE. Rīgas tautas bibliotēkas nacistiskās okupācijas laikā (1941–1944) 108
VELGA BĀLIŅA. Vectēvs 119

ATMIŅU GRĀMATAS LAPPUSES

RASMA BĀLIŅA. Ar Trešās atmodas elpu un garu 126
INGRĪDA RASA, MARGITA ZEMĪTE. Bišumuižnieku stāsti Bišumuižā 129

SARUNAS GADA GARUMĀ

INTAS SALLINENES sarunas ar kolēģiem

Būt savas tautas vidū. Saruna ar **Spodru Rozenbergu** 134
Pasaulei nav ne vainas. Saruna ar **Anitu Pitrāni** 144
Aijas smaids. Saruna ar **Aiju Zvirbuli** 148
«Baltais zvirbulis» – tā ir atbildība. Saruna ar **Ingūnu Strangu** 154
Par odziņām un pilieniem ne tikai informācijas okeānā. Saruna ar **Jāni Apsi** 158
Man dzīvē šai laimējies ļoti. Saruna ar **Sanitu Goldšmiti** 163
Saskaņā ar sirdi un dvēseli. Saruna ar **Irinu Jurjevu** 170
Ļauties priekam. Saruna ar **Velgu Bāliņu** 172
Par bibliotēkas būtību un darbības pamatjēgu. Saruna ar **Jāni Turlaju** 179

RCB Svarīgāko notikumu hronika 2013. gadā. Sastādījusi AIGA BALODE 188

Publikācijas par Rīgas Centrālo bibliotēku 2013. gadā. Sastādījusi ZINTA GERŠMANE 198

Summary 204

DZIDRA ŠMITA
RCB direktore

IEVADVĀRDI

Foto: Laimonis Šmits

Ar »Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmatu, 2013» sākas mūsu gadagrāmatu otrā desmitgade. Vienpadsmitā gadagrāmata ir īpaša ar to, ka esam pievērsuši uzmanību paši sev – nopietni ieskatījušies savā bibliotēkā, kolēģos sev līdzās, atklājuši mūsu veiksmes stāstus un darbības moto. Kopš 2001. gada, kad iznāca pirmais īsu uzziņu izdevums «Rīgas tautas bibliotēkas», bibliotēku dzīvē ir notikušas nozīmīgas pārmaiņas. Toreiz apvienībā ietilpa 46 bibliotēkas, kas bija izvietotas 48 ēkās. Vēl pirms 12 gadiem bija datorizētas tikai 15 bibliotēkas un trīs struktūrvienības.

Šodien RCB pakalpojumus nodrošina Centrālā bibliotēka, 26 filiālbibliotēkas un trīs ārējie apkalpošanas punkti. Tikai piecas RCB filiālbibliotēkas – Čiekurkalna, Kurzemes, Torņakalna, Bišumuižas un Daugavas – neatrodas pašvaldībām piederošās telpās (turklāt Daugavas filiālbibliotēka jau gatavojas pārcelties uz jaunu mājvietu pašvaldības telpās). Bibliotēku tīkla optimizācija ir devusi pozitīvus rezultātus. Kādi esam šodien? Uz šo jautājumu atbildi meklēsim gadagrāmatas sadaļā «Tādi mēs esam – vienoti, bet daudzkrāsaini».

Tas ir emocionāls un varbūt arī mazliet subjektīvs skatījums, jo stāstījuma autori ir paši filiālbibliotēku un struktūrvienību darbinieki.

Līdz ar straujo tehnoloģiju attīstību mainās bibliotēku iespējas un pakalpojumi. RCB seko aktuālajiem bibliotēku attīstības virzieniem pasaulē, vērtē, analizē bibliotēku dzīves novitātes, studē jaunākās IFLAs vadlīnijas. Tāpēc šogad Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmatā ir jauna sadaļa «Aktuālie bibliotēku attīstības virzieni pasaulē».

Ko 2013. gadā saskatījām Latvijas un pasaules bibliotekārajā sabiedrībā, kādas atziņas pārvedām no komandējumiem un mācību braucieniem, – tas izlasāms gadagrāmatas tradicionālajā sadaļā «Pasaules un Latvijas apritē».

Sadaļā «Pētījumi un atklājumi» ievietoti divi atšķirīgi, bet ļoti nozīmīgi darbi. Jaunu, interesantu informāciju par RCB vēsturi, sniedz Latvijas Nacionālās bibliotēkas vadošās pētnieces Janas Dreimanes pētījums par Rīgas publiskajām bibliotēkām vācu okupācijas gados. Savukārt RCB Komplektēšanas un apstrādes nodaļas galvenās bibliotekāres Velgas Bāliņas raksts «Vectēvs» ir ne tikai emocionāls ieskats autorei tuva cilvēka dzīvē, bet arī nopietns ieguldījums dzimtas vēstures izpētē. Tas rāda, cik daudz iespējams uzzināt par saviem iepriekšējo paaudžu piederīgajiem pat tad, ja dzīvē satikties nav bijis lemts.

2013. gadā atzīmējām Latvijas Tautas frontes 25. gadadienu. Tā laika emocijas un notikumus spilgti atspoguļo gadagrāmatā publicētie pensionētās bibliotekāres Rasmas Bāliņas dienasgrāmatas fragmenti. Bet, ieklausoties novadnieku stāstos (viņus uz tikšanos bija aicinājusi Bišumuižas filiālbibliotēka), varam uzzināt, cik daudz interesanta reiz noticis šajā Rīgas apkaimē.

Gadagrāmatā publicētas astoņas RCB Bibliotēku dienesta galvenās speciālistes Intas Sallinenes sarunas ar bibliotēkas bijušajiem un pašreizējiem darbiniekiem. Devītā intervija – par bibliotēku būtību un darbības pamatjēgu – ir ar Latvijas bibliotēku jomas vadošo speciālistu Jāni Turlaju.

RCB Bibliotēku dienesta galvenās speciālistes Zintas Geršmanes sastādītā bibliogrāfija atklāj, ko gada laikā esam rakstījuši paši un kas rakstīts par mums, savukārt RCB Bibliotēku dienesta galvenās speciālistes Aigas Balodes veidotā «Svarīgāko notikumu hronika» koncentrētā veidā parāda gada svarīgāko veikumu.

Novēlu interesantu un neaizmirstamu tikšanos ar RCB vienpadsmito gadagrāmatu!

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA

Brīvības iela 49/53, LV-1010
Tālr.: 67037121, fakss: 67037131,
rcb@rcb.lv, www.rcb.lv

Nosaukums	*Adrese*	*Tālrunis, e-pasts*	*Vadītājs*
Direktore Amatā no 2013. g. 23. sept.	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037121 Dzidra.Smita@rcb.lv	Dzidra Šmita
Direktora vietniece Amatā no 2013. g. 23. sept.	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037123 Doloresa.Veilande@rcb.lv	Doloresa Veilande
Direktora vietniece	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037129 Andra.Vita@rcb.lv	Andra Vīta
Direktora vietnieks	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037122 Janis.Plaudis@rcb.lv	Jānis Plaudis
Personāla nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037127 pers.d@rcb.lv	Sigita Sīle
Saimniecības nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037119 Bella.Gavare@rcb.lv	Bella Gavare
Automatizācijas nodaļa	Graudu iela 59 LV-1058	67181980 it@rcb.lv	Dmitrijs Lancovs
Projektu vadības nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037121 Solvita.Brezinska@rcb.lv	Solvita Brežinska
Starpbibliotēku abonements	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67181019 sba@rcb.lv	Maija Mauriņa
Bibliotēku dienests	Graudu iela 59 LV-1058	67623759 rcbdien@rcb.lv	Daiga Bērziņa
Komplektēšanas un apstrādes nodaļa	Graudu iela 59 LV-1058	67623841, 67607552 kan@rcb.lv	Ineta Kaļķe
Sabiedrisko attiecību nodaļa	Graudu iela 59 LV-1058	67607562 Daina.Geibaka@rcb.lv	Daina Ģeibaka
Repozitārijs	Graudu iela 59 LV-1058	67607501, 67703252 repozitarijs@rcb.lv	Māra Grigorevska

Nosaukums	*Adrese*	*Tālrunis, e-pasts*	*Vadītājs*
Pieaugušo literatūras nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67181020 – lasītāju reģistrācija 67037124 – uzziņas, informācija 67037126 – nozaru literatūra 67105470 – daiļliteratūras abonements 67181017 – mākslas un mūzikas krājums pln@rcb.lv	Irisa Arāja
Bērnu literatūras nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037130 bln@rcb.lv	Natālija Hološa
Filiālbibliotēka «Avots»	Stabu iela 64 LV-1009	667848060 67848059 – Bērnu literatūras nodaļa 67848058 – vadītāja avots@rcb.lv	Inese Vanaga
Biķernieku filiālbibliotēka	Burtnieku iela 37 LV-1084	67037101 bikernieki@rcb.lv	Inese Vanaga
Bišumuižas filiālbibliotēka	Bauskas iela 180 LV-1004	67620866 bisumuiza@rcb.lv	Ingrīda Rasa
Bolderājas filiālbibliotēka	Gaigalas iela 3 LV-1016	67443259, 67443260 bolderaja@rcb.lv	Zinta Haļzova
Čiekurkalna filiālbibliotēka	Čiekurkalna 1. līnija 64 LV-1026	67368844 ciekurkalns@rcb.lv	Aija Namavīra
Daugavas filiālbibliotēka	Pārcelšanās procesā	daugava@rcb.lv	Anna Dunajevska
Grīziņkalna filiālbibliotēka	Alauksta iela 10 LV-1009	67273678 grizinkalns@rcb.lv	Olga Sincova
Iļģuciema filiālbibliotēka	Lidoņu iela 27 LV-1055	67469797 ilguciems@rcb.lv	Tatjana Medne
Imantas filiālbibliotēka	Slokas iela 161 LV-1067	67181982 – lasītāju apkalpošana 67181984 – uzziņas 67181983 – Bērnu literatūras nodaļa 67181981 – vadītāja imanta@rcb.lv	Tamāra Minajeva
Jaunciema filiālbibliotēka	Gaileņu iela 5 LV-1023	67037095 jaunciems@rcb.lv	Aija Namavīra
Juglas filiālbibliotēka	Brīvības iela 430a LV-1024	67521669 jugla@rcb.lv	Sandra Kokina
Filiālbibliotēka «Kurzeme»	Jūrmalas gatve 78d LV-1029	67419629 kurzeme@rcb.lv	Kristīna Ozoliņa

Nosaukums	*Adrese*	*Tālrunis, e-pasts*	*Vadītājs*
Ķengaraga filiālbibliotēka	Maskavas iela 271a LV-1063	67262854 67262861 - Bērnu literatūras nodaļa kengarags@rcb.lv	Inta Mežecka
Mežciema filiālbibliotēka	Hipokrāta iela 29 LV-1079	67530881 mezciems@rcb.lv	Sandra Kokina
Filiālbibliotēka «Pārdaugava»	Dzirciema iela 26 LV - 1007	67037423 – informācija 67037412 – abonements 67037424 – Bērnu literatūras nodaļa 67037444 – vadītāja pardaugava@rcb.lv	Inta Eglīte
Pļavnieku filiālbibliotēka	Salnas iela 8 LV-1021	67136660 67137089 – Bērnu literatūras nodaļa plavnieki@rcb.lv	Līga Bergmane
Filiālbibliotēka «Pūce»	Saharova iela 35 LV-1082	67178548 puce@rcb.lv	Daina Veide
Filiālbibliotēka «Rēzna»	Lomonosova iela 14 LV-1019	67144930 rezna@rcb.lv	Natālija Petrāne
Sarkandaugavas filiālbibliotēka	Aptiekas iela 14 LV-1005	67392553 sarkandaugava@rcb.lv	Baiba Andrejeva
Filiālbibliotēka «Strazds»	Kvēles iela 15/18 LV-1024	67533666 strazds@rcb.lv	Gaļina Andrejeva
Šampētera filiālbibliotēka	Lielirbes iela 6 LV-1046	67459900 sampeteris@rcb.lv	Regīna Vēberste
Torņakalna filiālbibliotēka	Indriķa iela 8a LV-1004	67089676 tornakalns@rcb.lv	Sanita Goldšmite
Filiālbibliotēka «Vidzeme»	Brīvības iela 206 LV-1039	67181217 – uzziņas 67181216 – daiļliteratūras abonements 67181214 – Bērnu literatūras nodaļa 67181215 – vadītāja vidzeme@rcb.lv	Lolita Graholska
Filiālbibliotēka «Zemgale»	Graudu iela 59 LV-1058	67622130 zemgale@rcb.lv	Sanita Goldšmite
Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka	Ziemeļblāzmas iela 36 LV-1015	67848852 – abonements 67848853 – informācija 67848854 – vadītāja ziemelblazma@rcb.lv	Elita Voicehoviča
Filiālbibliotēka «Zvirbulis»	Lapu iela 24 LV-1002	67611935 zvirbulis@rcb.lv	Daina Slicāne

RĪGAS CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS UN FILIĀLBIBLIOTĒKU 2013. GADA SKAITLISKIE RĀDĪTĀJI

Struktūrvienība	Lasītāju skaits	T. sk. bērni un jaunieši līdz 18 gadiem	Apmeklējumu skaits	T. sk. bērnu un jauniešu līdz 18 gadiem apmeklējums	Izsniegums	T. sk. izsniegums bērniem un jauniešiem līdz 18 gadiem	Datorpakalpojumu izmantojums
RCB	18 038	3060	198 827	22 583	296 043	31 477	57 701
Filiālbibliotēka «Avots»	716	125	1746	412	2899	287	563
Biķernieku filiālbibliotēka	1800	461	22 352	4835	38 095	8942	5632
Bišumuižas filiālbibliotēka	1137	281	16 693	3999	41 898	8645	2870
Bolderājas filiālbibliotēka	1935	653	26 751	6516	48 701	12 135	3935
Čiekurkalna filiālbibliotēka	1421	447	16 609	4036	34 001	7396	3520
Daugavas filiālbibliotēka	3681	945	51 507	11 355	89 026	11 922	13 724
Grīziņkalna filiālbibliotēka	2387	425	24 522	3342	40 407	4974	4140
Iļģuciema filiālbibliotēka	2470	562	33 288	4601	46 290	5607	5575
Imantas filiālbibliotēka	3994	1496	53 054	14 172	79 740	17 047	12 465
Jaunciema filiālbibliotēka	518	182	8968	4277	9021	2571	3253
Juglas filiālbibliotēka	2462	388	25 119	3309	44 977	4596	6855
Filiālbibliotēka «Kurzeme»	1975	503	21 745	3915	43 596	6923	9199

Struktūrvienība	Lasītāju skaits	Bērni un jaunieši līdz 18 gadiem	Apmeklējumu skaits	Bērnu un jauniešu līdz 18 gadiem apmeklējums	Izsniegums	Izsniegums bērniem un jauniešiem līdz 18 gadiem	Datorpakalpojumu izmantojums
Ķengaraga filiālbibliotēka	2762	868	34 780	7971	58 746	15 155	6204
Mežciema filiālbibliotēka	884	346	15 966	5494	18 731	5018	5949
Filiālbibliotēka «Pārdaugava»	4482	1145	60 999	12 137	84 086	11 791	27 072
Pļavnieku filiālbibliotēka	2348	850	27 757	9970	48 750	10 315	9582
Filiālbibliotēka «Pūce»	1293	326	16 607	5353	21 507	2937	5578
Filiālbibliotēka «Rēzna»	2232	391	25 415	3664	67 800	7030	8475
Sarkandaugavas filiālbibliotēka	2154	872	25 074	7638	42 564	10 204	10 001
Filiālbibliotēka «Strazds»	1865	562	33 962	6086	36 435	6148	7247
Šampētera filiālbibliotēka	1680	486	22 392	6442	33 940	5715	6691
Torņakalna filiālbibliotēka	1716	294	19 423	2852	40 883	4382	3438
Filiālbibliotēka «Vidzeme»	6028	1229	52 589	9000	92 050	14 747	13 530
Filiālbibliotēka «Zemgale»	1877	626	27 113	7206	41 686	7817	3523
Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka	1170	335	6929	1646	13 478	1785	1483
Filiālbibliotēka «Zvirbulis»	1563	613	24 381	12 129	31 214	8308	10 619
Ārējais apkalpošanas punkts Dienas centrā	512	0	14 865	0	18 628	0	4068
Ārējais apkalpošanas punkts BKUS «Saulaino dienu bibliotēka»	956	650	14 376	6809	10 288	4545	4156
KOPĀ:	**76056**	**19121**	**923 809**	**191 749**	**1 475480**	**238 419**	**257 048**

RCB vienotajā elektroniskajā lasītāju datubāzē reģistrēti **61 807** lasītāji, no tiem bērni un jaunieši līdz 18 gadiem – **16 899.**

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA

Foto: Imants Urtāns

TĀDI MĒS ESAM – VIENOTI, BET DAUDZKRĀSAINI

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA (RCB)

Rīgas Centrālā bibliotēka (RCB) dibināta 1906. gada 10. oktobrī kā visiem brīvi pieejama publiskā bibliotēka. Šodien RCB ir Rīgas pilsētas pašvaldības iestāde, kas atrodas Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta pakļautībā, un tai ir Rīgas reģiona galvenās bibliotēkas statuss.

RCB ir 26 filiālbibliotēkas un trīs ārējie apkalpošanas punkti. Centrālajā bibliotēkā un filiālbibliotēkās var bez maksas paņemt uz mājām grāmatas, mūzikas ierakstus, filmas un citus materiālus, kā arī lasīt uz vietas, konsultēties ar bibliotekāru, lietot datorus ar interneta pieslēgumu (arī bezvadu internetu līdzpaņemtajiem portatīvajiem datoriem), ir nodrošināta pieeja dažādām datubāzēm.

Te ir demokrātiska un draudzīga vide. RCB un virknē filiālbibliotēku ir iespējams apskatīt mākslas izstādes un piedalīties dažādos pasākumos pieaugušajiem un bērniem. Notiek tikšanās ar populāriem cilvēkiem, radošās darbnīcas, interešu grupu nodarbības un citas aktivitātes.

ADMINISTRĀCIJA

RCB direktore Dzidra Šmita vada bibliotēku saskaņā ar Bibliotēku likumā, RCB Nolikumā un amatu aprakstā noteikto kārtību.

Direktora vietnieki atbild par viņiem deleģētajām jomām un kontrolē darba izpildi. Atbilstoši pilnvarojuma apjomam vietnieki ir tiesīgi lemt par savas sfēras organizatoriskiem un finanšu jautājumiem.

Foto: Laimonis Šmits

RCB direktore
DZIDRA ŠMITA

Foto: Imants Urtāns

Direktora vietniece automatizācijas darbā
ANDRA VĪTA

Foto: Imants Urtāns

Direktora vietnieks saimnieciskajā darbā
JĀNIS PLAUDIS

Foto: Leonīds Muhins

Direktora vietniece bibliotekārajā darbā
DOLORESA VEILANDE

RCB pārvaldes funkcijas nodrošina administrācijas personāls un speciālisti, kuri strādā direktora un direktora vietnieku pakļautībā. Katram no viņiem ir deleģētas konkrētas atbildības jomas, dotas pilnvaras vadīt, uzraudzīt, izstrādāt RCB struktūrvienību darba metodisko vadību, kā arī atbilstoši amata kompetencei kontrolēt attiecīgo jomu visā bibliotēkas sistēmā.

Galvenā ekonomiste Klāra Švedra

Pienākumi:

- piedalīties RCB budžeta sastādīšanā,
- uzskaitīt un analizēt ieņēmumus un izdevumus,
- sastādīt atsevišķu struktūrvienību maksas pakalpojumu budžetu ar sadalījumu pa ieņēmumu un izdevumu veidiem,
- kontrolēt budžeta izlietojumu atbilstoši apstiprinātajam plānam,
- nodrošināt RCB budžeta dokumentu apriti, statistikas atskaišu un citu informatīvu dokumentu sastādīšanu.

Darba aizsardzības galvenā speciāliste Linda Štamere

Pienākumi:

- atbilstoši likumdošanai sadarbībā ar darba devēju un darbiniekiem organizēt darba aizsardzības sistēmu, lai garantētu RCB un tās filiālbibliotēkās strādājošo drošību, samazinātu nelaimes gadījumu risku un ilgtermiņā garantētu cilvēku veselību un drošību darba vietā,
- katru gadu struktūrvienību kolektīviem izdevīgā laikā veikt atkārtotu instruktāžu darba aizsardzībā, ugunsdrošībā un elektrodrošībā, lai atgādinātu darba aizsardzības prasības,
- kopā ar Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības darba aizsardzības speciālistu Mārtiņu Pužuli veikt gaisa temperatūras, gaisa relatīvā mitruma, gaisa kustības ātruma un apgaismojuma indikatīvos mērījumus RCB, lai izvērtētu darba vides un darba veidu riskus,
- iepazīstināt RCB darbiniekus ar izvērtējumu protokoliem un ieteicamajiem preventīvajiem pasākumiem darba vides risku samazināšanai.

Juriskonsulte Inguna Laicāne

Pienākumi:

- piedalīties RCB tiesību aktu un citu dokumentu izstrādē,
- sniegt atzinumus par citu iestāžu izstrādātajiem tiesību aktiem u. c. dokumentiem, kas attiecas uz RCB darbu,
- sniegt juridiskus atzinumus par problēmsituācijām darba uzdevumu risināšanā,
- gatavot atbildes uz iestāžu un iedzīvotāju vēstulēm un sūdzībām,
- izstrādāt un saskaņot RCB darbības nodrošināšanai nepieciešamo līgumu un dokumentu projektus.

Foto: Daina Ģeibaka

Galvenā ekonomiste KLĀRA ŠVEDRA

Foto: Imants Urtāns

Darba aizsardzības galvenā speciāliste LINDA ŠTAMERE

PERSONĀLA NODAĻA

Vadītāja p. i. Sigita Sīle, Sanita Lapiņa

Pienākumi:

- nodrošināt personālsastāva uzskaiti un kārtot darbinieku personas lietas,
- organizēt iekšējo normatīvo aktu (rīkojumu, darba līgumu) un dokumentu projektu izstrādi un virzību,
- veikt datu uzskaiti un ievadīt informāciju personāla datubāzēs,
- nodrošināt personāla vadības dokumentu izpildes kontroli,
- piedalīties darbinieku profesionālajā pilnveidē.

Foto: Daina Ģeibaka

Personāla nodaļas vadītāja p. i.
SIGITA SĪLE

Foto: Imants Urtāns

Personāla nodaļas vadītāja p.i
SANITA LAPIŅA

SABIEDRISKO ATTIECĪBU NODAĻA

Vadītāja Daina Ģeibaka

Pienākumi:

- nodrošināt saikni starp RCB un sabiedrību – informēt sabiedrību par RCB un tās sniegtajiem pakalpojumiem un izzināt tās vērtējumu,
- nodrošināt RCB oficiālā viedokļa un informācijas paušanu un izplatīšanu plašsaziņas līdzekļos,
- nodrošināt RCB sabiedrisko pasākumu informatīvo atbalstu,
- sagatavot un publicēt informāciju un rakstus RCB tīmekļa vietnē www.rcb.lv, informatīvajā izdevumā «Jaunās Vēstis», RCB lapās sociālajos tīklos, RCB gadagrāmatā un publicitātes materiālos,
- nodrošināt RCB pasākumu fotodokumentēšanu,
- veidot RCB fotoarhīvu, kā arī tematiskas kopas dažādu prezentāciju un citu publicitātes materiālu sagatavošanai,
- piedalīties RCB un sadarbības partneru, t. sk. ārvalstu, kopīgo pasākumu sagatavošanā un koordinēšanā.

Foto: Imants Urtāns

Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja
DAINA ĢEIBAKA

PROJEKTU VADĪBAS NODAĻA

Projekti tiek izstrādāti papildu finansējuma iegūšanai, lai risinātu aktuālas problēmas, kas nav atrisināmas RCB budžeta ietvaros.

Vadītāja p. i. Solvita Brežinska

Pienākumi:

- koordinēt visu RCB struktūrvienību un filiālbibliotēku projektu izstrādi,
- piedalīties projektu plānošanā, prezentācijā, sagatavot projektu pieteikumus, atskaites u. c. dokumentāciju,
- nodrošināt komunikāciju ar Latvijas un starptautisko projektu partneriem, konsultēt bibliotēku darbiniekus projektu darbā,
- sekmīgai projektu realizācijai sadarboties ar RCB struktūrvienībām, organizēt projektu izstrādes darba grupas, sekot projektu realizācijai,

Foto: Daina Ģeibaka

Projektu vadības nodaļas vadītāja SOLVITA BREŽINSKA

- sagatavot atskaites projektu finansētājiem, veidot projektu un atskaišu arhīvu,
- sekot presē un internetā izsludinātiem projektu pieteikumu konkursiem, informēt par tiem RCB un filiālbibliotēku darbiniekus,
- meklēt projektu finansēšanas avotus.

BIBLIOTĒKU DIENESTS

Vadītāja Daiga Bērziņa

Struktūrvienības galvenais mērķis ir RCB un filiālbibliotēku bibliotekārā darba koordinēšana, metodiskā un kvalitātes vadība, profesionālās pilnveides organizēšana, krājuma komplektēšana atbilstoši RCB komplektēšanas koncepcijai, standartiem u. c. vadošajiem dokumentiem, SBA un SSBA pakalpojumu nodrošināšana RCB un filiālbibliotēkām.

RCB Bibliotēku dienestā atrodas mācību klases grupu darbam un semināriem, te darbojas arī Rīgas reģionālais mācību centrs, kas aprīkots par Bila un Melindas Geitsu fonda un Latvijas Valsts līdzfinansētā publisko bibliotēku atbalsta projektā «Trešais tēva dēls» iegūtajiem līdzekļiem.

Bibliotēku dienestā ietilpst: Metodiskā nodaļa, Komplektēšanas un apstrādes nodaļa, Repozitārijs un Starpbibliotēku abonements.

METODISKĀ NODAĻA

Foto: Imants Urtāns

No kreisās: vadītāja DAIGA BĒRZIŅA, galvenās speciālistes INTA SALLINENE, ZINTA GERŠMANE, AIGA BALODE, GIDA ZEPKĀNE, INGŪNA STRANGA

Pienākumi:

- piedalīties RCB perspektīvās attīstības plānošanā,
- apkopot un analizēt RCB un filiālbibliotēku darba skaitliskos un teksta pārskatus, sagatavot RCB teksta pārskatu, ziņojumus, statistisko datu apkopojumus,
- apkopot un noskaidrot labāko RCB bibliotekārā darba pieredzi un popularizēt to,
- sagatavot RCB informatīvo izdevumu «Jaunās Vēstis», apkopot, sagatavot un publicēt informāciju RCB tīmekļa vietnē www.rcb.lv un blogā bērniem,
- konsultēt RCB un filiālbibliotēkas un praktiski palīdzēt tām bibliotekārā darba un tehnoloģiskā procesa organizēšanā un veikšanā, pārraudzīt un kontrolēt to,
- sastādīt metodiskus un instruktīvus materiālus, sniegt uzziņas, kolektīvas un individuālas konsultācijas, lasīt lekcijas,
- sekmēt RCB un filiālbibliotēku darbinieku izaugsmi, organizējot profesionālās pilnveides pasākumus, pārbaudīt bibliotekāro darbinieku zināšanas un prasmes,
- piedalīties konferenču, semināru un sanāksmju tematikas un darba kārtības izstrādē un organizēšanā, rīkot darbiniekiem profesionālos konkursus bibliotekārā darba jautājumos,

Foto: Imants Urtāns

Bibliotēku dienesta administratore VINETA AUGUSTĀNE

Foto: Imants Urtāns

Galvenā speciāliste ZANE RAMIŅA

- regulāri apmeklēt RCB un filiālbibliotēkas, gatavot ziņojumus par to darbu,
- organizēt lokālus pētījumus RCB,
- organizēt un koordinēt lasīšanas veicināšanas pasākumus RCB,
- sagatavot izdošanai RCB gadagrāmatu, piedalīties citu RCB izdevumu sagatavošanā,
- apkopot un arhivēt publikācijas par RCB, sagatavot publicēšanai bibliogrāfisko sarakstu kārtējai gadagrāmatai,
- centralizēti pasūtīt periodiskos izdevumus RCB,
- veikt mākslinieciskās noformēšanas darbus un telpu funkcionālo plānošanu,
- piedalīties RCB fotoarhīva veidošanā,
- uzturēt kontaktus ar citu sistēmu bibliotēkām un radniecīgām iestādēm bibliotekāro jautājumu risināšanā.

Metodiskajā nodaļā ir pieejams profesionālās literatūras krājums, kurā ir vairāk nekā 1000 dažādu dokumentu bibliotēkzinātnē, informācijas zinātnē un bibliogrāfijā. Te atrodami iepriekšējo gadu izdevumi un jaunākie materiāli par bibliotēkzinātnes teoriju, Latvijas un citu valstu bibliotēku vēsturi, literatūra par bibliotēku darba organizāciju, lietotāju apkalpošanu, bibliogrāfijas teoriju, kā arī dažādi universālie un nozaru bibliogrāfiskie rādītāji. Krājumu veido arī bibliotekāro semināru, konferenču un kongresu materiāli.

Foto: Imants Urtāns

Mākslinieces noformētāja
ANITA PITRĀNE

KOMPLEKTĒŠANAS UN APSTRĀDES NODAĻA

Foto: Daina Ģelbaka

Pirmajā rindā no kreisās:
AIGA APERĀNE, NATĀLIJA MOROZA, GUNTA JANSONE, GUNTA ŠAHOVA, LORA VIĻĶINA.
Otrajā rindā no kreisās: MONTA KAĻĶE, VELGA BĀLIŅA, BAIBA ŠODNAKA,
TAMĀRA FEDORENKO,
INETA KAĻĶE, VINETA BAŠKO.
Trešajā rindā no kreisās:
ANITA VEIDE, INESE AĻOŠINA, ELĪNA MASĻEŅŅIKOVA, NATAĻJA USTINOVA,
KASPARS PUNTAKS, INTA LOGINA, ILZE CIPRUSE, MADARA ROZĒNA

Vadītāja Ineta Kaļķe

Pienākumi:

- nodrošināt Bibliotēku likumam, RCB komplektēšanas koncepcijai, standartiem u. c. normatīvajiem dokumentiem atbilstošu RCB krājuma komplektēšanu un dalību nacionālā kopkataloga veidošanā,
- pētot grāmatizdevēju un tirgotāju piedāvājumu, nodrošināt RCB krājumu ar augstvērtīgiem informācijas resursu jaunieguvumiem,
- pasūtīt RCB struktūrvienību piekomplektēšanai paredzētos informācijas resursus, izrakstīt grāmatvedības dokumentus, salīdzināt informācijas resursus un uzskaiti pēc to piegādes,
- veidot un rediģēt bibliogrāfiskos ierakstus RCB elektroniskajā kopkatalogā BIS ALISE,
- klasificēt un tehniski apstrādāt (klasifikācijas šifra piešķiršana, zīmogošana, svītrkodēšana, saiņošana u. c.) jaunieguvumus (iepirktos, dāvinātos) un citus informācijas resursus un nodot tos RCB struktūrvienībām, norakstīt izdevumus,
- norakstīt un izslēgt no RCB elektroniskā kataloga RCB struktūrvienību nolietotos un nozaudētos informācijas resursus,
- veidot un papildināt RCB Autoritatīvo datubāzi,
- veikt visa RCB vienotā krājuma uzskaiti atbilstoši LR normatīvo dokumentu prasībām,
- uzturēt elektroniskā formā RCB struktūrvienību vienoto inventāro un summāro uzskaiti,
- sagatavot pavaddokumentus apstrādāto informācijas resursu sūtījumiem katrai RCB struktūrvienībai (nosūtīto informācijas resursu sarakstu un statistisko atskaiti),
- apkopot skaitliskos datus, sagatavot un nosūtīt atskaites RCB struktūrvienībām, kā arī Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta grāmatvedībai un Finanšu departamentam,
- piedalīties RCB metodisko materiālu izstrādē un aptauju rīkošanā, to datu apkopošanā,
- piedalīties RCB bibliotekāro darbinieku konsultēšanā un apmācībā.

REPOZITĀRIJS

Repozitārijā tiek uzglabāti izdevumi, kas atrodas ārpus RCB filiālbibliotēku krājumiem.

Galvenā bibliotekāre Māra Grigorevska

Pienākumi:

- nodrošināt RCB struktūrvienības ar nepieciešamajām grāmatām krājuma piekomplektēšanai, lietotāju pieprasījumu apmierināšanai vai nolietoto eksemplāru apmaiņai,
- nodrošināt ar grāmatām RCB ārējos apkalpošanas punktus un grāmatu maiņas punktus, apkalpot grāmatu maiņas punktu apmeklētājus,
- regulāri papildināt krājumu ar izdevumiem no RCB struktūrvienībām, kā arī ar privātu un juridisku personu dāvinājumiem, sagatavot nodošanas – pieņemšanas aktus,
- norakstīt grāmatas,
- apkopot un nosūtīt RCB struktūrvienībām Repozitārija izmantojuma skaitliskos rādītājus.

Foto: Imants Urtāns

Priekšplānā galvenā bibliotekāre MĀRA GRIGOREVSKA, no kreisās: EDĪTE VILŠĶĒRSTA, IVETA VAIŠĻA

STARPBIBLIOTĒKU ABONEMENTS

Galvenā bibliotekāre Maija Mauriņa

Pienākumi:

- nodrošināt lasītājus ar RCB krājumā trūkstošajiem informācijas resursiem no citām Latvijas un ārvalstu bibliotēkām,
- nodrošināt ar tematiskām materiālu kopām izstādes un pasākumus RCB struktūrvienībās.

Foto: Imants Urtāns

Galvenā bibliotekāre MAIJA MAURIŅA

SAIMNIECĪBAS NODAĻA

Vadītāja Bella Gavare
Galvenais inženieris Gunārs Vucins

Pienākumi:

- nodrošināt visu RCB sistēmu ar darbam nepieciešamo saimniecisko un tehnisko aprīkojumu,
- veikt preču un pakalpojumu publisko iepirkumu,
- nodrošināt autoparka uzturēšanu un ekspluatāciju,
- veikt sīkus remontdarbus,
- veikt inventarizāciju (izņemot informācijas resursus),
- nodrošināt kases aparātu un biroja tehnikas darbību,
- nodrošināt struktūrvienību telpu un teritoriju uzkopšanu un uzturēšanu,
- kontrolēt darbiniekiem izsniegtā inventāra un materiālu lietošanu atbilstoši normatīvajiem aktiem un instrukcijām,
- veikt iegādāto preču un materiālu uzskaiti un dokumentēšanu.

Foto: Daina Ģeibaka

Saimniecības nodaļas vadītāja BELLA GAVARE

Foto: Daina Ģeibaka

Galvenais inženieris GUNĀRS VUCINS

AUTOMATIZĀCIJAS NODAĻA

Pienākumi:

- uzturēt RCB datortīklus, konfigurēt attiecīgās tīkla iekārtas, RCBNET domēnu, konfigurēt lietotāju kontus,
- uzturēt bibliotēku informācijas sistēmu ALISE RCB, kā arī uzturēt un jaunināt citas datubāzes,
- uzturēt darba kārtībā RCB datortehniku, nepieciešamības gadījumā veicot vietējo remontu, programmu uzstādīšanu, jaunināšanu un konfigurēšanu,
- kontrolēt RCB bibliotekāros darbiniekus datu ievadē un darbā ar BIS ALISE, uzturēt datu integritāti,

Foto: Imants Urtāns

Automatizācijas nodaļas vadītājs DMITRIJS LANCOVS

Foto: Daina Ģeibaka

Speciālists tīkla administrators IVARS BARISS

Foto: Daina Ģeibaka

Galvenais speciālists datortīkla administrators ANDIS VISKONTS

Foto: Daina Ģeibaka

Galvenā speciāliste tīkla administratore LELDE VILKA

- koordinēt darbu ar sadarbības partneriem,
- apmācīt RCB bibliotekāros darbiniekus darbā ar BIS ALISE,
- tehniski atbalstīt, uzturēt un jaunināt stacionāro un mobilo datorklašu datorus,
- uzturēt un konfigurēt RCB IP telefonijas iekārtas.

RCB PIEAUGUŠO LITERATŪRAS NODAĻA

Kauns nav nezināt,
kauns ir negribēt zināt.

Adrese: Brīvības iela 49/53, Rīga, LV-1010
Tālrunis: 67037124; 67181020; e-pasts: pln@rcb.lv
Vadītāja Irisa Arāja

Nodaļas galvenais uzdevums ir bibliotēkas apmeklētāju bibliotekārā un informatīvā apkalpošana. Lietotāju rīcībā ir plašs daiļliteratūras krājums ar informācijas nesējiem dažādu pasaules tautu valodās. Nozaru literatūras krājumā izmantots tematiskais izvietojums, kas atvieglo informācijas meklēšanu. Periodisko izdevumu lasītavā pieejamas avīzes un žurnāli ne tikai latviešu, bet arī krievu, angļu, vācu, franču un somu valodā. Orientēties krājumā un atrast atbildes uz visdažādākajiem jautājumiem vienmēr palīdzēs bibliotekārs.

Apmācām apmeklētājus datorlietošanas iemaņās – gan individuāli, gan grupās, latviešu un krievu valodā. Ar bibliotekāru palīdzību ne viens vien seniors ir pārvarējis bailes un nepatiku pret datoru. Bibliotēkā izstrādāts novadpētniecisks ekskursijas maršruts «Pirmā pastaiga pa Vecrīgu», kura laikā bibliotēkas darbinieces iepazīstina interesentus ar Vecrīgu. 2013. gadā šāds pasākums noticis 21 reizi.

Bibliotēkā atrodas Eiropas Savienības informācijas punkts (ESIP), kurā tiek saņemta jaunākā informācija par ES aktualitātēm. Sadarbībā ar Rīgas Domes departamentiem regulāri saņemam jaunākos informatīvos materiālus. Organizējam daudzveidīgas izstādes, notiek tikšanās ar grāmatu autoriem un interesantiem cilvēkiem. Vārds «garlaicība» bibliotēkas darbiniekiem ir svešs, jo katra jauna diena ir piesātināta ar neparastām situācijām un notikumiem, interesantām un neordinārām personībām. Bibliotēkas durvis ir plaši atvērtas, un laipni gaidīts ir ikviens.

Foto: Daina Ģeibaka

Pirmajā rindā no kreisās: galvenās bibliotekāres AIJA ZVIRBULE, IRINA BEREŽNAJA, MĀRA MIDERE, nodaļas vadītāja IRISA ARĀJA, galvenā bibliotekāre RENĀTE KRŪMA.
Otrajā rindā no kreisās: LĪGA BERGMANE, galvenās bibliotekāres SANDRA ŠMITE, SANTA RUKMANE, MĀRGARETA KNOSTENBERGA, MADARA BRUĢE, INGA ŽIGULINA, GUNTA OZOLA, ANITA DVARIŠĶE, INESE RUSKULE.
Trešajā rindā no kreisās: galvenās bibliotekāres LIENE BANKA, INGA KORNEJA, DZINTRA ĶĒNIŅA

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

No kreisās: galvenās bibliotekāres LITA TETERE, MALDA PEDE, IEVA VDOVINA, Mākslas un mūzikas sektora vadītāja DACE SIKA, galvenā bibliotekāre ILVA ŠMITE

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

RCB BĒRNU LITERATŪRAS NODAĻA

Lasīt labu, domāt labu,
redzēt labu, darīt labu!

Adrese: Brīvības iela 49/53, Rīga, LV-1010
Tālrunis: 67037130; e-pasts: bln@rcb.lv
Vadītāja Natālija Hološa

Bibliotēka ir brīnišķīga vieta, kur iepazīties ar jaunām lietām. Kad pavisam mazs bērns pirmo reizi tiek atvests uz nebijušu vietu – bibliotēku –, viņu sagaidām mēs, bibliotekāres, košas grāmatas, mūsu rūķis Zemgus XIV un draudzīga vide. Arī interjers ir pielāgots bērnu vajadzībām.

Sākumā bērniem tiek pastāstīts par to, kas atrodams bibliotēkā un kādi ir tās pakalpojumi. Vecāki un skolotāji ir malači, viņi vienmēr ir mūsu pusē, jo saprot lasīšanas vērtību! Pie mums valda lasīšanas atmosfēra un pastāv iespēja jauki un interesanti kopā pavadīt laiku. Par tradīciju kļūst ģimenes sestdienas, kad kopā ar mazajiem lasītājiem bibliotēkā rosās mammas un tēti, omītes un opīši.

Nodaļas krājums ir piemērots dažāda vecuma bērniem un pusaudžiem. Izveidoti tematiskie plaukti: «Meitenēm», «Zēniem», «Ceļojumi», «Pirāti», «Vaļasprieki». Ir arī grāmatas pašiem mazākajiem.

Notiek dažādi pasākumi. Bērni mums, darbiniekiem, dod iespēju paveikt lietas, kuras bez viņiem būtu daudz grūtāk darīt: dziedāt dziesmiņas, spēlēt spēles un kopā daudz lasīt grāmatas. Vismazākajiem apmeklētājiem bibliotēka piedāvā piedalīties «Lasīšanas darbnīcā». Interesentiem piedāvājam literatūras un radošo darbu konkursus, ekskursijas pa bibliotēku, tikšanos ar rakstniekiem, diskusijas, akcijas, aptaujas, koncertus, dzejas lasījumus, radošās darbnīcas, meistarklases, alternatīvās stundas bibliotēkā, literatūras un mākslas izstādes un daudz ko citu.

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

Pirmajā rindā no kreisās: galvenās bibliotekāres ANITA MATISONE-OZOLA, EVITA HOFMANE, ŽANNA NOVICKA, otrajā rindā no kreisās: nodaļas vadītāja NATĀLIJA HOLOŠA, galvenā bibliotekāre LŪCIJA KOVAĻOVA

FILIĀLBIBLIOTĒKAS UN ĀRĒJIE APKALPOŠANAS PUNKTI

FILIĀLBIBLIOTĒKA «AVOTS»

Dibināta 1946. gadā
Adrese: Stabu iela 64, Rīga, LV-1009
Tālrunis: 67848060 (Pieaugušo literatūras nodaļa), 67848059 (Bērnu literatūras nodaļa);
e-pasts: avots@rcb.lv.
Vadītāja Inese Vanaga

Filiālbibliotēka kopš dibināšanas nav mainījusi adresi – tā aizņem divus stāvus 1904. gadā būvētā dzīvojamā namā (arhitekts V. Lunskis), kas ir vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis.

2013. gads neapšaubāmi ir bijis bibliotēkas veiksmes gads – beidzot sagaidīts remonts! Bibliotēkas kolektīvs soļoja tam pretim priecīgās noskaņās. No 29. janvāra tika pārtraukta grāmatu izsniegšana lasītājiem un sākās remonta priekšdarbi – krājuma izvērtēšana, atlase un saiņošana, mēbeļu un datortehnikas sagatavošana pārvešanai. 11. martā bibliotēkas kolektīvs nodeva telpas būvniekiem, lai vēsturiskais, 19. gadsimta beigās projektētais nams ar ķieģeļu fasādēm, skaistajiem logiem un Rīgas ģerboni iegūtu jaunu dzīvi.

Uz laiku atvadījāmies no savām mājām, lai septembrī ar prieku atgrieztos jau gluži citā laikmetā un citā ēkā – izremontētā, gaišā un mūsdienīgā bibliotēkā. Arī iekārtošanās darbi «gāja no rokas», un te nu mēs atkal esam – lepnas un priecīgas par savu «Avotu», jo strādājam skaistākajā Rīgas bibliotēkā!

Foto: Imants Urtāns

Vecākā bibliotekāre EVITA BITE

Foto: Imants Urtāns

Foto: Daina Ģeibaka

No kreisās: vecākā bibliotekāre SARMĪTE VAĻKA, vadītāja INESE VANAGA, vecākā bibliotekāre ILGA JERŠOVA, galvenā bibliotekāre VĒSMA CERIŅA, apkopēja ANDA MUCENIECE.

BIĶERNIEKU FILIĀLBIBLIOTĒKA

Dibināta 2010. gadā, lietotājiem atvērta no 2011. gada 15. janvāra
Adrese: Burtnieku iela 37, Rīga, LV-1084
Tālrunis: 67037101; e-pasts: bikernieki@rcb.lv
Vadītāja Inese Vanaga

RCB Biķernieku filiālbibliotēkai apkaimē ir ļoti īpaša un nepārvērtējama loma – pakāpeniski tā ir kļuvusi par Purvciema un Teikas apkārtnes kultūras, izglītības un saskarsmes centru, iedzīvotāju iecienītu un bieži apmeklētu vietu. Ne velti vidējais apmeklējums dienā ir no 80 līdz pat 100 lasītājiem.

Bibliotēkas telpās bieži vien izskatās kā skudru pūznī, kurā smaidīgas un pacietīgas rosās, visu kārto un atrisina divas skudriņas – saimnieces: galvenā bibliotekāre Valentīna Šiškova un vecākā bibliotekāre Indra Kauķe.

Īpaši bibliotēkā tiek gaidīti skolēni – zinātkārākā un atsaucīgākā lasītāju daļa.

Foto: Daina Ģelbaka

Bibliotēkas vadītāja INESE VANAGA

Foto: Inese Vanaga

Vecākā bibliotekāre INDRA KAUĶE un galvenā bibliotekāre VALENTĪNA ŠIŠKOVA

Foto: Daina Ģelbaka

Foto: Valentīna Šiškova

BIŠUMUIŽAS FILIĀLBIBLIOTĒKA

Bites ziedos medu salasa
Tā no grāmatām nāk gudrība.
(Vecais Stenders)

Dibināta 1961. gada 30. oktobrī
Adrese: Bauskas iela 180, Rīga, LV-1004
Tālrunis: 67620866; e-pasts: bisumuiza@rcb.lv
Vadītāja Ingrīda Rasa

Bišumuižas filiālbibliotēka ir vienīgā kultūras iestāde apkaimē. Lasītāji te atrod iespēju ne tikai lasīt, iegūt informāciju un papildināt zināšanas, bet arī tikties mājīgā gaisotnē. Kopā ar vadītāju šeit strādā vecākās bibliotekāres Sandra Broka un Margita Zemīte.

Iecienīti ir UNESCO Latvijas Nacionālās komitejas «Stāstu bibliotēku» tīkla pasākumi, koncerti un tikšanās ar sabiedrībā pazīstamiem cilvēkiem. 2013. gadā interesantas bija «Sarunas par mums pašiem», kurās piedalījās akadēmiķis Andris Buiķis, žurnālistes Lia Guļevska un Diāna Bērza, medicīnas zinātņu doktors Henriks Grigalinovičs. Daudziem patika novadnieku saiets «Bišumuižnieki tiekas Bišumuižā». Savu darbu izstādes bibliotēkā veidoja fotomākslinieki Edmunds Glūdiņš, Vladimirs Gāga un Kārlis Pakārklis.

Apkaimes skolēni brīvdienās labprāt pavada laiku bibliotēkā, kur iepazīstas ar jaunākajām grāmatām, piedalās radošajās darbnīcās, spēlē galda spēles, izmanto datorus. Kopā ar bērnudārzu «Zvaigznīte» svinējām Latvijas dzimšanas dienu un gatavojām Ziemassvētku apsveikumus senioriem, ar jauno grāmatu kopām viesojāmies Brīvajā Māras skolā un bērnudārzā. Jau otro gadu veiksmīgi darbojas rokdarbnieču klubiņš, kur dalībnieces apgūst tamborēšanas prasmes, apspriež lasītās grāmatas, teātra izrādes, dalās mājsaimniecības noslēpumos.

Lepojamies, ka apkaimē mūsu bibliotēku dēvē par «Mazo Gaismas pili». Daudz sirsnīgu vārdu dzirdējām bibliotēkas 52. dzimšanas dienas svinībās, kad mūsu viesi atzinās savā «bibliotēkas atkarībā». Priecājamies, ka esam vajadzīgi savas apkaimes iedzīvotājiem!

Foto: Daiga Bērziņa

Foto: Imants Urtāns

Foto: Uldis Veisbuks

No kreisās: vecākā bibliotekāre MARGITA ZEMĪTE, vadītāja INGRĪDA RASA, vecākā bibliotekāre SANDRA BROKA

BOLDERĀJAS FILIĀLBIBLIOTĒKA

Dibināta 1925. gada 1. martā
Adrese: Gaigalas iela 3, Rīga, LV-1016
Tālrunis: 67443259; e-pasts: bolderaja@rcb.lv
Vadītāja Zinta Haļzova

Bolderājas filiālbibliotēka dibināta kā Rīgas pilsētas 8. bibliotēka un ir atradusies dažādās ēkās. 80.–90. gados viens no bibliotēkas darbības virzieniem bija tehniskā jaunrade, interešu klubi, kursi, mākslinieciskā jaunrade, kultūrizglītojošu un sporta pasākumu organizēšana savā mikrorajonā. Šobrīd filiālbibliotēka ir informācijas, izglītības, sabiedriskās saskarsmes un novadpētniecības centrs ar trim struktūrvienībām: abonementu, lasītavu un Bērnu literatūras nodaļu.

Pēdējos gados bibliotēka attīstījusies un pilnveidojusies kā pieaugušo izglītības centrs. Iedzīvotāju vidū populāras kļuvušas datorapmācības nodarbības. Izstrādāta apmācību programma diviem zināšanu līmeņiem – iesācējiem un lietotājiem ar priekšzināšanām.

Lielu iedzīvotāju atsaucību guvuši regulārie pasākumi, kas veltīti apkaimes un bibliotēkas vēsturei. Vēl viens nozīmīgs bibliotēkas darbības virziens ir iedzīvotāju tikšanās ar pašvaldības pārstāvjiem un sadarbība ar Rīgas Domes Pilsētas attīstības departamentu publisko apspriešanu organizēšanā.

Foto: Daina Ģeibaka

Galvenā bibliotekāre ELEONORA TARTAŠOVA

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Imants Urtāns

No kreisās: vadītāja ZINTA HAĻZOVA, galvenā bibliotekāre LIDIJA REINICĀNE, galvenā bibliotekāre ANNA SERGEJEVA, vecākā bibliotekāre VIKTORIJA PAJULE

ČIEKURKALNA FILIĀLBIBLIOTĒKA

Lai būtu apmierināti tavi lasītāji,
neesi pārāk apmierināts ar sevi.

Dibināta 1925. gadā
Adrese: Čiekurkalna 1. līnija 64, Rīga, LV-1026
Tālrunis: 67368844; e-pasts: ciekurkalns@rcb.lv
Vadītāja Aija Namavīra

Čiekurkalna filiālbibliotēka dibināta kā Bērnu palīdzības fonda brīvbibliotēka. No dibināšanas dienas līdz 2003. gadam tā atradās vienās telpās – Čiekurkalna 1. līnijā 66, taču 2003. gadā pašvaldība sāka īrēt telpas bibliotēkai jaunā, tikko celtā mājā kaimiņos – Čiekurkalna 1. līnijā 64. Kāda lasītāja par mums ir teikusi: «Bibliotēka ir kā mikrorajona «Baltais kuģis», bez kura nav iedomājams Čiekurkalns».

Čiekurkalna bibliotēka visos laikos ir bijusi un joprojām ir īpaši draudzīga bērniem, sevišķi akcentējot darbu ar pirmsskolēniem. Bibliotēkā bērni var satikties, zīmēt, piedalīties viktorīnās, spēlēt spēles, strādāt ar datoru un, protams, lasīt. Ciešā sadarbībā ar mikrorajona skolām un bērnudārziem tiek organizēti dažādi tematiski pasākumi.

Pieaugušo lietotāju rīcībā ir bibliotēkas krājums gan mācībām un informācijas iegūvei, gan izklaidei. Arī pieaugušo auditorijai tiek organizēti dažādi pasākumi un izstādes. 2013. gadā Čiekurkalna filiālbibliotēkā notika tikšanās ar rakstnieci Annu Skaidrīti Gailīti, tika organizētas Mirdzas Kļavas, Janas Viļumas un Genādija Paņičevska gleznu izstādes. Katru pirmdienu bibliotēkā var piedalīties dziednieka Normunda Uzulēna vadītajās vingrošanas nodarbībās.

Bibliotēkā atrodams plašs novadpētniecības materiālu klāsts par Mežaparku un Čiekurkalnu, bet bibliotēkas darbiniece S. Rozenšteine organizē un vada novadpētniecības ekskursijas pa mikrorajonu un Rīgu.

Foto: Daina Ģelbaka

Galvenā bibliotekāre FAINA SPROĢE

Foto: Daina Ģelbaka

Foto: Daina Ģelbaka

No kreisās: vadītāja AIJA NAMAVĪRA, galvenā bibliotekāre ARMA KRECERE, vecākā bibliotekāre LAILA RUMBA, galvenā bibliotekāre SILVA ROZENŠTEINE

DAUGAVAS FILIĀLBIBLIOTĒKA

Visa pasaule vienā mājā.

Dibināta 1949. gadā
Adrese: Maskavas iela 264, Rīga, LV-1063
Tālrunis: 67262737; e-pasts: daugava@rcb.lv
Vadītāja Anna Dunajevska

Daugavas filiālbibliotēka atrodas Ķengaragā, taču savu vēsturisko gaitu ir sākusi daudz agrāk nekā mikrorajons. Sākotnēji tā atradās darbībai ļoti nepiemērotās telpās Rīgas lokomotīvju depo kantora ēkā Šķirotavas teritorijā. Pie jaunām telpām bibliotēka tika vien pēc 17 gadiem, kad jau bija sācis veidoties mikrorajons. 1966. gadā bibliotēka pārcēlās uz telpām Glūdas ielā 1, bet 1972. gadā – uz Maskavas ielu 264. Plašās un gaišās telpās tika iekārtots abonements, lasītava un Bērnu literatūras nodaļa. Šāda bibliotēkas struktūra ir arī pašlaik. Bibliotēka 2014. gadā gatavojas pārcelties uz jaunām pašvaldības telpām, jo ēka, kurā pašlaik atrodas bibliotēka ir privatizēta.

Būtiskāko daļu bibliotēkas pakalpojumu klāstā veido informacionālie pakalpojumi. Populāras ir arī tikšanās ar literātiem, māksliniekiem un novadpētniekiem, grāmatu atvēršanas svētki, konkursi un viktorīnas sākumskolas bērniem, radošās darbnīcas, latviešu tautas tradīciju popularizēšana u. c. pasākumi. Ļoti iecienītas kļuvušas mākslinieku un fotokluba «Rīga» izstādes.

Nozīmīgu vietu bibliotēkas darbā ieņem novadpētniecība. Ir savākts plašs materiālu klāsts par novada vēsturi no tā pirmsākumiem līdz mūsdienām, tiek vākti materiāli par slaveniem un populāriem cilvēkiem, kuru biogrāfijas saistītas ar Ķengaragu. Kopš bibliotēkai piešķirts Daugavas nosaukums, tiek vākta un apkopota arī informācija par likteņupes pietekām, tiltiem, salām, ūdenskrātuvēm, pilsētām un kultūrvēsturiskajiem piemineklīem Daugavas krastos. Saglabājot tradīcijas, esam atvērti jauniem izaicinājumiem.

Foto: Daina Ģelbaka

Foto: Imants Urtāns

No kreisās: vecākā bibliotekāre TAJIDA DUĻBINSKA, vadītāja ANNA DUNAJEVSKA, galvenās bibliotekāres DAIGA KĻAVA, MARUTA SVIKLE, ALLA GRIGORJANE, vecākā bibliotekāre ALISE SEĻEZŅOVA

GRĪZIŅKALNA FILIĀLBIBLIOTĒKA

«... neaizmirsti nekad, ka bibliotēka ir dzīvības avots!»
(A. Grigulis)

Dibināta 1924. gada 2. janvārī
Adrese: Alauksta iela 10, Rīga, LV-1009
Tālrunis: 67273678; e-pasts: grizinkalns@rcb.lv
Vadītāja Olga Sincova

Šī ir viena no vecākajām Rīgas bibliotēkām. Tā atrodas pašā Grīziņkalna centrā, kur plecu pie pleca sadzīvo vecais un jaunais. No 2008. gada bibliotēka atrodas jaunās, renovētās telpās Alauksta ielā 10 un ir pilnvērtīga ģimenes bibliotēka.

Bibliotēkas lepnums ir senu un vērtīgu pagājušā gadsimta sākuma grāmatu fonds, kurā glabājas arī tādu latviešu klasiķu kā Rainis, Aspazija, Jānis Akuraters u. c. darbu pirmizdevumi. Mūsu zelta fondā ietilpst arī unikāli novadpētniecības materiāli. Mūrnieku ielas svētkos bibliotēka organizēja apjomīgu izstādi «Grīziņkalna skices», kurā tika demonstrēti novadpētniecības materiāli par Grīziņkalnu. Šādus materiālus bibliotēka popularizē arī ikgadējā pasākumā «Vasarsvētki Grīziņkalnā», tāpat notiek tikšanās ar populāriem novadniekiem: komponistu Imantu Kalniņu, aktrisi Veru Gribaču-Valteri, rakstnieku Viku u. c. Savukārt pensionāriem ir iespēja satikties lasītāju klubā «Saulīte».

Filiālbibliotēka organizē pasākumus gan savās mājās, gan ārpus tām – interesentiem bez maksas tiek piedāvāti četri pastaigu maršruti pa Grīziņkalnu. Parkā viesojušies Astrīdas Lindgrēnes grāmatu varoņi Pepija Garzeķe un Karlsons, kā arī Peksis no Jāņa Grīziņa grāmatas «Vārnu ielas republika», inscenēts Pētera Brūvera dzejolis «Groziņvakars Grīziņkalnā».

Grīziņkalna bibliotēkai ir savi draugi un atbalstītāji: Latvijas Sieviešu invalīdu asociācija «Aspazija», ielas sporta atbalstītāji Getto Family, jauniešu sabiedriskā organizācija «Grīziņkalna patrioti» un jaunā kultūras iestāde «Koka centrs».

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: I. Nikiņena

No kreisās: vecākā bibliotekāre DAINA LIBERTE, vadītāja OLGA SINCOVA, vecākā bibliotekāre INESE SILAVA un galvenā bibliotekāre TATJANA KOZIKA

IĻĢUCIEMA FILIĀLBIBLIOTĒKA

Dibināta 1973. gada 8. oktobrī
Adrese: Lidoņu iela 27, Rīga, LV-1055
Tālrunis: 67469797; e-pasts: ilguciems@rcb.lv
Vadītāja Tatjana Medne

MĪKLA

«Es jums uzdošu dīvainu mīklu, audīšu vārdus kā zirnekļu tīklu.

Lietas zināmas, visus tās skar, ja nedaudz padomā, atminēt var.

Stāv ābeļu dārzs, rūķu stādīts un lolots, prasmīga dārznieka potēts un skolots.

Bērniem, kas pirmoreiz ceļu šurp rod, rūķīši jāņogu ķekarus dod.

Nākošreiz bērni sāk ābolus prasīt, rūķīši smaida – drīkst paši lasīt.

Lielie jau arī nāk šurp katru dienu, cits paņem piecus, cits – tikai vienu.

Daži nāk grupās un līdzi ņem somu, citi grib vienkārši uzlabot omu.

Fakts paliek fakts, kas ir bijis, nāk vēl, rūķīši laipni – tiem augļu nav žēl.

Kas gan te skaita, cik soļu ir skraidīts? Galvenais jau ir dot, kas tiek gaidīts.

Kad jauna šķirne ražu sāk dot, rūķīši sauc visus nogaršot.

Mirdz galvenam rūķītim lepnumā vaigi; «Nu, atminiet mīklu! Kas rūķi? Kas dārzs?

Un kas tas par ābolu, ābelē kārts? Un kāpēc ļaudis tik bieži tur iet?

Vai tāpēc, ka pašiem nav dārza, jums šķiet? Nu labi, es šoreiz pateikšu priekšā,

Jo steidzos, es gribu vēl dārzā tikt iekšā. Jā, protams, tā pilsētas bibliotēka.

Tas dārzs – tā visiem zināma ēka. Un rūķīši, ziniet, tiešām tur mīt.

Jūs neticat? Aizejiet apskatīt!»

(Mīklu uzdod Šteinbergu ģimene)

Pārliecinieties paši! Esat laipni aicināti Iļģuciema filiālbibliotēkā! Bibliotēkas lietotāji var piedalīties bibliotēkas organizētajos pasākumos, baudīt kultūras centra «Iļģuciems» tautas lietišķās mākslas studijas «Rītausma», glezniecības studijas «Grīva» un kluba «Iedvesma» dalībnieku izstādes, piedalīties šaha kluba «Četri zirgi» turnīros. Pulciņu «Dabas detektīvi» un «Vides eksperimenti» nodarbībās bērni var ielūkoties noslēpumainajās dabas zinātnes lappusēs.

Foto: Zoja Beliha

Pirmajā rindā no kreisās: vecākās bibliotekāres INGRIDA LOGINOVA un LIJA ZANDBERGA.
Otrajā rindā no kreisās: galvenā bibliotekāre IRINA JURJEVA, vadītāja TATJANA MEDNE

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Lija Zandberga

IMANTAS FILIĀLBIBLIOTĒKA

Lasi nevis tāpēc, lai rastu priekšmetu pārrunām,
bet gan tāpēc, lai domātu un spriestu.
(Frānsiss Bēkons)

Dibināta 1980. gadā
Adrese: Slokas iela 161, Rīga, LV-1067
Tālrunis: 67181981; e-pasts: imanta@rcb.lv
Vadītāja Tamāra Minajeva

Filiālbibliotēka atrodas speciāli bibliotēkai būvētā ēkā, kas uzcelta 1980. gadā pēc arhitektu M. Ģelža, J. Kārkliņa un I. Paegles projekta. Šī ir viena no lielākajam RCB filiālēm. 2011. gadā tās telpas tika renovētas un bibliotēka ieguva mūsdienīgu izskatu.

Gadiem uzkrātā pieredze palīdz veidot Imantas filiālbibliotēkas tēlu kā daudzfunkcionālu, mājīgu un mūsdienīgu kultūras centru, kur katrs apmeklētājs atrod savām interesēm piemēroto. Neatkarīgi no tā, vai mūsu lietotājam ir 1,5 gadi, vai viņš ir cienījamā vecumā, katram ir sava programma un savas iespējas, kuras bibliotēkas kolektīvs profesionāli cenšas palīdzēt realizēt. Kopsolī ar tehnoloģiju progresu esam atvērti sadarbībai ar ikvienu apmeklētāju.

Uz bibliotēku cilvēki nāk ar visdažādākajām vajadzībām – atrast informāciju, izdrukāt, iztulkot... Ir liels gandarījums, kad tik tiešām esam varējuši palīdzēt – reizēm ar sīkumu, kas prasa tikai nedaudz bibliotekāra prasmju, zināšanu, laika un uzmanības, bet cilvēkam nozīmē tik daudz! Tā nu sanāk, ka pašām kaut nedaudz jāzina gandrīz par visu. Patiesībā bibliotekārs ir viena no erudītākām profesijām.

Katrs, kas ienāk mūsu bibliotēkā, tiek laipni gaidīts.

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Natalja Karogodina

Galvenās bibliotekāres NATAĻJA MINAJEVA un MĀRA AUZIŅA

Foto: Imants Urtāns

Pirmajā rindā no kreisās: vecākā bibliotekāre DAIGA LAPĀNE, apkopēja ANITA BETERE, galvenā bibliotekāre NATAĻJA KARAGODINA, vadītāja TAMĀRA MINAJEVA. Otrajā rindā no kreisās: vecākā bibliotekāre AIJA ŠEICĀNE, vecākā bibliotekāre MARINA KOVAĻA, apkopēja VITA KISEĻEVA, galvenās bibliotekāres EVIJA LAPIŅA un ANITA TARVIDA

JAUNCIEMA FILIĀLBIBLIOTĒKA

Audzināšanas būtība ir nevis grāmatu krāšana, bet to izmantošana.
(Plūtarhs)

Dibināta 1946. gadā
Adrese: Gaileņu iela 5, Rīga, LV-1023
Tālrunis: 67037095; e-pasts: jaunciems@rcb.lv
Vadītāja Aija Namavīra

Lai arī informācija liecina, ka Jaunciemā brīvlasītava bijusi jau 1923. gadā, par filiālbibliotēkas dibināšanas gadu uzskata 1946., kad ar Rīgas pilsētas Staļina izpildkomitejas lēmumu tika dibināta Rīgas 21. bibliotēka.

Bibliotēka vairākkārt ir mainījusi atrašanās vietu, bet no 1993. gada tā atrodas vienā ēkā ar Jaunciema bērnudārzu – Gaileņu ielā 5. 2011. gadā bibliotēkas telpās veikta renovācija, un iegādātas jaunas mēbeles. Tagad siltās un omulīgās telpās tiek gaidīti gan lieli, gan mazi lasītāji. Te var gan lasīt grāmatas un žurnālus, gan satikties ar draugiem un pavadīt brīvo laiku, gan piekļūt internetam un strādāt ar datoru. Šo iespēju jauncie-mieši aktīvi izmanto, jo bibliotēka ir vienīgā publiski pieejamā kultūras un informācijas iestāde mikrorajonā. Interesenti var iepazīties ar plašu novadpētniecības materiālu klāstu par Jaunciemu un tā iestādēm.

Bibliotēkā vienmēr var aplūkot bērnu darbiņu izstādes, jo šeit aktīvi darbojas Jaunciema klubiņš »Gudrinieciņi» (nodarbības notiek divas reizes mēnesī) un bērnu radošās darbnīcas. Bibliotēka cieši sadarbojas ar 7. pamatskolu un 15. pirmsskolas izglītības iestādi. No 2014. gada februāra darbu uzsācis arī senioru klubiņš. Ar mīļu smaidu, labu vārdu un vēlmi palīdzēt šeit vienmēr sagaida bibliotekāres Zina, Taņa un Alla.

Foto: Daina Ģeibaka

Galvenā bibliotekāre TATJANA ŠLEIERE

Foto: Daina Ģeibaka

No kreisās: vecākā bibliotekāre ZINAĪDA KOČUBEJA, vadītāja AIJA NAMAVĪRA, galvenā bibliotekāre ALLA GOĻDINA

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Zinaīda Kočubeja

JUGLAS FILIĀLBIBLIOTĒKA

Pastāvēs kas pārvērtīsies...
un strādāt, lai darbs sniegtu gandarījumu.

Dibināta 1949. gadā
Adrese: Brīvības gatve 430a, Rīga, LV-1024
Tālrunis 67521669; e-pasts: jugla@rcb.lv
Vadītāja Sandra Kokina

Mūsdienu bibliotēkā ir ne tikai iespieddarbi, bet arī datori, skeneri, kopētāji, drukas iekārtas un datubāzes, tāpēc bibliotekāres ir pilnveidojušas savu zināšanu un prasmju līmeni. Jauno tehnoloģiju apguve ļauj iet līdzi laika garam un ar savu darbu būt noderīgām cilvēkiem. Izpildām arī dažas ļoti «īpašas vēlmes»: pagarināt bērnus (vecāki lūdz pagarināt bērnu grāmatu lietošanas termiņu) un papildināt, uzpildīt kontu (jauni cilvēki lūdz pagarināt iespieddarbu lietošanas termiņu).

Sešpadsmit gadu bibliotēkā darbojas neformālais klubiņš «Juglas aicinājums», kura pasākumos ir gaidīts ikviens. Tikšanās reizēs esam iepazinuši ļoti daudzus kultūras cilvēkus un novadniekus: filozofu Robertu Mūku, rakstnieci Ingu Ābeli, aktrisi Daigu Gaismiņu, mākslinieku Jāni Anmani, mācītāju Ivaru Jēkabsonu, literātus, žurnālistus, juristus u. c. Bibliotēkas novadpētniecības materiālu klāstā ir pētījumi par apkaimi, intervijas ar novadniekiem, Apsīšu Jēkaba un citu populāru cilvēku rokraksti.

Vairākus gadus bibliotēkā darbojas latviešu sarunvalodas grupas bērniem un pirmsskolas izglītības iestāžu skolotājiem, palīdzot cittautiešiem iekļauties Latvijas sabiedrībā. Daudzus gadus bibliotēka īpašu vērību velta senioriem. Esam saraduši, zinām viņu priekus un bēdas. Bibliotēkas apmeklējumi, pasākumi un ekskursijas pa Latviju kļuvušas par senioru dzīves sastāvdaļu, ko viņi gaida un novērtē. Tās dara viņu dzīvi krāsaināku.

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

No kreisās: galvenā bibliotekāre POLĪNA ĀRĪTE, vecākā bibliotekāre KRISTĪNE BUKA

Foto: Imants Urtāns

No kreisās: vecākā bibliotekāre LUDMILA ROMANČENKO, galvenā bibliotekāre MARUTA AUGULE, vadītāja SANDRA KOKINA, galvenās bibliotekāres TATJANA AKIMKINA un IRINA ANTOSHKINA

FILIĀLBIBLIOTĒKA «KURZEME»

Dibināta 1998. gadā
Adrese: «Volvo» sporta centrs, Jūrmalas gatve 78d, Rīga, LV-1029
Tālrunis: 67419629; e-pasts: kurzeme@rcb.lv
Vadītāja Kristīna Ozoliņa

Bibliotēka atrodas izdevīgā vietā, jo ir pieejama gan Zolitūdes, gan Imantas iedzīvotājiem. Apkaimē atrodas četras vidusskolas, piecas pirmsskolas mācību iestādes, viena profesionālās izglītības arodvidusskola un divas augstskolas.

Bibliotēkai telpas tiek īrētas «Volvo» sporta centrā, kur darbojas daudz dažādu sporta klubu, notiek sacīkstes. Apmeklējot tās, ikviens interesents var iegriezties arī bibliotēkā un iepazīties ar tās piedāvājumu – 16 tūkstošiem grāmatu, audiovizuālo un elektronisko informācijas nesēju latviešu, krievu un citās valodās.

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

No kreisās: vecākā bibliotekāre SARMĪTE AUZĀNE, vadītāja KRISTĪNA OZOLIŅA, vecākā bibliotekāre ANDA VALDMANE

ĶENGARAGA FILIĀLBIBLIOTĒKA

Dibināta 1994. gada 1. martā
Adrese: Maskavas iela 271a, Rīga, LV-1063
Tālrunis: 67262854, 67262861; e-pasts kengarags@rcb.lv
Vadītāja Inta Mežecka

Filiālbibliotēka apkalpo visas lasītāju grupas. Lielu uzmanību tiek pievērsta mazo lasītāju piesaistīšanai. Cieši sadarbojamies ar sociālajām iestādēm: dienas aprūpes centriem un sociālajām mājām. Aktīva sadarbība izveidojusies ar skolām un pirmsskolas bērnu iestādēm, ļoti populāra ir skaļā lasīšana.

Bibliotēkas lietotājiem rīkojam tematiskus grāmatu apskatus, notiek tikšanās ar rakstniekiem (Lauru Dreiži, Jāni Ūdri, Artūru Heniņu, Uldi Ausekli, Viku, Vladimiru Novikovu u. c.), māksliniekiem (Elitu Viliamu, Agiju Staku, Vitu Vīksni u. c.), kā arī ar citiem interesantiem cilvēkiem (ārstu Visvaldi Bebrišu, ornitologu Jāni Brikmani, sporta meistaru šahā Aivaru Stašānu).

Pastāvīgi tiek rīkotas radošu cilvēku darbu izstādes (gleznas, zīmējumi, keramika, foto, rokdarbi u. c.), darbojas «Dzejas mīļotāju klubs».

Foto: Daina Ģelbaka

Foto: Daina Ģelbaka

Galvenā bibliotekāre Ludmila Saulīte

Foto: Irēna d'Torres- Fernandez

No kreisās: vadītāja INTA MEŽECKA, vecākās bibliotekāres NATAĻJA LOSEVIČA, TAMĀRA ZARDIAŠVILI, galvenā bibliotekāre LIĀNA KULAGINA, vecākā bibliotekāre IRMA ŽUMBURE, galvenā bibliotekāre ANNA ROZANOVA

MEŽCIEMA FILIĀLBIBLIOTĒKA

Dibināta 1992. gadā; kā patstāvīga bibliotēka darbojas kopš 1997. gada.
Adrese: Hipokrāta iela 29, Rīga, LV-1079
Tālrunis: 67530881; e-pasts: mezciems@rcb.lv
Vadītāja Sandra Kokina

Bibliotēkas kolektīvs dzīvo un strādā ar ticību labām pārmaiņām – jaunām bibliotēkas vai pat kultūras centra telpām, mazai «Gaismas pilij» Mežciema apkaimē. Bibliotēka atrodas Mežciema pamatskolas telpās, tādēļ skolēnu čalas šeit ir ikdiena un 40 % bibliotēkas lietotāju ir vecumā līdz 18 gadiem. Viņi savas bibliotekāres atpazīst uz ielas, nāk klāt aprunāties, mazie – pat samīļot. Sadarbība ar skolu un pirmsskolas izglītības iestāžu bērniem notiek, vadot pasākumus, bērnu rītus, piedaloties Bērnu žūrijā, Letonikas konkursos un citās aktivitātēs. Bērni un skolēni ir aktīvi bibliotēkas lietotāji, pasākumu līdzorganizētāji un dalībnieki, viņi aug par grāmatu lasītājiem un bibliotēku faniem.

Bibliotekāres cenšas apmierināt jebkura lasītāja pieprasījumu, tādēļ ir līderes sadarbībā ar RCB Starpbibliotēku abonementu (SBA), Repozitāriju, kā arī ar citām filiālbibliotēkām. Bibliotēkā izveidojusies domubiedru grupa – tie ir cilvēki, kurus nopietni interesē literatūra. Jaunieguvumu dienās šai mērķauditorijai tiek organizētas pārrunas par grāmatām. Par tradīciju top arī tikšanās ar populāriem cilvēkiem.

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

No kreisās: vecākā bibliotekāre MAIGA HROLA, vadītāja SANDRA KOKINA, vecākā bibliotekāre IVONNA NAUDIŅA

FILIĀLBIBLIOTĒKA «PĀRDAUGAVA»

Izveidota 2010. gadā, apvienojot Nordeķu, Mārtiņa un Zasulauka filiālbibliotēku
Adrese: Dzirciema iela 26, Rīga, LV-1007
Tālrunis: 67037412, 67037423, 67037424;
e-pasts: pardaugava@rcb.lv
Vadītāja Inta Eglīte

Katru darbdienas un arī sestdienas rītu pulksten deviņos bibliotēka ver durvis apmeklētājiem. Pirmie nāk steidzīgie – ātrāk pie datora, tad – lēnīgi cienīgie, kuriem rīta mājas darbi apdarīti, blakus poliklīnikā dakteri apmeklēti un nu kārojas arī kaut ko sirdsmieram un dvēselei. Tad ātrā solī nāk tie, kuriem vajag gudrības smelties – studenti. Kad noskanējis skolas zvans, skriešus vien klāt ir jaunā paaudze. Viņi visi ir mūsējie! Gan laipnie un smaidīgie, gan īgnie un bēdīgie, gan zinošie un tie, kuriem vajadzīgs padoms.

Un kur nu vēl aktīvās un nenogurdināmās kundzes no sociālā dienesta dienas centra «Ābeļzieds», kurām visa diena piepildīta: rīta cēliens paiet nūjojot, dienas vidus – dažādās interešu nodarbībās, pēcpusdiena – izglītojošās lekcijās. Un tam visam pa vidu vēl bibliotēkas apmeklējums, jo te var atrast gan jaunākās rokdarbu grāmatas, gan nepieciešamo informāciju telpā ar intriģējošu uzrakstu «Veselīgs dzīvesveids». Var «ielauzties» arī datorgudrībās.

Jau no bibliotēkas pirmsākumiem ar blakus esošo dienas centru un tā vadītāju Ināru Ulmani izveidojusies lieliska sadarbība. Centra apmeklētāji ir atsaucīgi bibliotēkas pasākumu apmeklētāji, īpaši populāri ir jauno grāmatu apskati, bet pašu dāmu čaklo roku darinājumus var aplūkot arī citi bibliotēkas apmeklētāji. Izstādes iepriecina ar pērļu rotām, smalki adītiem un latvisku rakstu rotātiem cimdiem, kvilinga tehnikā darinātām apsveikumu kartītēm un gleznām dzīvespriecīgās krāsās. 2013. gada rudenī kultūras centrā «Iļģuciems» sveicām dienas centru piecu gadu jubilejas pasākumā. Tā ir mūsu ikdiena. Tas ir mūsu darbs.

Foto: Daina Ģelbaka

Foto: Vita Vilciņa

Vecākās bibliotekāres IVETA LAZDIŅA un RASMA ĒRGLE

Foto: Imants Urtāns

Pirmajā rindā no kreisās: galvenās bibliotekāres ŽANNA GOROVAJA un VITA VILCIŅA, vadītāja INTA EGLĪTE un vecākā bibliotekāre IRINA ZVEREVA. Otrajā rindā no kreisās: galvenā bibliotekāre VIOLA BRUCE, vecākās bibliotekāres MADARA JAKUŠKA, SANTA ANDERSONE un DAIRA BRIEDE

PĻAVNIEKU FILIĀLBIBLIOTĒKA

Dibināta 1989. gada 1. novembrī
Adrese: Salnas iela 8, Rīga, LV-1021
Tālrunis: 67136660, 67137089 (Bērnu literatūras nodaļa);
e-pasts: plavnieki@rcb.lv
Vadītāja Līga Bergmane

Viens no Pļavnieku filiālbibliotēkas darbības principiem ir radīt pozitīvu bibliotēkas apmeklējuma pieredzi. 2013. gadā tika veikts daļējs telpu kosmētiskais remonts un visā bibliotēkā notika pārkārtojumi. Rezultātā bijušās garderobes telpās ir izveidota jauna darba vieta Bērnu literatūras nodaļas darbiniekiem, mainīts fonda izvietojums un iekārtots jauniešu stūrītis. Bibliotēkas ceturtajā stāvā iekārtota neliela izstāžu telpa.

Lepojamies ar to, ka karjeras nedēļā Rīgas Pļavnieku pamatskola izvēlējās profesiju – bibliotekārs, kas pavēra iespēju bērnus iepazīstināt ar mūsu darbu un bibliotēkā sniegtajiem pakalpojumiem. Rezultātā saņēmām no skolas pateicības rakstu un «ēnu dienā» 9. klases skolniece «ēnoja» Pļavnieku filiālbibliotēkas galveno bibliotekāri Irēnu Nedzvecku.

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

Vadītāja LĪGA BERGMANE

Foto: Diāna Ungure

Vecākā bibliotekāre RAMONA BURCEVA

Foto: Linda Katšena

Galvenā bibliotekāre IRĒNA NEDZVECKA ar savu bibliotekāro «ēnu»

Foto: Imants Urtāns

No kreisās: galvenās bibliotekāres JEĻENA STAHOVSKA, ANITA BĒRZIŅA un DIĀNA UNGURE

FILIĀLBIBLIOTĒKA «PŪCE»

Pilnveidojoties pašiem, palīdzēt pilnveidoties citiem.

Dibināta 1997. gadā.
Adrese: A. Saharova iela 35, Rīga, LV-1082, Rīgas pilsētas Pļavnieku ģimnāzijas telpās,
Tālrunis: 67178548; e-pasts: puce@rcb.lv
Vadītāja p. i. Daina Veide

Mūsu galvenie sadarbības partneri ir Pļavnieku ģimnāzija un Rīgas 88. vidusskola. Atrodoties dinamiskā vidē, blakus jauniem un nepagurstošiem cilvēkiem, ejam kopsolī ar laiku. Ņemot talkā modernās tehnoloģijas, veidojam tematiskus pasākumus – prezentācijas, lai īstenotu mūsu kopējo mērķi veicināt izglītības procesu. Atrašanās ģimnāzijas telpās un pašvaldības policijas klātbūtne rada drošības izjūtu ne tikai vecākiem, kuru bērni savu brīvo laiku pavada pie mums, bet arī apmeklētājiem un bibliotekāriem.

Līdztekus bibliotēkas pamatpakalpojumiem piedāvājam individuālas datorzinību nodarbības vecāka gadagājuma lasītājiem. Lepojamies ar spēju atrast individuālu pieeju katram apmeklētājam. Mūsu spēks ir balstīts kolektīva saliedētībā, augstās prasībās pret sevi un veicamajiem uzdevumiem. Mājīgas telpas, darbinieku kompetence, atvērtība un sirsnība ļauj lasītājiem justies gaidītiem.

2013. gads bija «bibliotēkas augļa» – ābola – gads. Daudzi lasītāji dalījās savā lielajā ābolu ražā. Vairāku mēnešu garumā cienājāmies pašas un mielojām savus lielos un mazos lasītājus ar garšīgiem, ekoloģiski tīriem Latvijas āboliem.

Daudzi mūsu lasītāji gadu gaitā ir kļuvuši par savējiem, ar viņiem var aprunāties par dažādām tēmām – lielo ābolu ražu, rokdarbiem, izlasītajām grāmatām. Nu jau uz bibliotēku bērnus ved tie, kuri reiz paši nāca pie mums kā skolēni. Tā kā mums nav atsevišķas bērnu nodaļas, viss notiek vienkopus: bērnu stūrītī mammas lasa priekšā mazajiem grāmatas, bet viņi pa to laiku izkrāso attēlus krāsojamajās lapās. Datori parasti ir aizņemti: bērni vai nu spēlē spēles vai gatavo kaut ko skolā uzdotu. Turpat blakus pieaugušie sarakstās sociālajos tīklos, pēta darba sludinājumus, citi pie galda lasa žurnālus... Pievakarēs šeit reizēm izskatās kā lielā ģimenē, kur katrs aizņemts ar kaut ko savu, tomēr pastāv kaut kas neredzams, bet visus vienojošs. Šī ir tā izjūta, kuru cenšamies uzturēt dzīvu un saglabāt – mājīgums un siltums kombinācijā ar mūsdienīgu tehnoloģiju piedāvājumu.

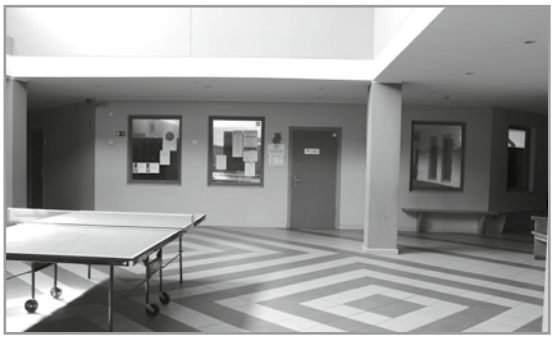

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

Vecākā bibliotekāre INTA STOMA

Foto: Daina Ģeibaka

Vadītāja p.i. DAINA VEIDE

Foto: Daina Ģeibaka

Vecākā bibliotekāre IVETA ROTTA

FILIĀLBIBLIOTĒKA «RĒZNA»

Savu grāmatu sabiedrībā es izjūtu lielāku prieku nekā pasaules karaļi.
(Dž. Bokačo)

Dibināta 1940. gadā
Adrese: Lomonosova iela 14, Rīgā, LV-1019
Tālrunis: 67144930; e-pasts: rezna@rcb.lv
Vadītāja Natālija Petrāne

Filiālbibliotēkas «Rēzna» darbinieces var būt pateicīgas liktenim, ka viņām ir dota iespēja darīt darbu, kas sagādā prieku ne tikai sev, bet arī citiem. Sastapt smaidīgas sejas, ar pateicības vārdiem uz lūpām, ir uzmundrinājums katrā pelēkā dienā. Laika gaitā «Rēznas» kolektīvs ir mainījies un veidojies, tomēr bibliotēkas un grāmatu labā aura ir tā, kas saliedē un veido patīkamu vidi mums apkārt, par spīti pacietīgi gaidītajām izmaiņām telpu estētiskajā izskatā.

Mūsu lielākā vērtība ir mūsu lasītāji – gadu gaitā izveidojies uzticīgs apmeklētāju loks, kas patiesi novērtē ne tikai bibliotēkas piedāvājumu, bet arī iespēju sirsnīgi parunāties, jo daudziem bibliotēka ir viena no retajām vietām, kur pabūt sabiedrībā, uzzināt ko jaunu un interesantu, kā arī paust priekus un bēdas. Un kāpēc gan ne, ja viens smaids kādam nozīmē tik daudz...

Bibliotēkas darbā katru dienu atgadās kāds patīkams un jautrs notikums, tāpēc izcelt kādu vienu dienu, būtu «apvainojums» citai. «Rēznas» bibliotekāres ir pozitīvi noskaņotas optimistes, kas atvērtas jaunām idejām un interesantiem notikumiem. Mēs ticam, ka grāmatas ir gaisma. Kā teicis dzejnieks Vilis Plūdons, «Kas tiecas pēc gaismas, tam jāpieķeras grāmatām ar visu sirdi un dvēseli»...

Foto: Daina Ģeibaka

Vecākā bibliotekāre GUNA DZĒRVE

Foto: Daina Ģeibaka

Centrā vecākā bibliotekāre SANDRA REINBAHA

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

No kreisās: galvenā bibliotekāre VELGA LIEPIŅA, vadītāja NATĀLIJA PETRĀNE, vecākā bibliotekāre LAUMA MUSKARE, galvenā bibliotekāre JEĻENA FUTA

SARKANDAUGAVAS FILIĀLBIBLIOTĒKA

Iedvesma sāk, prasme vada, pieredze pilnveido.

Dibināta 1929. gadā
Adrese: Aptiekas iela 14, Rīga, LV-1005
Tālrunis: 67392553; e-pasts: sarkandaugava@rcb.lv
Vadītāja Baiba Andrejeva

Sarkandaugavas filiālbibliotēka tika dibināta kā Latvijas Bērnu palīdzības savienības brīvbibliotēka – lasītava. Tajā pašā vietā, Aptiekas ielā 14, 1981. gadā bibliotēkas vajadzībām tika uzcelta jauna ēka, kurā atvēra eksperimentālu bērnu bibliotēku – klubu. Apvienojoties Sarkandaugavas bērnu un Sarkankalna pieaugušo bibliotēkai, 2009. gada 1. decembrī izveidojās vienota Sarkandaugavas filiālbibliotēka ar pieaugušo un bērnu nodaļu.

Sarkandaugavas filiālbibliotēka ir vieta, kur bērns pirmo reizi var spert platu soli brīnumainajā grāmatu varoņu pasaulē, jaunietis – nonākt pie pārsteidzošas atklāsmes, ka lasīt ir stilīgi, bet pieaugušais – baudīt to īpašo lasītprieku, no kura neizaug nekad. Bibliotēka ir saikne, kas stiepjas no pagātnes uz tagadni un nākotni, nesaraujami vienojot mūs ar vietu, kurā dzīvojam. Apzinoties savu vēsturi, varam cerīgi lūkoties nākotnē.

Sarkandaugavas filiālbibliotēka – tas ir piedzīvojums lielam un mazam, kas palīdz atrast jaunus draugus un domubiedrus. Tas ir aizraujošs ceļojums visdažādāko spēļu pasaulē un kopīgi svētki, kas vieno ģimenes. Bibliotēka – tie esam mēs, jūsu bibliotekāri. Tik dažādi, tomēr vienoti vēlmē padarīt jūsu uzturēšanos bibliotēkā patīkamu un ikvienam palīdzēt atrast tieši to, ko meklējat.

Foto: Baiba Andrejeva

Foto: Silvija Mirkša

Pirmajā rindā: galvenā bibliotekāre GUNITA ZVIRGZDA, vadītāja BAIBA ANDREJEVA, galvenā bibliotekāre SARMĪTE KAKTIŅA, vecākās bibliotekāres LINDA VOROPAJEVA un IRENA LEIKOVA;
Otrajā rindā no kreisās: galvenās bibliotekāres ILZE PORHERĀNE un TAMĀRA GAVARĀNE

FILIĀLBIBLIOTĒKA «STRAZDS»

Izglītot, informēt, izklaidēt!

Dibināta 1964. gadā
Adrese: Kvēles iela 15/18, Rīga, LV-1024
Tālrunis: 29816690; e-pasts: strazds@rcb.lv
Vadītāja Gaļina Andrejeva

Iesākumā bibliotēka dibināta kā Rīgas pilsētas 35. bērnu bibliotēka, taču kopš 1997. gada tās funkcijas būtiski paplašinātas, jo no bērnu bibliotēkas tā pārveidota par bibliotēku visiem apkaimes iedzīvotājiem. Nosaukumu «Strazds» bibliotēka ieguvusi netālu esošās Strazdumuižas un Strazdupītes dēļ.

Bibliotēkā visi vienmēr ir laipni gaidīti. Laba sadarbība izvērsusies ar apkaimes skolām. Tā 2013. gada 31. oktobrī Juglas vidusskolas 1. un 2. klases skolēni apmeklēja bibliotēku, lai uzzinātu, kā kļūt par lasītāju, kādi noteikumi jāievēro bibliotēkā. Taču vizītes galvenais mērķis bija uzzināt visu par Bērnu žūriju, tāpēc bibliotekāri sagatavoja prezentāciju «Bērnu žūrija».

Sirsnīga uzmanība filiālbibliotēkā «Strazds» tiek veltīta cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Bibliotekāri apkalpo Rīgas sociālā aprūpes centra «Mežciems» iemītniekus, informē viņus par jaunieguvumiem, piegādā pieprasīto literatūru, piedalās centra rīkotajos pasākumos. «Strazds» sadarbojas ar Strazdumuižas internātvidusskolu – attīstības centru vājredzīgajiem un neredzīgajiem bērniem un redzes invalīdiem, kuru darbu izstādes izliekam bibliotēkā. 2013. gadā uzsākta sadarbība ar labdarības organizāciju «Tauriņa efekts» un drošāka interneta centru Net-Safe Latvia.

Kopīgi cenšamies palīdzēt Latvijas bērnu namu audzēkņiem atrast vietu sabiedrībā pēc pilngadības sasniegšanas. Mūsu bibliotēkā viesojušies Jelgavas un Jūrmalas bērnu namu audzēkņi. Net-Safe Latvia pārstāvis Edgars Caics pastāstīja bērniem, kādi noteikumi jāievēro, lai varētu droši pavadīt laiku sociālajos tīklos un citos interneta resursos. Pēc tam visi devāmies ekskursijā uz Latvijas Brīvdabas muzeju.Kopā pavadītais laiks bērniem ļoti patika, un arī mūs tas iepriecināja.

Foto: Daina Ģelbaka

Foto: Daina Ģelbaka

Vecākā bibliotekāre EDĪTE BRIEDE

Foto: Imants Urtāns

No kreisās:
vecākā bibliotekāre JEĻENA KUZŅECOVA,
vadītāja GAĻINA ANDREJEVA,
vecākā bibliotekāre ILZE RIEKSTA,
galvenā bibliotekāre INTA RAITUMA

ŠAMPĒTERA FILIĀLBIBLIOTĒKA

Katra iepriekšējā diena jau ir vēsture.

Dibināta 1909. gada 1. novembrī
Adrese: Lielirbes iela 6, Rīga, LV-1046
Tālrunis: 67459900; e-pasts: sampeteris@rcb.lv
Vadītāja Regīna Vēberste

Šampētera filiālbibliotēka vēsturiski dibināta kā Rīgas pilsētas publiskā bibliotēka – lasītava Kalnciema ielā 18, taču kopš 1911. gada tā 70 gadu mitinājās pilsētas skolas ēkā Zeļļu ielā 4. 1986. gadā bibliotēka ieguva jaunas, speciāli tās vajadzībām projektētas telpas (arhitekts Vladimirs Alle), kurās atrodas arī šobrīd.

2014. gadā atzīmēsim bibliotēkas 105. dzimšanas dienu. Otrajā simtgadē esam iegājuši ar labiekārtotām telpām, jaunām mēbelēm un jaunu krājuma funkcionālo izkārtojumu. Sevišķi liels prieks par to, ka bērniem un pusaudžiem tagad ir «sava republika», jo darbs ar bērniem ir viena no bibliotēkas prioritātēm. Ja bibliotēka, grāmatas un lasīšana būs pievilcīgas tagad, tad nākotnē pieaugušo lasītāju netrūks. No mazā kaktiņa pirmajā stāvā esam pārcēlušies uz plašajām otrā stāva telpām ar krāsainām mēbelēm trīs zonās – dažāda vecuma lasītājiem. Mums ir jauns, bērniem interesants pakalpojums – datorspēļu komplekts XBOX 360 Kinect.

Pieaugušo auditorijai piedāvājam tematiski kārtotu literatūru par tādām tēmām kā fantastika un fantāzijas daiļliteratūra, ģeogrāfija, vēsture, novadpētniecība (materiāli par Rīgu un Šampētera apkaimi). Lepojamies ar ilggadējiem lasītājiem, mūsu draugiem, kuri seko līdz visām pārmaiņām bibliotēkā. Uz pēdējā laika aktuālāko jautājumu – vai būsim tepat, kad vērsies vaļā Gaismas pils, varam droši atbildēt: mēs būsim!

Foto: Daina Ģelbaka

Foto: Daina Ģelbaka

Foto: Daina Ģelbaka

No kreisās: galvenā bibliotekāre MARINA GABELE, vadītāja REGĪNA VĒBERSTE, vecākā bibliotekāre ILZE ZALĀNE

TORŅAKALNA FILIĀLBIBLIOTĒKA

Bibliotēka ir logs uz pagātni, skats uz šodienu un tilts uz rītdienu!

Dibināta 1946. gadā
Adrese: Indriķa iela 8a, Rīga, LV-1004
Tālrunis: 67089676; e-pasts: tornakalns@rcb.lv
Vadītāja p. i. Sanita Goldšmite

Ilgus gadus Torņakalna filiālbibliotēka (toreiz pilsētas 12. bibliotēka) atradās romantiskajās Bloka muižiņas telpās, bet kopš 1997. gada – Indriķa ielā. 2013. gadā bibliotēkā strādā: vadītājas p. i. Sanita Goldšmite, galvenās bibliotekāres Ināra Brokāne, Natālija Klauža un Rita Kude, kā arī tehniskā darbiniece Brigita Berķe.

Torņakalna bibliotekāres aicina: «Ienāciet! Ieinteresēsim! Ieintriģēsim! Informēsim! Izglītosim! Izklaidēsim! Tikai pie mums! Tikai jums! Tikai mēs, saglabājot pagātni, informējam jūs par tagadni un kopīgiem spēkiem veidojam nākotni! Tikai mums ir nu jau vēsturiskie S. Kaldupes balss ieraksti, pēdējo gadu dzeja! Tikai mums izcilais mākslinieks Jurģis Skulme ir uzdāvinājis savu lielformāta gleznu! Tikai pie mums ir divi aktīvi un atraktīvi lasītāju klubiņi – «Saulespuķes» un «Sievietēm sievietes gados»!

Visneparastākais 2013. gada notikums bija – jubileja bez jubilāra... 23. martā bibliotēka aicināja interesentus uz tikšanos ar scenāristi, redaktori un rakstnieci Austru Zīli. Bija paredzēti viņas jaunākās grāmatas «Slapjo gadu stāsti» atvēršanas svētki. Tā kā A. Zīlei ļoti patīk saksofona spēle, bija uzaicināts saksofonists Juris Trasūns. Atmiņās par literātes dzīves pavērsieniem dalījās viņas draugi un tuvākie cilvēki: dzīvesbiedrs, meita, gleznotāja Aija Bāliņa, studijas «Dauka» leļļu filmu direktore Renāte Martini, literārā redaktore Aija Lāce u. c. Jautāsiet: kas tad šajā pasākumā neparasts? Stundu pirms saviem svētkiem rakstniece frizētavā paģība un ar ātro palīdzību tika nogādāta slimnīcā. Līdz pat pēdējam brīdim neviens no klātesošajiem nezināja, ka pati «vaininiece» savos svētkos nepiedalīsies. Pasākums sākās ar zvanu rakstniecei, kura noklausījās sev veltīto saksofona solo un tad teica runu tālrunī ar ieslēgtu skaļruni.

Foto: Daiga Bērziņa

Foto: Ināra Brokāne

Foto: Ilze Vilciņa

No kreisās: vadītāja p.i. SANITA GOLDŠMITE, galvenā bibliotekāre INĀRA BROKĀNE, apkopēja BRIGITA BERĶE, galvenās bibliotekāres NATĀLIJA KLAUŽA un RITA KUDE

FILIĀLBIBLIOTĒKA «VIDZEME»

Par visiem vārdiem izteiksmīgāk runā attieksme pret cilvēku un darbi.

Dibināta 1926. gadā, lasītājiem atvērta 1928. gada 11. februārī
Adrese: Brīvības gatve 206, Rīga, LV-1039
Tālrunis: 67181217; e-pasts: vidzeme@rcb.lv
Vadītāja Lolita Graholska

Bibliotēka dibināta kā Rīgas 9. brīvbibliotēka – lasītava. Šodien tā ikvienam nodrošina vienlīdzīgu informācijas pieejamību un mūžizglītības iespējas, sniedz bezmaksas pakalpojumus un iespēju izmantot jaunās informācijas tehnoloģijas, iepazīstina ar novadpētniecības un bibliotēkas vēstures materiāliem. Senajā bibliotēkas ēkā (celta 1895. g.), kas pēdējā desmitgadē ieguvusi jaunu elpu (un arī liftu uz otro stāvu), par bibliotekāriem strādājuši un bibliotēkas dzīvi bagātinājuši rakstnieki Vilis Lācis, Fricis Rokpelnis, žurnālists Jūlijs Krūmiņš, mākslinieks Burhards Dzenis u. c., atstājot šeit savu enerģiju un radošo domu spēku. Šodien bibliotēkā strādā ne mazāk ieinteresēti un erudīti darbinieki, bet to apmeklē radoši, daroši un varoši ļaudis.

Foto: Daina Ģelbaka

Foto: Daina Ģelbaka

Pirmajā rindā uz kāpnēm no lejas uz augšu: vadītāja LOLITA GRAHOĻSKA, galvenā bibliotekāre ANTRA SPURA, vecākās bibliotekāres GENERETA OKINA un MONIKA GRUŠČAKA, galvenais bibliotekārs JĀNIS APSE
Otrajā rindā uz kāpnēm no lejas uz augšu: apkopēja GUNTA OZOLA, vecākais bibliotekārs ANDRIS KRŪMIŅŠ, palīgstrādnieks JĀNIS HROLS, vecākais bibliotekārs ALDIS KUSIŅŠ, galvenā bibliotekāre ANNA KUSIŅA, dežurante DZINTRA LABLAIKA, galvenā bibliotekāre DAIGA TRAKINA

Bibliotēkā ir plašs oriģinālliteratūras krājums, kā arī cittautu daiļliteratūra, nozaru literatūras izdevumi un jaunākā uzziņu literatūra dažādās valodās. Apmeklētājiem pieejams arhīvs un krātuve, kas ļauj iepazīties ar grāmatām un atsevišķiem periodikas izdevumiem, kas izdoti līdz 1940. gadam, kā arī gūt ieskatu padomju grāmatniecībā. Bibliotēka organizē literatūru popularizējošus pasākumus, jaunumu dienas un grāmatu izstādes. Notiek regulāras tikšanās ar interesantiem un sabiedrībā pazīstamiem cilvēkiem, literāras akcijas un informatīvi pasākumi. Senioriem tiek piedāvāta datorapmācība, ikvienam interesentam – ciguna vingrošanas stundas. Izstāžu zālē apskatāmas mākslas izstādes.

Darbojas Bērnu žūrija. Bērnus aicinām ne tikai lasīt, bet arī spēlēt atjautības spēles, zīmēt, līmēt un darboties dažādu radošo aktivitāšu grupiņās. Bibliotēkai ir savs mājas gariņš,

Foto: Antra Spura

Vecākā bibliotekāre IRINA BIBIKA

bet ziemas saulgriežos to ik gadu apmeklē Ziemassvētku rūķis. «Vidzemē» ir aicināts ikviens! Mūsu jaunākais lasītājs dzimis 2012. gadā, bet vecākajam šogad aprit 93. Pievienojieties lasītāju pulkam! Veidosim kopā gaišāku, zinošāku un krāsaināku nākotni!

Foto: Daina Ģeibaka

FILIĀLBIBLIOTĒKA «ZEMGALE»

Būt par mūsu lasītāju ir aizraujoši!

Dibināta 1995. gadā.
Adrese: Graudu iela 59, Rīga, LV-1058
Tālrunis: 67622130; e-pasts: zemgale@rcb.lv
Vadītāja p.i. Sanita Goldšmite

Filiālbibliotēka «Zemgale» ir lielisks dažādu iestāžu sadarbības piemērs. Tā atrodas vienā ēkā ar vairāku RCB struktūrvienību (Bibliotēku dienests, Komplektēšanas nodaļa, RCB Apmaiņas fonds u. c.) speciālistiem, kā arī ar Pārdaugavas Mūzikas un mākslas skolu (ir atsevišķa ieeja arī no skolas telpām), Kultūras un atpūtas centra «Imanta» glezniecības studiju «Umbra» un Kultūras un tautas mākslas centra «Ritums» lietišķās mākslas studiju «Rota». Rīkojam skaistas izstādes, kuru atvēršanas svētkus kuplina Mūzikas skolas audzēkņu priekšnesumi.

«Zemgales» veiksmes stāsts ir darbs ar bērniem, pusaudžiem un vecākā skolas vecuma jauniešiem. Priecājamies, ka pēdējo piecu gadu laikā bibliotēku aktīvi apmeklējošo bērnu un jauniešu skaits turpina pieaugt. Piedāvājam saistošus un atraktīvus pasākumus, piemēram, kikbokss bibliotēkā. Īpaši iemīļotas ir skaļās lasīšanas pēcpusdienas un vasaras radošās darbnīcas.

Cilvēki mēdz apvienoties pulciņos, komandās un partijās dažādu iemeslu dēļ, tomēr galvenais ir intereses un aizraušanās – sports, rokdarbi, kolekcionēšana un citas aktivitātes. «Zemgales» klubiņa «Lasītprieks» dalībniekus vieno interese par grāmatām. Pateicoties kādreizējās bibliotekāres, tagad brīvprātīgās darbinieces, Brigitas Kuļikovskas aicinājumam, pirms teju desmit gadiem katra mēneša jauno grāmatu dienā sanāca kopā cilvēki, kuru vaļasprieks ir lasīšana. Šī tradīcija turpinās!

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

No kreisās: vadītāja p.i. SANITA GOLDŠMITE, galvenā bibliotekāre SALLIJA KRAUZE, vecākās bibliotekāres DZIDRA GUDĻEVSKA, MARINA LĀCE

ZIEMEĻBLĀZMAS FILIĀLBIBLIOTĒKA

Dibināta 1911. gada 27. jūlijā
Adrese: Ziemeļblāzmas iela 36, Rīga, LV-1015
Tālrunis : 67848852
e-pasts: ziemelblazma@rcb.lv
Vadītāja p. i. Elita Voicehoviča

Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas dibinātājs ir kokrūpnieks un mecenāts Augusts Dombrovskis, kurš Vecmīlgrāvja atturības biedrības «Ziemeļblāzma» telpās atvēra «Lasāmgaldu», kas vēlāk pārtapa par publisko bibliotēku. Par bibliotekāru šeit strādājis dzejnieks Leons Paegle. Par pilsētas bibliotēku Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka kļuva 1946. gadā (Rīgas pilsētas 16. bibliotēka).

Sakarā ar kultūras pils «Ziemeļblāzma» kompleksa rekonstrukciju no 2011. gada vasaras līdz 2013. gada pavasarim filiālbibliotēka darbojās kā izsniegšanas punkts SIA «Rīgas namu pārvaldnieks» Vecmīlgrāvja iecirkņa telpās. 2013. gada maijā atgriezāmies rekonstruētās telpās, aprīkotās ar jaunām mēbelēm. Filiālbibliotēka atrodas cokola stāvā ar atsevišķu ieeju un ir pieejama cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

Bibliotēkā ir bagāta vēsturisku materiālu kolekcija par Ziemeļblāzmas pili un Vecmīlgrāvi. To var izmantot ikviens interesents. Elektroniski šī informācija ir apkopota datubāzē, kas ietver laikposmu no 1886. līdz 1940. gadam. Tā atrodama RCB mājaslapā www.rcb.lv.

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Leonīds Muhins

Vecākā bibliotekāre SANITA STAĢĪTE

Foto: Daina Ģeibaka

No kreisās: vadītāja p. i. ELITA VOICEHOVIČA,
RCB direktora vietniece DOLORESA VEILANDE, vecākā bibliotekāre LOLITA STĀMERE,
galvenā bibliotekāre KRISTĪNE BONDARE

FILIĀLBIBLIOTĒKA «ZVIRBULIS»

Vajadzīgs vien nieks – grāmata un lasītprieks.

Dibināta 1950. gadā
Adrese: Lapu iela 24, Rīga, LV-1002
Tālrunis: 67611935; e-pasts: zvirbulis@rcb.lv
Vadītāja Daina Slicāne

1949. gadā Rīgas pilsētas Sarkanarmijas rajona (tagad Zemgales priekšpilsēta) izpildkomiteja nolēma bijušā privātā dārza vietā Ernestīnes un Melnsila ielu stūrī izveidot parku bērniem, bet bijušā īpašnieka mājā – Rīgas pilsētas 31. bērnu un jaunatnes bibliotēku. Kopš dibināšanas bibliotēka atrašanās vietu nav mainījusi, toties adresi gan: 2001. gadā sākotnējā Ernestīnes iela 21a nomainīta uz Lapu ielu 24. Tā notiek, ja atrodies parka vidū, nevis ielas malā. 1966. gadā koka vasarnīca tika apmūrēta ar baltiem silikāta ķieģeļiem, bet sabrukusī veranda pārtapa par gaišu darba telpu. Ievilkta centrālapkure. Nosaukums «Zvirbulis» bibliotēkai izvēlēts tāpēc, ka tā atrodas parkā un katru gadu ēkas pažobelē perē zvirbuļu pāris, turklāt bibliotēkas lasītāji ir tikpat kustīgi un dzīvespriecīgi kā šie putni.

No sākta gala bibliotēka cieši sadarbojusies ar skolām. 60. gados bērniem parkā tika rīkoti Jaungada pasākumi ar košu egli un Salaveci. Tā kā Salavecis vienmēr iznāca no bibliotēkas, apkārtnes bērniem radās pārliecība, ka viņš dzīvo tieši tur. Populāri ir referāti un tikšanās ar rakstniekiem, arī aktivitātes parkā: volejbola, kroketa un kamaniņu vilkšanas sacīkstes. 2011. gada vasarā lasītāji saskaitīja parka kokus un uzzīmēja koku karti. Kopā tika uzskaitīti 138 koki, visvairāk kļavas (56) un liepas (46), nedaudz priežu (11), ozoli (5), baltās akācijas (5), kastaņas (4), bērzi (3), oši (2), lapegles (2), pa vienai eglei, sudrabeglei, tūjai un bumbierei.

Saņemot no Pārdaugavas bibliotēkas ļoti labu pieaugušo literatūras krājumu, 2009. gadā «Zvirbulis» no bērnu bibliotēkas pārtapa par pilntiesīgu ģimenes bibliotēku.

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Daina Ģeibaka

No kreisās: vecākās bibliotekāres ANTRA LIEPA un MĀRĪTE KRŪZKOPA, vadītāja DAINA SLICĀNE, vecākā bibliotekāre IRĒNA EIDUKA

RCB ĀRĒJAIS APKALPOŠANAS PUNKTS «SAULAINO DIENU BIBLIOTĒKA»

Atvērts 2006. gada 27. decembrī
Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā
Adrese: Vienības gatve 45, Rīga, LV-1004
Tālrunis: 67617207; e-pasts: ilze.marga@rcb.lv
Vadītāja Ilze Marga

Darbu uzsākām skaistās un gaišās, tomēr bibliotēkai nepiemērotās, šaurās telpās. Kopš 2010. gada bibliotēka atrodas slimnīcas jaunajā daudzfunkcionālajā korpusā un ir ērti sasniedzama jebkuram pacientam.

Pateicoties tam, ka divas pilnīgi atšķirīgas iestādes – Rīgas Centrālā bibliotēka un Bērnu klīniskā universitātes slimnīca – spēja saskatīt kopīgu mērķi, radās iespēja veiksmīgai sadarbībai, kuras rezultātā Bērnu slimnīcā jau astoto gadu darbojas «Saulaino dienu bibliotēka». Iegūtā pieredze ļauj pārliecinoši apgalvot, ka vislabākās zāles mūsu apmeklētājiem ir smiekli, tādēļ bibliotēkas uzdevums ir iepriecināt slimos bērnus, kuri uz laiku nokļuvuši svešā vidē, prom no mājām, vecākiem un visa ierastā. Mūsu piedāvātās grāmatas kliedē garlaicību vakara stundās, bet rīkotie pasākumi uzjautrina un novērš domas no slimībām. Uzaicinātie viesi iepriecina mazos pacientus un ļauj slimnīcā pavadīto laiku atcerēties ar pozitīvām emocijām.

Bērni ir nākuši uz bibliotēku skatīties kino, lūkot dažādas izstādes, radoši darboties, tikties ar mūziķiem, māksliniekiem un citiem īpašiem viesiem – pat ar Rīgas «Dinamo» hokejistiem un Valsts prezidentu. To visu izdevies panākt, strādājot komandā ar citām slimnīcas struktūrvienībām, jo katra mazā pacienta labsajūta ir svarīga mums visiem.

Foto: Ilze Reinika

Foto: Daina Ģeibaka

Foto: Ilze Reinika

No kreisās: vecākā bibliotekāre ILZE SILIŅA, vadītāja ILZE MARGA

Foto: Daina Ģeibaka

Vecākā bibliotekāre ARTA BROĻŅICKA

RĪGAS DOMES DIENAS APRŪPES CENTRS BEZPAJUMTNIEKIEM UN MAZNODROŠINĀTAJIEM IEDZĪVOTĀJIEM

Rīgas Domes Dienas aprūpes centrs bezpajumtniekiem un maznodrošinātajiem iedzīvotājiem Katoļu ielā 57 tika atklāts 2009. gada 21. maijā. Šajā pašā dienā darbu uzsāka arī Rīgas Centrālās bibliotēkas ārējais apkalpošanas punkts jeb Dienas centra bibliotēka. Tā atrodas speciāli aprūpes centram būvētās un aprīkotās ēkas trešajā stāvā.

RCB ārējā apkalpošanas punktā Dienas centra klientiem bez maksas tiek piedāvātas lasīt grāmatas no RCB repozitārija krājuma un žurnālus. Šeit ierīkotas 60 vietas lasīšanai. Ja lasītājam ir pase, ko parādīt bibliotekāram, grāmatas var ņemt lasīšanai uz mājām.

Bibliotēkā var skatīties televīziju, bez maksas lietot datorus – interneta un ofisa programmas. Bibliotekāri sniedz individuālas konsultācijas, kā tikt pie nepieciešamās informācijas, kā lietot e-pastu, kā orentēties tīmekļa vietnēs, kas var būt noderīgas darba meklējumos.

Bibliotēkā var saņemt aktuālu informāciju par dažādu institūciju sociālajiem pakalpojumiem.

Bibliotekāri organizē arī dažādus pasākumus centra apmeklētājiem.

Šeit strādā profesionāli RCB darbinieki no filiālbibliotēkas «Rēzna», jo ārējā apkalpošanas punkta vadību ir uzņēmusies tieši šīs filiālbibliotēkas vadītāja Natālija Petrāne.

Foto: Daina Ģelbaka

Foto: Daiga Bērziņa

Foto: Natālija Petrāne

RCB ĀRĒJAIS APKALPOŠANAS PUNKTS BRASAS CIETUMĀ

2011. gada janvārī aizsākās RCB līdzdalība projektā «RCB ārējā apkalpošanas punkta izveide Brasas cietumā». Tas bija biedrības Prison Fellowsip Latvia Latvijas un Šveices sadarbības programmas grantu shēmas «NVO fonds» apakšprojekts, kura mērķis bija pilnveidot ieslodzījuma vietu un publisko bibliotēku sadarbību. Ārējais apkalpošanas punkts Brasas stingrā režīma cietumā ir viens no trim RCB ārējiem apkalpošanas punktiem.

Pēc projekta realizācijas cietuma bibliotēka – cik tālu ļauj tās specifika – ir maksimāli pietuvināta publiskās bibliotēkas statusam krājuma, telpu aprīkojuma un tradicionālā pakalpojuma ziņā. Šis ir pirmais cietums Latvijā, kura bibliotēkā ieslodzītajiem ir pieejams internets. Ar VSIA «Latvijas Vēstnesis» atbalstu bibliotēkā ir uzstādīti jauni datori. Ieslodzītie var tiešsaitē iepazīties ar oficiālajām publikācijām vietnē www.vestnesis.lv un ar tiesību aktiem portālā www.likumi.lv. Tas garantē Satversmē noteikto principu – katram cilvēkam ir tiesības zināt savas tiesības. Citi interneta portāli ieslodzītajiem nav pieejami.

Bibliotēkā strādā četri speciāli apmācīti ieslodzītie, kuriem RCB Bibliotēku dienesta darbinieki sagatavoja un vadīja bibliotēku zinību kursu 36 mācību stundu apjomā.

Foto: Daina Ģeibaka

VIĻŅA GALOTNĒ VAI PAISUMA PĀRSTEIGTI? IESKATS IFLA «ZIŅOJUMĀ PAR ATTĪSTĪBAS TENDENCĒM»

SOMIJAS PUBLISKO BIBLIOTĒKU POLITIKA, 2015

Foto: Dzidra Šmita

AKTUĀLIE BIBLIOTĒKU ATTĪSTĪBAS VIRZIENI PASAULĒ

VIĻŅA GALOTNĒ VAI PAISUMA PĀRSTEIGTI?

Ceļvedis mainīgajā informācijas vidē
Ieskats IFLA «Ziņojumā par attīstības tendencēm»

PAR IFLA

IFLA ir bibliotēku un informācijas speciālistu globālā balss

Starptautiskā bibliotēku asociāciju un institūciju federācija (*International Federation of Library Associations and Institutions*, IFLA) ir vadošā organizācija, kas pārstāv bibliotēku un informācijas pakalpojumu sniedzēju un lietotāju intereses pasaulē. IFLA ir neatkarīga, nevalstiska bezpeļņas organizācija, kas apvieno vairāk nekā 1400 biedru gandrīz 150 valstīs.

Mēs strādājam, lai mūsdienu straujajā un mainīgajā digitālo un drukāto informācijas resursu vidē atvieglotu globālajai sabiedrībai pieeju informācijas un kultūras mantojuma resursiem. Lūk, daži aktuālākie mūsu darbības virzieni: pieeja digitālajam saturam, starptautiskā vadība, izglītība, kultūras mantojums un daudzvalodība.

Ar profesionālo programmu palīdzību paaugstinām savu biedru potenciālu un sekmējam viņu profesionālo attīstību, izstrādājot vadlīnijas, standartus, publikācijas un organizējot pasākumus visā pasaulē.

Globālās bibliotēku un informācijas pakalpojumu organizācijas statuss nodrošina to, ka IFLA intereses tiek pārstāvētas gan sadarbībā ar ANO, gan ar citām organizācijām.

ATBALSTĪTĀJI

IFLA pateicas par atbalstu «Ziņojuma par attīstības tendencēm» tapšanā:

Olivjē Krepēnam-Leblonam (*Olivier Crépin-Leblond*), Piešķirto nosaukumu un numuru tiešsaistes organizācijas (*Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*, ICANN) Vispārīgās konsultatīvās padomes (*At-large Advisory Committee*, ALAC) priekšsēdētājam

Anrītei Esterheisenai (*Anriette Esterhuysen*), Moderno komunikāciju asociācijas (*Association for Progressive Communications*, APC) ģenerāldirektorei

Divīnai Fro-Mēgsai (*Divina Frau-Meigs*), Sorbonnas Universitātes (*Université Sorbonne Nouvelle*) profesorei

Melisai Gregai (*Melissa Gregg*), Sociālās skaitļošanas zinātniskā un tehnoloģiskā centra (*Intel Science and Technology Center for Social Computing*) zinātniskajai vadītājai

Džonam Hougtonam (*John Houghton*), Viktorijas Universitātes Stratēģisko ekonomisko pētījumu centra (*Centre for Strategic Economic Studies, Victoria University*) pētniekam

Deborai Džeikobsai (*Deborah Jacobs*), organizācijas «Gobālās bibliotēkas» (*Global Libraries*) direktorei

Bila un Melindas Geitsu fondam (*Bill & Melinda Gates Foundation*)

Marjemai Džeimai (*Mariéme Jamme*), organizācijas *Spot One Global Solutions* ģenerāldirektorei

Jānim Kārkliņam, UNESCO ģenerāldirektora asistentam komunikācijas un informācijas jautājumos

Alehandro Pisanti (*Alejandro Pisanty*), Mehiko Nacionālās autonomās universitātes (*National Autonomous University of Mexico*) profesoram

Lī Reinijai (*Lee Rainie*), projekta *Pew Research Center Project Internet & American Life* ģenerāldirektorei

Keitai Raselai (*Kate Russell*), kanāla *BBC Click Online* programmas vadītājai

Andreasam Šneideram (*Andreas Schleicher*), Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) (*Organisation for Economic Co-operation and Development*, OECD) Izglītības pārvaldes (*Directorate for Education*) direktora vietniekam

Sunītam Singh Tuli (*Suneet Singh Tuli*), kompānijas *DataWind Ltd.* dibinātājam un direktoram

Fredam Stīlovam (*Fred Stielow*), Amerikas Publisko universitāšu sistēmas (*American Public University System*) viceprezidentam, atbildīgajam par bibliotēkām
Fredam fon Lomanam (*Fred von Lohmann)* kompānijas *Google Inc*. Autortiesību nodaļas vadītājam
Luisam Zaharillam (*Louis Zacharilla*), politikas pētniecības organizācijas *Intelligent Community Forum* (ICF) dibinātājam.

IFLA «Ziņojumu par attīstības tendencēm» (http://trends.ifla.org/insights-document) palīdzēja sagatavot organizācija *Civic Agenda*. Pateicamies Danam Mountam (*Dan Mount*), Frederikam Blinam (*Frédéric Blin*), Ingai Lundenai (*Inga Lundén*), Kristīnei Makenzijai (*Christine Mackenzie*) un Hannai Nikanenai (*Hanna Nikkanen*).

Preses ziņām un turpmākai informācijai lūdzam rakstīt: stuart.hamilton@ifla.org

IEVADS

Globālajā informācijas vidē laiks skrien ātri

2010. gadā globāli pārraidītās informācijas daudzums pirmo reizi pārsniedza vienu zetabaitu, un tiek lēsts, ka ik pēc diviem gadiem šis apjoms dubultosies.[1] 2011. gadā radītā digitālā oriģinālsatura daudzums ir vairākus miljonus reižu lielāks par to, ko satur visas jebkad sarakstītās grāmatas kopā.[2] ESAO dati liecina, ka pēdējās desmitgades laikā interneta noslodze ir paaugstinājusies par 13 000 % un 2008.–2011. gadā radīts vairāk tiešsaistes informācijas nekā visā pirms tam zināmajā vēsturē.[3]

2013. gada septembra beigās paredzēts atvērt Nacionālās drošības aģentūras (*National Security Agency*, NSA) jauno Datu centru Jūtā, ASV, kurā būs iespējams uzglabāt līdz pat 12 eksabaitiem (12 000 petabaiti) informācijas. Salīdzinājumam – lai uzglabātu visas jebkad sarakstītās grāmatas visās pasaules valodās, būtu nepieciešami tikai 400 terabaitu, un, tā kā vienā petabaitā ir 1000 terabaitu, tās aizņemtu mazāk nekā 1 % Nacionālās drošības aģentūras jaunā Datu centra atmiņas ietilpības (0,0033 %).

Kas ir IFLA «Ziņojums par attīstības tendencēm»?

Viens no galvenajiem jautājumiem IFLA «Ziņojumā par attīstības tendencēm» ir milzīgais informācijas apjoms un ātrums, kādā tā tiek radīta tiešsaistē. Ziņojums, kura mērķis ir izpētīt un apspriest tendences jaunajā informācijas vidē, tapis pēc gadu ilgām konsultācijām ar speciālistiem un dažādu nozaru ieinteresētajām pusēm. Tas nav statisks materiāls, bet gan dinamisks un augošs tiešsaistes resursu kopums, ko bibliotēku un informācijas speciālisti var pilnveidot vietnē *trends.ifla.org*. Tiešsaistes platformā jau ir atrodams plašs informācijas klāsts, t. sk. bibliogrāfiskais rādītājs un literatūras apskats, kurā iekļauti ziņojumi, speciālistu raksti un diskusiju kopsavilkumi. Šo informāciju bibliotēkas var izmantot, dalīties tajā un pilnveidot to.

IFLA «Ziņojums par attīstības tendencēm» izceļ piecas nozīmīgas tendences, kas aptver tādas tēmas kā pieeju informācijai, izglītību, privātumu, pilsonisko līdzdalību un tehniskos uzlabojumus. Ziņojumā uzskaitītas gan jau pastāvošās tendences, kas raksturo jauno, digitālo paradigmu, gan tās, kas iespējamas nākotnē, tomēr tajā netiek prognozēta bibliotēku nākotne.

Tas jādara jums. Iespējams, mūsdienās svarīgākais šīs profesijas jautājums ir – kā bibliotēkas evolucionēs, lai saglabātu savu nozīmi jaunajā informācijas pasaules ainā.

Kā jūs varat iesaistīties IFLA «Ziņojuma par jaunākajām attīstības tendencēm» tapšanā?

IFLA «Ziņojuma par jaunākajām attīstības tendencēm» un tīmekļa platformas izveide ir tikai diskusijas sākums. IFLA ir konsultēju-

[1] International Data Corporation (2011) 'The 2011 Digital Universe Study: Extracting Value from Chaos' http://www.emc.com/collateral/demos/microsites/emc-digital-universe-2011/index.htm

[2] DEvolving (2011)'Truth, Lies and the Internet: a report into young people's digital fluency' p 12 http://www.demos.co.uk/files/Truth_-_web.pdf

[3] World Economic Forum (2012) 'Global Information Technology Report: living in a hyper-connected world' p 59 http://www3.weforum.org/docs/Global_IT_Report_2012.pdf

sies ar speciālistiem, kuri darbojas ārpus bibliotēku jomas, lai uzzinātu viņu viedokli par tendencēm informācijas vidē, taču tagad ir jūsu kārta.

Lai popularizētu un papildinātu ziņojumu, nākamo divpadsmit mēnešu laikā tiks uzrunāti IFLA biedri visā pasaulē. Palīdzēsim viņiem veidot pašiem savas radošās darbnīcas, diskusiju grupas, seminārus un citus pasākumus, kas ļaus identificēt un analizēt konkrētā reģiona aktuālākās tendences informācijas jomā. Vēlamies iekļaut tiešsaistes platformā reģionālo pasākumu rezultātus, lai bibliotēkas visā pasaulē varētu tiešsaistē turpināt diskusiju. Lai sekotu ziņojuma attīstībai, reģistrējieties vietnē *trends.ifla.org* un nākamo nodaļu uzrakstiet paši!

PIECAS GALVENĀS ATTĪSTĪBAS TENDENCES, KAS MAINĪS MŪSU INFORMĀCIJAS VIDI

1. tendence

Jaunākās tehnoloģijas gan paplašinās, gan ierobežos informācijas lietotāju loku

Līdz ar digitālā visuma nepārtrauktu paplašināšanos daudz lielāku vērtību iegūs informācijpratība, piemēram, lasītprasme un māka izmantot digitālos rīkus. Cilvēkiem, kuriem šo prasmju trūks, būs grūti iekļauties arvien pieaugošajā dažādu nozaru klāstā. Jauno tiešsaistes biznesa modeļu specifika būtiski ietekmēs to, kam nākotnē piederēs informācija, kurš varēs gūt tai pieeju, dalīties tajā un gūt no tās peļņu.

2. tendence

Mācības tiešsaistē gan demokratizēs, gan mainīs globālo izglītības sistēmu

Tiešsaistes izglītības resursu straujā globālā izplatība bagātinās mācību iespēju klāstu, padarīs tās lētākas un pieejamākas. Paaugstināsies mūžizglītības vērtība, kā arī neformālās un neoficiālās izglītības nozīme.

3. tendence

Tiks pārskatītas privātuma un datu aizsardzības robežas

Valdību un uzņēmumu uzglabāto datu kopuma palielināšanās sekmēs augstāka līmeņa indivīdu profilēšanu. Vienlaikus detalizēti izstrādātas uzraudzības un komunikācijas datu filtrēšanas sistēmas ļaus vieglāk un lētāk sekot līdzi šo indivīdu darbībām. Tiešsaistes pasaule, iespējams, nopietni ietekmēs cilvēku privātumu un uzticēšanos.

4. tendence

Cieši saistītas kopienas ieklausīsies jaunās balsīs un iedzīvotāju grupās, būs gatavas tās atbalstīt un pavērt tām iespējas

Kopienu ciešā saistība pavērs plašākas iespējas kolektīvai rīcībai, kas savukārt ļaus sadzirdēt jaunas balsis un risināt konkrētus jautājumus, apejot tradicionālās politiskās partijas. Atklāta valdības darbība un personu pieeja sabiedriskā sektora datiem radīs caurskatāmāku valsts pārvaldi, kas vairāk koncentrēsies uz pilsoņu vajadzībām.

5. tendence

Jaunās tehnoloģijas pārveidos globālo informācijas ekonomiku

Savstarpēji saistītas mobilās ierīces, tīkla sensori iekārtās un infrastruktūrā, trīsdimensiju drukāšanas un tulkošanas rīki – visu šo iekārtu straujā izplatība mainīs pasaules informācijas ekonomiku. Daudzu nozaru uzņēmējdarbības modeļi piedzīvos inovatīvu ierīču rosinātas radošas revolūcijas, kas ļaus cilvēkiem saglabāt ekonomisku aktivitāti jebkurā vecumā un jebkurā vietā.

DIGITĀLĀS TENDENCES CEĻĀ UZ SADURSMI

IFLA «Ziņojums par attīstības tendencēm» nosauc piecas nozīmīgas tendences, kas veido globālo informācijas vidi. Tās strauji attīstās un ir ceļā uz sadursmi, kuras atbalsis skars bibliotēkas un to sniegtos pakalpojumus visā pasaulē. Kādu ceļu izvēlēsies jūsu bibliotēka, ja īstenosies tālāk minētie scenāriji?

Vai jauno tehnoloģiju pieaugums nesīs privātuma beigas?

Jauni tehnoloģiski risinājumi pārveido

globālo informācijas ekonomiku. Katra digitālo grāmatu, aplikāciju, datubāzu, mobilo un nu jau arī valkājamo tehnoloģiju paaudze nosaka jaunas privātuma un datu aizsardzības robežas un atbildību par to pārvaldību arī bibliotēkās.

«Datu apkopošana mūsdienās neaprobežojas tikai ar internetu – tā tiek veikta arī ikdienas darbībās «reālajā» pasaulē, sākot ar iepirkšanos, ceļošanu un beidzot ar darbu u. c. jomām. Ja tā tiek atstāta tehnikas ziņā, esam jau pārkāpuši slieksni, aiz kura nav atpakaļceļa, – mūsdienās ir tehniski iespējams izsekot cilvēku viņa ikdienas dzīvē, vienkārši izmantojot attēlu atpazīšanu, personas mobilo tālruni, kredītkarti un to, kā tiek lietots internets.»

Olivjē Krepēns-Leblons,
Piešķirto nosaukumu un numuru tiešsaistes organizācijas Vispārīgās konsultatīvās padomes priekšsēdētājs

E-IZSNIEGUMI BIBLIOTĒKĀS UN PERSONU DATU DĀRGUMU KRĀTUVE

Mūsdienās jūs atklājat par sevi daudz informācijas, vienkārši lasot e-grāmatu. Cik laika jums nepieciešams, lai izlasītu nodaļu? Kuras ir jūsu mīļākās vietas? Kāds ir lasītprasmes ātrums un pastāvība? Kādu darbu izvēlēsieties patapināt vai nopirkt nākamo? Ekonomikā, kas arvien vairāk balstās uz datizraci, izdevējiem, izplatītājiem un autoriem šāda veida informācija ir zelta vērtē.

«Tādas platformas kā «Facebook», «YouTube» vai «Second Life» pozicionē sevi kā kibertelpas īpašnieces, kas ir gatavas katram lietotājam piedāvāt «iekarojamu vietu». Tur netiek pārdots saturs, bet gan iespēja izmantot tā veidošanas rīkus. Rodas priekšstats, ka Web 2.0 koncepcija izplata šos rīkus ļoti plašās masās, tomēr ekonomisko labumu tā nes tikai dažiem...»

Divīna Fro-Mēgsa,
Sorbonnas Universitātes profesore

Bibliotēkas, kas lietotājiem piedāvā e-izsniegšanas resursus un citas iespējas abonēt digitālu saturu, iegūst savā rīcībā vērtīgus personas datus. Kāds ir to pienākums šos datus aizsargāt? Ja bibliotēkas tikai sniedz pieeju saturam, bet tā radītāji un izplatītāji var izmantot lietotāju datus savās interesēs, vai bibliotēka kļūst par jaunā datizraces uzņēmējdarbības modeļa daļu?

«Lūdzam izslēgt jūsu valkājamās ierīces!»

Privātuma robežas arvien vairāk maina mobilā un valkājamā tehnika. Saskaņā ar informācijas tehnoloģiju izstrādātāja *Cisco* globālo mobilo datu trafika prognozi 2011.–2016. gadam[4] 2016. gadā internetam būs pieslēgti vairāk nekā 10 miljardi mobilo ierīču, bet Tuvajos Austrumos un Āfrikā mobilo datu trafiks pieaugs par 104 %, savukārt Āzijā un Austrumeiropā par 84 % un 83 %.

Pie horizonta jau parādījušās *Google* brilles (*Google Glass*) un jauna valkājamo datoru paaudze – tas nozīmē, ka dators ir ieslēgts un tā kamera pavērsta uz ārpasauli visu laiku. Apmeklētājs, kurš iegājis bibliotēkā ar šādām brillēm, savā ziņā pakļauj citus lietotājus novērošanai. Kā bibliotēkām vajadzētu reaģēt uz jaunajām tehnoloģijām, kas, ja ne iznīcina, tad tomēr iedragā privātuma robežas? Bibliotēkas taču pozicionē sevi kā «drošu» telpu, kas nes labumu visai sabiedrībai, bet – vai tas ir iespējams, ja ēkā kāds nēsā *Google* brilles? Vai jauno tehnoloģiju entuziastiem maz rūp privātums?

Informācijas zelta bedre un tiešsaistes izglītība

Datu aizsardzības un privātuma robežas ietekmēs arī tiešsaistes izglītības un masveida atvērto tiešsaistes kursu (*Massive Open Online Courses, MOOCS*) popularitātes pieaugums. Kā tiek izmantoti un aizsargāti tiešsaistes izglītībā iesaistīto studentu radītie dati? Pārbaudījumu rezultāti, kursa progress un personu dati allaž ir kalpojuši pedagogiem kā noderīgi rīki, ar kuru palīdzību noteikt studenta izaugsmi salīdzinājumā

[4] Cisco Visual Networking Index (2013) 'Global Mobile Data Traffic Forecast Update, 2012–2017' p 3 http://www.cisco.com/en/US/solutions/collateral/ns341/ns525/ns537/ns705/ns827/white_paper_c11-520862.pdf

ar kursabiedriem un uzlabot kursa moduli. Tomēr – ja dati atrodas globālajā informācijas vidē, kas vēl var tiem piekļūt?

Vairums skolēnu un studentu atbildes uz jautājumiem meklē informācijas meklēšanas dziņos. Kā to piedāvātā informācija ietekmē viņu meklēšanas paradumus? Un vai tā ir visa nepieciešamā informācija? Šo algoritmu izstrādātājas un īpašnieces ir privātas korporācijas, turklāt tie galvenokārt tiek veidoti tā, lai paaugstinātu no reklāmas gūtos ienākumus. Kādas problēmas tas rada bibliotekāriem un pedagogiem?

Ja visas atbildes sniedz algoritms – kas tādā gadījumā ir bibliotēka?

Nesenais Oksfordas Interneta izpētes centra pētījums atklāj, ka uzticība «cilvēkiem, kas sniedz interneta pakalpojumus», ir lielāka nekā citām nozīmīgām institūcijām, tai skaitā laikrakstiem, korporācijām un valdībai.[5] Tomēr, ja mūsu meklēšanas paradumu, valodas vai ģeogrāfiskās atrašanās vietas dēļ automatizētās meklēšanas tehnoloģijas ierobežo informācijas apjomu un klāstu, vai tādā gadījumā meklēšanas dziņu sniegtajiem rezultātiem var uzticēties? Kā bibliotēkas un pedagogi var būt droši, ka studenti un lietotāji iegūst to informāciju, kas viņiem nepieciešama, turklāt ne tikai informāciju, bet arī datus, kas atklāj attiecīgā meklēšanas algoritma būtību?

«Kā noķert «veiksmi»? Kā nodibināt plaukstošas kopienas, balstoties uz negaidīto?»

Lusis Zacharilla,
politikas pētniecības organizācijas *Global Intelligent Community Forum* dibinātājs

Ja primārā informācijas meklēšanas metode ir privāti izstrādāts algoritms, kā šajā procesā var iesaistīties bibliotēkas? Izstrādājot konkurējošu algoritmu? Koncentrējoties uz lietotāju digitālās pratības attīstīšanu, lai palīdzētu viņiem nokļūt pie uzticamākajiem informācijas avotiem, ko spēj piedāvāt esošās meklēšanas tehnoloģijas? Kā bibliotēka var kļūt par veiksmīgu atklājumu nesēju, ja dominējošais meklēšanas paņēmiens tiek balstīts uz algoritmu?

Izglītība kļūst globāla un mobila… bet vairs nav «taustāma» un lokāla?

Ātrums, kādā mobilās ierīces izplatās jaunattīstības valstīs, pieaug, un līdz ar to krīt tehnoloģiskās barjeras. Šobrīd pasaulē ir vairāk nekā 2,4 miljardi interneta lietotāju.[6] Līdz 2015. gadam Brazīlijā, Krievijā, Indijā un Ķīnā vien viņu būs 1,2 miljardi.[7] Mobilās tehnoloģijas veicina masveida atvērto tiešsaistes kursu izplatību un brīvu pieeju globālajai mācību telpai, tomēr tās uzdod arī interesantus jautājumus pedagogiem. Vai mobilās tehnoloģijas būs vienīgais vai galvenais veids, kādā studenti apgūs jaunas mācību metodes? Kā saglabāt vietējas nozīmes satura veidošanas praksi, ja izglītības resursi kļūst globāli un ir brīvi pieejami ikvienam? Vai, piemēram, Kenijas studentiem būs pieeja tiešsaistes kursiem un brīvpieejas izglītības resursiem ar lokāli nozīmīgu saturu, vai tomēr prevalēs resursi, kuru saturs būs veidots ES, ASV vai Apvienotajā Karalistē? Kā tas ietekmēs kultūras identitāti?

Tulkotājs ir mašīna

Sasniegumi mašīntulkošanas nozarē maina veidu, kā sazināmies viens ar otru, un nojauc valodu barjeras. Reģionos, kur lokālais izglītojošais materiāls ir ierobežots, studentiem būs pieeja tulkotam saturam no citām valstīm. Pētniekiem un lietotājiem būs iespēja izlasīt savā valodā jebkuru un jebkad tapušu grāmatu, rakstu vai tiešsaistes emuāru. Līdz ar valodas ierobežojumu izzušanu starp kopienām parādīsies jauni radošas sadarbības un uzņēmējdarbības modeļi. Automatizētā mašīntulkošana mainīs mūsu saziņas veidu, taču vai tā sekmēs mūsu izpratnes līmeni? Kāda būs mašīntulkošanas kultūras pielietojuma ietekme ārpus kultūras konteksta?

[5] Oxford Internet Surveys (2011) 'Trust on the Internet now exceeds Trust in other Major Institutions' p 47 http://microsites.oii.ox.ac.uk/oxis/blog/2010/trust-internet-now-exceeds-trust-other-major-institutions

[6] Internet World Stats (2012) 'Usage and Population Statistics' http://www.internetworldstats.com/stats.htm

[7] Boston Consulting Group (2010) 'Winning in Emerging-Market Cities' p 17 http://www.bcg.co.jp/documents/file60078.pdf

Automatizētā mašīntulkošana būs izaicinājums pašreizējiem uzņēmējdarbības modeļiem un normatīvajiem regulējumiem. Ja ikvienu tekstu varēs apstrādāt automātiskā tulkotājā, kā šīs pārmaiņas ietekmēs izdevējdarbību? Kādas jaunas uzņēmējdarbības formas parādīsies bezrobežu saziņas vidē?

Jaunu grupu un balsu parādīšanās novērošanas sabiedrībā

Tā kā automātiskā mašīntulkošana nojauc valodu barjeras, visā pasaulē ar savām idejām domubiedrus rod arvien jaunas iedzīvotāju grupas. Mobilo tehnoloģiju, tiešsaistes pieejas un globālo plašsaziņas līdzekļu saplūšana dod stimulu jaunām interneta kustībām. Tās atspoguļojās veiksmīgajās kampaņās pret ASV likumprojektu par tiešsaistes pirātisma apkarošanu (*Stop Online Piracy Act*, SOPA) un Eiropas Savienības Viltošanas novēršanas tirdzniecības nolīgumu (*Anti-Counterfeiting Trade Agreement*, ACTA), kā arī sekmēja Arābu pavasara rašanos.

Šīs tehnoloģijas var tikt izmantotas arī graujošiem mērķiem – ekstrēmistu ideoloģijas un anonīmu/nezināmu grupu nelikumīgu darbību popularizēšanai. Kādā līmenī valdībām vajadzētu ieviest tehniskas vai regulējošas struktūras, kas nosaka, kā dažādi sabiedrības pārstāvji kontrolē informāciju un dalās tajā? Cik lielā mērā jāseko informācijai, lai aizsargātu sabiedrības intereses? Vai nelielas radikālas grupas/masu kustības spēj ietekmēt sabiedrību, kurā nav nekā privāta? Visā pasaulē valdības (ieskaitot tās, kas tiek uzskatītas par demokrātiskām) veic pasākumus, lai filtrētu informāciju, kas tiek uzskatīta par ekstrēmistisku, noziedzīgu, slepenu vai kā citādi «amorālu». Bibliotēkas vēsturiski allaž ir pretojušās valsts cenzūrai – vai mūsu reakcija uz cenzūru internetā ir bijusi atbilstoša? Ja informācijas filtrēšana kļūs par ierastu valdības praksi, kā tas ietekmēs bibliotēku iespējas adekvāti vākt un saglabāt digitālo vēsturi?

«Ko iesākt ar «bitu puvi»?»

Globālā informācijas vide ir trausla. Tehnoloģisko izmaiņu straujā gaita ir atstājusi informācijas ceļmalās atkritumus: novecojušus formātus un programmatūras, nestrādājošas, kļūdainas tīmekļa adreses un nederīgus failus.

«Šobrīd mani ļoti uztrauc iespēja, ka biti gan tiek saglabāti, bet to nozīme pazaudēta, un galu galā attapsimies, ka ir sākusies «bitu puve». Tas nozīmē, ka mūsu rīcībā būs bitu kopums, kas saglabāts nākamajām tūkstošgadēm, bet mums nav ne jausmas, ko tie nozīmē, jo to atšifrēšanai nepieciešamā programmatūra vairs nav pieejama vai iedarbināma, vai arī mums vienkārši nav platformas, kas spētu to darbināt. Tā ir ļoti, ļoti nopietna problēma, un mums tā jārisina.»

Vints Serfs,
***Google* galvenais produktu mārketinga vadītājs**

Digitālā mantojuma saglabāšana ir viena no pasaules bibliotēku un arhīvu prioritātēm. Milzīgajā informācijas plūsmā identificēt un fiksēt vēsturisku vai kultūras nozīmes digitālo saturu ir viens no bibliotēku izaicinājumiem. Citas nopietnas problēmas rada digitālā satura autortiesību ierobežojumi, formāta novecošana un tehnisko iespēju trūkums. Lai identificētu un fiksētu mūsu radītās digitālās vērtības, bibliotēkas arvien biežāk izmanto automatizētas tehnoloģijas, piemēram, datizraci un meklēšanas algoritmus. Ko mēs zaudējam, atstādami informācijas pārzināšanas un saglabāšanas funkcijas algoritmu ziņā?

Jaunās tehnoloģijas met izaicinājumu informācijas ķēdei

Jaunajā informācijas vidē ir mainījušies tradicionālie priekšstati par «autortiesībām» un «īpašumtiesībām». Līdz šim nepieredzētā ātrumā top jauns digitālais saturs, un tas var būt gan anonīms, gan datoru veidots, gan miksēts, gan arī konkrētu indivīdu radīts. To iespējams viegli izplatīt un tajā dalīties, ietekmējot autortiesību robežas, kontroles potenciālu un «īpašumtiesību» jēdzienu. Jaunās tehnoloģijas ir būtiski pārveidojušas tradicionālo informācijas ķēdi (radītājs, izdevējs, izplatītājs, pārdevējs, bibliotēka,

lasītājs), metot izaicinājumu pastāvošajiem uzņēmējdarbības modeļiem un normatīvajai bāzei. Tās radījušas jaunus konkurences avotus un piekļuves modeļus. Kurš gūs vislielāko labumu no mainītās informācijas ķēdes? Kā mūsu normatīvās bāzes tiks piemērotas evolucionējošās informācijas ķēdes atbalstam jaunajā globālajā ekonomikā?

Jaunās tehnoloģijas mainīs globālo ekonomiku – bet kam tas būs izdevīgi?

Ir skaidrs, ka jauno tehnoloģiju mērķis ir padarīt piekļuvi informācijai daudz vienlīdzīgāku ne tikai jaunattīstības valstīs, bet arī daudzām sociālām un ekonomiskām iedzīvotāju grupām. Tehniskie risinājumi ļauj jaunajiem uzņēmējiem iegūt klientus visā pasaulē. Jauni satura radīšanas un izplatīšanas modeļi ieņem vietu tirgū un sagrauj līdzšinējo informācijas ķēdi. Rodas iespējas samazināt barjeras, kas ierobežo vecāka gadagājuma cilvēku, kā arī lietotāju ar redzes problēmām, imigrantu un finansiāli maznodrošinātu lietotāju pieeju informācijai. Kāda izskatīsies pasaule? Vai nākamās paaudzes tehnoloģijas paliks nesakārtotas tik ilgi, kamēr jaunie lietotāji neuzkrās savu potenciālu?

«Tuvāko piecu gadu laikā Rietumu uzņēmumiem būs jāsāk konkurēt ar jaunajiem Āfrikas uzņēmējiem, kuri veiksmīgi radīs nākamo miljardus vērto uzņēmumu paaudzi.»

Marjema Džeima,
organizācijas *Spot One Global Solutions*
ģenerāldirektore

Kā mainīgie izglītības, sociālie un normatīvie modeļi ietekmēs nākamā interneta lietotāju miljarda pieredzi un zināšanas? Vai viņiem būs pieeja visam nepieciešamajam saturam?

Jauno tehnoloģiju pakļaušana pārmērīgiem ierobežojumiem

Cilvēces vēsturē valdības savu iespēju robežās allaž ir regulējušas informācijas plūsmu. Līdz ar katra tehniska jauninājuma parādīšanos tika veiktas intelektuālā īpašuma reformas, lai noteiktu priekšrocības un ierobežojumus, kas atbilst pastāvošo uzņēmējdarbības modeļu vajadzībām.

«Nākotnē tiks nopietni pārskatītas attiecības starp satura radīšanu un tā veidotāju tiesībām un to personu tiesībām, kas vēlas šo saturu izmantot un tajā dalīties. Tā kā uz skatuves, kur risinās šī sāncensība, pašlaik valda izplatītājus pārstāvošas interešu grupas, kas ar ļoti intensīvu un dārgu lobēšanu pārvilina savā pusē valdības pārstāvjus, pastāv risks, ka šajā situācijā jaunu risinājumu meklējumiem netiks dota iespēja attīstīties dabiskā ceļā, kurā galvenās darbojošās puses rastu izeju, kas efektīvi līdzsvarotu visu intereses, vienlaikus cienot tiesības uz pieeju informācijai un dalīšanos tajā.»

Anrīte Esterheisena,
Moderno komunikāciju asociācijas
ģenerāldirektore

Tehnoloģisko pārmaiņu, kā arī tiešsaistes informācijas izplatīšanās un apmaiņas straujo tempu dēļ mainās ietvari, kas regulē pieeju informācijai un jēdziena «īpašumtiesības» nozīme. Vai līdzšinējie autortiesību jēdzieni jaunajā informācijas vidē vairs nepastāv? Kā varam veicināt inovatīvu saturu un piekļuvi tam, vienlaikus nodrošinot pelnītās tiesības tiem, kuri to radījuši? Vai «pieeja jebkurā laikā, jebkurā vietā un no jebkuras ierīces» iedragās fiziskā īpašuma koncepciju, padarot nevajadzīgu bibliotēku kā fizisku telpu?

1. TENDENCE

JAUNĀKĀS TEHNOLOĢIJAS GAN PAPLAŠINĀS, GAN IEROBEŽOS INFORMĀCIJAS LIETOTĀJU LOKU

Tā kā digitālais visums nepārtraukti paplašinās, arvien lielāka vērtība būs informācijpratībai, piemēram, lasītprasmei un mākai rīkoties ar digitālajiem rīkiem. Cilvēkiem, kuriem šo prasmju trūkst, būs grūti iesaistīties arvien pieaugošajā dažādu nozaru klāstā. Jauno tiešsaistes uzņēmējdarbības modeļu specifika spēcīgi

ietekmēs to, kam nākotnē piederēs informācija, kurš gūs tai pieeju, varēs dalīties tajā un veiksmīgi gūt peļņu.

IESPĒJAMIE ATTĪSTĪBAS VIRZIENI

Strauji augošais digitālā satura un informācijas apjoms paaugstinās informācijpratības nozīmi, jo tā ir būtisks rīks, kas palīdz atšķirt ticamu informāciju no tādas, ko ietekmējuši dažādi sociāli, politiski, komerciāli un dažkārt arī ekstrēmistiski mērķi un uzskati.

Turpinās pieaugt spriedze intelektuālā īpašuma un tehnoloģisko inovāciju jautājumos. Nepieciešamas izmaiņas, kas atspoguļotu jaunās informācijas pielietojuma tendences, atbalstītu radošumu un ekonomisku ilgtspēju.

Savstarpēji cieši saistītajā pasaulē pieeja informācijai kļūs par atslēgu ceļā uz veselības aprūpi, izglītības un nodarbinātības resursiem, kā arī uz sociālām, politiskām un ekonomiskām brīvībām. Tiešsaistes pasaules ainu mainīs miljards jauno interneta lietotāju jaunattīstības valstīs. Tomēr lasītprasmes un digitālās pratības deficīts joprojām ir galvenais šķērslis ceļā uz pieeju tiešsaistes resursiem, un tas, iespējams, var novest pie plašākas digitālās plaisas un globālas nevienlīdzības.

Mobila pieeja digitālajam saturam un produktiem no arvien plašāka ierīču klāsta vājinās tradicionālo īpašumtiesību koncepciju, kas pamatojas statiskās tiesībās uz saturu lokālā vietā.

Interneta kā atvērta un starptautiski pieejama informācijas resursa darbību apdraud valdības, kas veic pasākumus, lai palielinātu kontroli pār informācijas telpu savu valstu robežās. Šāda kontrole novedīs pie kompilētu nacionālas nozīmes internetu veidošanās.

Aizvien vairāk saplūstot robežām starp informācijas veidotājiem un patērētājiem, sarežģītāki kļūs informācijas un satura īpašumtiesību jautājumi. Situācijas risināšanu vēl vairāk apgrūtinās pieaugošais automatizēto procesu radītās informācijas apjoms.

Gaidāmi izaicinājumi daudzu pakalpojumu sniedzēju uzņēmējdarbības modeļiem, kas balstīti uz peļņu, kura gūta no iesniegtas personiskas informācijas un lietotāja radīta satura. Debatēs par nākotnes uzņēmējdarbības modeļiem tiek akcentēts jautājums – vai šo peļņu vajadzētu dalīt starp satura radītājiem, starpniekiem un personiskās informācijas patiesajiem īpašniekiem?

Izmantojot lietotāju entuziasmu satura patērēšanā, radīšanā, pārveidošanā un vēlmē dalīties ar to, taps jauni uzņēmējdarbības modeļi, kas piedāvās plašu satura klāstu dažādās platformās un ierīcēs, tādēļ tehniskie pasākumi, kas agrāk novērsa brīvu pieeju ar autortiesībām aizsargātiem materiāliem, novecos.

2. TENDENCE

MĀCĪBAS TIEŠSAISTĒ GAN DEMOKRATIZĒS, GAN MAINĪS GLOBĀLO IZGLĪTĪBAS SISTĒMU

Globālā tiešsaistes izglītības resursu straujā izplatība bagātinās mācību iespēju klāstu, padarīs to lētāku un pieejamāku. Paaugstināsies mūžizglītības, kā arī neformālās un neoficiālās izglītības vērtība.

IESPĒJAMIE ATTĪSTĪBAS VIRZIENI

Nākamās desmitgades laikā globālo izglītības ainu mainīs atvērtie tiešsaistes izglītības resursi (*Online Open Education Resources*, OER), adaptīvās mācību tehnoloģijas, masveidā pieejamie tiešsaistes kursi un mācīšanās procesā izmantotā spēļu metode.

Netālā nākotnē tiešsaistes kursos mācīsies lielāks cilvēku skaits, nekā pašlaik mācās visās pasaules universitātēs kopā. Jaunajos kursos tiks piedāvāta daudzpusīgāka, multidisciplināra izglītība.

Globalizētā ekonomikā un strauji mainīgā tehnoloģiskā vidē arvien svarīgākas kļūs digitālās mūžizglītības iespējas, jo jaunas prasmes un zināšanas cilvēki apgūs visu dzīvi.

Plašākas zināšanu un prasmju līmeņa celšanas stratēģijas vairos neformālo un neoficiālo izglītības ieguves veidu prestižu un cels sertifikācijas līmeni. Nozīmīgākas un vērtīgākas kļūs ikdienas dzīvē iegūtās prasmes un pieredze.

Vidē, kurā atrast un iegūt informāciju būs vieglāk, nākotnes izglītības metodes vairāk koncentrēsies uz šīs informācijas autentiskuma noteikšanu un izmantošanu. Turpinās zaudēt nozīmi informācijas iegaumēšana.

Tiešsaistes apmācību piedāvātais alternatīvo mācību metožu vilnis sniedz to izmantotājiem vairākas priekšrocības – tas krasi samazina izmaksas un paplašina pieeju izglītības iespējām.

Nākotnes izglītības tirgu veidos tīkla principi, kas virza tādu uzņēmumu darbības modeļus kā, piemēram, *Google*, *Facebook* un *Amazon*. Ja tradicionālās izglītības satura veidotāji veiksmīgi sadarbosies ar jaunām un populārām patērētāju platformām, kas piedāvā plašu satura klāstu, tie var izvairīties no iespējamā popularitātes krituma.

Atvērto tiešsaistes kursu plašais izmantojums paaugstina starpnieku vērtību, kuri piedāvā platformas pieredzes apmaiņai, padomdevēju tīkliem, kopīgām mācībām, sadarbībai un neformālam atbalstam. Šīs pārmaiņas attiecas gan uz tiešsaistes, gan uz klātienes metodēm.

Brīva pieeja zinātniskām publikācijām sniedz globālu pieeju miljoniem referatīvu žurnālu, palīdz zinātniekiem dalīties un papildināt vienam otra atklājumus. No šīs sadarbības rodas inovatīvi veselības aprūpes, infrastruktūras un komercdarbības risinājumi.

Tiešsaistes resursi un adaptīvās pedagoģijas metodes, kurā digitālie rīki būs apvienoti ar cilvēcisku atbalstu, pārvērtīs klašu telpas, ļaujot pielāgot apmācības katra skolēna mācību pieredzei.

3. TENDENCE

TIKS NO JAUNA PĀRSKATĪTAS PRIVĀTUMA UN DATU AIZSARDZĪBAS ROBEŽAS

Valdību un uzņēmumu uzglabāto datu kopuma paplašināšanās sekmēs augstāka līmeņa indivīdu profilēšanu, bet detalizēti izstrādātas novērošanas un komunikācijas datu filtrēšanas sistēmas atvieglos un padarīs lētāku šo indivīdu izsekošanu. Individuālo privātumu un uzticēšanos tiešsaistes pasaulē gaida nopietni satricinājumi.

IESPĒJAMIE ATTĪSTĪBAS VIRZIENI

Pieaugot valdību un uzņēmumu savākto datu kopuma apjomam, kļuvusi iespējama attīstītāka indivīdu un sociālo grupu profilēšana. Plaša izcelsmes loka datu apstrādes paaugstināta jauda palielina iespējas saistīt anonīmu informāciju ar konkrētu personu vai grupu.

Valdībām ir vienkāršāk un lētāk izsekot savu pilsoņu darbību un filtrēt informāciju, masveidā novērojot viņu saziņas datus un dažādu platformu un ierīču metadatus.

Arvien sarežģītākas kļūst arī komerciālās novērošanas un izsekošanas metodes – līdz ar tradicionālo peles klikšķu izsekošanu un pārlūkprogrammu sīkfailiem tiek ieviestas emociju noteikšanas metodes un acs tīklenes kustības analīze.

Sarežģījumi, kas rodas, starptautiskā līmenī regulējot globālo bezrobežu internetu un vienlaikus izpildot dažādu nacionālas nozīmes normatīvo aktu prasības, joprojām neļauj piedāvāt konsekventus tiešsaistes privātuma un datu aizsardzības standartus.

Ja tiesiskā aizsardzība netiek uzlabota, valdības palielina spiedienu uz starptautiskām tīmekļa kompānijām un pieprasa sniegt datus par komunikācijām, saistītos metadatus un tiešsaistes darbību ierakstus. Šī scenārija precedents ir nesenā diskusija par ASV programmu «PRISM».

Pieaug uzņēmumu skaits, kas tiešsaistē piedāvā vienas un tās pašas preces un pakalpojumus. Izmantojot detalizētas zināšanas par personas darbību tiešsaistē, tiek palielināta diskriminējoša preču un pakalpojumu cenu veidošana, jo, liekot lietā klientu personisko informāciju, vienādus produktus un pakalpojumus dažādiem cilvēkiem piedāvā par atšķirīgām cenām.

Uzticības līmenis tiešsaistes pasaulē plok un ievērojami krītas. Šobrīd gan daudzi lieto-

tāji tiešsaistē vai sociālajos tīklos labprāt dalās ar lielu daudzumu privātas informācijas, taču šis uzvedības modelis mainās, kad cilvēki sāk aptvert, cik lielā mērā viņu darbība tiek novērota.

Tā kā privātums kļūst par arvien pieprasītāku preci, aug komerciālo tiešsaistes platformu skaits, kas līdz ar saviem pakalpojumiem piedāvā šifrēšanu un datu drošību. Tomēr par spīti konkurencei starp tiešsaistes rīkiem, kas piedāvā augstāku privātuma līmeni, un tiem, kuri atbalsta lietotāju novērošanu, daudzi interneta lietotāji turpina izmantot interaktīvus un lietotājiem draudzīgus pakalpojumus, neuztraucoties par savu datu drošību.

Situācijā, kad informācijas publiskošana tiešsaistē nozīmē zaudēt turpmāko kontroli pār to, lietotājam jāsamēro vēlme iesaistīties informācijas radīšanā un tālāk nodošanā ar riskiem, ko rada viņa atstātie paliekošie digitālie nospiedumi.

4. TENDENCE

CIEŠI SAISTĪTAS KOPIENAS IEKLAUSĪSIES JAUNOS VIEDOKĻOS UN IEDZĪVOTĀJU GRUPĀS, BŪS GATAVAS PIEŠĶIRT TĀM PILNVARAS

Pretstatā tradicionālajām politiskajām partijām cieši saistītās kopienās ir plašākas iespējas kolektīvai rīcībai – jaunu viedokļu popularizēšanai un uz konkrētu problēmu risināšanu vērstai darbībai. Atklātas valdības darbības un pieeja sabiedriskā sektora datiem novedīs pie caurskatāmākas valsts pārvaldes, kas vairāk koncentrēsies uz pilsoņu vajadzībām.

IESPĒJAMIE ATTĪSTĪBAS VIRZIENI

Tiek lēsts, ka, digitālā visuma saturam arvien vairāk pielāgojoties dažādiem sociāliem, politiskiem un komerciāliem mērķiem, tā apmēri dubultosies ik pēc diviem gadiem. Tehnoloģijas, kas uzlabo saskarsmi un kolektīvu rīcību, turpina nest pozitīvus augļus, dodot indivīdiem iespējas paaugstināt pilsonisko līdzdalību un komerciālo atbildību. Taču ar tiem pašiem līdzekļiem iespējams sasniegt arī negatīvus rezultātus – pavērt iespējas kibernoziedzniekiem, teroristiem un ekstrēmistu tīkliem.

Demokrātiskās valstis iegūst no lielākas valsts pārvaldes caurskatāmības, pieejas sabiedriskā sektora datiem un atklātām valdības darbībām, kas vērstas uz pilsoņu iespēju paplašināšanu, korupcijas samazināšanu un uz valsts pārvaldi, kas stiprināta ar jauno tehnoloģiju palīdzību.

Kad balsotāji sāk apvienoties, pamatojoties uz konkrētiem jautājumiem, kas atbilst viņu vērtībām un interesēm, tradicionālo politisko partiju ietekme mazinās. Viens no svarīgākajiem panākumiem šajā situācijā varētu būt tiltu veidošanās starp grupām, kas ir šķirtas sociālu, politisku, paaudžu vai ģeogrāfisku iemeslu dēļ.

Visu aptveroši digitālie resursi maina sieviešu statusu, sniedzot viņām pieeju veselības, uzņēmējdarbības un ar šīm jomām saistīto sociālo tīklu informācijai. Šie paši resursi piedāvā globālu kanālu arī daudziem citiem cilvēkiem, ļaujot viņiem paust atbalstu vai nosodīt citu valstu politiku vai politiķus. Tie sniedz jaunas iespējas arī diasporām vai migrantu kopienām.

Komerciālie aizkulišu aģitatori un politiskās elites pārstāvji pārņem veiksmīgos tiešsaistes aktīvistu paņēmienus, organizējot sabiedrības atbalstu konkrētiem jautājumiem, tomēr viņu izmantotās metodes ir mērķtiecīgākas un neierastākas.

Arvien plašāks virtuālās vides izmantojums ļaus cilvēkiem pirms potenciālo lēmumu pieņemšanas izmēģināt tos simulētā kontekstā. Tādējādi balsotāji varēs paredzēt partiju politikas iespējamās sociālās un ekonomiskās sekas, pirms būs izlēmuši, kuru no tām atbalstīt. Šis process palīdzēs veidot politiku arī valdībai.

Nākotnes valdības nekļūs leģitīmas ar vēlēšanām vien – svarīgs jauns politiskās un institucionālās uzticamību avots varētu būt to spēja tieši, atklāti un saprotami risināt

valstiskos uzdevumus, izmantojot digitālās tehnoloģijas.

Efektīvs atklātu valdības datu pielietojums prasa no sabiedriskajā sektorā nodarbinātajiem augstāku informācijas pārvaldības profesionalitātes pakāpi. Valdību digitalizētie pakalpojumi var lielā mērā kļūt atkarīgi no starpniekiem, kuri palīdz mazāk zinošiem pilsoņiem izmantot pastāvīgi mainīgos digitālos pakalpojumus un platformas.

Lieli datu apjomi veicina efektīvāku uz pierādījumiem balstītas politikas veidošanu daudzās jomās: veselības aprūpē, sociālajā palīdzībā, vides saglabāšanā, klimata pārmaiņu apkarošanā u. c.

5. TENDENCE

JAUNĀS TEHNOLOĢIJAS PĀRVEIDOS GLOBĀLO INFORMĀCIJAS EKONOMIKU

Cieši saistītu mobilo ierīču, ar tīklu savienotas sadzīves tehnikas un infrastruktūras, kā arī trīsdimensiju printeru un tulkošanas rīku izplatība mainīs pasaules informācijas ekonomiku. Daudzu nozaru uzņēmējdarbības modeļi piedzīvos inovatīvu ierīču rosinātas radošas revolūcijas, kas ļaus cilvēkiem saglabāt ekonomisku aktivitāti jebkurā vecumā un jebkurā vietā.

IESPĒJAMIE ATTĪSTĪBAS VIRZIENI

Mobilās ierīces kļūst par galveno pieejas līdzekli gan informācijai, gan saturam un pakalpojumiem. Tas paver iespējas jaunām sociālām un ekonomiskām iedzīvotāju grupām, kurām palielinās pieeja veselības aprūpes un izglītības resursiem, kā arī valsts pārvaldes un finanšu pakalpojumiem.

Progress mākslīgā intelekta izveidē ļauj apvienot tīmeklim pievienotās ierīcēs balss atpazīšanu, mašīntulkošanu un runas sintēzi, lai darītu iespējamu vairākvalodu balss tulkojumu reāllaikā.

Trīsdimensiju drukāšanas tehnikas spēja radīt lietojamus objektus no digitāliem rasējumiem pārveido informācijas pieejas vērtību un var izraisīt radošu krīzi rūpniecības nozarēs visā pasaulē.

Progress telekomunikāciju jomā, tīmekļa medicīnas (*Telehealth*) un aprūpes (*Telecare*) sistēmas, kā arī valkājamas datorizētas ierīces un ar balsi, tīklenes kustību vai pieskārienu darbināmi interaktīvi lietotāju interfeisi ļauj cilvēkiem ilgāk saglabāt ekonomisku aktivitāti.

Arvien vairāk indivīdu un uzņēmumu spēj iesaistīties globālās informācijas ekonomikas norisēs jebkurā pasaules nostūrī. Šī iespēja samazina dažas ar fizisko atrašanās vietu saistītas konkurences priekšrocības.

Arvien konkurētspējīgākie uzņēmumi jaunattīstības valstīs rada nepieciešamību pēc pieaugoša protekcionisma pasaules attīstīto valstu ekonomikas politikā. Līdz ar to arvien biežāk tiek izvirzītas pārmērīgi sarežģītas prasības un noteikumi.

Tiek prognozēts, ka līdz 2030. gadam 70 % pasaules iedzīvotāju dzīvos pilsētās. Tomēr ilgtermiņā ir iespējama arī cita tendence – cilvēki izmantos ciešās savstarpējās saites, lai atgrieztos dzīvot mazākās kopienās. Tas varētu aktivizēt viņu apmešanās vietu ekonomisko, sociālo un kultūras dzīvi.

Daudzas jaunattīstības valstis iegūst no jauniešu skaita pieauguma, turpretī lielai daļai attīstītās pasaules nākas risināt ekonomiskos jautājumus, ko rada novecojošs darbaspēks. Jaunattīstības valstu uzņēmumi audzē savu potenciālu, lai nobīdītu pie malas pasaules attīstītās kompānijas, kas šobrīd globālajā ekonomikā gūst vislielāko peļņu.

Līdz 2020. gadam tīmeklim pievienotu sensoru skaits, kas iebūvēti dažādās ierīcēs, sadzīves tehnikā un infrastruktūrā, sasniegs 50 miljardus. Šis «lietu internets» izraisīs jaunu eksploziju uzglabājamo datu apjomā, kas nākotnē būtiski ietekmēs valsts pārvaldes dienestu un datu politikas veidošanu, kā arī izvirzīs jaunus uzdevumus personu privātuma saglabāšanai.

«ZIŅOJUMA PAR ATTĪSTĪBAS TENDENCĒM» HRONOLOĢIJA 2013. GADĀ

«Ziņojuma par attīstības tendencēm» veidošana

Pēdējā gada laikā IFLA lūdza plašu dažādu jomu speciālistu un ieinteresēto pušu loku (sociālo zinātņu pētniekus, ekonomistus, juristus, pedagoģijas un tehnoloģiju speciālistus) palīdzēt noteikt nozīmīgākās attīstības tendences, kas nākotnē ietekmēs mūsu informācijas vidi. Hronoloģija atklāj galvenos procesus, kas tika organizēti, lai izveidotu «Ziņojumu par jaunākajām attīstības tendencēm».

2012. gada novembrī IFLA pasūtīja apjomīgu literatūras apskatu, kurā iekļauti jaunākie pētījumi un ziņojumi par jaunām tendencēm, un izveidoja plašu nozīmīgu dokumentu bibliogrāfisko rādītāju, kas 2013. gada janvārī tika ievietots «Ziņojuma par jaunākajām attīstības tendencēm» tiešsaistes platformā.

Februārī desmit galveno speciālistu grupa tika aicināta sagatavot uz šiem materiāliem balstītus rakstus, lai martā piedalītos apaļā galda diskusijā Mehiko. Turpmākie apaļā galda tikšanās laikā radušies jautājumi maijā tika apspriesti tiešsaistē, savukārt jūnijā tika piedāvāts tos risināt plašākai uzaicināto speciālistu grupai.

Jūlijā visi šie atšķirīgie elementi tika apkopoti «Ieskata dokumentā», kurā tika uzsvērtas piecas svarīgākās attīstības tendences. Apkopotais ziņojums tika prezentēts Pasaules bibliotēku un informācijas kongresā 2013. gada augustā Singapūrā.

Šīs darbības galvenais mērķis ir nevis radīt statisku ziņojumu, bet gan veidot dinamisku un augošu tiešsaistes resursu kopumu, kas veicinātu turpmākās diskusijas un debates par globālās bibliotēku kopienas nākotnes prioritātēm. Projekts turpinās, un mēs ceram, ka jūs kļūsiet par tā daļu, iesaistoties tiešsaistes foruma diskusijās un izvirzot jautājumus tālākai diskusijai nacionālā līmenī.

Janvāris
Literatūras apskats un tiešsaistes saišu repozitārijs.

Februāris
Speciālistu iesniegtie dokumenti.

Marts
Speciālistu apaļais galds Mehiko.

Aprīlis
Speciālistu diskusiju sintēze.

Maijs
Speciālistu izvirzīto papildu jautājumu apspriešana tiešsaistes platformas diskusiju forumā.

Jūnijs
Plašākas speciālistu grupas ieguldījums un komentāri.

Jūlijs
Viss iepriekš minētais tiek apkopots «Ziņojuma par jaunākajām attīstības tendencēm» tiešsaistes platformā.

Augusts
«Ieskata dokumentā» tiek izcelti galvenie piecu lielāko tendenču aspekti.

Septembris
Tālākas bibliotēku kopienas diskusijas un debates tiešsaistes forumā.

un tālāk...

No angļu valodas tulkojusi
Santa Andersone

SOMIJAS PUBLISKO BIBLIOTĒKU POLITIKA, 2015

Somijas Izglītības ministrija
Suomen Opetusministeriö
Nacionālās stratēģijas prioritātes
Publicējusi Izglītības ministrija 2009:31

Ļauj man nospiest šo pogu...
nu esmu paņēmis sev grāmatu!

NACIONĀLĀS STRATĒĢIJAS PRIORITĀTES

Somijas Izglītības ministrijas publisko bibliotēku politika, 2015. «Nacionālās stratēģijas prioritātes» ir tapušas pēc ministrijas iniciatīvas, un tajās ir noteikti Somijas publisko bibliotēku darbības virzieni un mērķi. Šis dokuments kalpo par pamatu normatīvo aktu izmaiņām un valdības finansējumam.

Stratēģijas mērķis ir nodrošināt pieeju zināšanām un kultūras resursiem pilsoniskā sabiedrībā, kas dzīvo tīmekļa informācijas laikā un ir orientēta uz zināšanām. Dokuments radīts kā papildinājums iepriekšējām Izglītības ministrijas bibliotēku programmām un stratēģijām, lai sekotu līdzi gaidāmajām izmaiņām darbības vidē.

Vislabākā ir stāstu stunda

BIBLIOTĒKU, TĀPAT KĀ VISPĀRĒJĀS IZGLĪTĪBAS, PIEEJAMĪBA IR PAMATPAKALPOJUMS

Bibliotēku pieejamība realizē Somijas Konstitūcijā noteiktās ikviena pilsoņa pamattiesības uz kultūru. Šobrīd bibliotēkām vairāk nekā jebkad jāattīstās virzienā, kas veicina pilsoņu intelektuālo vienlīdzību un mazina atšķirības viņu digitālajā kompetencē.

Vai bibliotēku pakalpojumi būs nepieciešami nākotnē, to nosaka jaunieši – nākamie nodokļu maksātāji

BIBLIOTĒKU LIKUMS UN VALSTS FINANSĒJUMS

ir nodrošinājis vienmērīgu pašvaldību bibliotēku attīstību visā valstī. Somijā par publisko bibliotēku uzturēšanu atbild pašvaldības. Valdība subsidē to darbības organizēšanu un sedz zināmu daļu bibliotēku uzturēšanai nepieciešamo izmaksu. Valsts līmenī bibliotēku darbību regulē Bibliotēku likums, nospraustā politika un neatkarīgs finansējums.

Publiskajās bibliotēkās sniegto bibliotekāro un informācijas pakalpojumu mērķis ir veicināt pilsoņu vienlīdzīgas iespējas tiekties uz pašizaugsmi, iepazīt literatūru un kultūru, turpināt izglītoties, attīstīt personiskās un pilsoniskās prasmes, iepazīt citas kultūras un iesaistīties mūžizglītības kustībā. Tāpat bibliotēku darbības mērķis ir popularizēt virtuālus un interaktīvus tīkla pakalpojumus, to izglītojošo un kulturāli bagāto saturu. (Bibliotēku likums 904/1998, 2. paragrāfs.)

Pēdējos 50 gados Izglītības ministrija ir sistemātiski nodrošinājusi subsīdijas pašvaldību bibliotēku darbības nodrošināšanai, jaunu bibliotēku ēku celtniecībai un bibliobusu iegādei. Kolīdz nostiprinājās sekmīgs tīkla pakalpojumu standarts, Izglītības ministrija finansēja arī jaunus attīstības projektus, piemēram, interneta pieslēgumus un tiešsaistē pieejamus lietotājiem draudzīgus

pakalpojumus un saturu. Pēc 1990. gada ministrija piešķīra finansējumu arī pakalpojumam *libraries.fi*, kā arī citiem centralizēti nodrošinātiem pakalpojumiem.

Bibliotēkā var izbaudīt vienatni arī citu cilvēku sabiedrībā

BIBLIOTĒKU STIPRĀS PUSES

ir, piemēram, to mūsdienīgums un plašais piedāvāto pakalpojumu klāsts. Tas izraisījis lietotāju un izsniegumu skaita pieplūdumu. Tikai publiskajās bibliotēkās tiek vienuviet apkopots un glabāts tik daudzveidīgs literatūras, periodisko izdevumu, mūzikas, kino un citu ierakstu klāsts, kā arī ir pieejami kvalitatīvi informācijas ieguves pakalpojumi. Bibliotēkās tiek piedāvāti kā drukāti, tā virtuāli krājumi. Patīkamas telpas un ērts darba laiks sniedz apmeklētājiem drošu vietu, kur tikties vidē, kas veicina saskarsmi, līdzdalību un multikulturālu domāšanu.

Nemierīgajā sabiedrības dzīves ritmā bibliotēkas pārstāv nepārtrauktību un pastāvību. Cilvēkus nepārprotami piesaista skaidrs priekšstats par bibliotēkā pieejamajiem pakalpojumiem, kā arī iespēja bez maksas izmantot krājumu un elektronisko aprīkojumu. Veiksmīgas bibliotēku misijas stūrakmeņi ir spēja ātri reaģēt uz izmaiņām sabiedrībā un nozares speciālistu augstais izglītības līmenis. Pēc vispārējās izglītības ieguves Somijā visos līmeņos ir pieejamas studiju programmas bibliotēkzinātnes un informācijas jomā. Pētniekiem ir iespējams iegūt doktora grādu informācijas zinātnē. Vairāk nekā 40 gadu viena no prasībām, lai kļūtu par bibliotēkas vadītāju, ir universitātes diploms.

Publiskās bibliotēkas funkcionē kā nacionāla un starptautiska bibliotēku un informācijas institūciju tīkla daļa. Tās pirmās uzsāka sadarbību ārpus pašvaldību robežām. Sistemātiski tika izstrādātas reģionālas, datorizētas bibliotēku sistēmas. Lai iegūtu bibliotēku materiālus un nodrošinātu transportu starp apkalpošanas punktiem, tika nodibināti lieli konsorciji. Bibliotēku sadarbības dēļ lietotāji tās uzskata par vienotu organizāciju, un tas ir paaugstinājis pakalpojumu pieejamību, kvalitāti un rentabilitāti. Samazinājies arī darbu apmērs, jo, bibliotēkām savstarpēji sadarbojoties, tie nepārklājas.

Mūsdienu bibliotēkās bezvadu tīkli vairs nav retums

BIBLIOTĒKAS STĀJAS PRETĪ NĀKOTNES IZAICINĀJUMIEM, KONCENTRĒJOTIES UZ SPECIĀLISTU KOMPETENCI UN AKCENTĒJOT KVALITĀTI

Pirmais kvalitātes nosacījums ir pietiekams bibliotēku darba jomā augsti izglītotu speciālistu skaits, kas spēj piedāvāt savas zināšanas lietotājiem. No bibliotēkām tiek gaidīts, ka tās kalpos par starpnieku, kas nodod lietotājiem nozīmīgu informāciju un zināšanas, kā arī rada kvalitatīvus tiešsaistes pakalpojumus nepārtraukti augošajā informācijas telpā.

Par bibliotēku galveno uzdevumu kļūs apmācīt lietotājus orientēties informācijas pārpilnībā. Tas nozīmē veicināt lietotāju gatavību meklēt, izvēlēties, iegūt, izvērtēt un izmantot drukātos un tiešsaistes, kā arī jauna veida materiālus un saturu. Ir jāsāk ar indivīdam sniegtām zināšanām. Tas ir svarīgākais līdzeklis ceļā uz mērķi paaugstināt bibliotēku un informācijas ieguves pakalpojumu kvalitāti. Individuāli apmeklētāji, grupas un dažāda vecuma cilvēki, kuri vēlas mācīties, tiks rosināti izmantot daudzveidīgus informācijas un kultūras avotus.

Interneta un digitālo pakalpojumu popularitātes laikmetā bibliotēkas pirmo reizi ir nonākušas stāvoklī, kurā tām jākonkurē ar citām jomām un to pārstāvjiem. Bibliotēkas sacenšas arī par cilvēku laiku. Lai šajā sacensībā uzvarētu, tām ar saviem pakalpojumiem jārada tāda pievienotā vērtība, kādu konkurenti nespēj sniegt.

Bibliotēkās ir labs aprīkojums un ātri interneta pieslēgumi

BIBLIOTĒKU PANĀKUMI NĀKOTNĒ IR JĀNOPELNA

Lietotāji skaidri zina, kas viņiem bibliotēkā vajadzīgs. Katrs pašvaldības iedzīvotājs un ikviens, kurš grib mācīties, izvēlas, vai viņš izmantos bibliotēkas pakalpojumus fiziskā vidē, tiešsaistē, vai aizstās tos ar citiem pakalpojumiem. Mūsdienu bērni un jaunieši noteiks, vai nākotnē bibliotēku pakalpojumi viņiem būs vajadzīgi.

Bibliotēka neatrodas nemainīgā stāvoklī, un tās pakalpojumi vairs netiek vērtēti, balstoties tikai uz tradicionālo izpratni par bibliotēku. Mainoties pašvaldību un to pakalpojumu struktūrai, ir svarīgi zināt, kā cīnīties par bibliotēku pastāvēšanas tiesībām, ko lielā mērā nosaka lietotāju atbalsts. Veids, kā cilvēki mācās, meklē informāciju, lasa un raksta, kā viņi izmanto bibliotēku, ir mainījies un turpinās mainīties.

Ja nepieciešams sasniegt cilvēkus lauku apvidos, nav labāka līdzekļa par bibliobusu

UZMANĪBAS CENTRĀ VIENMĒR IR LIETOTĀJS

Indivīdam ir svarīgi pārzināt viņa rīcībā esošās iespējas un prast atrast meklēto – uzticamu informāciju – un to pielietot. Informācijas pārpilnībā sameklēt nepieciešamo materiālu tiešsaistē šobrīd ir liels izaicinājums arī bibliotēkām, turklāt informācijas atšķirīgās kvalitātes dēļ bibliotēku darbiniekiem nepieciešama īpaša kompetence. Pieaug nepieciešamība pēc individuālām konsultācijām. Nepietiek ar to, ka cilvēkiem mājās vai citur ir viegli pieejami datori un ātri interneta savienojumi – lietotājiem, piemēram, aktīviem pensijas vecuma iedzīvotājiem vai darbā aizņemtiem cilvēkiem – ir nepieciešami jauni, tieši viņiem piemēroti pakalpojumi.

Lietotājam ir svarīgi, lai materiāls tiktu atrasts un viņam nogādāts ātri. Bibliotēku pakalpojumiem fiziskā vai virtuālā formā vajadzētu būt pieejamiem jebkur, kur vien ir cilvēki. Potenciālos lietotājus iespējams sasniegt ar jauna veida loģistikas risinājumiem un alternatīvām pakalpojumu atrašanās vietām.

Īstenojot Somijas Konstitūcijā noteiktās tiesības uz kultūru

NACIONĀLĀ INICIATĪVA NĀKAMAJĀ VALDĪBAS PROGRAMMĀ

Holistiskā koncepcija* par zināšanu sniegšanu ikvienam pilsonim

- Tiks definēta pilsonisko zināšanu nozīme. Saistībā ar nepārtraukti augošo tiešsaistes informācijas pieejamību tiks noteiktas iedzīvotāju kultūras pamattiesības. Pašlaik nav holistiskas pilsonisko zināšanu veidošanas pakalpojumu koncepcijas. Tiks definēti un darīti pieejami svarīgākie digitālie materiāli un pakalpojumi, kuriem ar valsts finansējuma palīdzību jābūt bez maksas pieejamiem ikvienam lietotājam.
- Tīmekļa informācijas sabiedrībā publiskajām bibliotēkām būs galvenā loma, nodrošinot zināšanu sniegšanu individuāliem pilsoņiem. Bibliotēku kā tiešsaistes kultūras materiālu organizatoru un iniciētāju loma kļūs daudz pārredzamāka, tāpat kā to dalība informācijas radīšanas un nodošanas ķēdē.
- Turpmākajos gados tiks identificēta un izlemta publisko bibliotēku kā Somijas pilsoniskās sabiedrības attīstības centrālās daļas sabiedriskā misija. Bibliotēkas ieviesīs praksē zināšanu pārvaldības un mediju pratības prasmju apmācību.
- No minētajiem pasākumiem iegūs visi – gan bibliotēku lietotāji, gan patstāvīgi studenti, gan vispārizglītojošās un vidējās izglītības skolas, kurās nav savu bibliotēku un/vai pedagoģisko informācijas speciālistu.

Kultūras zināšanu sabiedrība

- Nepieciešama vienošanās par jauna tipa informācijas sabiedrību, kas balstīta uz

apzināti izvēlētām vērtībām un visiem pilsoņiem garantē kultūras zināšanu sabiedrības pamattiesības. Lai to definētu, nepieciešama gan pieeja informācijai, gan prasmes, kas ļauj iegūt un radīt nozīmīgu informāciju.

PAŠVALDĪBAS

Galvenās misijas īstenošana

- Vietējās bibliotēkās būs pietiekami daudz izglītotu darbinieku, kuri apkalpos iedzīvotājus, tai skaitā skolēnus, studentus un visus, kuri mācās.
- Bibliotēkas ieguldīs resursus, lai līdz ar iespiesto izdevumu krājumiem izstrādātu un piedāvātu jaunus materiālus un pakalpojumu veidus. Par neatņemamu bibliotēku darba sastāvdaļu kļūs mērķtiecīga un uzskatāma savu pakalpojumu popularizēšana.

Bibliotēkas kā viegli pieejama mācību vide un tikšanās vieta

- Publisko bibliotēku finansējums tiks atkārtoti izvērtēts no viegli pieejama mācību centra skatupunkta. Bibliotēka nav viena pati atbildīga par tās finansējumu un jautājumu risināšanu.
- Bibliotēku telpas arvien vairāk funkcionēs kā mācību vieta, kur lietotāji var izmantot plašu materiālu klāstu un saņemt uzticamus ieteikumus informācijas pārvaldībā.
- Bibliotēku telpas tiks pārveidotas tā, lai veicinātu mācību, darba un saskarsmes iespējas.

Pirmskolu, vispārizglītojošo skolu un vidusskolu bibliotēku pakalpojumi

- Bibliotēku pamatpakalpojumus aktīvi izmanto dienas centri, skolas un citas izglītības iestādes.
- Nepieciešams ieviest praksē atklātu, īpaši pielāgotu līgumu sistēmu bibliotēku un informācijas pakalpojumu sniegšanai tām skolām un izglītības iestādēm, kurās nav savu bibliotēku. Līgumi tiks slēgti par konkrētiem pakalpojumiem un to cenām, piemēram, par skolēnu, studentu un pedagogu izglītošanu informācijas ieguvē un pārvaldībā.

Pretī jaunai pakalpojumu un pulcēšanās kultūrai

- Lai nodrošinātu veiksmīgu darbu, bibliotēkām jāzina, kā uzrunāt lietotājus un apmierināt viņu dažādās vajadzības. Bibliotekārajā darbā aktīvi tiks popularizēta kompetence un jauni, kvalitatīvi un interaktīvi pakalpojumi pašvaldības iedzīvotājiem.
- Bibliotēkas sistēmas un pakalpojumi tiks balstīti uz lietotāju aktuālajām vajadzībām, nevis uz iepriekšējās, agrāk par pareizu uzskatītās, prakses.
- Lai to paveiktu, nepieciešams jauns domāšanas veids un atkārtots tradicionālās apkalpošanas kultūras izvērtējums.

IZGLĪTĪBAS MINISTRIJA

Valdības finansējuma attīstība

- Valdības finansējums tiks novirzīts šīs programmas mērķiem atbilstošiem izmēģinājumiem un publisko bibliotēku attīstības pasākumiem. Līdzekļi tiks ieguldīti visā valstī īstenotos ilgtermiņa projektos, kas ietekmēs bibliotēku darbību un nostiprinās to kompetences pamatus. Tiks nodrošināts pastāvīgs bibliotēkās īstenoto uzdevumu un centralizēto pakalpojumu finansējums.
- Notiks aktīva līdzdalība Izglītības ministrijas projektā **«Nacionālā digitālā bibliotēka, 2008–2011»**. Tiks atbalstīts bibliotēku apvienoto metadatu pielietojums nacionālajos projektos.
- Lai nodrošinātu lietotāju mainīgās vajadzības, attīstoties jaunām materiālu un loģistikas formām, nepieciešamības gadījumā līdz ar pamata finansējumu tiks piesaistīti jauni, alternatīvi finansējuma avoti.

Bibliotēku normatīvo aktu papildināšana un nacionālo kvalitātes kritēriju izstrāde

- Tiks precizētas lietotāju tiesības un nodrošināta visu lietotāju vienlīdzīga pieeja pakalpojumiem, kā arī atbilstošs to kvalitātes līmenis. Tiks pārskatīti ar publiskajām bibliotēkām saistītie normatīvie akti un izstrādāti nacionālie kvalitātes kritēriji bibliotēku darbības attīstībai un izvērtēšanai.

Reģionu bibliotēku darbība

- Saskaņā ar izmaiņām valsts reģionālajā un pašvaldību pārvaldē tiks atkārtoti izvērtēts reģionu bibliotēku darba sadalījums.

Valsts pārvaldes centrālās administrācijas atbalsts visam bibliotēku tīklam

- Nacionālā bibliotēku tīkla attīstības atbalstam tiks stiprināta sadarbība starp dažādiem valsts pārvaldes centrālās administrācijas sektoriem.

Iecerēto pasākumu pievienotā vērtība

- Plānotās pārmaiņas garantēs pašvaldību iedzīvotājiem pieeju daudzpusīgai informācijai un kultūrai.
- Bibliotēkas mazinās intelektuālo un sociālo izolāciju un nevienlīdzību. Plašāk izmantojot tiešsaistes pakalpojumus, mazināsies pašvaldības iedzīvotāju nevienlīdzība. Tiks stiprināta bērnu un jauniešu mediju un informācijas pratība, kā arī tradicionālā lasītprasme.
- Paaugstināsies pašvaldības iedzīvotāju līdzdalība un kopienas izjūta. Uzlabosies viņu dzīves kvalitāte.
- Bibliotēka kļūs par aktīvu «trešo telpu»**, kas piedāvā alternatīvas.
- Bibliotēku personāla pārliecinošā kompetence dos labumu gan darbiniekiem, gan lietotājiem.
- Personāla augstā, jaunākajām tendencēm atbilstošā kompetence un zināšanu sniegšanas infrastruktūra paaugstinās konkurētspēju un attīstību dažādos reģionos. Lietotāji uzskatīs bibliotēku tīklu par vienotu organizāciju, kurā ikviens var ērti saņemt nepieciešamos pakalpojumus.
- Ciešāk sadarbosies bibliotēkas un dažādi informācijas pakalpojumu sniedzēji, veidodami pilsoņiem arvien izdevīgāku tīklu, kas radīs un piedāvās labi organizētus reģionālos un nacionālos pakalpojumus.
- Pieeja kvalitatīviem bibliotēku pakalpojumiem un nacionālas nozīmes materiāliem būs arī mazo pašvaldību, mazapdzīvotu teritoriju un nelielu organizāciju pārstāvjiem. Ar centralizētu pakalpojumu palīdzību atsevišķas bibliotēkas varēs koncentrēties uz pamatpakalpojumu sniegšanu savā apvidū un nelielām organizācijām.
- Ar publisko bibliotēku palīdzību tiks atvieglota vienlīdzīga jaunu materiālu, pakalpojumu un darba veidu sadale un izplatība dažādās valsts daļās.
- Kontrolētam lēmumu pieņemšanas procesam sekos pārdomātas darbības, kas sniegsies pāri pašvaldību un administratīvajām robežām un ļaus izvairīties no darbu pārklāšanās.
- Tiks stiprinātas bibliotēku iespējas atbalstīt iedzīvotāju izglītošanos, nacionālo identitāti, starpkultūru saskarsmi un internacionālismu.
- Augstvērtīgi bibliotekārie un informācijas pakalpojumi ietaupīs laiku un naudu, kā arī ietekmēs sabiedrības attīstību ilgtermiņā.

Pēc skolas bibliotēku pārņem bērni un jaunieši

«SOMIJAS PUBLISKO BIBLIOTĒKU POLITIKA, 2015» IR BALSTĪTA UZ NACIONĀLO TRADĪCIJU KULTŪRAS IZGLĪTĪBĀ

Publisko bibliotēku un bezmaksas pakalpojumu pamatuzdevumu nosaka norises, kas līdz ar dažādām sabiedriskām un tehnoloģiskām izmaiņām Somijā ilgst gandrīz gadsimtu. Pirmais Bibliotēku likums, kas tika izdots jau 1928. gadā, noteica – lai paaugstinātu pilsoņu izglītības līmeni un veicinātu neatkarīgus pētījumus, pašvaldību bibliotēkas bez maksas piedāvā literatūru un personāla pakalpojumus. Mūsdienu publisko bibliotēku tīkla pamats tika radīts līdz ar 1961. gada Bibliotēku likumu. 1998. gadā tajā tika ieviestas izmaiņas ar skatu nākotnē, un tās ir aktuālas joprojām.

«SOMIJAS PUBLISKO BIBLIOTĒKU POLITIKA, 2015» IR BIBLIOTĒKU LIKUMA UN CITU BIBLIOTĒKU PROGRAMMU UN STRATĒĢIJU TURPINĀJUMS

Bibliotēku politiku nosaka Izglītības ministrija, kuras darbu šajā jomā regulē valdības programmā izvirzītie mērķi. Nacionālas nozīmes bibliotēku programmās ir ņemti vērā nākotnes izaicinājumi, un valdības programmatiskajos dokumentos ir definēta uz tiem balstīta politika. Reģionos strādājošās amatpersonas ir veikušas darbu šīs politikas popularizēšanā. Reģionu un pašvaldību bibliotēkās nacionālā līmenī definētā politika tiek piemērota, ņemot vērā katras konkrētās vietas īpašās vajadzības.

Bibliotēku likumā un Izglītības ministrijas agrāk izdotajās bibliotēku stratēģijās un programmās izvirzītās vērtības, vīzijas, mērķi un izaicinājumi ir aktuāli joprojām, taču ar laiku mainās akcenti, piemēram, atsevišķās publikācijās tiek aplūkotas bibliotēku misijas perspektīvas informācijas sabiedrībā.

1998. gada Bibliotēku likumā izvirzītie mērķi sīkāk precizēti Izglītības ministrijas 2001. gadā izdotajā **Bibliotēku politikas programmā 2001.–2004. gadam** «Plaša augstvērtīgas informācijas klāsta ieguve bibliotēkās». Tajā teikts, ka bibliotēka, nodrošinot informācijas ķēdē kvalitāti un ilgtspēju, ir daļēji atbildīga par katra pilsoņa iespēju piekļūt zināšanām. Bibliotēka garantē pieeju daudzveidīgiem informācijas un kultūras avotiem, kā arī speciālistu palīdzību. Tā darbojas atklāti un seko sava laika tendencēm. Programmā definētie vietējā, reģionālā un nacionālā mēroga uzdevumi joprojām sekmē pārdomātu bibliotēku pakalpojumu izveidi.

Programma 2001.–2004. gadam nodrošināja pamatu arī **Bibliotēku stratēģijai, 2010** «Politika, kas nodrošina pieeju zināšanām un kultūrai» (Izglītības ministrija, 2003). Tajā uzsvērts, ka par bibliotēku sniegtajiem pakalpojumiem nav atbildīgas tikai bibliotēkas – tie jāsaista ar izglītību un visas sabiedrības holistisko attīstību. Bibliotēku pakalpojumi, mācībām nepieciešamās zināšanas un elektroniskā saziņa ar valsts pārvaldi tiks apvienota kopējā tīkla pakalpojumā, nevis sadalīta atsevišķos, īslaicīgos projektos. Stratēģijā precīzāk raksturots pašvaldību un valsts pārvaldes iestāžu pienākumu sadalījums. Pašvaldības ir atbildīgas par pamatpakalpojumiem, piemēram, telpu nodrošinājumu, kompetentu personālu, mūsdienīgu materiālu un aprīkojuma iegādi. Savukārt valdība atbalsta pašvaldības, finansējot ekspluatācijas izmaksas, celtniecību, bibliobusu iegādi un attīstības projektus.

2006. gadā publicētā Izglītības ministrijas **Bibliotēku attīstības programma 2006.–2010. gadam** «Bibliotēka kā integrēts lauku apvidu un pilsētu pakalpojumu centrs» piedāvāja alternatīvas vietējo bibliotēku un bibliobusu koncepcijas. Šie priekšlikumi ir aktuāli arī tagad, kad pašvaldības tiek apvienotas un ir iespēja izvērtēt un salīdzināt atsevišķu pašvaldību bibliotēku personāla kopējo izglītības līmeni, kā arī telpu un aprīkojuma izmantojuma daudzveidību. Koncepcija par publiskajām bibliotēkām kā par vidi, kas ikvienam ir atvērta mācībām, pieredzes ieguvei un komunikācijai ar citiem iedzīvotājiem, tiek izvērtēta atbilstoši vietējām vajadzībām.

Bibliotēku likums, Bibliotēku politikas programma 2001.–2004. gadam, Bibliotēku attīstības stratēģija, 2010 un Bibliotēku attīstības programma 2006.–2010. gadam ir pieejama Izglītības ministrijas mājaslapā.

Pakalpojumu politikas izstrāde un konkrēti bezmaksas pamatpakalpojumu modeļi ir atrodami 2004. gadā publicētajā Izglītības ministrijas ziņojumā, kurā nosaukti pamatpakalpojumi un papildu pakalpojumi. Tāpat ziņojumā precīzāk raksturota pienākumu sadale digitālo pakalpojumu izstrādē. Publikācijā piedāvātās alternatīvas bibliotēku darbībā ir aktuālas joprojām.

Tajā pašā gadā izdotajā loģistikas speciālistu ziņojumā ir raksturoti bibliotēku loģistikas risinājumi nākotnē un piedāvāti alternatīvi šīs jomas problēmu risinājumi. Piemēroti loģistikas risinājumi ļauj ietaupīt līdzekļus un uzlabo lietotāju apkalpošanas kvalitāti.

Prieks apmeklēt bibliotēku

«SOMIJAS PUBLISKO BIBLIOTĒKU POLITIKA, 2015» ĪSTENO SOMIJAS KONSTITŪCIJĀ NOTEIKTĀS TIESĪBAS UZ KULTŪRU:

«Valsts varas iestādēm likumā noteiktajā kārtībā jānodrošina ikvienam viņa spējām un īpašajām vajadzībām atbilstoša iespēja līdz ar pamatizglītību saņemt citus izglītības pakalpojumus, kā arī neatkarīgi no materiālā nodrošinājuma līmeņa nodarboties ar pašizglītošanos» (Somijas Konstitūcija 1999/731, 16. paragrāfs). Praksē tas nozīmē, ka valsts pārvaldes iestādes ir atbildīgas par to, lai tiktu radīti priekšnosacījumi, kas ļauj iedzīvotājiem izglītoties pašiem, piemēram, uzturētas un atbalstītas bibliotēkas.

SOMIJAS VALDĪBAS BIBLIOTĒKU PROGRAMMĀS UN STRATĒĢIJĀS DEFINĒTIE UZDEVUMI

Valdības politiskajā platformā 2007.–2011. gadam tika paredzēts stiprināt bibliotēku kā vietēju daudzpakalpojumu sistēmu lomu, kas veicina izglītotību, zināšanu sniegšanu un kultūras avotu apzināšanu. Iecerēts turpināt valsts subsīdijas jaunu bibliotēku celtniecībai. Programmas tekstu ietekmēja Izglītības ministrijas **Bibliotēku attīstības programma 2006.–2010. gadam**.

Valdības politiskajā platformā 2003.–2007. gadam noteikts, ka pieeja daudzveidīgas un augstvērtīgas informācijas klāstam visā valstī tiks garantēta, ievērojot **Bibliotēku stratēģijas, 2010** ieteikumus. Bibliotēku pamatpakalpojumi būs pieejami bez maksas, turklāt atbilstoši informācijas sabiedrības programmai amatpersonas ir solījušas stiprināt bibliotēku lomu, lai tās kļūtu par informācijas sabiedrībā nepieciešamo pamatprasmju apguves veicinātājām.

Valdības politikas platformā 1999.–2003. gadam tika noteikts, ka publiskā bibliotēka ir nacionāla mēroga izglītības un kultūras pīlārs, kas atbalsta ikkatra iedzīvotāja izglītības centienus. Iedzīvotāju grupu un reģionu izolācija tiks novērsta, piedāvājot ikvienam vienlīdzīgas iespējas izmantot informācijas sabiedrības sniegtos pakalpojumus.

*Holisms – uzskats, ka parādība jāpētī kā vienots veselums, nevis atsevišķas tās daļas (holistisks – uz holismu attiecināts).

**Pirmā telpa – mājas, otrā telpa – darbs.

No angļu valodas tulkojusi
Santa Andersone

Foto: Dzidra Šmita

Foto: Dzidra Šmita

DZIDRA ŠMITA ■ BIBLIOTEKĀRA UZDEVUMS IR PALĪDZĒT NEVIS MEKLĒT, BET ATRAST

DOLORESA VEILANDE ■ PASAULES PROFESIONĀĻU FORUMS SINGAPŪRĀ

ANDRA VĪTA ■ STOKHOLMAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKAS

AIGA BALODE ■ VĒL VIENS RUDENS BUDAPEŠTĀ

INTA SALLINENE ■ MĀCĪBU DIENA SAULKALNĒ UN SALASPILĪ

INTA SALLINENE ■ PIE ČETRU NOVADU ZIEMEĻKURZEMNIEKIEM

DAINA ĢEIBAKA ■ DIVAS FOTOIZSTĀDES – LASĪTĀJI UN BIBLIOTEKĀRI

Foto: Dzidra Šmita

PASAULES UN LATVIJAS APRITĒ

BIBLIOTEKĀRA UZDEVUMS IR PALĪDZĒT NEVIS MEKLĒT, BET ATRAST

DZIDRA ŠMITA
RCB direktore

Gadskārtējā IFLA Metropoļu bibliotēku sektora konference 2013. gadā notika no 5. līdz 10. maijam Amsterdamā. Pasākuma norises vieta nebija izraudzīta nejauši – 2007. gadā tika atvērta jaunā Amsterdamas publiskā bibliotēka, kas nu ir apdzīvota un lasītāju iemīļota, tāpēc bija pienācis laiks to izpētīt arī pārējiem metropoļu bibliotēku vadītājiem.

Amsterdamas Centrālā publiskā bibliotēka, ko projektējis vācu arhitekts Džo Koenens (*Jo Coenen*), ir 27 bibliotēku tīkla galvenā bibliotēka. Tā atrodas Amsterdamas apkaimē, kas strauji attīstās. Netālu no bibliotēkas ir Nacionālais jūras muzejs un zinātnes un tehnoloģiju centrs bērniem NEMO. Bibliotēkas lielums ir apmēram 28 500 m^2, un tā ir lielākā publiskā bibliotēka Eiropā. Tās celtniecība izmaksājusi 80 miljonus eiro, un bibliotēka, kas ir atvērta septiņas dienas nedēļā no desmitiem rītā līdz desmitiem vakarā, apkalpo ap 7000 apmeklētāju dienā. Lasītāju apkalpošana ir pilnībā automatizēta, bibliotēkas telpās ir arī kafejnīca, restorāns, teātris, atvērta terase un izstāžu zāle.

Bibliotēkas koncepcija ir – attīstīt šo sociālo telpu kā patiesi daudzpusīgu kultūras centru, kas aktīvi popularizē izglītību, lasīšanu, mākslu un tolerantu komunikāciju starp Amsterdamas daudzveidīgajiem iedzīvotāju slāņiem. Viens no arhitekta lielākajiem izaicinājumiem bija radīt vidi, kas aicinātu cilvēkus pavadīt bibliotēkā pēc iespējas vairāk laika. Pilsētas vadība vēlējās, lai bibliotēka kļūtu ne tikai par grāmatu apmaiņas vietu, bet par īstu pasaules izziņas centru, cilvēku pašizpausmes un sabiedrības integrācijas vietu.

Projekta autors lielu vērību ir pievērsis apgaismojumam – gan dabiskajam, gan mākslīgajam. Lielie logi paver plašas iespējas baudīt pilsētas brīnišķīgo panorāmu no augsta skatupunkta. Bibliotēkai ir desmit stāvu, kuros izvietotas 1200 lasītāju sēdvietas un 600 datorvietas ar piekļuvi internetam. Pie bibliotēkas ir novietne 200 velosipēdiem. Ēkas ieeju veido koka rāmis, kas asociatīvi saistās ar ieiešanu grāmatu plauktā. Iekštelpās ir skaidri saprotamas norādes, kas informē lasītāju par katras nodaļas saturu un sniegtajiem pakalpojumiem. Līdzās tipiskajiem lasītāju galdiem un krēsliem bibliotēkā ir arī īpašas vietas pie logiem, lai cilvēki varētu atpūtināt acis vai ļauties pārdomām.

Cokolstāvā atrodas Bērnu nodaļa. Līdzās grāmatu plauktiem šeit ir arī īpašs pasaku namiņš, kurā bērni var gan rotaļāties, gan lasīt

Foto: Dzidra Šmita

Foto: Dzidra Šmita

Skats no Amsterdamas bibliotēkas terases uz pilsētu

Foto no Dzidras Šmitas arhīva

Foto: Dzidra Šmita

Amsterdamas bibliotēkā

grāmatas. Pirmajā stāvā ir ar kafejnīcu apvienota Periodikas nodaļa. Grāmatas lasītāji var ņemt līdzi arī uz restorānu 8. stāvā, no kura terases pāri Amstelas upei paveras lielisks skats uz vecpilsētu.

«Pasaules teātris» ar 270 skatītāju vietām piedāvā iespēju noskatīties teātra izrādes, koncertus un dokumentālās filmas. Iecienīta ir arī «Filozofijas kafejnīca» – brīvas personiskās izpausmes vieta cilvēkiem, kuri interesējas par Sokrāta filozofiju. Ēkā atrodas arī Bibliotēkas muzejs un ievērojamā holandiešu rakstnieka, 20. gadsimta literatūras klasiķa Gerarda Reves *(Gerard Reve)* muzejs.

Bibliotēkas veidotāju arhitektoniskais un saturiskais nodoms ir piepildījies – agrāko 20 minūšu vietā cilvēki jaunajā ēkā pavada vismaz divarpus stundas.

Šādā vidē Metropoļu bibliotēku sektora konferencē, kuras vadmotīvs bija «Integrēta bibliotēka – bibliotēka bez robežām», tika prezentētas nopietnas lekcijas un notika intensīva domu apmaiņa. Pārdomājot dzirdēto un redzēto, izkristalizējušies vairāki nozīmīgi atzinumi:

1. Līdz ar digitalizācijas laikmetu publiskajām bibliotēkām ir radušās iespējas sniegt vairākus tādus pakalpojumus, kuri agrāk bija pieejami tikai nacionālajās un universitāšu bibliotēkās.

2. 19. gadsimtā valdīja uzskats, ka bibliotēkas uzdevums ir veicināt sabiedrības – īpaši tās zemāko slāņu – vispārēju attīstību, turpretī šodien par tās primāro uzdevumu ir kļuvusi tieši personības attīstības veicināšana.

3. Aizvien vairāk nostiprinās viedoklis, ka visām bibliotēkām ir jābūt savstarpēji saistītām, savukārt nacionālajai bibliotēkai jāuzņemas atbildība par digitālo saturu, kas tiek piedāvāts publiskajās bibliotēkās.

4. Konferencē tika pausts interesants un mūsdienīgs atzinums, kas īpaši izceļ bibliotēkas darbinieku profesionalitātes nozīmi, – lasītājam bibliotēkā ir jāiegūst ne tikai informācijas **saturs,** bet arī **konteksts,** jo bibliotekāra uzdevums ir palīdzēt nevis **meklēt,** bet **atrast.**

5. Nākotnes bibliotēka nozīmē tradīciju un digitālo tehnoloģiju saplūsmi. Tehnoloģijas nevar ignorēt, tās nekad nebeigs mainīties un attīstīties. Ir novērots, ka publiskajās bibliotēkās samazinās krājums un darbiniekiem domāto telpu apjoms, kā arī stacionāro datoru skaits. Apstrādes un citi tehnoloģiskie procesi pēc iespējas tiek centralizēti. Arvien vairāk pieaug nepieciešamība pēc telpām jaunām aktivitātēm, jo mainās veids, kā cilvēki vēlas izmantot bibliotēku.

Noslēgumā – paradokss: jo plašāks digitālu un virtuālu iespēju loks tiek piedāvāts, jo vairāk cilvēki tiecas pēc personiskiem kontaktiem. Bibliotēkas tradicionālā vērtība – droša, aicinoša un pieejama vieta – paliek nemainīga. Bibliotēka joprojām ir sociālās līdztiesības simbols.

PASAULES PROFESIONĀĻU FORUMS SINGAPŪRĀ

DOLORESA VEILANDE
RCB direktora vietniece

Saskaņā ar statistikas datiem 79. IFLA (Starptautiskā bibliotēku asociāciju un institūciju federācija) ģenerālkonferencē «Nākotnes bibliotēkas – bezgalīgas iespējas» (*Future Libraries: Infinite Possibilities*), kas no 2013. gada 17. līdz 23. augustam notika Singapūrā, piedalījās 2092 delegāti no 122 pasaules valstīm, turklāt ne tikai no tām, kas ģeogrāfiski atrodas Singapūras tuvumā, bet arī no tik tālām zemēm kā Latvija.

Līdztekus dalībai kongresa programmas pasākumos, darba grupās, sekciju sēdēs un sesijās delegātiem bija iespēja iepazīties ar bibliotēku aprīkojuma novitātēm tradicionālajā profesionālajā izstādē, kā arī ieskatīties vairākās publiskajās bibliotēkās. Publiskā bibliotēka atrodas arī Singapūras Nacionālās bibliotēkas pirmajā stāvā. Visi procesi šeit ir automatizēti. Daudz domāts par to, lai lasītājs pats varētu viegli orientēties vidē un krājumā, bet dalībai jebkurā pasākumā ir jāreģistrējas. Gan Nacionālajā, gan publiskajā bibliotēkā tiek valkāti formas tērpi – vestes ar uzrakstu *Expertise*.

Singapūras publisko bibliotēku vēsture aizsākusies 1823. gadā, kad tika nodibināta pirmā angļu skola – Rafla institūts, kura bibliotēka vēlāk kalpoja par pamatu Nacionālajai bibliotēkai. Pilsētas publiskās bibliotēkas iesākumā veidojās kā Nacionālās bibliotēkas nodaļas. 1995. gadā tika nodibināta Nacionālās bibliotēkas padome, kas pārrauga Nacionālās bibliotēkas, publisko bibliotēku un Nacionālā arhīva darbu.

Singapūrā ļoti nopietni tiek plānota attīstības stratēģija. Šobrīd šeit darbojas divi stratēģiskie plāni. Pirmais no tiem – «Bibliotēkas dzīvei» (*Libraries for Life*) – tika plānots līdz 2020. gadam, taču nu tā izpilde paredzēta jau 2014. gadā. Šādu paātrinājumu noteikušas izmaiņas lietotāju vajadzībās atbilstoši informācijas un komunikāciju tehnoloģiju attīstībai un strauji pieaugošais iedzīvotāju skaits. Otra stratēģiskā plāna – «Bibliotēka – 2025» – pamatā ir divi maģistrālie virzieni: pirmais saistās ar bibliotēkas satura un formas piemērošanu jebkura vecuma lasītājiem, ar bibliotēku tīkla paplašināšanu un to izvietojumu viegli sasniedzamās vietās, lai bibliotekārais pakalpojums būtu pieejams ikvienam; otrs virziens iezīmē tendenci pārveidot pašas bibliotēkas tā, lai tās no jauna iedvesmotu lasītājus. Tas nozīmē veidot bibliotēkā tādu vidi, kurā valda līdzsvars starp klusām, personiskām telpām un dinamisku, radošu un sadzīviski sabiedrisku telpu. Būtībā tas nozīmē pielāgoties mūžīgi mainīgajiem apstākļiem, lai bibliotēkas vidē vienotu lasītājus ar dažādām interesēm un dzīves pieredzi.

No pirmajām septiņām bibliotēkām 1996. gadā Singapūras publisko bibliotēku tīkls iespaidīgā ātrumā izaudzis līdz trīspakāpju struktūrai, kas sastāv no trim reģionālām, 10 vidējām un 12 mazām bibliotēkām. Vidējās un mazās bibliotēkas strādā septiņas dienas nedēļā un nodrošina bibliotekāro pakalpojumu apkārtnes iedzīvotājiem, bet reģionālajām bibliotēkām ir vairāk zinātnisko bibliotēku funkcija, un tām ir plaši, specializētiem pieprasījumiem atbilstoši krājumi. Jaunākā publiskā bibliotēka, pateicoties privātam finansējumam, 2013. gadā atvērta ķīniešu rajonā. Tai ir tematiska ievirze un unikāls, rūpīgi atlasīts krājums, kas saistīts ar ķīniešu kultūru un mākslu. Šajā bibliotēkā tiek izmantots brīvprātīgo darbs.

Singapūras bibliotēkās ļoti liela vērība tiek piešķirta telpu dizainam. Visjaunākā bibliotēka, kuru paredzēts atvērt 2014. gadā, atradīsies Singapūras tirdzniecības rajona centrā

Orčardā. Tā būs pirmā publiskā bibliotēka, kas plānota un izstrādāta saskaņā ar dizainorientētu koncepciju. Singapūrā ir atvērta pirmā videi draudzīgā bērnu bibliotēka «Mans namiņš kokā», kas ir arī pasaulē pirmā zaļā bērnu bibliotēka. Šī bibliotēka piedāvā videi draudzīgu krājumu, programmas un dizainu.

Ļoti liela vērība Singapūrā tiek pievērsta dažādu lasītāju grupu lasīšanas programmām – gan agrīnas lasītprasmes veicināšanai bērniem no četru gadu vecuma, gan arī jauniešiem un senioriem. Tiek veidoti īpaši tematiski komplekti izglītības darbinieku aktivitātēm un mācību pakas vecākiem. Valsts līmeņa lasīšanas un stāstniecības kustībā «Lasi. Raksti. Stāsti» (*Read. Write. Tell*), kuras mērķis ir rosināt patiku lasīt, kā arī rakstīt un stāstīt stāstus par Singapūru, iesaistītas rakstnieku organizācijas, skolu lasīšanas klubi u. c. Atšķirībā no agrākajiem lasīšanas klubiem, kuros dalībnieki galvenokārt lasīja un dalījās domās par izlasīto, jaunā kustība motivē cilvēkus arī rakstīt. Savukārt valsts mēroga projekta «Bērni lasa» (*Kidsread*) mērķis ir veicināt lasītprasmi un lasīšanu četrus līdz astoņus gadus veciem bērniem no ģimenēm ar zemiem ienākumiem. *Kidsread* kodolu veido brīvprātīgie vecumā no 15 gadiem. Viņi lasa bērniem t. s. lasīšanas klubiņos, kas atrodas dažādos centros, pamatskolās, bērnudārzos, bērnunamos un labdarības organizācijās. Novārtā nav atstāti arī seniori, kuriem paredzēti tādi speciāli pakalpojumi kā drukāti materiāli jeb tekstu krājumi ar palielinātiem burtiem, audiogrāmatas, e-grāmatas, apkalpošana mājās, veselības centros un slimnīcās. Viņi tiek apmācīti lietot internetu un sociālos tīklus, apstrādāt foto un videomateriālus un darīt daudz citu lietu.

Lai atvieglotu piekļuvi padziļinātām zināšanām par noteiktām tēmām, līdztekus bibliotēku tematiskajām nodaļām Singapūrā tiek iekārtotas arī īpašas tematiskas bibliotēkas. Piemēram, Jurongas reģionālo bibliotēku paredzēts veidot kā videi draudzīgu tematisku bibliotēku, kurā būs atrodama informācija par zaļajām iniciatīvām, lietu un procesu ilgtspējību, resursu atkārtotu izmantošanu un saglabāšanu u. tml. jautājumiem – tādā līmenī un apjomā, kāds nav sastopams nevienā citā Singapūras publiskajā bibliotēkā. Savukārt Vudlendas reģionālajā bibliotēkā tiek piedāvāts Āzijas bērnu literatūras fonds, un tā 23 000 izdevumu lielajā krājumā atrodama 800 izdevumu izlase, kurā iekļauti rokraksti, reti sastopamas grāmatas un klasisko pasaku krājumi dažādās Austrumāzijas valodās. Šis krājums iekļauts UNESCO valsts un starptautiska mēroga nozīmes krājumu sarakstā. Padziļinātas zināšanas par finansēm var iegūt Tampīnu reģionālajā bibliotēkā, kur tiek piedāvāta pieeja interaktīviem finanšu rīkiem, kas palīdz apgūt personīgo finanšu plānošanu. Šeit ir arī uzņēmējdarbības un finanšu grāmatu krājumi un bezmaksas finanšu mācību programmas.

Foto: Doloresa Veilande

4000 kvadrātmetru lielā Bišenas bibliotēka

Foto no Doloresas Veilandes personīgā arhīva

Pie plakātu sesijas eksponātiem par Āzijas bibliotēku aktualitātēm

Foto: Doloresa Veilande

Zaļā bērnu bibliotēka

Foto: Doloresa Veilande

Pašapkalpošanās iekārta

Interesanta ir Singapūras mobilo bibliotēku vēsture. Šis pakalpojums tika aizsākts 1960. gadā ar diviem bibliobusiem, kuru skaits pieauga līdz 12 un kuri apkalpoja apmēram 20 % publisko bibliotēku lasītāju, jo iedzīvotāju skaits pastāvīgi palielinājās, bet filiāļu trūka. Taču, kad durvis vēra pirmās astoņas filiāles, mobilo bibliotēku pakalpojumu apjoms samazinājās, un 1991. gadā tie tika pārtraukti pavisam. Taču 2008. gadā mobilās bibliotēkas piedāvājums tika atjaunots. Pa Singapūras ielām sāka braukāt bibliobuss Mollija (*Molly*), kas piedāvāja maznodrošinātajiem iedzīvotājiem mobilus bezvadu bibliotekāros pakalpojumus. 2012. gadā darbu uzsāka uzlabotā Mollija – ar astoņiem planšetdatoriem piekļuvei elektroniskajiem resursiem, iebūvētu grāmatu atdošanas iekārtu un pašapkalpošanās iekārtām lasītājiem, kā arī ar 3000 vienību lielu krājumu. Neatņemama Mollijas apmeklējuma sastāvdaļa ir stāstu stāstīšana, leļļu teātris un citas aktivitātes. Nākotnē ir plānots izveidot mini mobilo bibliotēku, kas dotos turp, kur lielā Mollija nevar piebraukt. Galvenie Mollijas galamērķi ir speciālās izglītības iestādes, tomēr bibliobuss piestāj arī pie bērnu namiem, skolām un dzīvojamos rajonos.

Tāpat kā visur pasaulē, arī Singapūrā publiskās bibliotēkas aktīvi izmanto sociālos tīklus, uztur emuārus. Emuārā «Tiešsaistes lasītavā» (*High Browse Online*) lasītājiem tiek ieteikta kvalitatīva lasāmviela un viņi tiek informēti par aktualitātēm. Blogā «Lasi un iegūsti» (*Read&Reap*) atrodami literāru tekstu fragmenti, kuri ne tikai iedvesmo lasītājus vienkārši lasīt, bet liek arī iedziļināties, uzdot jautājumus un diskutēt. Blogs *ask!* (*Actively Seeking Knowledge with Public Libraries Singapore* («Aktīvi meklējot zināšanas kopā ar Singapūras publiskajām bibliotēkām»)) iepazīstina ar interesantiem pieprasījumiem, kas saņemti publisko bibliotēku pakalpojumā *ask!* jeb konsultatīvajā pieprasījumu servisā.

Katrai bibliotēkai ir sava lapa sociālajā tīklā *Facebook*, tiek uzturēti 2012. gadā izveidotie Singapūras publisko bibliotēku *Twitter* un *Instagram* konti. Lai bagātinātu lasīšanas pieredzi un iepazīstinātu lasītājus ar jaunu lasīšanas platformu klāstu, 2012. gadā Bedokas publiskajā bibliotēkā ieviesa e-lasītāju *iPad*, *Kindle* un *Tumble Book Playaway* bezmaksas izsniegumu lasītājiem, bet Bukit Mera (*Bukit Merah*) publiskajā bibliotēkā tiek izsniegti *iPad* datori. Internets un mobilās ierīces ir mainījušas informācijas pieejas veidu. Šobrīd norma ir nekavējoties apmierināti pieprasījumi un informācijas pieejamība, atrodoties ceļā. Ir mainījušies arī informācijas patēriņa paradumi – lietotāji izmanto informācijas paraugus, piemēro informāciju, kompilē to un veido tai personalizētu pieeju. Rezultātā rodas jauns produkts ar mainītu saturu, kas tiek izplatīts sociālajos tīklos un citos kanālos un nodots plašākai sabiedrībai. Savukārt bibliotēkas mūsdienās smagi strādā, lai palīdzētu lietotājiem attīstīt informācijas iegūvei un darbam digitālajā vidē nepieciešamās prasmes.

Apkopojot forumā gūtās atziņas, jāsecina, ka viena no aktuālākajām filozofiskajām un

praktiskajām tendencēm pasaules publisko bibliotēku praksē ir šāda – bibliotēka var kļūt par sabiedriskās saskarsmes punktu jeb tikšanās vietu ikvienam. Tas nozīmē, ka bibliotēkā ne vien bibliotekārs, bet arī lasītājs var mācīt lasītāju, turklāt ne tikai, kā izmantot bibliotekāros pakalpojumus, bet arī daudz ko citu, t. i., dalīties zināšanās un prasmēs, rīkot radošās darbnīcas, seminārus un pat konferences. Taču bibliotekārs nebūt nav atvirzīts otrajā plānā. Viņa loma ir nenovērtējama, sniedzot sarežģītas uzziņas, palīdzot atrast vajadzīgo bibliotēkas telpā un konsultējot dažādu tehnoloģisko rīku lietošanā. Vienlaikus lasītāju tikšanās bibliotēkā var notikt arī bez bibliotekāra līdzdalības. Pasaules bibliotēku tīkla kartē aizvien vairāk pieaug pašapkalpošanās bibliotēku skaits un nozīme. Tās ir atvērtas 24 stundas diennaktī septiņas dienas nedēļā un darbojas bez bibliotekāra. Dānijā pēc šāda principa strādā jau trešā daļa visu bibliotēku. Šajās bibliotēkās darbojas videonovērošana, un tās ir pilnībā automatizētas. Ar savu reģistrācijas karti ikviens var jebkurā diennakts laikā atnākt uz bibliotēku un pats sevi apkalpot.

Otra tendence, kas skaidri iezīmējas pasaules bibliotēku praksē, ir pāreja no krājumorientētas bibliotēkas uz klientorientētu bibliotēku. Tas nozīmē arī prasmi uzrunāt apmeklētājus un aicināt viņus apgūt arvien jaunus informācijas ieguves un lietošanas paradumus. Klientorientētā bibliotēkā lasīšana ir tikai viens no bibliotekāra un lietotāja saskarsmes mērķiem. Nākotnes bibliotēkas darbības formās iekļausies prasmju apguve un radīšana, tiks veicināta sadarbība un savstarpēja dalīšanās.

Ļoti aktuāls šobrīd ir e-grāmatu jautājums, kas jau ir atrisināts, piemēram, mūsu kaimiņvalsts galvaspilsētā Tallinā. Pasaulē e-grāmatu ieviešanā ir dažāda pieredze – vieni tās izsniedz kopā ar bibliotēkai piederošu e-lasītāju, citi ļauj grāmatas lejuplādēt, lietojot savu lasītāja reģistrācijas karti un paroli. Ir arī citādi risinājumi.

Aizvien plašāk pieaug brīvprātīgo jeb volontieru aktivitātes. Piemēram, Vācijā darbo-

Foto no Doloresas Veilandes personīgā arhīva

Ar kolēģiem no Lietuvas

jas izsniegšanas punkts, kurā tiek apkopoti dāvinājumi, kas ir labā stāvoklī, bet bibliotēkai nav vajadzīgi. Šīs grāmatas nav kataloģizētas, tās kārto un izsniedz brīvprātīgie. 70 % grāmatu pazūd (tas arī ir izsniegšanas punkta mērķis), toties bibliotēkas popularitāte neapšaubāmi aug.

Kongresā varējām ar gandarījumu vērot, kā veicas kaimiņiem: unikālu projektu prezentēja Utenas (Lietuva) bibliotēka – tā ir datorspēle, kas motivē nelabvēlīgo ģimeņu bērnus apmeklēt bibliotēku un uzlabo viņu sekmes mācībās. Ļoti labs projekts mazām pilsētām un bibliotēkām, turklāt bibliotēka var pārdot autortiesības uz to.

Atkal un atkal nākas atzīt, ka viena no galvenajām IFLA ģenerālkonferences mācībām ir – nepieļaut kļūdas, ar kurām nācies saskarties tām bibliotēkām, kas tehnoloģiju jomā aizsteigušās mums priekšā. Prieks, ka pēc 2012. gada satelītkonferences Rīgā mūsu bibliotēka ir ļoti atpazīstama un tiek augstu vērtēta, it sevišķi Āfrikas kolēģu vidū. Ļoti patīkami bija dzirdēt konferences dalībnieku viedokli: «Rīga – tā ir paradigma.»

Dalība IFLA forumos sniedz drošības izjūtu, jo palīdz izprast, kurā vietā pasaules un Latvijas bibliotēku koordinātu sistēmā atrodas Rīgas Centrālā bibliotēka. Un, jo vairāk un tālāk pasaulē esmu pabijusi, jo vairāk man patīk mūsu bibliotēka.

Rakstā izmantots materiāls: *Singapore Public Libraries Past, Present, Future. BiblioAsia.* Nr.9, 2013, p. 41.-45.

STOKHOLMAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKAS

ANDRA VĪTA
RCB direktora vietniece

Pieredzes apmaiņas brauciens uz Stokholmas pilsētas bibliotēkām 2013. gada rudenī Eiropas Savienības *Nordplus* pieaugušo programmas mobilitātes projekta «Moderna publiskā bibliotēka – Stokholmas pieredze» ietvaros bija ļoti nozīmīgs, jo tā mērķis bija pilnveidot profesionālās zināšanas un iemaņas, lai dalītos jaunapgūtajā pieredzē ar pārējiem RCB speciālistiem. Pateicoties Stokholmas kolēģu viesmīlībai un gatavībai dalīties ar savu *know how*, brauciens bija īpaši veiksmīgs.

Zviedrijas publisko bibliotēku koncepcija ir noslēgtas telpas pārveidošana par atklātu publisku telpu, kurā var brīvi tikties dažādu etnisku un sociālu slāņu, atšķirīgu profesiju un kultūru pārstāvji. Zviedrijā visas bibliotēkas, pat Valdības bibliotēka, ir atvērtas apmeklētājiem. Daudzas, tai skaitā arī Stokholmas pilsētas bibliotēka, ir atvērtas septiņas dienas nedēļā, tātad arī svētdienās. Atklāta telpa tiek veidota arī bērnu bibliotēkās, kurās īpaša vieta ir ierādīta spēlei. Tiek izmantoti labi pārdomāti un aizraujoši scenāriji un dažādas tehnikas, piemēram, pirkstu lelles. Obligāta prasība bērnu bibliotēkas darbiniekam ir augstākā pedagoģiskā izglītība.

Salīdzinājumā ar to, kāda Stokholmas pilsētas bibliotēka bija pirms 15–20 gadiem, tagad tā ir ļoti mainījusies. Visi procesi ir automatizēti. Lasītājam ir vienotā lasītāju karte, un viņš var apmeklēt jebkuru bibliotēku. Pētījumi rāda, ka šobrīd bibliotēkas saviem lietotājiem 92–93 % informācijas piedāvā internetā un tikai 7–8 % tiek uzglabāta papīra veidā. Internetā var būt gan bezmaksas, gan dārgi elektroniskie resursi, ko bibliotēka pērk saviem lietotājiem. Viena no svarīgākajām bibliotēkas funkcijām ir darbs ar apmeklētājiem, kuriem zviedru valoda nav dzimtā, – viņiem nepieciešama palīdzība gan literatūras u. c. materiālu meklēšanā, gan informācijas atrašanā internetā.

Stokholmas pilsētas bibliotēkas tīklā ir 40 filiālbibliotēku, kas izvietotas gandrīz visos pilsētas rajonos. Tās ir dažāda lieluma, sākot no mazas bibliotēkas Pilsētas muzejā, kuru apmeklē 12 apmeklētāju stundā, līdz lielākajai – Stokholmas Centrālajai bibliotēkai, kuru stundā apmeklē vidēji 258 lietotāji. Visas bibliotēkas izmanto vienoto kopkatalogu. Bibliotekārais pakalpojums ir pieejams arī lasītājiem ar īpašām vajadzībām.

Bibliotēkas piedāvā datorus ar interneta pieslēgumu, dažādas datubāzes, piemēram, *Pressdisplay*, kurā var lasīt vairāk nekā 900 avīžu no 82 valstīm 39 valodās. Bibliotēkās notiek dažādi pasākumi, izstādes, grāmatu apspriešana. Tajos var piedalīties ikviens, un apmeklētāju skaits arvien pieaug. 2012. gadā Stokholmas publiskās bibliotēkas apmeklēja vairāk nekā astoņi miljoni lietotāju. Pusmiljonam ir bibliotēkas karte, 50 % to izmanto regulāri.

Pirmā publiskā jeb pilsētas bibliotēka (Centrālā bibliotēka) Stokholmā tika atvērta 1928. gadā. Tās ēku projektējis pazīstamais arhitekts Gunnars Asplunds (*Gunnar Asplund*). Ar savu 600 000 grāmatu lielo kolekciju bibliotēka ir viena no pilsētas pazīstamākajām ēkām un populārs tūrisma objekts. Gan no ārpuses, gan no iekšpuses tā izskatās ļoti mūsdienīgi. Tumšas sienas un spilgti izgaismotas, uz bibliotēkas zālēm augšupvedošas kāpnes simbolizē ceļu pie gaismas. Galvenajā zālē paveras fantastisks skats – apaļa telpa, gar sienām grāmatas, centrā apkalpošanas letes, datori un vieta pasākumiem. Daudz dažāda vecuma apmeklētāju. Bibliotēkas atmosfēra ļauj ērti strādāt un piedāvā iespēju arī atpūsties.

2008. gadā Stokholmas pilsētas Kultūras pārvalde nolēma izveidot nelielas bibliotēkas metro stacijās. Šim projektam tika atvēlēti 34 miljoni zviedru kronu (~ 3,5 miljoni euro). Stokholmas metro regulāri izmanto līdz 75 % pilsētas iedzīvotāju, un projekta mērķis bija nākt pretī cilvēkiem, kuriem nav laika apmeklēt bibliotēku. Projekts izrādījās veiksmīgs, un dažu pēdējo gadu laikā Stokholmas bibliotēku sistēmai pievienotas dažas jaunas bibliotēkas: divas atrodas ārējo piepilsētas zonu metro stacijās, bet trešā – filiālbibliotēka *Sture* – centrālajā metro līniju krustojumā. Arī citas Stokholmas Centrālās bibliotēkas filiālbibliotēkas ir ērti sasniedzamas ar metro.

Sture ir maza, kompakta un omulīga bibliotēka ar 4 000 vienību lielu fondu, kas nepārtraukti tiek atjaunots («vecās» grāmatas tiek atdotas citām filiālēm), un mūsdienīgu aprīkojumu (datori, pašapkalpošanās automāts utt.). Grāmatu krājums pārsvarā domāts «piespiedu» brīvā laika aizpildīšanai, proti, lasītāji var vienkārši ieskriet bibliotēkā un paņemtās grāmatas lasīt pa ceļam uz darbu. Bibliotēkā ir arī stūrīši, kur var pastrādāt vai palasīt. Pasākumi notiek pēc bibliotēkas darba laika, kad lasītājus vairs neapkalpo. Vēl viens jauns papildinājums Stokholmas filiāļu tīklā ir moderna bērnu filiālbibliotēka *Luma*, kas atrodas vecā fabrikas ēkā – kādreizējā spuldžu ražotavā –, jaunā Stokholmas dzīvojamā rajonā. Šī bibliotēka sadarbojas ar UNICEF un fondu *Retoy*. Gaiša, mūsdienīga telpa ar interjerā iestrādātiem spuldžu elementiem vieno šodienu ar vēsturi. Moderns dizains, dažādi stūrīši un nišiņas, kur bērni var spēlēties un paslēpties, pārdomāta funkcionalitāte un dizains. 2000. gadā dibinātā Internacionālā bibliotēka (*The International Library*) glabā Ziemeļeiropas lielāko grāmatu kolekciju t. s. «imigrantu valodās» – ap 200 000 grāmatu vairāk nekā 100 valodās.

Filiālbibliotēka *PUNKTmedis* ir Stokholmas jauniešu tikšanās vieta. Tās mērķauditorija ir 13–19 gadu veci puiši un meitenes, kas kopā ar bibliotēkas darbiniekiem aktīvi piedalās arī krājuma komplektēšanā. *PUNKTmedis* kolekcijā ir ap 1000 nosaukumu. Populārākās ir fantāzijas un šausmu žanra grāmatas, daiļliteratūra, komiksi u. c. Bibliotēka rīko daudz dažādu pasākumu, piemēram, kino naktis un *PUNKTdemo* festivālu ar jauno mūziķu piedalīšanos. Darbinieki palīdz apmeklētājiem arī sagatavot mājas darbus. Darbojas lasīšanas pulciņi, kurus vienaudžiem vada paši jaunieši, kā arī adīšanas pulciņš. *PUNKTmedis* īsteno stipendiju programmu pusaudžiem

Foto: Andra Vita

Filiālbibliotēka Sture, kas izvietota metro

Foto: Andra Vita

Stokholmas Centrālā bibliotēka

Foto: Andra Vita

Filiālbibliotēkā Sture

Foto: Andra Vita

Filiālbiblotēkā Luma

Foto: Andra Vita

Filiālbiblotēkā Luma

Ne Snabb Slant («Ātra nauda»). Pretendenta iesniegtajam projektam jāatspoguļo kāda pasākuma, piemēram, mākslas izstādes, hiphopa koncerta u. tml. programma. Galvenā prasība – programmai jābūt pieejamai citiem pusaudžiem un pasākumam jānotiek Stokholmā. Bibliotēkai ir arī savs jauniešu žurnāls *PONTON*. Tā komandā ir 20–25 jauni cilvēki vecumā līdz 22 gadiem. Žurnāla redzeslokā galvenokārt ir dzeja un īsie stāsti, ko iesūta jaunieši no visas valsts. Pārējo daļu aizpilda jauno autoru literatūrkritiski raksti un esejas. Reizi mēnesī *PONTON* organizē bibliotēkā pasākumu, kurā jebkurš var prezentēt savu darbu.

Zviedrijā ir vēl viena interesanta bibliotēka – komiksu un grafiskās literatūras bibliotēka *Serieteket*. 1996. gadā Stokholmā nolēma izveidot publisko bibliotēku, kas būtu veltīta tikai komiksiem. Sākotnēji tā atradās pilsētas dienvidu daļā, bet 1999. gadā pārcēlās uz jaunām telpām – kultūras centru *Kulturset*, kurā mājo arī tagad. Apmeklētāji šajā bibliotēkā ne tikai lasa komiksus, bet arī padziļina zināšanas grafiskajā literatūrā, tās vēsturē un attīstībā. Bibliotēkā notiek izstādes, lekcijas, meistarklases un tikšanās ar māksliniekiem. Tās lielākais pasākums ir ikgadējais komiksu festivāls Stokholmā.

Vēl tikai daži interesanti vērojumi. Visas Stokholmas publiskās bibliotēkas izmanto darba laika uzskaites sistēmu LISA, kurā iekļauti visi darbinieki. Atnācis uz darbu, darbinieks reģistrējas ar savu paroli un ieiet savā kontā, kurā tiek atzīmēts darba dienas sākums un beigas. Sistēma uzskaita nostrādātās stundas un virsstundas, no kurām veidojas brīvdienas. Tomēr šajā ziņā ir ierobežojumi – darbu nedrīkst uzsākt agrāk par stundu un beigt vēlāk par divām stundām pēc oficiāli noteiktā laika. Uzskaite tiek veikta arī tad, ja darbinieks strādā citā filiālē.

Foto: Andra Vita

Jauniešu apspriede filiālbibliotēkā PUNKTmedis

Bibliotekāriem, kuri apkalpo lasītājus, pārsvarā nav savas, pastāvīgas darba vietas. Nepārtraukti notiek rotācija – bibliotekāri strādā 3–4 sava rajona bibliotēkās un saskaņā ar grafiku nedēļas laikā var strādāt pat vairākās bibliotēkās. Stundās un dienās, kad nāk visvairāk apmeklētāju, darbinieki tiek pārcelti no mazajām bibliotēkām uz lielajām, tāpēc bibliotekāriem nav savu darba galdu un datoru, bet katram ir pārvietojams plauktiņš ar mantām un darba piederumiem. Nepieciešamības gadījumā to var piestumt pie jebkura brīva galda ar datoru. Ja darba telpās brīvu datoru nav, bibliotekārs izmanto jebkuru brīvu lietotāju datoru.

Darbinieku ērtībām intranetā ir izstrādāta pasūtījumu sistēma – veikals, kurā no piedāvātā saraksta (kataloga) var pasūtīt bibliotēkai nepieciešamos priekšmetus: vienota stila bukletus, grāmatzīmes, krekliņus, lasītāju karšu vāciņus, informatīvus materiālus, grāmatu mucas u. c. Sarakstā var redzēt ne tikai šo priekšmetu aprakstus un attēlus, bet arī uzzināt, kuri no tiem bibliotēkām ir par maksu, bet kuri pieejami par brīvu. Bibliotēkas maksā arī par precēm, kuras tālāk pārdod lietotājiem (somas, blociņi, pildspalvas, maisiņi u. c. izstrādājumi ar bibliotēku logo). Priekšmetu dizainu sadarbībā ar Mārketinga nodaļu veido mākslinieks.

Gandrīz visās apmeklētajās bibliotēkās redzēju grāmatu mucas, ko lasītāji izmanto grāmatu apmaiņai – viņi atstāj mucā izlasītās un vairs nevajadzīgās grāmatas, kuras bez maksas var paņemt citi lasītāji. Dažās bibliotēkās divas stundas mēnesī konsultācijas sniedz brīvprātīgie juristi. Šis pakalpojums ir ļoti pieprasīts, un cilvēki uz konsultācijām pierakstās jau iepriekš. Katram klientam paredzētas 15 minūtes.

Zviedrijā pavadītajā nedēļā tikos ar dažādus amatus ieņemošiem bibliotēku speciālistiem, sākot no direktores līdz ierindas bibliotekāram. Viņus visus vieno mīlestība uz savu profesiju un lepnums par darbu lasītāju labā. Interesanta un nozīmīga bija tikšanās ar Stokholmas publisko bibliotēku direktori Ingu Lundenu (*Inga Lunden*). Sarunā tika aspriestas dažādas aktualitātes, bibliotēku budžeta jautājumi un tālākā sadarbība. Nonācām pie secinājuma, ka par spīti atšķirībām dažādu valstu bibliotēkas šodien saskaras ar vienām un tām pašām problēmām. Pati galvenā ir – lasītāju piesaiste. Kā rāda prakse, problēmu risināšanas veidi var būt ļoti dažādi, tāpēc ārzemju kolēģu pieredze ir interesanta un svarīga. Gribas ticēt, ka dažas Stokholmā gūtās idejas varēsim izmantot mājās.

Foto no Andras Vitas personīgā arhiva

Tikšanās ar Stokholmas publisko bibliotēku direktori Ingu Lundenu

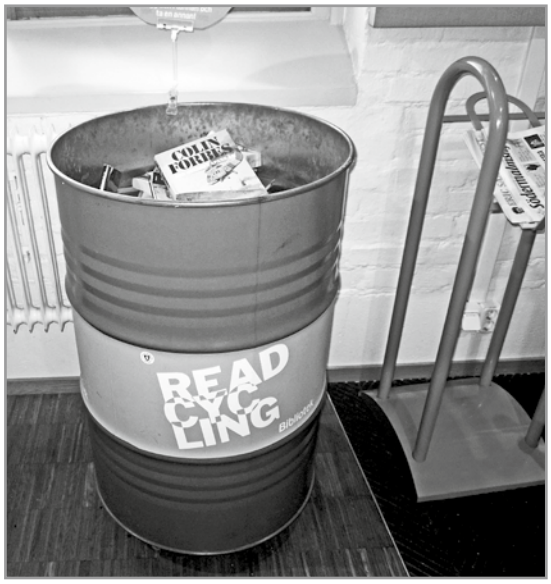

Foto: Andra Vita

Grāmatu mucas kā vieta grāmatu maiņai

Projektā plānotās aktivitātes – iepazīšanās ar Stokholmas pilsētas bibliotēkas funkcijām un darbu, jaunāko tehnoloģiju izmantojumu un modernas bibliotēkas vadību – deva daudz jaunu zināšanu gan bibliotēkas filozofijas, gan prakses līmenī. Starp citiem brauciena guvumiem minama arī jauna informācija par klientorientētas bibliotēkas darba organizāciju, tradicionālo un jauno mediju darbības apvienošanu, jaunākajām mārketinga stratēģijām, bibliotēkas novērtēšanas principiem, mūžizglītības aktualitātēm, sociālās atstumtības un digitālā analfabētisma novēršanu, kā arī par veiksmīgu ilgtermiņa publisko bibliotēku starptautisko sadarbību.

Nobeigumā gribas piebilst, ka šodien tiek darīts viss, lai Zviedrija būtu vislasošākā valsts pasaulē. Lai kādā formātā būs grāmata, – galvenais, lai tā ir pieprasīta un cilvēki Zviedrijā gribētu to lasīt.

VĒL VIENS RUDENS BUDAPEŠTĀ

AIGA BALODE
RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste

Jau otro gadu RCB darbiniekiem – šoreiz Projektu vadības nodaļas vadītājai Solvitai Brežinskai un Bibliotēku dienesta galvenajai speciālistei Aigai Balodei – bija iespēja pavadīt vienu rudens nedēļu (14.–21. oktobri) skaistajā Budapeštā, kas sagaidīja mūs ar īstu atvasaru. Pabūt Ungārijas galvaspilsētā varējām, pateicoties Eiropas Savienības Mūžizglītības programmas *Leonardo da Vinci* apakšprogrammas ietvaros atbalstītajam RCB mobilitātes projektam «Modernas bibliotēkas stratēģija publiskajās bibliotēkās». Mūs atkal laipni uzņēma Budapeštas pilsētas Ervina Sabo Centrālā bibliotēka (*Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Metropolitan Ervin Szabó Library*, www.fszek.hu).

Galvenais projektā paredzētais uzdevums bija iepazīties ar Budapeštas publisko bibliotēku pakalpojumiem un tehnoloģiskajiem procesiem, taču RCB Projektu vadības nodaļas profesionāli sagatavotais projekts un uzņemošās bibliotēkas speciālistu izstrādātā daudzpusīgā pieredzes apmaiņas programma deva iespēju iepazīties arī ar Ungārijas nacionālā līmeņa bibliotēkām un ar tām saistītajām institūcijām.

Projekta sagatavošanas nolūkā 2013. gada oktobrī Ervina Sabo Centrālo bibliotēku apmeklēja toreizējā RCB direktore Doloresa Veilande, tāpēc ar Budapeštas galveno bibliotēku un publisko bibliotēku tīklu jau bijām iepazinušās. Informācija par to ir lasāma «Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmatā, 2012» publicētajā D. Veilandes rakstā «Rudens Budapeštā».

Pirmajā vizītē Ervina Sabo Centrālajā bibliotēkā tikāmies ar bibliotēkas ģenerāldirektoru Pēteru Fodoru (*Péter Fodor*) un direktoru Pēteru Dipoldu (*Péter Dippold*). Ekskursija pa neobaroka stilā celto 19. gadsimta pili, kurā mājo bibliotēka, bija aizraujoša. Ēka ir ar savu vēsturi, leģendu un sargiem – drakoniem, kuru skulptūras majestātiski slejas pils ieskautajā pagalmā. Tie ir labie drakoni – Bērnu literatūras nodaļas aizgādņi –, kuri sargā ieeju nodaļā. Drakons attēlots arī bērnu nodaļas logo. Telpas ir vēsturiski izsmalcinātas un skaistas, bet vienlaikus modernas un tehnoloģiski labi aprīkotas. Bibliotēkas rīcībā ir RFID tehnoloģijās balstīta informācijas resursu izsniegšanas/saņemšanas sistēma un drošības vārti.

Iepazināmies ar Centrālās bibliotēkas Mūzikas nodaļu, kas izvietota atsevišķā, arī vēsturiskā, ēkā iepretī bibliotēkas galvenajai celtnei. Mūzikas nodaļa vienlaikus gan uzkrāj dažādus mūzikas ierakstu nesējus (līdz ar to kļūdama noderīga mūzikas pētniekiem), gan iepērk un izsniedz lasītājiem dažādu stilu ierakstus (CD, DVD). Likās, ka šī nodaļa būtībā pilda Nacionālās bibliotēkas funkcijas mūzikas literatūras, nošu un ierakstu uzglabāšanā. Lielākā apmeklētāju interese un pieplūdums nodaļā esot vērojams sesiju un eksāmenu laikā.

Brauciena laikā apmeklējām divas Centrālās bibliotēkas filiāles, kas atrodas no Peštas centra attālos rajonos. Kebānijas (*Kőbánya*) filiāle, kas pēc rekonstrukcijas tika atvērta 2012. gadā, ir viena no Budapeštas reģionu galvenajām bibliotēkām (pilsētā darbojas sava veida divpakāpju centralizācija – katrā reģionā ir sava galvenā bibliotēka, kas darbojas kā 6–8 bibliotēku profesionālais centrs). Bibliotēkas īpašais pakalpojums ir artotēka – lasītājiem par maksu ir iespēja saņemt izmantošanai ārpus bibliotēkas grafikas darbus. Bibliotēka piesaistīja ar mēbelēm, kuru detaļas ir tumši sarkanā krāsā, un interesanto vizuālo noformējumu.

Dagālijas (*Dagály*) filiāle palikusi atmiņā kā bibliotēka, kas organizē apkaimei un novadpētniecībai veltītas aktivitātes – izstādes, tikšanās, tematiskus pasākumus –, iesaistot to organizēšanā vietējos iedzīvotājus. Pasākumi plaši tiek atspoguļoti bibliotēkas mājaslapā, kur tiek publicēti arī lasītāju apraksti par grāmatām un ceļojumiem.

Jāatgādina, ka publisko bibliotēku pakalpojumi Budapeštā ir par maksu – tas saistīts ar ekonomisko krīzi valstī. Tā sauktā dalības maksa ir atkarīga no izvēlētā laika perioda (viens gads, 6 mēneši, 3 mēneši), turklāt abonementa cena Centrālajā bibliotēkā un filiālēs ir atšķirīga. Bibliotēkas tiek dalītas kategorijās, tāpēc atšķiras arī maksa par filiāļu pakalpojumu izmantošanu. Ir iespējams iegādāties abonementu, kas ļauj bez ierobežojuma izmantot visu Budapeštas publisko bibliotēku pakalpojumus. Bērni līdz 16 gadu vecumam, kā arī cilvēki, kas vecāki par 70 gadiem, bibliotēkā var reģistrēties bez maksas. Bibliotēkas darbiniekiem ir ko padomāt, lai neapjuktu šajā sadrumstalotajā apmaksas sistēmā. Secinājām, ka RCB vienotā lasītāja karte un bezmaksas pakalpojumi ir ne tikai ieguvums apmeklētājiem, bet arī liels atvieglojums bibliotēkas darbiniekiem.

Budapeštas pilsētas Ervina Sabo Centrālās bibliotēkas sistēmai ir kopīga mājaslapa, bet informāciju par filiālēm tās šajā lapā ievieto pašas atbilstoši savām vēlmēm un interesēm. Tā kā šīs sadaļas ir pieejamas tikai ungāru valodā, par to saturu un kvalitāti spriest grūti. Pamatinformācija par bibliotēku un tās pakalpojumiem kopīgajā mājaslapā ir atspoguļota arī angļu valodā. Atšķirīga no RCB ir Budapeštas Centrālās bibliotēkas krājuma komplektēšanas sistēma – katrai filiālei ik gadu tiek piešķirti līdzekļi, kurus tā pati izmanto krājuma komplektēšanai, izvēloties informācijas resursus no Centrālās bibliotēkas sagatavota saraksta. Ja līdzekļi neapdomīgi tiek iztērēti gada sākumā, gada nogalē var nākties žēli noskatīties uz jaunajām grāmatām. Lai pakalpojumi būtu pieejami gan rīta, gan vakara stundās, filiālēm ir dažāds darba laiks. Visilgāk atvērtas ir reģionu galvenās bibliotēkas: plkst. 10.00–20.00, 9.00–19.00, arī sestdienās. Mazākās filiāles ir atvērtas plkst. 9.00–13.00, 13.00–18.00 un sestdienās slēgtas.

Viena mūsu vizītes diena sakrita ar Budapeštas pilsētas Ervina Sabo Centrālās bibliotēkas jubilejas pasākums, kurā aicināti piedalīties visi plašās bibliotēku sistēmas darbinieki. Tā kā šajā dienā filiāles ir slēgtas, kolēģi mums bija noorganizējuši iespēju apmeklēt divas valsts nozīmes bibliotēkas. Ungārijas Nacionālo svešvalodu literatūras bibliotēku (www.oik.hu), kas atrodas vēsturiskā ēkā Peštas centrā, apmeklējām rīta pusē, kad apmeklētājiem tā vēl bija slēgta. Bibliotēka komplektē klasisko un mūsdienu daiļliteratūru, valodu mācību grāmatas, vārdnīcas, literatūrzinātnes darbus un periodiskos izdevumus svešvalodās (šeit ir 154 grāmatas latviešu valodā), kā arī mūzikas kolekciju.

Foto: Aiga Balode

Bibliotēkas sargi pils pagalmā

Foto: Solvita Brežinska

Dagály filiālē

Bibliotēkas pakalpojumus izmanto galvenokārt studenti. Te tiek nopietni domāts par cilvēkiem ar īpašām vajadzībām: bibliotēka ir pieejama cilvēkiem ratiņkrēslos, norādes izstrādātas arī Braila rakstā, pakalpojumu raksturojums pieejams audioformātā, apmeklētāji var izmantot datorprogrammu rakstīta teksta atskaņošanai, bibliotēkā strādā darbinieks, kurš prot sazināties zīmju valodā.

Pēc paviesošanās Centrālās bibliotēkas jubilejas saviesīgajā daļā devāmies pāri Donavai uz Ungārijas Nacionālo bibliotēku (www.oszk.hu). Arī tā atrodas vēsturiskā ēkā – bijušās karaļa pils ēku kompleksā. Pārsteidzoši, kā bibliotēkas Budapeštā spējušas rast mājvietu tik interesantās un vēsturiski nozīmīgās celtnēs! Atšķirībā no Budapeštas pilsētas bibliotēkas Nacionālajā bibliotēkā par bijušo vēsturisko varenību liecina tikai ārējais veidols un atsevišķas telpas. Bibliotēka nav rekonstruēta, un tās vēsturiskais interjers nav atjaunots. Protams, bibliotēka veic visas nacionālajai bibliotēkai raksturīgās funkcijas. Jaunas kolēģes pavadībā, kura mūsu vizīti uztvēra kā iespēju praktizēties krievu sarunvalodā, izstaigājām plašās lasītavas un citas telpas. Daudzās no tām garumgarās rindās stiepās kartīšu katalogu skapji. Jāatzīst, ka šī bibliotēka neradīja sakārtotas mūsdienu bibliotēkas iespaidu. Kolēģi atzina, ka nepieciešamas jaunas telpas, taču jaunas bibliotēkas celtniecība pagaidām netiek plānota.

Viesojāmies arī Ungārijas Bibliotēku institūtā (http://ki.oszk.hu), kas darbojas Nacionālās bibliotēkas telpās, taču ir patstāvīga institūcija Ungārijas Kultūras ministrijas pakļautībā. Institūta funkcijas ir līdzīgas LNB Bibliotēku attīstības institūta funkcijām un droši vien arī daudzu citu bibliotēku institūtu uzdevumiem pasaulē – tas analizē Ungārijas bibliotēku darbu, izstrādā bibliotekārā darba standartus un vadlīnijas, veic metodisko darbu, apkopo statistikas datus par bibliotēkām valstī, komplektē un uztur profesionālās literatūras krājumu, organizē profesionālās pilnveides kursus un pasākumus. Gandrīz

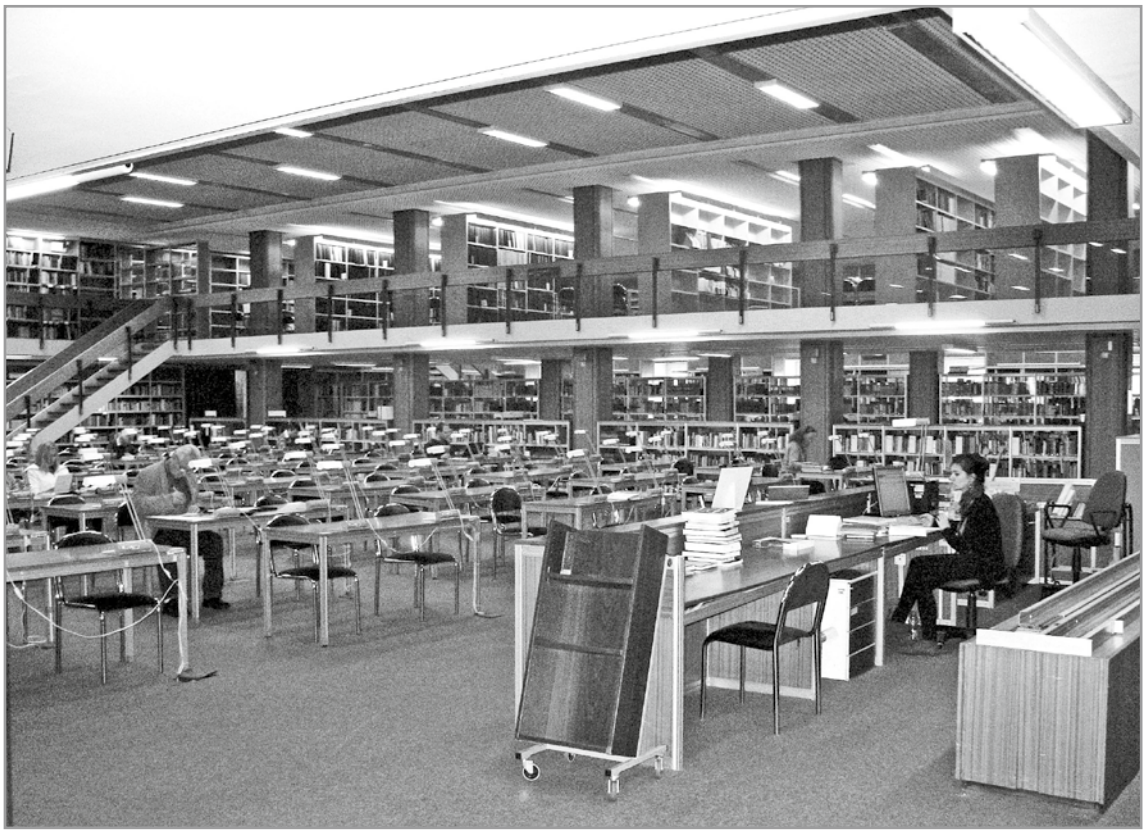

Foto: Aiga Balode

Viena no Ungārijas Nacionālās bibliotēkas plašajām lasītavām

divu stundu garā diskusijā ar institūta speciālistiem pārrunājām bibliotēku darbinieku profesionālās pilnveides jautājumus, iepazināmies ar semināru, lekciju un kursu sistēmu. Noteikumi paredz, ka Ungārijā katram bibliotekārajam darbiniekam septiņu gadu laikā ir jāapmeklē sertificētas apmācības vismaz 120 stundu apjomā. Runājām arī par profesionālajiem periodiskajiem izdevumiem un citu profesionālo literatūru, kas Ungārijā tiek izdota samērā daudz. Valstī iznāk nacionāla līmeņa žurnāli «Bibliotēku Apskats», «Grāmatas. Bibliotēkas. Bibliotekāri», «Bibliotēkas Korespondents», «Zinātniskā un Tehniskā Informācija», «Bibliotēkas un Izglītība», tiek izdoti arī reģionālie žurnāli un laikraksti.

Kā viena no lielākajām problēmām Ungārijas bibliotēku darbā tika minēta e-grāmatu izmantošana vai, pareizāk būtu teikt, neizmantošana, jo arī Ungārijā, tāpat kā Latvijā, bibliotēkas nav spējušas vienoties ar izdevējiem par e-grāmatu izsniegšanu lasītājiem, turklāt ir arī zināmas tehniskas problēmas, jo e-grāmatu izdevēji izmanto dažādas tehnoloģiskās platformas. Šis jautājums tika pieminēts arī sarunā ar Ervina Sabo Centrālās bibliotēkas kolēģēm, kuras kā neveiksmīgu raksturoja situāciju, kad bibliotēkas iepirktās e-grāmatas pieejamas tikai konkrētos datoros izmantošanai uz vietas bibliotēkā. Studenti – e-grāmatu galvenā mērķauditorija – nevēlas būt piesaistīti bibliotēkai un vēl jo mazāk konkrētam datoram, jo daudzi nāk ar savām mobilajām ierīcēm. Otra lielākā Bibliotēku institūta speciālistu minētā problēma ir bērnu lasīšana (nelasīšana), turklāt kolēģi uzskata, ka satraucošs ir ne tikai fakts, ka bērni nelasa, bet arī tas, ka viņi neuztver un neizprot izlasīto tekstu.

Vizītes pēdējā dienā bija paredzēts Universitātes bibliotēkas apmeklējums, taču, ņemot vērā mūsu interesi par publisko bibliotēku darbu, kolēģi noorganizēja ekskursiju uz Sentendres (*Szentendre*) pilsētiņu un tās bibliotēku. Sentendres bibliotēka celta 20. gadsimta 80. gados, un kopš tā laika nav veikti nekādi remonti. Bibliotēkai ir liels krājums, jo tā apkalpo plašu reģionu un tai ir labs finansējums krājuma papildināšanai. Atsevišķā telpā izvietota multimediju kolekcija – mūzikas ieraksti un filmas, starp kurām liels skaits ir videokasetēs. Bibliotēkas apmeklējumam sekoja ekskursija pa pilsētiņu, ko mums laipni un profesionāli vadīja bibliotēkas darbiniece.

Foto: Aiga Balode

Ekskursija pa Sentendres pilsētiņu

Brauciena oficiālo daļu noslēdza tikšanās ar Ervina Sabo Centrālās bibliotēkas ģenerāldirektoru Pēteru Fodoru, kuras laikā pārrunājām redzēto un gūtos iespaidus. Par brauciena programmu un Budapeštā pavadīto laiku varam teikt tikai labus vārdus, jo gūtie iespaidi ir mērāmi ne tikai profesionālā, bet arī cilvēciskā līmenī. Ungāru kolēģi mums katru dienu nodrošināja pavadoni – bibliotēkas darbinieku, tāpēc nebija jāraizējas par nokļūšanu vajadzīgajās vietās. Nepieciešamības gadījumā kolēģes veica arī tulka (ungāru – angļu – ungāru) pienākumus.

Brīvajā laikā bija iespēja iepazīties ar pilsētu, apmeklēt ievērojamas vietas un objektus. Vienā no brīvajiem vakariem projekta dalībnieces varēja noklausīties Ungārijas Kultūras fonda 20 gadu jubilejas koncertu, kas notika valsts modernākajā koncertzālē. Koncerta programmā bija iekļauta ungāru klasiskā mūzika, folkloras grupu dziesmas un dejas, balets un koru mūzika.

No Budapeštas atvedām bibliotēku dāvātos publicitātes materiālus un suvenīrus, pārdomas par bibliotēku pakalpojumu attīstības perspektīvām un vissirsnīgākos iespaidus par kolēģiem, ar kuriem kopā pavadījām laiku bibliotēkās un ārpus tām.

MĀCĪBU DIENA SAULKALNĒ UN SALASPILĪ

INTA SALLINENE
RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste

Mācību braucieni uz Latvijas bibliotēkām ir viena no RCB administrācijas iedibinātām tradīcijām. 2013. gada 4. decembrī RCB un filiālbibliotēku pārstāvji devās palūkoties, kā klājas kaimiņiem Saulkalnē un Salaspilī.

Pie novada robežas mūs sagaidīja Salaspils novada Saulkalnes filiālbibliotēkas vadītāja Gita Rozenberga. Iepazīšanās ar bibliotēku sākās jau autobusā, un, kad mūsu transportlīdzeklis pieripoja pie tipveida daudzīvokļu mājas ciemata centrā, kur atrodas Saulkalnes filiālbibliotēka, mēs jau daudz ko bijām uzzinājuši. Saulkalnes bibliotēka ir dibināta 1967. gadā. Vispirms tā atradās Salaspils ciema Gaismas astoņgadīgajā skolā, bet pēc trim gadiem pārcēlās uz Saulkalnes kaļķu fabrikas «Sarkanais Oktobris» administrācijas ēkas telpām, kur grāmatas pārklājās ar baltiem kaļķu putekļiem. Šodien kādreizējais tipveida ēkas pirmā stāva dzīvoklis ir pārveidots par ērtu un skaistu bibliotēku, kurā patīkami uzturēties. Tiesa, telpas ir nelielas, un mums nācās sastāties cieši blakus, tomēr bibliotēka veiksmīgi pilda dubultu slodzi – te izvietots arī Salaspils novada Apmeklētāju apkalpošanas centrs Saulkalnē. Par papildu piemaksu bibliotēkas vadītāja strādā arī šajā centrā. Saulkalnes filiālbibliotēka apkalpo pieaugušos un bērnus, piedāvā e-katalogu, datora un interneta, kā arī kopēšanas un skenēšanas pakalpojumus, «Letonikas» un «Lursoft» datubāzi. Te darbojas Bērnu žūrija, notiek dažādi pasākumi, novadnieku darbu izstādes. Katru pavasari Bibliotēku nedēļas laikā Saulkalnē notiek bibliotekārās stundas «Satiec grāmatiņu», bet septembrī mazajiem lasītājiem tiek rīkoti dzejas rīti. Mazā bibliotēka ciemā veic sociālā un izklaidējošā centra funkcijas. Apmeklētāju apkalpošanas centrā var iesniegt iesniegumus un saņemt uz tiem atbildes, reģistrēt bērnu pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes rindā, pieteikties uz pieņemšanu pie Domes vadības vai uz konsultācijām pie pašvaldību speciālistiem, saņemt informāciju par Domes lēmumiem un saistošajiem noteikumiem, kā arī daudz ko citu.

Viens gar otru spraukdamies, izstaigājam bibliotēku un ielūkojamies katrā stūrītī. Viss ir glīts, sakārtots, gaumīgs. Izvēršas interesanta saruna ar bibliotēkas vadītāju, un katrs, kas jautā, saņem izsmeļošu atbildi. Tomēr, ja gribam iepazīt arī Salaspils novada bibliotēku (www.biblioteka.salaspils.lv), pienāk brīdis, kad ilgāk uzkavēties nedrīkstam. Salaspils novada bibliotēka no 2005. gada veic

Foto: Daina Ģeibaka

Cieši blakus Saulkalnes bibliotēkā

Foto: Daina Ģeibaka

Gadagrāmata ciemakukulim

Foto: Daina Ģeibaka

Salaspils bibliotēka

Foto: Daina Ģeibaka

Bibliotēkas direktore Daiga Orbidāne iepazīstina ar bibliotēku

arī Pierīgas reģiona (bijušā Rīgas rajona) galvenās bibliotēkas funkcijas, tāpēc RCB Bibliotēku dienesta Metodiskajai nodaļai ar šo bibliotēku ir izveidojusies laba sadarbība. Esam braukuši viens pie otra pēc pieredzes, jaunām idejām un padomiem. Tomēr daudziem RCB un filiālbibliotēku darbiniekiem šī bija pirmā tikšanās ar Salaspils kolēģiem, tāpēc norunājām, ka pirms došanās mājup atvēlēsim laiku, lai dalītos iespaidos par redzēto.

Bibliotēkas direktore Daiga Orbidāne mūs pulcēja plašā semināru telpā, kur slaidrādē varējām vērot spilgtākos bibliotēkas vēstures mirkļus, kas stāsta par bibliotekāru sapņiem un iecerēm, par to, kā viss tapis un darbojas šodien, par to, cik daudz var izdarīt, ja bibliotekāri ir ieinteresēti un gatavi pārmaiņām. Bibliotēka dibināta 1946. gadā. Tagad bibliotēka atrodas Salaspils daudzstāvu dzīvojamo māju ielokā. Pēc renovācijas un paplašināšanas ēka pielāgota bibliotēkas vajadzībām. Kopumā nama renovācijai un paplašināšanai, kā arī bibliotēkas iekārtošanai iztērēti 700 000 latu. Pēc renovācijas bibliotēka tika atvērta lasītājiem 2011. gada 2. septembrī. Salaspils kolēģu pavadīti, devāmies apskatīt 1300 kvadrātmetru plašo bibliotēku. Pēc tam, sadalījušies mazākās grupiņās, ielencām tos bibliotekārus, kuru darba procesi īpaši aktuāli katram brauciena dalībniekam. Pēc bibliotēkas apskates un sarunām ar personālu atkal satikāmies semināra zālē. Kā uz burvju mājiena bibliotēkas vadītāja atvēra vienu zāles sienu, aiz kuras bija «paslēpies» bagātīgi klāts kafijas galds. Tikām mīļi aicināti nobaudīt kolēģu sarūpēto cienastu. Kafijas un tējas smaržas ietverti, apspriedām dienā redzēto un dzirdēto. Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste Aiga Cakule steidza šo redzējumu pierakstīt. Vienas dienas mācību brauciens noslēdzās ar domu apmaiņu un patīkamu nogurumu no jauniegūtajiem iespaidiem. Mājās tika pārvestas idejas bibliotekārā darba pilnveidei.

Paldies Saulkalnes un Salaspils kolēģiem par viesmīlību!

Foto: Daina Ģeibaka

Aiga pieraksta gūtās atziņas

Foto: Daina Ģeibaka

Prieks par redzēto

PIE ČETRU NOVADU ZIEMEĻKURZEMNIEKIEM

INTA SALLINENE
RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste

2013. gada pirmajā darba dienā tika izsludināts Talsu, Dundagas, Mērsraga un Rojas novadu pašvaldību bibliotēku konkurss «Labākais novadpētnieks». Kopā ar novadu pašvaldībām to rīkoja Talsu Galvenā bibliotēka. Konkurss ilga līdz 1. oktobrim. Raksta autorei tas deva ekskluzīvu iespēju pavadīt sešas neaizmirstamas dienas kopā ar Ziemeļkurzemes kolēģiem. Piecas dienas strādājām, bet sestajā atpūtāmies Talsos, kopīgi svinot Rudens svētkus.

Mana piesaiste konkursam sākās februārī, kad Talsu Galvenās bibliotēkas direktore Vija Nagle uzaicināja piedalīties bibliotēkas rīkotā seminārā. Ziemīgajā dienā Kurzemes pilsētā pulcējās bijušā Talsu rajona tagadējo četru novadu publisko bibliotēku darbinieki (pavisam no 34 bibliotēkām), lai atsvaidzinātu teorētiskās zināšanas bibliotēku novadpētniecībā, iepazītos ar aktualitātēm, kā arī uzklausītu RCB novadpētniecības darbā gūtās atziņas.

Konkursam «Labākais novadpētnieks» bija vairāki mērķi: aktivizēt bibliotēku darbu kultūrvēstures izpētē; veicināt novadpētniecības materiālu apkopošanu, sagatavot tos reģiona elektroniskās datubāzes papildināšanai; motivēt bibliotēku darbiniekus novadnieku apzināšanai, materiālu vākšanai un izmantošanai; nodrošināt iedzīvotājiem informāciju dziļākai un pilnīgākai sava novada iepazīšanai; iesaistīt novadpētniecības darbā skolēnus un padziļināt viņu zināšanas par novadu; nostiprināt bibliotēku sadarbību novadpētniecībā ar vietējām organizācijām un iestādēm.

Raksta autorei bija iespēja piedalīties konkursa vērtēšanas komisijas darbā un no 29. oktobra līdz 1. novembrim apmeklēt visas konkursa dalībnieces. Talsu Galvenās bibliotēkas speciālisti bija izstrādājuši bibliotēku apmeklējuma maršrutu un darba vērtēšanas metodiku. Tika vērtēti četri galvenie novadpētniecības darba aspekti: 1) krājums, mapes un albumi; 2) bibliotēkas vēsture; 3) novadpētniecības uzziņu aparāts; 4) dokumentu pieejamība. Katram aspektam bija izstrādāti detalizēti vērtēšanas kritēriji. Vērtējot novadpētniecības krājumu, tika ņemta vērā materiālu daudzpusība, komplektēšana, glabāšana, bibliotēkas veidotie CD, mutvārdu vēsture, dokumentu noformējums, pārskatāmība un pieejamība, materiālu digitalizēšana. Tika

Foto: Inta Sallinene

Talsu Galvenā bibliotēka

Foto: Inta Sallinene

Konkursa vērtēšanas komisija Balgales bibliotēkā

skatīts novadpētniecības mapju un albumu tematiskais aptvērums, noformējums, pārskatāmība, darba sistemātiskums, kā arī personāliju mapes, materiālu dokumentēšana fotogrāfijās un mutvārdu vēsture. Bibliotēkas vēstures vērtējumā tika ņemts vērā tās apraksts, mapes par bibliotēkas vēsturi un bibliotēkas dzīves hronika. Iepazīstot novadpētniecības uzziņu aparātu, tika skatīts datubāzē veikto ierakstu apjoms, regularitāte un izmantošana. Noskaidrojām novadpētniecības kartīšu kartotēkas likteni, tās sasaisti ar datubāzi. Novadpētniecības dokumentu pieejamība tika vērtēta pēc attiecīgo materiālu un zināšanu popularizēšanas, izstādēm, pasākumiem un bibliotēku darbinieku publikācijām.

Bruņojusies ar šādu metodiku un ērti iekārtojusies Talsu novada Domes mikroautobusā, konkursa vērtēšanas komisija 2013. gada 29. oktobrī uzsāka četru dienu ceļojumu pa četriem Kurzemes novadiem. Bija patiess prieks būt kopā ar tik zinošiem, savu novadu un tā bibliotēkas cienošiem kolēģiem – Talsu Galvenās bibliotēkas speciālistiem un Kubalu skolas muzeja vadītāju Ivaru Abaju. Talsu kolēģes Vija Nagle, Silvija Skromule, Biruta Lorence un Aija Ozoliņa katras bibliotēkas – konkursa dalībnieces, novadpētniecības darbu pārzina jau vairāku gadu desmitu garumā, vēl no tiem laikiem, kad četri novadi bija vienoti vienā Talsu rajonā. Katras bibliotēkas novadpētniecības darbs gadu gaitā ir iepazīts visās tā niansēs, un sadarbība turpinās joprojām. Katru gadu Talsu Galvenā bibliotēka slēdz līgumu ar novadu pašvaldībām par metodisko palīdzību to bibliotēkām, tāpēc Talsu bibliotekāres it visur jutās kā savējās pie savējiem.

Muzejiskās vērtības bibliotēku novadpētniecības krājumos vērtēja Dundagas novada Kubalu skolas muzeja vadītājs Ivars Abajs. Viņš stiprināja bibliotekāru pārliecību, ka nākotnē nepieciešama vēl ciešāka muzeju un bibliotēku sadarbība novadpētniecības jomā, pieredzes un izstāžu apmaiņa, regulāra saziņa. Speciālista skatiens uzreiz pamanīja, ka dažviet bibliotēkās glabājas vēsturisku dokumentu oriģināli, kuriem drošāka vieta būtu muzeju krājumos. Bibliotēku lietotāji varētu izmantot šo materiālu kopijas.

Bija paredzēts, ka konkursa vērtēšanas komisija katrā bibliotēkā strādās četrdesmit minūtes. Pirmajā un otrajā dienā apmeklējām pa deviņām bibliotēkām, trešajā – astoņas, ceturtajā – sešas bibliotēkas. Tā kā Talsu Galvenās bibliotēkas kolēģi izcili pārzina ne tikai katras bibliotēkas novadpētniecības darbu, bet arī tuvāko apkaimi, ar četrdesmit minūtēm pietika, lai uzzinātu novitātes un izvērtētu pašreizējo novadpētniecības darba stāvokli. Raksta autore gan būtu vēlējusies katrā bibliotēkā uzkavēties ilgāk un iedziļināties novadpētniecības krājuma saturā, bet vajadzēja ievērot disciplīnu. Jo vairāk ieskatījos novadpētniecības krājumos un iepazinu bibliotekāres, jo vairāk sāku izjust Ziemeļkurzemi kā savējo. Nevilšus atcerējos 2013. gada Latvijas bibliotēku Novadpētniecības konferenci Balvos un dzejnieces Annas Rancānes skumjo atzinumu par to, cik sveša viņa kā latgaliete jutusies, ieejot kādā Kurzemes baznīcā. Iespējams, svešuma izjūta zustu, ja dzejniece ieietu kādā Kurzemes bibliotēkā, kurā uzzinātu arī par vietējo baznīcu un cilvēkiem – lasītu, lasītu, līdz iepazītu un iemīlētu Kurzemi. Jau Kronvaldu Atis esot teicis, ka nevar iemīlēt to, ko nepazīst. Vēlreiz pārliecinājos – nav labākas vietas par bibliotēku, lai sāktu iepazīties ar apkaimi un tās cilvēkiem.

Naktī no 28. uz 29. novembri, tieši pirms komisijas pirmās darba dienas, pāri Kurzemei bija brāzusies kārtējā rudens vētra, atstājot aiz sevis postažu – ar saknēm izrautus kokus, norautus un papluinītus jumtus, dažas apdzīvotas vietas bija palikušas bez elektrības un mobilajiem sakariem. Šādos apstākļos viena otra bibliotēka būtu varējusi atteikties tikties ar konkursa vērtētājiem, tomēr kurzemnieces neļāva vētrai izjaukt viņu plānus. Bibliotēkās dzīve turpinājās – ja nebija elektrības, gaismu deva sveces, kurējās krāsnis, smaržoja tēja un kafija. Mūs visur sagaidīja ar laipnību, mieru, pašcieņu un garšīgiem cienastiem.

Kurzemes bibliotekāri ļoti lepojas ar savu novadu un novadniekiem, uzsverot tieši

savas atšķirīgās īpatnības. Bibliotekāram te ļoti uzticas, ja viņš ir savējais vairākās paaudzēs, piemēram, ja pensionētas bibliotekāres darbu turpina viņas meita. Tāda ļoti pozitīva un novadpētniecības darbam svētīga paaudžu pēctecība ir notikusi, piemēram, Lībagu bibliotēkā. Pēc laika un rūpīgas izvērtēšanas par savējiem gan tiekot pieņemti arī iepreccētie vai citādi šeit nokļuvušie pārnovadnieki. Tā kā arī daudzi kurzemnieki ir aizklīduši plašajā pasaulē, bibliotēkas veido attālinātu pieeju novada informācijai, lai palīdzētu aizbraukušajiem saglabāt dzimtās vietas izjūtu un sakņu apziņu. Līdz ar to arvien pieaug nepieciešamība pēc novadpētniecības krājuma digitalizācijas. Tas pašlaik ir viens no novadpētniecības darba aktuālākajiem virzieniem visās novadu bibliotēkās.

Lai gan visi apciemotie ir kurzemnieki, tomēr katra bibliotēka ir ar kaut ko īpaša, no citām atšķirīga. To var sajust uzreiz, jau pārkāpjot bibliotēkas slieksnim, jo ir gādāts par vizuālu vietas piederības izjūtu, kuru uzbur bagātīgas un krāšņas izstādes: novadnieču senie un nesenie rokdarbi, iepriekšējo gadsimtu stikla pudeles no novada muzeja krājumiem, novadnieku vaļasprieku izstādes, zīmēti dzimtas koki – katrā vietā atrasta sava, īpaša «rozīnīte». Bibliotekāru radošums spilgti izpaužas neparastā interjera un izstāžu noformējumā. Tā grāmatu plauktu galiem rudens noskaņu piešķir tamborētas krāsainas koku lapas, savdabīgus rāmjus fotogrāfijām veido skaņuplates. Piekrastes bibliotēkās noformējumā izmantoti zvejas tīkli, fotogrāfijās visā daudzveidībā redzama jūra. Dažās bibliotēkās īpašu noskaņu rada milzīgi vai pavisam maziņi ķirbji un citas čaklu roku prasmīgi sakārtotas dārza, meža un lauku veltes. Četru Ziemeļkurzemes novadu bibliotēkas izvietotas gan pilīs, gan būdiņās. Manas simpātijas ir to bibliotēku pusē, kuru stāsts sākas ar vārdiem: «Reiz, sensenos un ne tik senos laikos te bija muiža, skola, kolhozs, pasts, bibliotēka…» Bet tagad ir tikai bibliotēka, kura viena godam nes smago atbildības nastu – būt par sava novada kultūras, izglītības, informācijas un izklaides centru. «Ugunī tagad pārceļas uz kapiem,» tā par mazo ciematiņu skumji nosaka bibliotēkas vadītāja Anita Švalbe. Vecā paaudze likumsakarīgi aiziet, bet jaunie kurzemnieki dodas pasaules ceļos. Tomēr pagaidām bibliotēkā lasītāju netrūkst – bērni un jaunieši strādā pie datoriem. Apbrīnojama ir dažu bibliotēku prasme darboties, šķiet, pilnīgi neapdzīvotā apkaimē. Talsu kolēģe Biruta smejas: «Bibliotēkas nekurienes vidū.» Viena no tādām ir Benitas Šuršinas vadītā Laucienes pagasta Pļavu bibliotēka, kas atradusi mājvietu Pļavmuižā. Tā kā bibliotēkas vadītāja ir tikko atgriezusies darbā pēc ilgstošas slimošanas, par galveno uzdevumu viņa uzskata lasītāju atgūšanu un novadpētniecības krājuma papildināšanu ar jaunākajiem materiāliem. Tiek veidota sadarbība ar tajā pašā ēkā izvietoto Pļavmuižas Saieta namu, kurā darbojas dažādi pulciņi un interešu grupas. Cilvēki nāk uz šo namu un ielūkojas arī bibliotēkā. Benita piedalās arī regulārajos Benitu salidojumos.

Klusa un mazapdzīvota ir Nogale, bet tās bibliotēka, lai arī viena no platības ziņā mazākajām Latvijā, ir svaigi izremontēta. Enerģiskā vadītāja Vineta Reine arī pusslodzes darbā ir atradusi laiku pievērsties novadpētniecībai. Pusslodze tikusi arī Dundagas novada Vīdāles bibliotēkai, kur darbu novadpētniecības jomā ļoti veiksmīgi uzsākusi bibliotēkas vadītāja Santa Nagla. Balgales bibliotēkas vadītāja Inta Plivna var lepoties ar pagasta māju stāstiem – ja arī pašu ēku

Foto: Inta Sallinene

Sabiles bērnu bibliotēkā lasa pat lelles

vairs nav, tās tomēr nav zudušas bez pēdām, jo bibliotēkas vadītāja turpina vākt un apkopot materiālus par esošajām un bijušajām Balgales pagasta sētām. Rojas novada Kaltenes bibliotēkā savāktas dažādu gadsimtu novadnieku kāzu fotogrāfijas un to stāsti. Bibliotēkā var aplūkot izstādi «Novadnieku kāzas cauri gadsimtiem». «Re, šīs ir kāzas, ko saimniece sarīkoja savai kalponei,» par kādu fotogrāfiju stāsta bibliotēkas vadītāja Egita Jansone. Kaltene, Valgalciems un Upesgrīva ir Kurzemes piekrastes lielākie burinieku būves centri. Bibliotēkā apzinātas lielākās kuģu īpašnieku un kapteiņu dzimtas, pierakstītas deportēto ģimeņu atmiņas. Mērsraga novada bibliotēkas vadītāja Maira Petere apzina novada ilggadējos zvejniekus un vāc atmiņas. Iekārtota mape «Latvijas piekrastē būvētie burinieki». Par to, kas noticis, kultūras namā un citur novadā, stāsta afišas, kas arī tiek saglabātas bibliotēkā. Pierakstīt un vākt novada stāstus – daudzi bibliotekāri to ir uztvēruši kā misiju. Ja arī kādreiz bibliotekārs būs tas, «kurš pēdējais izslēgs elektrību», atmiņas par novadu nezudīs, jo tās glabās pierakstītie stāsti un fotogrāfijas.

Daudzviet bibliotēkās ļoti spēcīgi uzrunā nesenā pagātne – kolhozu laiki. Bibliotēkas ir paglābušas no aizmirstības vai bojāejas un rūpīgi glabā šo laiku fotogrāfijas, dokumentus, goda rakstus, vimpeļus, ordeņus. Tiek veidotas filmiņas, rīkoti bijušo kolhoznieku tikšanās vakari. Tie esot ļoti sirsnīgi kopā būšanas un atmiņu brīži. Tā Vandzenes bibliotēkas vadītāja Biruta Kore lepojas ar bagātīgu un daudzveidīgu novadpētniecības krājumu: «Ļeņina kolhoza» dokumenti, apbalvojumi, pat vimpelis «Labākais traktorists», nozīmītes, ordeņi, bet tam visam līdzās – mūsdienu rokdarbnieču darbu izstāde. Iepriekšējā gadsimta klātbūtne šeit jūtama fotoizstādē «Vandzenieki 30. gados». Bibliotēka sadarbojas ar Tautas namu.

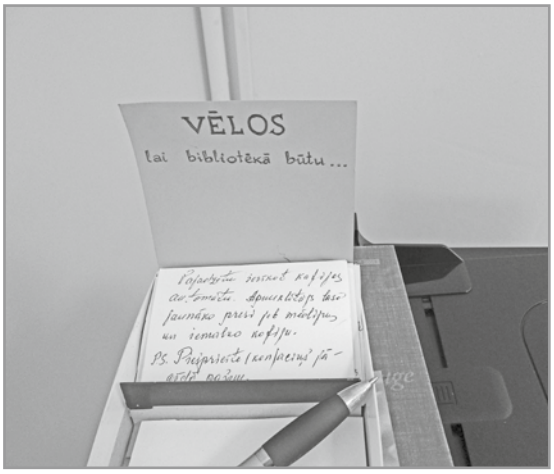

Foto: Inta Sallinene

Vēlos, lai bibliotēkā būtu...

Bibliotekāri lepojas ar savu kurzemnieku valodu un apvidvārdiem, vāc tos un apkopo. Kurzemes šarmu latviešu valodā var samanīt, ielūkojoties bibliotēkās apkopotajos vietvārdos un senajos vietu nosaukumos.

Līdztekus mazām bibliotēkām novados veidojas lieli, perspektīvi kultūras un atpūtas centri, kuros organiski ir iekļāvušās bibliotēkas. Arvien paplašinās bibliotēku sadarbība ar kultūras namiem, skolām, muzejiem, sabiedriskām organizācijām. Jauna pieredze ir Strazdes bibliotēkai, kuras telpās izvietots pasts. Bibliotekārs te vienlaikus ir arī pasta darbinieks. Bibliotēkai tas ir nācis par labu, jo palielinājies apmeklētāju un lasītāju skaits. Ja cilvēks nāk uz pastu, viņš jau ir ienācis bibliotēkā. Ēkā, kas agrāk bijusi skola, viena telpa ir atvēlēta skolas muzejam un iekārtota kā mācību klase.

Ļoti plašs un labi sakārtots novadpētniecības krājums ir Rojas bibliotēkā. Tajā ir interesanta sadaļa «Bibliotēkas viesi». Par to, kādas novadpētniecības izstādes ir bijušas bibliotēkā, stāsta fotogrāfijas. Novadpētniecības veiksmes stāsts veidots sadarbībā ar multifunkcionālo centru «Strops», Rojas Zvejniecības muzeju un Kultūras centru. Godā un cieņā tiek turētas zvejnieku dzimtas, vācot publikācijas par tām un rīkojot dzimtu tikšanās. Novadpētniecības krājums tiek aktīvi izmantots dažādos pasākumos gan bibliotēkā, gan ārpus tās. Bibliotēkā redzamā vietā atrodas uzraksts «Vēlos, lai bibliotēkā būtu...» un papīra lapas, uz kurām ikviens apmeklētājs var šo teikumu turpināt.

Ķūļciema bibliotēkā uzskatāmi izvietota informācija par novadpētniecības krājuma piedāvājumu. Tas ir visaptverošs, marķēts ar

speciālām uzlīmēm. Līdzās mapēm un albumiem informācija glabājas arī CD. Mani ieinteresē fotogrāfiju izstāde «Ķūļciems senāk». Mīļumu izstaro seno izšuvumu izstāde «No vecmāmiņu pūra lādes». Bibliotēkai ir arī laba sadarbība ar vietējo laikrakstu.

Valdemārpils bibliotēkā novadpētniecības mapes papildinātas ar pilsētiņas vidusskolas bibliotēkā apkopotajiem materiāliem par dzimto vietu. Lai iekļautu krājumā informāciju par audēju pulciņa darbību, aizsākta sadarbība ar tā dalībniecēm. Novadpētniecības krājumā sniegtas norādes uz tīmekļa vietņu adresēm. Atsevišķā plauktā izvietotas grāmatas, kurās atrodamas ziņas par Valdemārpili un Ārlavas pagastu.

Daces Buntes vadītā Laidzes bibliotēka dibināta 1923. gadā kā Latvijas Jaunatnes savienības bibliotēka. Tā atrodas vienā ēkā ar Brīvā laika pavadīšanas centru. Bibliotēka šogad nosvinējusi 90. dzimšanas dienu, kurai rūpīgi gatavojusies. Fotogrāfijas pie sienas vieno virsraksts «Re, kā mēs piepildām laiku». Apskatāmi arī novada dzimtaskoku ruļļi, senas grāmatas, bijušo pagasta vecāko ģīmetnes. Interesanta un informatīvi bagāta ir mums demonstrētā filma par Laidzi. Šīs bibliotēkas novadpētniecības krājumā glabājas arī filma par Talsu pauguraini un 17 diski par dažādiem pasākumiem Laidzē, arī par bibliotēkas 90 gadu jubileju. Laidzes bibliotēkas vēsture ir izpētīta pamatīgi. 2013. gadā bibliotēka tikusi pie novadnieka Andreja Bergmaņa dzimtas koka, ar aprakstu par dzimtas cilvēkiem un dzimtas locekļu saraksti.

Dundagas Centrālajā bibliotēkā ir izcils, saturiski bagāts un perfekti sakārtots novadpētniecības krājums, kuru pārdomāti, ar lielu mīlestību uz novadu un novadniekiem ir vākusi Daiga Muželovska. Īves pagasta bibliotēkā aplūkojama suvenīru izstāde – tos novada ļaudis pārveduši no tālām un ne tik tālām zemēm. Radošs ir Talsu Bērnu bibliotēkas novadpētniecības darbs. Uzmanību piesaista palielināta pilsētas karte, kurā atzīmēti Talsos dzimušie un dzīvojošie mūziķi, literāti, teātra un citu mākslas jomu darbinieki. Sagatavota slaidrāde «Ceļojums pa Lielo ielu Talsos: ēkas, notikumi un cilvēki».

Šajā rakstā ietverti tikai daži spilgtākie iespaidi, taču no katras bibliotēkas esmu paņēmusi līdzi kādu interesantu atziņu, skaistu kopā būšanas mirkli vai ideju. Iepazīti jauni un satikti sen pazīstami kolēģi, pārrunātas kopīgas problēmas, piemēram, kā saglabāt bagāto kultūrvēstures mantojumu, jo diemžēl nekas nav mūžīgs, arī informācijas nesēji nē. Datoru failos, diskos un kasetēs ierakstītā novadpētniecības informācija tajās bibliotēkās, kurās mūsu viesošanās laikā nebija elektrības, nebija pieejama. Un ne tikai tas – nācās secināt, ka daļa vērtīgās informācijas var aiziet nebūtībā līdz ar novecojošu informācijas nesēju (piemēram, diskešu un kasešu) nomaiņu pret jaunākiem. Vairs nav daudz laika, lai vērtīgo saturu pārceltu uz jaunākiem un modernākiem informācijas nesējiem. Ja nepaspēsim, daudz ko pazaudēsim.

Pēdējos gados daudzviet ir samazinājusies skolēnu interese par novadu. Tas saistīts ar mācību programmām un skolotāju prasībām, tāpēc godā tiek celta sadarbība ar skolām un bērnudārziem. Toties Kurzemes bibliotēkās ir pieaudzis novadpētnieku entuziastu loks un arī krustvārdu mīklu risinātāju skaits. Apmeklētāji nereti pieprasa sarežģītas un darbietilpīgas uzziņas par novadu un novadniekiem. Nereti tās var izpildīt, sadarbojoties ar muzejiem, tomēr gadās, ka arī bibliotēkas var palīdzēt muzejiem.

Bija ļoti sarežģīti pēc vienādiem kritērijiem

Foto: Inta Sallinene

Uzmanības centrā
Dundagas bibliotēkas kaķis

izvērtēt tik dažādas un tik atšķirīgos apstākļos strādājošas bibliotēkas. Katra ir pelnījusi atzinību par kādu novadpētniecības darba niansi. Visu četru novadu bibliotēku novadpētniecības darbā valda entuziasms, un tas tiek veikts ar misijas apziņu. Rezultātu, protams, ietekmē apstākļi, kādos bibliotēka darbojas. 2013. gada 27. novembrī tika paziņoti konkursa rezultāti un apbalvoti uzvarētāji. Tas notika Rudens svētkos, kurus bibliotekāriem kopīgi ar novada pašvaldību uzdāvināja Talsu Galvenā bibliotēka.

Par konkursa uzvarētāju un 100 latu naudas balvas īpašnieci kļuva Ķūļciema pagasta bibliotēkas vadītāja Gunita Švarcbaha. Otro vietu un 75 latu balvu ieguva Dundagas Centrālās bibliotēkas bibliotekāre Daiga Muželovska. Trešo vietu un 50 latu balvu saņēma Rojas bibliotekāre Daiga Dambīte. Piecas speciālbalvas – dāvanu kartes 15 latu apmērā – ieguva Talsu Bērnu bibliotēkas galvenā bibliotekāre Maija Laukmane, Balgales pagasta bibliotēkas vadītāja Inta Plivna, Laidzes pagasta bibliotēkas vadītāja Dace Bunte, Sabiles bibliotēkas bibliotekāre Zane Tarasova un Kaltenes bibliotēkas vadītāja Egita Jansone.

Īpašu atzinību par šī konkursa rīkošanu pelna Talsu Galvenā bibliotēka, kas ar savu izcilo novadpētniecības darbu rāda piemēru un vienlaikus nodrošina četru novadu bibliotēku novadpētniecības darba metodisko vadību.

Paldies Ziemeļkurzemes kolēģiem par sešām neaizmirstamām dienām un par man izrādīto godu, uzticot būt par konkursa vērtēšanas komisijas neatkarīgo eksperti!

Foto: Inta Sallinene

Talsu novadnieki

Foto: Inta Sallinene

Talsu Galvenās bibliotēkas direktore Vija Nagle «Talsu mīluļa» cimdos

DIVAS FOTOIZSTĀDES – LASĪTĀJI UN BIBLIOTEKĀRI

DAINA ĢEIBAKA
RCB Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

21. gadsimta otro desmitgadi RCB aizsāk ar jaunu piedāvājumu. Tās ir divas ceļojošās fotoizstādes: viena par bibliotekāru, otra par lasītāju. Lasītāju caur objektīvu vērojis fotomākslinieks Valters Poļakovs, bet bibliotekāru – fotomākslinieks Imants Urtāns.

Katra izstāde ir konceptuāls veselums, un kā tādas tās tiek piedāvātas demonstrēšanai gan Latvijas, gan citu valstu bibliotēkās. Kamēr paši dzīvojam savas dzīves šeit, mūsu un mūsu lasītāju «avatari» jeb (foto)grafiskās ikonas, kā šobrīd tās dēvē virtuālajā vidē, ceļo citās realitātēs.

Valtera Poļakova izstāde «Viena diena bibliotēkas dzīvē» tapa RCB 105. dzimšanas dienas priekšvakarā. Fotogrāfijas uzņemtas laikposmā no 2010. līdz 2011. gadam. Vienlaikus tika sagatavota un izdota arī grāmata. Tajā atšķirībā no izstādes, kurā demonstrētas 25 fotogrāfijas, apkopoti 46 uzņēmumi, kas papildināti ar mākslinieka tolaik septiņpadsmitgadīgās meitas Signes sentencēm.

No simtiem gada laikā uzņemto attēlu izstādei atlasīti 25, kuros redzams mūsu lasītājs, kas *darbojas* un tā vai citādi *jūtas* bibliotēkā – mūsu unikālais, vienīgais un neatkārtojamais lasītājs vidē, kurai piederas noteikta, iepriekš paredzama atribūtika, kurā tiek ievēroti noteikti spēles noteikumi un kurā darbojas noteikti personāži ar zināmā mērā prognozējamu rīcību, jo bibliotēkā kaut kādā ziņā risinās arī globāla lomu spēle. Valtera Poļakova izstādē redzam visdažādākās šīs spēles situācijas – lasošus, domās iegrimušus vai arī apkārtējai pasaulei atvērtus un komunicējošus cilvēkus ikdienā un svētku brīžos. Grāmatas priekšvārdā teikts: «Bibliotēka ir vajadzīga visiem – vieni nāk pēc zālēm dvēselei, citi – pēc informācijas, trešie – pēc gudra padoma, bet ceturtie – vienkārši tikties ar draugiem un domubiedriem. Fotogrāfijās atklājas bibliotēkas patiesā dzīve. Cilvēks šeit satiek cilvēku, bet rakstnieks un grāmata – savu lasītāju.»

Ceļojošā izstāde pabijusi ne vien RCB un filiālbibliotēkās, bet arī Mazajā ģildē, kur no 8. līdz 10. augustam risinājās IFLA satelītkonference «Informācija pilsoniskajai izglītībai». No turienes fotogrāfijas aizceļoja uz 2012. gada Pasaules bibliotekāru kongresu, kas no 1. līdz 19. augustam notika Helsinkos. Izstāde bija aplūkojama Helsinku pilsētas bibliotēkā, kas atrodas burtiski divu soļu attālumā no Helsinku Izstāžu centra, kurā ritēja kongresa darbs. Tādējādi to apskatīja daudzi no gandrīz divarpus tūkstošiem kongresa delegātu.

Foto: Daina Ģeibaka

Izstāde Mazajā ģildē

Foto: Doloresa Veilande

Helsinku pilsētas bibliotēkā

Foto no bibliotēkas arhīva

Izstāde Daugavpils Centrālajā bibliotēkā

Foto: Zinta Geršmane

Izstāde Rīgas domē

Savukārt septembrī izstādi varēja aplūkot Latgales Centrālās bibliotēkas apmeklētāji, bet novembrī – šīs bibliotēkas sadarbības partneri Zarasu pilsētas bibliotēkā Lietuvā.

Fotomākslinieks Valters Poļakovs ir ļoti pazīstams Latvijas portretists. Viņa personālizstādes «Viņa», «Cerību laiks» un «Latvijas bērni» ieguvušas atzinību ne tikai Latvijā, bet arī ārpus tās. «Veidojot fotoportretus, savstarpēji bagātināmies – gan es kā fotogrāfs, gan modeļi, gan skatītājs,» saka Valters Poļakovs.

Fotomākslinieka Imanta Urtāna izstāde «Diena kopā ar bibliotekāru» tika atklāta 2013. gada 30. jūlijā Rīgas Rātsnamā. Gandrīz uzreiz pēc tam tā tika aizvesta uz Varšavu, kur saskaņā ar abu pilsētu kultūras apmaiņas programmu tika demonstrēta bibliotēkā *Mediateka STAR META*. Pašu mājās RCB apmeklētāji savus bibliotekārus un portretu prototipi – sevi kā mākslas objektus – varēja apskatīt tikai decembrī.

Sākotnēji izstāde bija iecerēta kā mākslinieka atbilde uz jautājumu, kāds ir 21. gadsimta bibliotekārs, ar ko viņš ir kopā un kā tas ir – būt kopā ar viņu. Bibliotekārs ikdienā ir kopā ar cilvēkiem, grāmatām un informācijas tehnoloģijām. Šodien viņš ir gan informācijas speciālists, gan, tāpat kā senāk, cilvēks, ar kuru var parunāt par vienu no intīmākajām nodarbēm – lasīšanu. Bibliotekārs zina, ko jūs lasāt, tāpēc viņš par jums zina vairāk nekā daudzi citi cilvēki. Bibliotekāra profesija ir viena no videi un cilvēkiem draudzīgākajām vārda vistiešākajā nozīmē. Viņš ir medijs starp lasītāju un pasaules kultūras mantojumu. Taču bibliotēka nav tikai krātuve – tas ir komunikācijas centrs, un bibliotekārs ir šīs komunikācijas moderators. Parādīt bibliotekāru procesā – tāda bija mūsu iecere.

Bibliotekārs nav tikai bibliotēkas seja, viņš ir arī pats sava seja, un šī seja var paust prieku, rūpes, izbrīnu, pārliecību, misijas apziņu, aicinājumu, ieinteresētību, arī nogurumu un daudz ko citu. Šī seja var paust gaismu. Imanta Urtāna izstāde ir rūpīgi veidota portretu galerija, un tās tēma ir mūsu ārup vērstā emocionālā krāsainība, intelektuālā spriedze, iedziļināšanās dziļums, humora izjūta un jā, – iekšējā gaisma. Tāpēc izstāde būtībā nav par profesiju, tā ir par cilvēku. Tās ir sejas, kas saista un spēj ieinteresēt. Protams, mēs paši zinām, ka tās pieder kolēģiem, kurus sastopam ikdienas gaitās, ka portretos atainotie cilvēki ir bibliotekāri, taču Imanta Urtāna skatījums ļauj mums palūkoties uz sevi kā uz svešiniekiem. Un šis atsvešinātais skatiens redz, ka ar cilvēkiem portretos gribētos pavadīt kopā laiku. Dienu kopā ar bibliotekāru.

Tāpat kā Valters Poļakovs, arī Imants Urtāns ir viens no Latvijas pazīstamākajiem fotomāksliniekiem, vairāku nozīmīgu projektu autors. Viņa uzņēmumi publicēti gan grāmatās, gan tīmeklī. Māksliniekam ir bijušas vairākas personālizstādes, viņa fotogrāfijas saņēmušas medaļas un godalgotas vietas starptautiskos konkursos.

Valteru Poļakovu un Imantu Urtānu vieno ne tikai kopprojekti ar RCB. Informāciju par abiem fotogrāfiem un citus viņu uzņēmumus var aplūkot tīmekļa vietnē fototrio.lv, kurā līdztekus abiem mums draudzīgajiem fotomāksliniekiem savus uzņēmumus publicē arī Gunārs Janaitis.

JANA DREIMANE ■ RĪGAS TAUTAS BIBLIOTĒKAS NACISTISKĀS OKUPĀCIJAS LAIKĀ (1941–1944)

VELGA BĀLIŅA ■ VECTĒVS

Foto: Inta Sallinene

PĒTĪJUMI UN ATKLĀJUMI

RĪGAS TAUTAS BIBLIOTĒKAS NACISTISKĀS OKUPĀCIJAS LAIKĀ (1941–1944)

JANA DREIMANE
Latvijas Nacionālās bibliotēkas Letonikas un Baltijas centra Baltijas centrālās bibliotēkas pētniecības sektora vadošā pētniece

1941. gada 23. jūnijā Lielvācijas armija šķērsoja Latvijas robežu un 1. jūlijā ieņēma Rīgu. Sākās nacistiskās okupācijas periods, kas Rīgā ilga nepilnus četrus gadus – līdz 1944. gada 13. oktobrim, kad atsākās padomju okupācija.

1941. gada 17. jūlijā Ādolfs Hitlers (1889–1945) nodibināja īpašu ministriju (*Ostministerium*) okupētajiem austrumu apgabaliem. Par tās vadītāju iecēla baltvācieti Alfrēdu Rozenbergu (1893–1946), kuram bija padota vēl viena iestāde ar īpašām pilnvarām un uzdevumiem kultūras jomā – tā sauktais Rozenberga štābs (*Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg*). Jau 1940. gada 5. jūlijā Hitlers bija izdevis pavēli, kurā šim štābam atļāva pārmeklēt valsts uzturētās bibliotēkas un arhīvus, kā arī baznīcas, lai atlasītu materiālus, kas nepieciešami Nacionālsociālistiskās vācu strādnieku partijas (NSDAP) zinātniskajam un politiskajam darbam un šīs partijas «augstākajai skolai». Pēc Austrumeiropas okupācijas Rozenberga štābs darbojās arī Latvijā un kontrolēja nevēlamās literatūras apzināšanu, izņemšanu no apgrozības un iznīcināšanu.

Ar Hitlera 1941. gada 17. jūlija rīkojumu Latvija, Lietuva, Igaunija un daļa Baltkrievijas tika apvienotas vienā administratīvā vienībā, ko nosauca par Austrumzemi (*Ostland*). To pārzināja reihskomisariāts Heinriha Lozes (*Heinrich Lohse*, 1896–1964) vadībā. Latvijas ģenerālapgabalā galvenā civilās pārvaldes institūcija bija Oto Heinriha Drekslera (*Otto Heinrich Drechsler*, 1895–1945) vadītais ģenerālkomisariāts (*Generalkommissariat in Riga*). Latvija tika sadalīta sešos apgabalos (Liepājas, Jelgavas, Valmieras, Daugavpils, Rīgas un Rīgas pilsētas), kuros augstākās amatpersonas bija ģenerālkomisāram Dreksleram pakļauti komisāri. Šiem komisāriem savukārt bija padoti vietējo pašpārvalžu vadītāji – apriņķu vai pilsētu vecākie. Reihskomisariāta, ģenerālkomisariāta, kā arī Rīgas pilsētas komisariāta rezidences atradās Rīgā.

Liela daļa latviešu inteliģences varas maiņu 1941. gada jūlija sākumā uzņēma kā atbrīvošanu no boļševisma jūga, taču drīz vien atklājās, ka arī nacistiskā okupācija liek šķēršļus kultūras attīstībai. Pirmos divus mēnešus dzīvi Rīgā noteica vācu militārā pārvalde armiju grupējuma «Ziemeļi» komandiera ģenerāļa Franca fon Roka (*Franz von Roques*, 1877–1967) vadībā. Kultūras nozare bija uzticēta Lielvācijas armijas Austrumzemes Propagandas nodaļai (*Propaganda–Abteilung beim Wehrmachtsbefehlshaber Ostland*), kuru vadīja vēlākais ģenerālkomisariāta galvenās pārvaldes un Propagandas nodaļas vadītājs Gustavs Dreslers (*Gustav Dressler*)[1], kā arī ģenerāļa fon Roka pilnvarotais muzeju un bibliotēku lietās, mākslas vēsturnieks baltvācietis Nīlss fon Holsts (*Niels von Holst*, 1907–1993). Skaidru kultūras nozares politikas vadlīniju militārajai pārvaldei nebija, tādēļ rudenī darbu atsāka gan skolas, gan augstskolas, tika atvērtas bibliotēkas, darbojās teātri un citas kultūras iestādes. Kā uzsver vēsturnieks Kārlis Kangeris, militārpārvaldes iesāktos procesus nebija iespējams apstādināt, lai gan drošības dienests to centies darīt.[2]

Tūlīt pēc Rīgas ieņemšanas militārā pārvalde veica kādu vācu pārākuma ideoloģiju apliecinošu pasākumu – Rīgas ielu pārdēvēšanu atbilstoši jaunās varas simboliem un ideāliem. Piemēram, Brīvības iela kļuva par

Ādolfa Hitlera ielu, bet Raiņa bulvāris – par Alfrēda Rozenberga gatvi.

Publicists un bibliotekārs Žanis Unāms (1902–1989)[3] norāda, ka no okupācijas pirmajām dienām latvieši «pašplūsmes veidā» sāka organizēt un veidot savu pašpārvaldi, kurā augstākās struktūrvienības sākumā dēvēja par nozarēm, vēlāk – par ģenerāldirekcijām.[4] Kultūras dzīvi sāka organizēt daži agrākās Izglītības ministrijas ierēdņi bijušā Skolu departamenta direktora Jāņa Celma (1895–1968) vadībā. Struktūra, kuru viņi pārstāvēja, tika dēvēta par «Izglītības nozari», bet pēc civilās pārvaldes ieviešanas tā tika nosaukta par Izglītības un kultūras ģenerāldirekciju un pārzināja ne vien Latvijas ģenerālapgabala zinātnisko bibliotēku, bet arī vietējo pašvaldību uzturēto tautas bibliotēku darbību (vēsturiskais publisko bibliotēku apzīmējums, ko izmantoja ne vien pirmajā Latvijas Republikā un nacistiskās okupācijas gados, bet arī neilgi pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas 20. gadsimta 90. gados un 21. gadsimta sākumā; turpmāk tekstā vēsturiskais termins – J. D.). Taču vēsturnieks Kārlis Kangeris norāda: «*Visur, ja tas bija politiski svarīgi, noteicošais vārds vienmēr piederēja vāciešiem. Svarīgākajos jautājumos ikdienas praksē latviešu ģenerāldirektori saņēma norādījumus no attiecīgajām vācu iestādēm (amatpersonām), kurus vācieši parasti deva mutiski. Šie norādījumi latviešu pašpārvaldei bija jāpārvērš rīkojumos un jāpublicē.*»[5]

Par aizliegtās literatūras apzināšanu, izņemšanu no apgrozības un nodošanu kompetentām nacistu iestādēm, kā arī par literatūras komplektēšanu tautas un skolu bibliotēkām bija atbildīgs arī Kultūras un sabiedrisko lietu departaments[6], kuru līdz 1942. gada decembrim vadīja Pērkoņkrusta organizācijas aktīvists Edmunds Puksis (1906–1947), bet no 1943. gada 1. janvāra – Žanis Unāms. Nacistiskās okupācijas sākumposmā šī iestāde darbojās Izglītības un kultūras ģenerāldirekcijā, bet pēc ģenerālkomisariāta norādījuma kopš 1942. gada 6. februāra – Iekšlietu ģenerāldirekcijā. Tā kā viens no svarīgākajiem departamenta uzdevumiem bija kultūras dzīves virzīšana okupācijas varai vēlamā virzienā un tai izdevīgas ideoloģijas propaganda, tas cieši sadarbojās sākumā ar Lielvācijas armijas Austrumzemes Propagandas nodaļu, vēlāk – ar ģenerālkomisariāta Propagandas nodaļu, kā arī ar nacistisko drošības dienestu (*Sicherheitsdienst* jeb SD) un citām okupācijas varas iestādēm, kuru kompetencē bija ideoloģijas un propagandas pasākumi okupētajā teritorijā.

Visā Latvijā vācu civilā pārvalde sāka darboties 1941. gada 1. septembrī. Par galveno, un vēlāk arī vienīgo, maksāšanas līdzekli tika noteikta reihsmarka (1 RM = 10 rbļ.).[7] Nevienu latviešu pašpārvaldes kultūras iestāžu vadošo darbinieku nevarēja iecelt amatā bez nacistiskās pārvaldes piekrišanas. Būtiski mainījās institūciju budžeti – latviešu iestāžu finansējums pakāpeniski tika samazināts, aizvien vairāk līdzekļu no okupētās teritorijas materiālajām vērtībām un pašpārvaldes ienākumiem novirzot vācu institūcijām.

1944. gada jūlijā Hitlers visu varu Latvijā nodeva Austrumzemes augstākajam SS un policijas vadītājam Frīdriham Jekelnam (*Friedrich Jekeln*, 1895–1946). Civilā pārvalde praktiski tika likvidēta[8]. Okupācijas vara sāka plānot un īstenot materiālo vērtību un cilvēku evakuāciju.

RĪGAS TAUTAS BIBLIOTĒKAS PIRMS NACISTISKĀS OKUPĀCIJAS

Vecākās Rīgas tautas bibliotēkas dibinātas 20. gadsimta sākumā.[9] Pirmā Rīgas «publiskā bibliotēka ar lasītavu» tika atvērta 1906. gada oktobrī. Līdz Pirmajam pasaules karam Rīgā darbojās četras tautas bibliotēkas, bet Latvijas brīvvalsts pirmajos desmit gados tika nodibinātas vēl sešas. Gandrīz visās bibliotēkās, izņemot 8. un 10. bibliotēku, bija izveidotas bērnu nodaļas. Līdz 1933. gadam pilsētā atklāja arī 24 grāmatu izsniegšanas punktus.

1940. gada jūnijā, kad Latviju okupēja Padomju Savienības karaspēks, «*(..) par galveno bibliotēku darbā izvirzījās uzdevums veikt darbaļaužu politisko izglītošanu, rosināt viņu šķirisko pašapziņu*».[10] No kultūras un

izglītības iestādēm bibliotēkas centās pārvērst par padomju ideoloģijas propagandas centriem. Ar to bija saistīti visi padomju varas jaunievedumi bibliotēku nozarē: vienota masu bibliotēku tīkla izveide un centralizācija, cenzūra, samērā liels finansējums padomju propagandas literatūras iegādei, personālsastāva maiņa, prasība detalizēti plānot darbību u. c. Padomju kultūras uzplaukumu apliecināja mākslīga bibliotēku skaita palielināšana. Galvaspilsētā par patstāvīgām bibliotēkām pārveidoja desmit pamatbibliotēku bērnu nodaļas un grāmatu izsniegšanas punktus. Īsā laikā tautas bibliotēku skaits pārsniedza četrus desmitus (42).

Lai veicinātu bibliotēku darba centralizāciju un efektīvāku kontroli, Rīgas pilsētas darbaļaužu deputātu padomes Izpildu komiteja 1940. gada 29. decembrī pieņēma lēmumu par Bibliotēku centrāles (turpmāk BC) dibināšanu.[11] Tās struktūra tika izveidota līdz 1941. gada jūnijam. Par BC direktoru kļuva Arturs Eglīte (1905–1981),[12] kurš vadīja arī Rīgas pilsētas Kultūras nodaļu.[13] Vairākām bibliotēkām tika iecelti jauni vadītāji, piemēram, Rīgas pilsētas 5. bibliotēkai – Aina Deglava (1909–1992), kura pirmās Latvijas Republikas laikā bija absolvējusi Latvijas Bibliotekāru biedrības organizētos bibliotekāru kursus un neilgi strādājusi Rīgas pilsētas 1. bibliotēkā, no kuras komunistiskās pārliecības dēļ atlaista. Pēc atkārtotās padomju okupācijas viņa no Krievijas atgriezās dzimtenē un darbojās Latvijas PSR Arodbiedrību centrālās bibliotēkas direktores amatā, līdz 1954. gadā kļuva par Latvijas PSR galvenās – Valsts bibliotēkas – direktora vietnieci, bet no 1959. līdz 1982. gadam bija šīs bibliotēkas direktore.[14]

Pirmās padomju okupācijas laikā pieauga galvaspilsētas bibliotēku darbinieku skaits. 1940. gada 1. jūlijā Rīgas tautas bibliotēkās strādāja 159 cilvēki, bet 1940. gada 31. decembrī – 192.[15] Nikolaja Bāliņa vadītajā 3. bibliotēkā puse darbinieku bija pieņemta padomju okupācijas laikā.[16] Bibliotekāriem vajadzēja apmeklēt dažādus «kvalifikācijas celšanas» pasākumus, kuros viņi tika iepazīstināti ar padomju bibliotēku darba metodēm, sociālisma celtniecības un sociālistiskās sacensības jautājumiem u. tml., kā arī saņēma praktiskus padomus darba organizēšanā.

No bibliotēku krājumiem tika izņemts liels daudzums pirmajā Latvijas Republikā, kā arī ārzemēs (īpaši Vācijā 20.–30. gados) izdoto grāmatu un periodikas. Izņemto grāmatu nosaukumu skaits sasniedza 4588[17], bet sējumu kopskaits – 18 156.[18] Toties krājumi bija jāpapildina ar marksisma–ļeņinisma klasiķu darbiem un citu ideoloģiski piesātinātu sabiedriski politisko literatūru. Gada laikā Rīgas tautas bibliotēku krājums pieauga par 43 825 sējumiem.[19]

PUBLISKO BIBLIOTĒKU PĀRRAUDZĪBA NACISTISKĀS OKUPĀCIJAS GADOS

Galvaspilsētai bija divi vadītāji: kādreizējais Rīgas Politehniskā institūta students, Igaunijas vācietis, Rīgas pilsētas apgabala komisārs un lielvecākais Hugo Vitroks (*Hugo Wittrock*, 1873–1958) un viņa pakļautībā esošais pilsētas vecākais – latviešu arhitekts Pāvils Dreimanis (1895–1953), kurš šajā amatā (sākumā gan kā pagaidu vietas izpildītājs) bija jau kopš 1941. gada 7. jūlija.[20] Rīgas pilsētas izglītības un kultūras iestādes, to skaitā bibliotēkas, bija padotas Rīgas pilsētas Tautas izglītības nodaļai (turpmāk – TIN), kurai vēlāk atjaunoja agrāko nosaukumu – Izglītības pārvalde, bet 1943. gada 4. martā tā kļuva par Izglītības valdi.[21] 1941. gada 2. jūlijā par TIN vadītāju tika iecelts Mārtiņš Skalders (1892–1950)[22], bet kopš 2. augusta visu atlikušo okupācijas laiku šo amatu ieņēma kādreizējais Rīgas pilsētas 3. ģimnāzijas direktors Arturs Nāgels (1882–?)[23], kurš kara beigās devās emigrācijā. Bibliotēkas pārraudzīja Kultūras nodaļa, kuru vadīja Roberts Vītoliņš (1900–1974). Pēc BC likvidācijas viņam palīdzēja tās bijušais darbinieks Jūlijs Traumanis (1904–1973), kurš ieņēma vecākā inspektora amatu. 1942. gadā viņš neilgi bija arī 4. bibliotēkas pārzinis.

1941. gadā tautas bibliotēku darbu praktiski vadīja BC: apgādāja tās ar nepieciešа-

majiem materiāliem, papildināja krājumu ar jaunizdevumiem, veidoja t. s. nekārtīgo lasītāju jeb parādnieku kartotēku, apkopoja bibliotēku statistisku, uzraudzīja bibliotēku darba kvalitāti un personālsastāvu. BC sastādīja nevēlamās literatūras sarakstus un organizēja tās izņemšanu no Rīgas pilsētas tautas bibliotēku, kā arī skolu bibliotēku krājumiem.[24]

PERSONĀLS

Jau nacistiskās okupācijas pirmajās dienās Rīgas pilsētas TIN izplatīja apkārtrakstu, kurā tika pieprasīta visu darbinieku formāla atstādināšana no amatiem. Bibliotēku vadītājiem nācās veidot jaunajai okupācijas varai pieņemamu personālsastāvu un sniegt TIN informāciju par darbiniekiem, kuri kopš 1. jūlija nebija ieradušies darbā vai līdzšinējā amatā vairs nebija vēlami. Kā liecina arhīva materiāli, kopš jūnija pēdējām dienām Rīgas tautas bibliotēkās darbā nebija ieradušies tikai 13 darbinieki, kas bija devušies uz Krieviju. Pārsvarā tie bija ebreji, kā arī vairākas vadošās amatpersonas, piemēram, BC direktors Arturs Eglīte un 5. bibliotēkas direktore Aina Deglava. Šajā ziņā «izcēlās» 10. bibliotēka, kurā no 27. jūnija darbā nebija ieradušies četri ebreju tautības darbinieki, arī bibliotēkas pārzinis Šloma Trupins.[25] Nenoskaidrotu iemeslu dēļ darbu bibliotēkās bija pametuši vēl trīs cilvēki, bet četri iesniedza atlūgumus.

1941. gada 12. jūlijā Rīgas pilsētas vecākais Pāvils Dreimanis izdeva rīkojumu, ka «aizbēgušie» iestāžu vadītāji aizstājami ar tajā pašā vai citā pilsētas pakļautības iestādē strādājošām personām. Izpildot šo rīkojumu, TIN iecēla jaunus pagaidu vadītājus piecām Rīgas pilsētas bibliotēkām un BC.[26] Kopumā līdz pat 1941. gada oktobra beigām, kad Rīgas pilsētas vecākais izsludināja bibliotēku apvienošanu, bibliotēku un BC darbinieku sastāvs būtiski nemainījās. Saskaņā ar tautas bibliotēku sistēmas pārskatu 1941. gada 1. augustā tajā strādāja 151 darbinieks (pirms padomju okupācijas – 136, pirms nacistiskās okupācijas – 174), turklāt BC – 35 personas, ieskaitot 12 grāmatsietuves darbiniekus.[27]

Jau nacistiskās okupācijas pirmajās dienās bibliotekāriem nācās apliecināt lojalitāti jaunajai varai. Bija jāiegādājas un līdzās Latvijas sarkanbaltsarkanajam karogam pie bibliotēku ieejas jāizkar Lielvācijas karogs.[28] TIN steidzīgi bija iesniedzamas ziņas «(..) *par komunistu nodarītiem zaudējumiem un postījumiem. Aprakstos jābūt skaidri konstatētam, cik noziedzīgi komunisti apgājušies ar latvju tautu un tās kulturālām un saimnieciskām vērtībām*».[29] Bija jāveic vispārēja krājuma un pārējo materiālo vērtību inventarizācija. Tika dots rīkojums pārtraukt iesāktos remontdarbus – to turpināšanai vajadzēja TIN saimniecības daļas vadītāja atļauju.

Lai atjaunotu Latvijas Republikas laikā izveidoto bibliotēku sistēmu, kas padomju okupācijas laikā bija neracionāli paplašināta, 1941. gada 30. oktobrī pilsētas vecākais pēc Izglītības pārvaldes ierosinājuma izsludināja bibliotēku apvienošanu. Tika likvidēta 29., t. s. ebreju bibliotēka (10. bibliotēkas Ebreju nodaļa) Marijas ielā 30, kā arī 1941. gada jūnijā nodegusī 26. bibliotēka (7. bibliotēkas 2. grāmatu izsniegšanas punkts) Uzvaras bulvārī 7, jo «*(..) ēka, kurā tas atradās, pilnīgi sagrauta un izdegusi*».[30] Pamatbibliotēkām atkal pievienoja padomju okupācijas laikā par patstāvīgām bibliotēkām pārveidotos grāmatu izsniegšanas punktus. Vienīgi 1. bērnu un jaunatnes bibliotēku Ferdinanda Valtera (tagad – Ģertrūdes) ielā 28 atstāja kā patstāvīgu bibliotēku, vien pārdēvējot to par 11. bibliotēku bērniem un jaunatnei. Tādējādi Rīgā bija 10 tautas bibliotēkas ar bērnu nodaļām un grāmatu izsniegšanas punktiem[31], kā arī viena specializēta bērnu un jaunatnes bibliotēka.

Šīm pārmaiņām sekoja personāla samazināšana: 16. novembrī no darba atlaida 29 bibliotekārus. Jāpiebilst, ka 1941. gadā atlaižamo darbinieku sarakstus sastādīja BC, bet akceptu sniedza Izglītības pārvalde un Rīgas pilsētas vecākais. Darbinieku atlaišana turpinājās visu okupācijas laiku. 1942. gada jūlijā–septembrī bibliotēkās strādāja 92 personas, to skaitā 24 kalpotāji[32], bet 1944. gada 1. aprīlī – 77 personas, to skaitā 11 kalpotā-

ji.[33] Tomēr okupācijas pirmajos mēnešos apstiprinātie bibliotēku pārziņi[34], ar nelieliem izņēmumiem, darbojās savos amatos visu nacistiskās okupācijas periodu, kaut gan ne visi, kā uzskatīja Kultūras nodaļa, godprātīgi veica savus pienākumus. Tā 1944. gada martā inspektors Jūlijs Traumanis iesniedza Izglītības valdei ziņojumu par 6. bibliotēkas pārzini, diplomēto pedagoģi Konkordiju Ozolu. Ziņojumā norādīts, ka sākumā viņa savus pienākumus pildījusi apzinīgi, bet tad aizvien biežāk sākusi darbu kavēt.[35] Piemēram, 1943. gada decembrī Ozola bibliotēkā ieradusies vienu reizi un viņas amata pienākumus faktiski veicis bijušais bibliotēkas vadītājs, bibliotekārs Jūlijs Avots. J. Traumanis ierosināja Ozolu no darba atbrīvot, tomēr 1944. gada jūlijā viņa vēl joprojām bija 6. bibliotēkas vadītāja.[36]

Atalgojums Rīgas tautas bibliotēku sistēmā bija zems: 1941. gadā pārziņi saņēma 95 RM mēnesī, vecākais bibliotekārs – 90 RM mēnesī. Šāds atalgojums bija arī Zemes bibliotēkas bibliotekāriem. Tomēr algai bija maza nozīme, jo okupācijas varas saimnieciskās politikas, kā arī darbaroku trūkuma dēļ par naudu tikpat kā nebija iespējams iegādāties pārtiku un citas ikdienai nepieciešamās preces.[37]

1941. gada decembrī par praktikantu bez atalgojuma Rīgas pilsētas 3. bibliotēkā pieteicās nākamais teātra režisors Andris Blekte (1923–2007), kurš nesen bija absolvējis Rīgas pilsētas 2. ģimnāziju,[38] savukārt 1941. gada novembrī – rakstnieks Dzintars Sodums (1922–2008), kurš tolaik studēja Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātē.[39] Neilgu laiku viņš strādāja arī par algotu bibliotekāru. Dz. Soduma atmiņas par darbu bibliotēkā aprakstītas biogrāfiskajā romānā «Savai valstij audzināts». [40]

BIBLIOTĒKU CENTRĀLES LIKVIDĀCIJA

BC liktenis veidojās atbilstoši latviešu sakāmvārdam: «Kas otram bedri rok, pats iekrīt.» 1941. gada 30. septembra sēdē Rīgas pilsētas Tarifu komisija nolēma likvidēt Rīgas pilsētas Izglītības pārvaldes BC, jo tā bija dibināta padomju okupācijas gadā. Tarifu komisija norādīja, ka «*(...) tagadējā laikmetā, kur jāievēro vislielākā taupība, šis institūts ir nevajadzīgs, jo lielinieku laikā grāmatu skaits bibliotēkās stipri samazinājies, jaunu grāmatu iegāde pagaidām nav paredzama.*»[41]. Protams, šis apgalvojums neatbilda patiesībai. Tarifu komisija lūdza atbilstošu pilsētas vecākā rīkojumu, kurš pieprasīja Izglītības pārvaldes viedokli. Viņam tika iesniegts izvērsts paskaidrojums, kurā īsi raksturota pilsētas publisko bibliotēku darbība un galvenās problēmas, kā arī BC īpašie uzdevumi, «(..) *piemēroti jaunajam laikmetam*».[42] Paskaidrojumā norādīts, ka grāmatu skaits Rīgas publiskajās bibliotēkās padomju laikā nevis stipri samazinājies, bet strauji palielinājies. Uzsvērta BC loma krājuma veidošanā: tā rūpējas par grāmatu krājuma papildināšanu ar jaunākajiem vācu izdevumiem; vāc pamestajos ebreju un komunistu dzīvokļos atstāto, kā arī komunistu uz papīrfabrikām aizvesto un iznīcināšanai paredzēto literatūru, lai vēlāk to nodotu bibliotēkām. BC arī organizē un vada grāmatu izņemšanu no publisko bibliotēku krājumiem. Lasītāju skaita samazināšanās esot pārejoša parādība, kas skaidrojama ar periodisko izdevumu deficītu lasītavās. BC uzdevums ir profesionāla bibliotēku virsvadība, lai tās lietderīgi un taupīgi izmantotu piešķirto finansējumu, sasniedzot aizvien labākus darba rezultātus. Izglītības pārvalde uzskatīja, ka, BC virsvadībā novēršot nepilnības bibliotēku darba organizācijā, darbinieku skaitu varētu vēl reducēt.[43]

Ņemot vērā «(...) *Rīgas pilsētas ārkārtīgi grūto finansiālo stāvokli un ka pašulaik pilsētai nepieder lielas bibliotēkas*», 1941. gada 23. oktobrī Rīgas pilsētas vecākā v. i. izdeva pavēli par BC likvidāciju[44], ko uzsāka 1. novembrī. Līdz 1941. gada 31. decembrim bija atlaisti 18 BC darbinieki, bet palika četras personas, ieskaitot direktora vietas izpildītāju, bijušo 8. bibliotēkas pārzini Osvaldu Freivaldu (1905–1975). BC inventāru 5189,073 RM vērtībā, dokumentāciju un bibliotēku, kā arī pārņemtās grāmatas saņēma

Izglītības pārvalde.[45] Diemžēl nav zināms, kur tālāk nonāca lielais grāmatu krājums, kurā ietilpa ne tikai BC bibliotēka (2005 grāmatas un žurnālu komplekti), kādreizējās Žūpības apkarošanas komisijas bibliotēka (653 grāmatas), no pamestajiem dzīvokļiem savāktā literatūra (8187 grāmatas), kā arī padomju okupācijas gadā iegādātie izdevumi (vairāk nekā 4000 grāmatu). Iespēja atjaunot BC darbību gan netika pilnībā noliegta, esot vien jāpagaida laiks, kad «*(..) nodibināsies kārtīgi apstākļi bibliotēku lietās un grāmatu apgādē*». BC funkcijas ļoti ierobežotā apjomā veica Kultūras nodaļa, kas darbojās kādreizējās BC telpās Ādolfa Hitlera ielā 31.

Lai gan valdošās varas ideoloģijas propaganda bija uzkrītoša, BC potenciāls bibliotēku darba pilnveidē bija ievērojams. BC darbinieki specializējās krājuma komplektēšanā, kataloģizēšanā un klasificēšanā, starpbibliotēku abonementa organizēšanā, veidoja nozares literatūras krājumu. BC strādāja bērnu bibliotekārās apkalpošanas speciāliste, darbojās plaša grāmatu sietuve (līdz likvidācijai tajā bija 12 darbinieku).[46] BC pasūtīja bibliotēkām gan vietējos, gan vācu laikrakstus.[47] Iespējams, BC likvidāciju veicināja apstāklis, ka tās iniciators un pirmais vadītājs Arturs Eglīte bija aizbēdzis uz Krieviju.

TAUTAS BIBLIOTĒKU KRĀJUMS

Jau 1941. gada 16. jūlijā, neilgi pēc okupācijas, Rīgas pilsētas TIN lika no itin visām bibliotēkām nekavējoties izņemt visas «*(..) komunistiska un sociālistiska satura, kā arī pārējās laikmetam kaitīgās grāmatas.*«[48] Tās bija jāsasaiņo un jānovieto aizslēgtā skapī. 1941. gada 1. augustā par nepieciešamību sastādīt nevēlamās literatūras sarakstu un izņemt kaitīgas grāmatas no apgrozības paziņoja Izglītības un kultūras ģenerāldirekcija.[49] Arī šajā rīkojumā netika nosaukti konkrēti izdevumi, bet noteiktas grāmatu kategorijas. Iesniedzot pašu sastādītos sarakstus, bibliotēkas piedalījās «No latviešu tautas bibliotēkām un antikvariātiem izņemamo grāmatu saraksta» veidošanā, ko izdeva jau 1941. gadā. Pēc Žaņa Unāma atmiņām[50], aizliedzamo grāmatu sarakstu apkopotāji bija Izglītības un kultūras ģenerāldirekcijas Bibliotēku nodaļas vadītājs Fēlikss Krusa (1897–1967), kā arī Kultūras un sabiedrisko lietu departamenta Preses un literatūras daļas vadītājs Kārlis Zvirgzdiņš[51] (1904–1967). Nevēlamās literatūras kategorijas bija šādas:

1. Boļševiku literatūra visās valodās, kas ienākusi Latvijā kopš padomju okupācijas, tai skaitā *tautas nodevēju* literatūra (pie viņiem bija pieskaitīts, piemēram, Vilis Lācis, Andrejs Upīts, Augusts Kirhenšteins[52]).

2. Ebreju literatūra visās valodās.

3. Vecākā vācu literatūra ar marksistisku ievirzi.

4. Vācijas emigrantu – pretnacistisku uzskatu paudēju – literatūra.

5. Ārzemju literatūra:

a) angļu, franču, amerikāņu literatūra kopš 1933. gada;

b) tulkojumi no angļu un franču valodas vācu un latviešu valodā.

6. Latviešu literatūra ar pretvācisku ievirzi.

Rīkojumā tika norādīts, ka «*(..) visas šīs grāmatu kategorijas attiecas uz grāmatām ar politisku, ideoloģisku, zinātnisku, beletristisku saturu.*»[53] Analoģisks raksts par notīm un mūzikas literatūru 1941. gada 5. augustā[54] tika nosūtīts Latvijas nošu bibliotēkām. Kontrolei šie saraksti bija jāiesūta ģenerāldirekcijai. Sarakstu sastādīšanai atvēlēja desmit dienas. 1941. gada 13. augustā Izglītības un kultūras ģenerāldirekcijas Bibliotēku nodaļa nosūtīja Lielvācijas armijas Austrumzemes Propagandas nodaļai 56 sarakstus, to skaitā no Rīgas tautas bibliotēkām.[55] BC sastādīja no visām pilsētas bibliotēkām izņemamās literatūras kopsarakstus. To veica septiņi darbinieki, kuri «(..) *strādājuši dienu un nakti no 22. līdz 30. augustam*».[56] Par to viņiem tika izmaksāta papildatlīdzība. Uzcītīgais darbs gan neglāba BC no likvidācijas.

Saskaņā ar Kultūras un sabiedrisko lietu departamenta norādījumu izņemtās grāmatas, izņemot franču un angļu literatūru, bija jānodod Rozenberga štāba Latvijas grupas izvērtēšanai Kultūras un sabiedrisko lietu

departamenta Grāmatu pieņemšanas punktā Valtera fon Pletenberga gatvē (Elizabetes ielā) 22. Tikai dažus eksemplārus no savāktā krājuma paredzēja saglabāt pētniecības vajadzībām.[57] Pēc BC datiem no apgrozības Rīgas publiskajās bibliotēkās bija jāizņem 23 500 grāmatu.[58] 1941. gada 30. septembrī Kultūras un sabiedrisko lietu departaments izsūtīja visām bibliotēkām iespiestu nevēlamo grāmatu sarakstu.[59] Krājums bija jāpārbauda vēl vienu reizi. Kultūras un sabiedrisko lietu departamenta paziņojumā visām bibliotēkām tika teikts, ka tās drīkst atjaunot darbību un izsniegt apmeklētājiem literatūru tikai pēc krājuma pārbaudes un nevēlamās literatūras izņemšanas.[60] Taču laikrakstā «Tēvija» lasām, ka «*(..) vairums bibliotēku darbību atjaunojušas jau no 1. augusta*»[61], kad literatūras izņemšana vēl nebija noslēgusies.

Pirmajos divos okupācijas gados Rīgas pilsētas bibliotēku krājumu apjoms gandrīz visās bibliotēkās, izņemot 2. un 3. bibliotēku, krietni samazinājās. Tā no 393 627 sējumiem 1941. gada sākumā gada beigās bija palikuši 375 344.[62] Spriežot pēc bibliotēku statistiskajiem pārskatiem, 1941. gadā no vispārpieejamajiem krājumiem izņemti 63 390 sējumu[63], 1942. gadā – vēl 38 487 sējumi.[64] Nākamajos gados izņemto iespieddarbu skaits bijis samērā neliels – daži desmiti grāmatu. 1942. gada martā bibliotēkas saņēma drošības dienesta un drošības policijas vadītāja Latvijā Rūdolfa Langes (1910–1945?) rīkojumu par Aleksandra Grīna romāna «Dvēseļu putenis» izņemšanu. Atšķirībā no Zemes bibliotēkas, kurai šo darbu atļāva uzglabāt bibliotēkas «specfondā», Rīgas publiskajām bibliotēkām A. Grīna romāna eksemplāri bija jāatdod Kultūras un sabiedrisko lietu departamenta Grāmatu pieņemšanas punktam.[65]

Nevēlamās literatūras izņemšanas procesā vislielākos zaudējumus (14 700 sējumu) cieta 1. bibliotēka, 5. bibliotēka (14 461 sējums), 7. bibliotēka (11 854 sējumi), 10. bibliotēka (11 601 sējums) un 3. bibliotēka (10 657 sējumi). Procentuāli visvairāk cieta 10. bibliotēka – no 1941. gada līdz 1942. gada beigām (ietverot arī padomju okupācijas periodu) tās krājums samazinājās par 42,5 procentiem. Tomēr jāņem vērā, ka šie statistiskie pārskati bija paredzēti okupācijas iestādēm, tādēļ iespējams, tie neatspoguļo reālo situāciju.

Atkārtotu ģenerālkomisariāta rīkojumu par kaitīgās literatūras izņemšanu Rīgas publiskās bibliotēkas saņēmu 1943. gada februārī[66], taču jau 1941. un 1942. gadā tā bija veikta tik pamatīgi, ka šī rīkojuma izpilde bibliotēkām vairs nevarēja radīt būtiskus zaudējumus.

Jaunieguvumu skaits tautas bibliotēkās bija neliels. Kara un okupācijas apstākļos, kad izdevējiem (pēc Žaņa Unāma datiem Latvijas teritorijā darbojās 32 koncesionēti grāmatu apgādi)[67] bija grūti sagādāt papīru un citus nepieciešamos resursus grāmatu iespiešanai, turklāt informācijas izplatīšanu kavēja arī cenzūra, tik plašs jaunizdevumu klāsts kā Latvijas Republikas laikā nebija iespējams. Tiek lēsts, ka okupācijas gados iznāca ap 1500 grāmatu un muzikāliju 5 miljonos eksemplāru.[68] Šis piedāvājums nevarēja apmierināt pieprasījumu. Par to liecina iesniegumi Mākslas un sabiedrisko lietu departamentam, kuros dažādas organizācijas (bibliotēkas, armijas vienības, skolas) lūdz piešķirt jauniznākušo literatūru par velti vai «pret samaksu» un pārstrukturēt jaunizdevumu sadali tā, lai grāmatas varētu iegādāties attālās lauku bibliotēkas.[69] Arī Rīgas tautas bibliotēkās jaunieguvumu skaits bija neliels. Kultūras nodaļas pārskatā par 1943. gada jūniju lasāms, ka pasūtītas 216 grāmatas latviešu valodā un 106 grāmatas vācu valodā, tātad 11 bibliotēkām ar 20 grāmatu izsniegšanas punktiem – vien 322 jaunieguvumi.[70] Tomēr Rīgas bibliotēkas saņēma krietni vairāk nekā lauku bibliotēkas. Latviešu pašpārvalde centās grāmatu sadalē ievērot paritātes principu: 50 % Rīgas, 50 % lauku un skolu bibliotēkām. 1942. gada grāmatu produkcijas sadales plānā no jauniznākušajiem izdevumiem Rīgai (visām pilsētas bibliotēkām, pamatskolu un vidusskolu bibliotēkām) paredzēti 333 eksemplāri, un tikpat – visai pārējai Latvijai, kur kopumā bija 760 bibliotēku, 75 vidusskolas un vairāk nekā 1700 pamatskolu.[71]

IDEJA PAR RĪGAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKU TĪKLA PAPLAŠINĀŠANU

Rīga bija iecerējusi atgūt zaudēto īpašumu – Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēku un Rīgas pilsētas bibliotēku (tagad – Latvijas Universitātes bibliotēkas Akadēmiskās bibliotēkas sastāvā), kas bija kļuvušas par Zemes bibliotēkas struktūrvienībām.

1941. g. 1.augustā pēc vācu parauga Rīgā izveidoja Zemes bibliotēku (Landesbibliothek), apvienojot tajā šādas zinātniskās bibliotēkas:

- Valsts bibliotēku ar apmēram 1 800 000 vienību;
- Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēku ar 70 570 vienībām;
- Rīgas pilsētas bibliotēku (aptuveni 46 000 vienību, kas tika izglābtas no ugunsgrēka 1941. gada 29. jūnijā);
- Rīgas Vēstures un senatnes pētītāju biedrības bibliotēku ar 48 987 vienībām.

Apvienotā bibliotēka darbojās līdz padomju okupācijai 1944. gada oktobrī, kad Misiņa bibliotēka, kā arī Rīgas pilsētas bibliotēka līdz ar tai piešķirto Vēstures un senatnes pētītāju biedrības bibliotēkas daļu (23 000 vienību) atkal kļuva patstāvīgas. 1946. gada 5. jūnijā abas bibliotēkas tika iekļautas jaundibinātās Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas sastāvā.

1942. gada 14. jūlijā Rīgas virsbirģermeistars Hugo Vitroks iesniedza Zemes bibliotēkai paziņojumu[72], ka saskaņā ar 1925. gada līgumu starp Jāni Misiņu un Rīgas pilsētas Valdi Misiņa bibliotēka ir Rīgas īpašums, kas tikai uz laiku nodots Zemes bibliotēkas pārvaldībā. No ģenerālkomisariāta saņemts apstiprinājums, ka Misiņa bibliotēka pāries pilsētas īpašumā. Savukārt Rīgas pilsētas Centrālajai bibliotēkai plānoja pievienot Vēstures un senatnes pētītāju biedrības grāmatu krājumu, kas arī bija Zemes bibliotēkas pārziņā. Visu šo bibliotēku uzturēšanas izdevumi, to skaitā darbinieku (Misiņa bibliotēkā – 10, pilsētas Centrālajā bibliotēkā – 5) atalgojums tika iekļauts jau 1942. gada oktobra – 1943. gada marta Kultūras nodaļas budžeta projektā.[73] Taču 1942. gada decembrī Zemes bibliotēkas vadība joprojām bija neziņā par Misiņa bibliotēkas turpmāko pakļautību, jo pārvaldības iestāžu rīkojuma par bibliotēkas nodošanu Rīgas pilsētas īpašumā vēl nebija.[74]

BIBLIOTĒKU PIEEJAMĪBA

Nacistiskās okupācijas laikā Rīgas tautas bibliotēkas lasītājiem bija atvērtas sešas dienas nedēļā, ik dienu – pa sešām stundām (no plkst. 14.00 līdz 20.00). Grāmatu izsniegšanas punktu darba laiks bija vēl īsāks un katram atšķirīgs – no vienas līdz pat sešām dienām nedēļā. Svētdienās un svētku dienās bibliotēkas bija slēgtas. Darbinieku nelielā skaita dēļ pēdējos divos okupācijas gados bibliotēku bērnu nodaļu un grāmatu izsniegšanas punktu atvēršanas laiku saīsināja vēl vairāk[75], bet vasarās lielu daļu slēdza. Taupības labad vairāki grāmatu izsniegšanas punkti tika likvidēti, to krājumus pievienojot citiem izsniegšanas punktiem. Piemēram, 1941. gada 28. novembrī tika slēgts 3. bibliotēkas 2. grāmatu izsniegšanas punkts.[76] Tomēr 1942. gadā vēl darbojās 20 grāmatu izsniegšanas punkti. Visvairāk to (4) bija Rīgas pilsētas 6. bibliotēkai.

Bibliotēku pakalpojumi bija bez maksas pieejami ikvienam Latvijas iedzīvotājam no 15 gadu vecuma.[77] Grāmatas uz māju tika izsniegtas tikai rīdziniekiem, pārējiem Latvijas iedzīvotājiem – ar rīdzinieka galvojumu. Literatūru izsniedza uz 14 dienām. Ja lasītājs kādu izdevumu nozaudēja, viņam bija jāsedz grāmatas tirgus cena, kā arī iesējuma izmaksas.[78]

Latvijā iznākošo periodisko izdevumu nelielā skaita dēļ lasītavu piedāvājums bija nabadzīgs (vācu civilās pārvaldes laikā, 1942. gadā, lielākajā daļā Rīgas publisko bibliotēku lasītavu bija pieejami 10–13 žurnāli un 10–15 laikraksti),[79] tādēļ katrs apmeklētājs vienlaikus drīkstēja lasīt tikai vienu jaunu avīzi vai žurnālu. Līdz ar to kopējais izsniegums lasītavās kļuva pavisam zems, piemēram, 1944. gada jūlijā, neilgi pirms atkārtotās padomju okupācijas, – 616 vienību.[80]

Rīgas pilsētas bibliotēkās bija vērojama

tā pati tendence, kas citur – strauja lasītāju un apmeklējuma skaita samazināšanās: 1940. gadā publiskajās bibliotēkās bija reģistrēts 58 181 lasītājs, 1941. gadā – 56 936[81], 1942. gadā – 43 234[82]. Tas pats attiecināms uz bibliotēku apmeklējumu: 1939. gadā – 1 129 477[83], 1941. gadā – 945 919[84], bet 1942. gadā – 626 575.[85] Tendence samazināties bija arī izsniegumam: 1941. gadā – 1 679 177[86] vienības, 1942. gadā – 1 365 623[87].Vienlīdz aktīvi lasītāji bija gan sievietes, gan vīrieši (1941. gadā – 51,4 % vīriešu, 1942. gadā – 50,7 %). Tāpat kā agrāk, procentuāli lielākā lasītāju grupa bija latvieši, otra lielākā – krievi. Pirms nacistiskās okupācijas, vēl 1941. gada sākumā, otra lielākā lasītāju grupa (14,6 %) bija ebreji, kas visvairāk izmantoja 1. un 10. bibliotēku, kā arī 11. – specializēto bērnu un jaunatnes bibliotēku.[88] Oficiāla bibliotēku izmantošanas aizlieguma nacisma periodā viņiem nebija, vēl 1941. gadā ebreji veidoja samērā lielu lasītāju grupu (pilsētas 1. bibliotēkā pat vienu ceturto daļu)[89], taču 1942. gadā ebreju īpatsvars reģistrēto lasītāju vidū strauji samazinājās.

Vācieši veidoja niecīgu Rīgas publisko bibliotēku lasītāju grupu: 1941. gadā nepilnu procentu, 1942. gadā – tikai nedaudz vairāk par procentu.[90] Tiek lēsts, ka vācu ierēdņu un uzraugu skaits Latvijā (lielākā daļa no viņiem dzīvoja Rīgā), bija vismaz 25 000[91], un tas liek domāt, ka publisko bibliotēku izmantošana vāciešu vidū nebija iecienīta. Turpretim lasītāju interese par vācu literatūru bija liela – tradicionāli tā bija trešā lielākā izsniegto grāmatu grupa (pēc grāmatām latviešu un krievu valodā). Tematiski lasītāju izvēle palika nemainīga – visvairāk tika lasīta daiļliteratūra, kas veidoja aptuveni ¾ izsniegto grāmatu.

Atšķirībā no citām bibliotēkām, kurām Lielvācijas karaspēks jau pirmajās okupācijas dienās atņēma telpas vai draudēja to izdarīt, Rīgas tautas bibliotēkas turpināja darbu savās ēkās. Pārvietoja vienīgi 4. bibliotēku – no Miera ielas 55 uz divstāvu namu Miera ielā 53[92], kā arī 3. bibliotēku – no Lāčplēša ielas 161 uz namu Latgales (Maskavas) ielā 68.[93]

SECINĀJUMI

Nacistiskās okupācijas laiks Rīgas tautas bibliotēkām nebija labvēlīgs. Pilnvērtīgu darbību ierobežoja kara apstākļi (nestabilitāte visās dzīves jomās, iespējamais veselības un dzīvības apdraudējums, pārtikas un daudzu citu ikdienas preču nepietiekamība utt.), sarūkošais finansējums, jaunu grāmatu un periodikas deficīts, okupācijas varas realizētā cenzūra. Pieticīgie, lasītāju vēlmēm neatbilstošie bibliotēku krājumi, pilsētas iedzīvotāju skaita samazināšanās, kā arī bibliotēku izmantošanas ierobežojumi vienai no aktīvākajām lasītāju grupām – ebrejiem – izraisīja spēju lasītāju un apmeklējumu kritumu, salīdzinot ar 20.–30. gadiem.

Atšķirībā no padomju varas nacisti netiecās pārvērst bibliotēkas par propagandas iestādēm (protams, bibliotēkas nedrīkstēja veicināt pretvācisku noskaņojumu). Nav ziņu par regulāru nacismu popularizējošu izstāžu vai citu ideoloģisku pasākumu rīkošanu, īpašiem nacistiskās literatūras katalogiem vai ieteicamiem ideoloģiskās literatūras sarakstiem, kādus krājuma komplektēšanā nācās respektēt Vācijas publiskajām bibliotēkām. Lai izvirzītos augstākā amatā, bibliotekāriem nevajadzēja būt nacistiem vai nacisma atbalstītājiem, kā tas bija Vācijā. Jāņem vērā, ka nedz latvieši, nedz krievi nevarēja iestāties Nacionālsociālistiskajā partijā, jo nepiederēja augstākajai (ģermāņu) rasei.

Nacistiskās iestādes ļāva bibliotēku vadītājiem pašiem izvēlēties darbiniekus (izņemot pārziņus), ievērojot nosacījumu: viņi nedrīkstēja būt ebreji, komunisti vai komunistiski noskaņotas personas. Ja vien amata kandidāti bija politiski neitrāli, augstākstāvošo iestāžu akcepts bija drīzāk formāla prasība.

Nacistu bibliotēku politika Latvijā neatšķīrās no tās vispārējām nostādnēm kultūrpolitikā: tā bija nekonkrēta un mainīga un radīja iespaidu par darbības brīvību. Uz bibliotēku nozari pilnībā attiecināms Kārļa Kangera secinājums: *«Kamēr kāds Latvijas ģenerālapga-*

balā nepiederēja iznīcībai nolemtajai tautību grupai (..) vai rasistiski mazvērtīgai kategorijai (..), necīnījās pret okupācijas varu un nelasīja aizliegto literatūru (..), tikmēr indivīdam varēja būt propagandā sludinātā un varbūt arī dažkārt subjektīvi izjustā rīcības, darbības un kustības brīvība (ja par tādu okupācijas apstākļos iespējams runāt).»[94]

1 **Unāms, Žanis**. Atbrīvošanās skurbumā. ***No:*** **Unāms Žanis**. *Karogs vējā* : kara laika atmiņas : 2 sēj. 1. sēj. [Aijovas Veiverlija : Latvju Grāmata], 1969, 45. lpp.

2 Turpat.

3 Žanis Unāms pirmās Latvijas Republikas laikā vadīja Rīgas pilsētas 10. bibliotēku. No 1941. līdz 1944. g. viņš bija Zemes bibliotēkas (apvienotās Valsts bibliotēkas, Misiņa bibliotēkas un Rīgas pilsētas (Rātsnama) bibliotēkas) direktors, vienlaikus no 1943. ļīdz 1944. gadam veicot arī Kultūras un sabiedrisko lietu departamenta direktora pienākumus. Departamenta pārziņā bija arī grāmatniecība.

4 LVA, 235. f., 1.a apr, 3. lieta (turpmāk – l.), 73. lapa (turpmāk – lp.).

5 **Kangeris, Kārlis**. Nacionālsociālistiskās Vācijas plāni Baltijā un to izpausme Latvijas ģenerālapgabala kultūrpolitikā ***No:*** **Latvijas Nacionālā bibliotēka**. *Starptautiska konference «Bibliotēka, grāmatniecība, ideoloģija Otrā pasaules kara laikā, (1939–1945)«, 8.10.1996.–12.10.1996., Jūrmala* : mater. krāj. Rīga, 1999, 35. lpp.

6 Šai institūcijai vairākkārt mainīts nosaukums:

4.07.1941–1.09.1941. – Mākslas un kultūras lietu direkcija;

1.09.1941–6.11.1941. – Mākslas un kultūras lietu departaments;

6.11.1941–16.2.1942. – Kultūras un sabiedrisko lietu departaments;

16.2.1942–8.06.1943. – Mākslas un sabiedrisko lietu pārvalde;

No 8.06.1943 līdz likvidācijai – Mākslas un sabiedrisko lietu departaments. Latvijas Valsts arhīvs (turpmāk – LVA), 946. fonds (turpmāk –f.), 1.c apraksts (turpmāk – apr.). Tālāk tekstā lietots apzīmējums, kas visprecīzāk atbilst šīs institūcijas funkcijām: Kultūras un sabiedrisko lietu departaments.

7 **Aizsilnieks, Arnolds**. Vācu okupācija, 1941–1945. ***No:*** **Aizsilnieks, Arnolds**. *Latvijas saimniecības vēsture, 1914–1945*. [Stokholma] : Daugava, 1968, 885.-950. lpp.

8 Latvijas Vaksts Vēstures arhīvs (turpmāk – LVVA), P-69 f., 1.a apr., 23. l., 135.-136. lp.

9 Par pirmo Rīgas pilsētas tautas bibliotēku dibināšanu sk.: **Beika, Aivars**. Ieskats tautas bibliotēkas vēsturē. *Latvijas Arhīvi*, Nr.1, 1997, 41.-46. lpp.; Latvijas Nacionālā bibliotēka (turpmāk – LNB), RX A 97, Nr.10.

10 **Puriņš, Ā**. Bibliotēku darba sociālistiskie pārveidojumi Latvijā 1940. un 1941. gadā. *Bibliotēku zinātnes aspekti*. Rīga, 1977, 72. lpp.

11 Turpat, 80. lpp.

12 No 1944. g. oktobra līdz 1946. g. 17. jūnijam bija LPSR Valsts bibliotēkas (tagad – LNB) direktora vietnieks. 1946. g. 21. novembrī kļuva par Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas bibliotēkas direktora vietnieku zinātniskajā darbā, vēlāk – direktora vietas izpildītāju. 1949. g. 21. maijā atlaists. Turpmākajos darba gados A. Eglīte vadīja Latvijas Valsts fiziskās kultūras institūta bibliotēku.

13 **Puriņš, Ā**. Bibliotēku darba sociālistiskie pārveidojumi Latvijā 1940. un 1941. gadā. *Bibliotēku zinātnes aspekti*. Rīga, 1977, 81. lpp.

14 LPSR Valsts bibliotēkas (tagad – LNB) direktore no 1959. līdz 1982. g.

15 **Puriņš, Ā**. Bibliotēku darba sociālistiskie pārveidojumi Latvijā 1940. un 1941. gadā. *Bibliotēku zinātnes aspekti*. Rīga, 1977, 82. lpp.

16 Turpat.

17 LNB, R XA 164, 460. Taču pirmajā padomju okupācijas laikā izdotajos aizliegto grāmatu sarakstos nosaukumu skaits nepārsniedz 3939. Ar LPSR Galv. lit. pārvaldes 1940. g. 28. nov. pavēli Nr. 1/s. apstipr. «Aizliegto grāmatu un brošūru sarakstā Nr.1» (Rīga, 1941, 206 lpp.) ir 1997 nosaukumi; otrajā sarakstā, apstipr. 1941. g. 20. febr. ar LPSR Galv. lit. un izdevniecību pārvaldes pavēli Nr.3 (Rīga, 1941, 99 lpp.), – 1942 nosaukumi latviešu, krievu un vācu val.; trešajā sarakstā, kas izdots 1941. g. pavasarī, – 363 nosaukumi. Skat.: Štrāle, Aina. Galvenās literatūras pārvaldes darbība Latvijā (1940–1941. g.) ***No:*** **Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Bibliotekāru biedrība**. *Starptautiska konference «Vārda brīvība, cenzūra, bibliotēka«, 14.10.1998.–17.10.1998., Rīga* : konf. mater. krāj. Rīga, [1998], 64.-69. lpp.

18 Nacistiskās okupācijas laika publikācijā norādīts, ka iznīcināti ap 18 000 sējumu (42 tautas bibliotēkas rīdziniekiem. *Tēvija*, Nr.66, 1941, 15. sept.). Domājams, ka iznīcināto grāmatu daudzums tomēr pārspīlēts, jo Rīgas Izglītības pārvaldes rakstā Rīgas pilsētas vecākajam P. Dreimanim norādīts, ka no bibliotēkām boļševiki (domājams, uz papīrfabriku pārstrādei – J. D.) aizveduši 10 549 grāmatas, turklāt pārstrādei tika sagatavoti vēl 7607 sējumi (tātad kopumā – 18 156), ko nepaspēja aizvest. LVA, 1489. f., 1. apr., 137. l., 57. lp.

19 LVA, 1489. f., 1. apr., 58. l., 14. lp.

20 **Stepens, Ojārs**. Nacionālsociālistiskās Vācijas vietējās varas politika okupētajā Latvijā (1941–1945). ***No***: *Latvijas Okupācijas muzeja gadagrāmata, 2000*. Rīga : Latvijas 50 gadu okupācijas muzeja fonds, 2001, 72. lpp.

21 LVA, 1489. f., 1. apr., 137. l., 57. lp.

22 LVA, 1489. f., 1. apr., 133. l., 1. lp. 1941. g. 30. augustā viņš kļuva par BC grāmatu sietuves pārziņa pagaidu vietas izpildītāju. 1489. f., 1. apr., 1. l., 23. lp.

23 LVA, 1489. f., 1. apr., 133. l., 9. lp.

24 LVA, 1489. f., 1. apr., 133. l., 23. lp.

25 LVA, 1489. f., 1. apr., 108. l., 15. lp.

26 LVA, 1489. f., 1. apr., 108. l., 8. lp.

27 LVA, 1489. f., 1. apr., 133. l., 27. lp.

28 LVA, 1489. f., 1. apr., 133. l., 1. lp.

29 LVA, 1489. f., 1. apr., 133. l., 1.-2. lp.

30 LVA, 1489. f., 1. apr., 1. l., 115. lp.

31 Rīgas pilsētas Izglītības valdes pārskatā par 1941. g. ziņots, ka Rīgā darbojas 38 grāmatu izsniegšanas punkti. Analizējot atsevišķu bibliotēku pārskatus par 1941. g., secināms, ka to skaits nepārsniedza 24 (8., 10. un 11. bibliotēkai grāmatu izsniegšanas punktu vispār nebija). Ar katru okupācijas gadu grāmatu izsniegšanas punktu skaits tika reducēts. LVA, 1489. f., 3. apr., 2. l.

32 LVA, 1489. f., 1. apr., 137. l., 126. lp.

33 LVA, 1489. f., 1. apr., 58. l., 59. lp.

34 1. bibliotēkā – Aleksandrs Vēbers (1891–1973), bibliotēkas pārzinis arī pirmās Latvijas Republikas laikā;

2. bibliotēkā – no 1941. g. 7. jūlija Johanna Langrāts (dzim. 1883. g.), bibliotēkas pārzine pirmās Latvijas Republikas laikā;

3. bibliotēkā – no 1941. g. 7. jūlija Alfrēds Goba (1889–1972), bibliotēkas pārzinis arī pirmās Latvijas Republikas laikā;

4. bibliotēkā – no 1941. g. 5. jūlija līdz 1942. g. 6. jūlijam Teodors Dzediņš (1906–1987), no 1942. g. 7. jūlija līdz 4. oktobrim Jūlijs Traumanis, no 1942. g. 5. oktobra Jūlijs Krūmiņš (1890–1968);

5. bibliotēkā – no 1941. g. 27. septembra Olga Dombrovska (dzim. 1906. g.);

6. bibliotēkā – no 1941. g. 8. septembra Konkordija Ozola (1901–1973?), pirms tam – Jūlijs Avots;

7. bibliotēka – Otto jeb Atis Rolavs (1897–1969), pārziņa amatā arī padomju okupācijas laikā;

8. bibliotēkā – no 1941. g. 7. jūlija Osvalds Kaufmanis (1885–1956);

9. bibliotēkā – no 1941. g. 5. līdz 25. jūlijam Jūlijs Krūmiņš, no 1941. g. 26. jūlija līdz 26. septembrim Kārlis Drava (dzim. 1911. g.), no 1941. g. 27. septembra Olga Gulbis (dzim. 1899. g.);

10. bibliotēkā – no 1941. g. 4. jūlija līdz 26. septembrim Jānis Bebris (dzim. 1903. g.), no 27. septembra Kārlis Drava;

11. bibliotēkā – Anna Traumane (1904–1953).

35 LVA, 1489. f., 3. apr., 17. l., 8. lp.

36 LVA, 1489. f., 3. apr., 14. l., 15. lp.

37 **Aizsilnieks, Arnolds**. Vācu okupācija, 1941–1945. ***No:*** **Aizsilnieks, Arnolds.** *Latvijas saimniecības vēsture 1914–1945.* [Stokholma] : Daugava, 1968, 900.-901. lpp.

38 LVA, 1489. f., 3. apr., 109. l., 14. lp.

39 Turpat, 17.-18. lp.

40 **Sodums, Dzintars**. *Savai valstij audzināts. Taisām tiltu.* Rīga, 1993, 223-232. lpp.

41 LVA, 1489. f., 1. apr., 137. l., 50. lp.

42 LVA, 1489. f., 1. apr., 137. l., 57.-58. lp.

43 LVA, 1489. f., 1. apr., 137. l., 58. lp.

44 LVA, 1489. f., 1. apr., 1. l., 100. lp.

45 LVA, 1489. f., 1. apr., 52. l., 4. lp.

46 LVA, 1489. f., 1. apr., 58. l., 8. lp.

47 LVA, 1489. f., 1. apr., 138. l.

48 LVA, 1489. f., 1. apr., 133. l, 1. lp.

49 LVA, 1489. f., 3. apr., 1. l., 1. lp.

50 **Unāms, Žanis**. Atbrīvošanās skurbumā. ***No:*** **Unāms Žanis**. *Karogs vējā* : kara laika atmiņas : 2 sēj. 1.sēj. [Aijovas Veiverlija : Latvju Grāmata], 1969, 63. lpp.

51 Sabiedrisko lietu ministrijas preses nodaļas vadītājs Ulmaņa valdībā. Jaunajā amatā K. Zvirgzdiņš nostrādāja neilgu laiku. Pēc ģenerālkomisariāta Propagandas nodaļas vadītāja Dreslera ziņām, viņu kā lielu padomju varas aktīvistu nacistu drošības iestādēm denuncēja E. Puksis. K. Zvirgzdiņu apcietināja 1941. g. 12. novembrī un atbrīvoja tikai pēc 3–4 mēnešiem. Iepriekšējā darba vietā viņš vairs neatgriezās, bet strādāja Austrumzemes Propagandas nodaļā. Dreslers viņu raksturoja kā vērtīgu darbinieku. Ziņu avots: dokumentu kopijas no Koblencas Federālā arhīva (BA: R 92/ 475), ko autorei laipni atvēlēja Kārlis Kangeris.

52 **Beika, Aivars**. Ieskats tautas bibliotēkas vēsturē. *Latvijas arhīvi*, Nr.1, 1997, 44. lpp.

53 LVA, 1489. f., 3. apr., 1. l., 1. lp.

54 LVA. 1655. f., 1. apr., 1311. l., 17. lp.

55 LVA, 701. f., 1. apr., 26. l., 1. lp.

56 LVA, 1489. f., 1. apr., 137. l., 28. lp.

57 LVA, 946. f., 1. c apr., 36. l., 178. lp.

58 LVA, 1489. f., 1. apr., 137. l., 57. lp.

59 *No latviešu tautas bibliotēkām un antikvariātiem izņemamo grāmatu saraksts* = Liste des aus den lettischen Volksbüchereien und Antiquariaten zurückzustellenden Schriftums. Rīga, 1941. 164 lpp.

60 LVA, 946. f., 1c apr., 36. l., 237. lp.

61 42 tautas bibliotēkas rīdziniekiem, *Tēvija*, Nr.66, 1941, 15. sept.

62 LVA, 1489. f., 1. apr., 137. l., 123. lp.

63 LVA, 1489. f., 3. apr., 2. l.

64 *Statistisks pārskats par Rīgas bibliotēkām 1942. gadā*. LVA, 1489. f., 3. apr., 3. l.

65 LVA, 1489. f., 1. apr., 133. l., 36. lp.

66 LVA, 1489. f., 3. apr., 22. l., 52. lp.

67 Skat.: **Zanders, Viesturs.** Latviešu grāmatniecība nacistu okupācijas laikā. ***No:*** **Latvijas Nacionālā bibliotēka**. *Starptautiska konference «Bibliotēka, grāmatniecība, ideoloģija Otrā pasaules kara laikā, (1939-1945)», 8.10.1996.-12.10.1996., Jūrmala* : mater. krāj., Rīga, 1999, 113. lpp.

68 Turpat. Iespējams, šis skaits, ir pārspīlēts, jo pēc Mākslas un sabiedrisko lietu departamenta Preses un literatūras daļas aprēķiniem pat visstabilākajā – 1942. g. – izdotas 234 grāmatas 1 035 288 eksemplāros, turklāt 70 skolas grāmatu, arī vairāk nekā 1 miljons eksemplāru. LVA, 946. f., 1. c apr., 36. l., 4.-5. lp.

69 Skat.: LVA, 946. f., 1c apr., 40. l.

70 LVA, 1489. f., 1.apr., 77. l., 57. lp.

71 LVA, 946. f., 1c apr., 36. l., 71.-72. lp.

72 LVA, P-949. f., 1 apr., 46. l., 68. lp.

73 LVA, 1489. f., 3. apr., 22. l., 28. lp.

74 LVA, P-949. f., 1. apr., 46. l., 91. lp.

75 LVA, 1489. f., 1. apr., 137. l., 110. lp.

76 LVA, 1489. f., 1. apr., 109. l., 13. lp.

77 LVA, 1489. f., 3. apr., 22. l., 81. lp.

78 LVA, 1489. f., 1. apr., 137. l., 96. lp.

79 LVA, 1489. f., 3. apr., 3. l., 81. lp.

80 LVA, 1489. f., 3. apr., 14. l., 3..lp.

81 *Statistisks pārskats par Rīgas bibliotēkām 1941. gadā*. LVA, 1489. f., 3. apr., 2. l.

82 LVA, 1489. f., 3. apr., 3. l.

83 **Beika, Aivars**. Ieskats tautas bibliotēkas vēsturē, *Latvijas arhīvi*. Nr.1, 1997, 43. lpp.

84 LVA, 1489. f., 3. apr., 2. l., 1. lp.

85 LVA, 1489. f., 3. apr., 3. l.

86 Turpat.

87 Turpat.

88 LVA, 1489. f., 3. apr., 2. l.

89 Turpat.

90 LVA, 1489. f., 3. apr., 3. l. 1943.–1944. g. pārskatos nav datu par lasītāju tautību.

91 **Aizsilnieks, Arnolds**. Vācu okupācija, 1941–1945. ***No:*** **Aizsilnieks, Arnolds**. *Latvijas saimniecības vēsture 1914 – 1945.* [Stokholma] : Daugava, 1968, 885. lpp.

92 LVA, 1489. f., 1. apr., 1. l., 81. lp.

93 LVA, 1489. f., 1. apr., 109. l., 3. lp.

94 **Kangeris, Kārlis**. Nacionālsociālistiskās Vācijas plāni Baltijā un to izpausme Latvijas ģenerālapgabala kultūrpolitikā ***No:*** **Latvijas Nacionālā bibliotēka.** *Starptautiska konference «Bibliotēka, grāmatniecība, ideoloģija Otrā pasaules kara laikā, (1939-1945)», 8.10.1996.–12.10.1996., Jūrmala* : mater. krāj. Rīga, 1999. 24. lpp.

VECTĒVS

VELGA BĀLIŅA
RCB Komplektēšanas un apstrādes nodaļas galvenā bibliotekāre

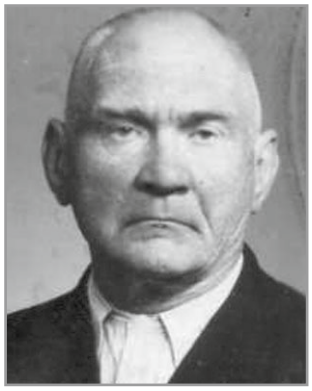

Foto no ģimenes arhīva

Bērnībā uzietais foto

Ar savu vectēvu Juri Vulfsonu neesmu tikusies. Manu piedzimšanu no viņa aiziešanas mūžībā šķir divpadsmit gadu, taču, saņemot uzaicinājumu uzrakstīt par kādu no dzimtas piederīgajiem, tūlīt nolēmu, ka stāstījums būs par viņu. Tas tapa, uzklausot Jura Vulfsona meitas – manu mammu Irēni un Āriju –, pētot Latvijas Valsts vēstures arhīva, Katlakalna ev. lut. draudzes un dzimtas arhīva dokumentus, kā arī rakstus periodiskajos izdevumos. Šī stāsta pamatā ir šķirklis, kuru esmu sagatavojusi par vectēvu, veidojot savas dzimtas enciklopēdiju. Tas gan ir faktos un izjūtās sausāks, taču šeit atļaušos būt emocionālāka, ieskicējot, kā laikmets izgaismojas caur manas dzimtas piederīgajiem. Lai arī portrets veidots pastarpināti – no dokumentiem un sarunām ar piederīgajiem –, tomēr neredzamā saite, kas cauri paaudzēm vieno dzimtas locekļus, ļauj vectēva dzīvesgājuma svarīgākajiem notikumiem nostāties savās vietās kā mozaīkmīklas gabaliņiem. Līdz galam mīkla nav atminēta, un arī nebūs, tomēr meklējumu un atradumu ceļš ir tik interesants un saistošs!

Katlakalna ev. lut. draudzes dzimušo un kristīto reģistrs[2] atklāj, ka 1886. gada 23. oktobrī (4. novembrī) ir dzimis un 26. oktobrī baznīcā kristīts kurpnieka Kārļa Teodora Vulfsona un viņa sievas Marijas, dzim. Medne, dēls. Puisītim kūmās bija divi no strādnieku vidus nākuši krusttēvi: atslēdznieks un tēva aroda biedrs – kurpnieks. Par krustmāti norādīts, ka viņa ir precēta sieva. Kristībās bērns saņēma vārdu Georgs (oriģinālā vācu: *Georg Wulfsohn*), domājams, par godu vienam no krusttēviem, kuram ir tāds pats vārds. Sev vien zināma iemesla dēļ vecāki nepieturējās pie ģimenē ierastās un arī vēlāk ievērotās vāciskās tradīcijas – dot bērniem divus vai pat trīs vārdus, šoreiz aprobežojoties ar vienu kristāmvārdu. Līdzīgi kā par gadu vecāko brāli Kārli, publisks apliecinājums par Georga kristībām periodikā nav rodams. Jaundzimušais Vulfsonu ģimenē bija sestais bērns. Pavisam viņu bija deviņi: septiņi dēli un divas meitas. Vecākais dēls nomira divpadsmit gadu vecumā[1], bet par vecāko meitu izdevies atrast tikai dzimšanas un kristību[8] datus.

Pēc Krievijas impērijā pieņemtā pilsētas iedzīvotāju šķiriskā sadalījuma Kārlis Teodors piederēja Rīgas pilsētas cunftes biedriem – nodokļu maksātājiem.[4] Nav zināms, kas noteica viņa aroda izvēli, taču, vēl kurpniekzeļļa statusā būdams, viņš nodibināja ģimeni un ar savu amata prasmi to veiksmīgi apgādāja, izskoloja prāvo bērnu pulciņu un uzcēla ģimenes māju Bišumuižā, Pupu ielā 2. Par mājas celšanas gadu ziņu trūkst. Tā celta netālu no Kārļa Teodora vecāku mītnes vietas Ziepniekkalna ielā.

19. gadsimta beigās ne tikai vectēva dzimtajā Rīgā (tolaik Krievijas impērijas pilsētā) un vecāku apmeklētajā luteriskajā draudzē, bet arī ģimenē valdīja vācisks gars un ikdienas sarunās tika lietota vācu valoda. Tomēr laiks jau nesa pārmaiņas – skolā bērniem lika mācīties krievu valodu. Būdams pēc dabas

stingrs un prasīgs, Kārlis esot bāries, ja bērni nav varējuši to pietiekami ātri apgūt, un pat stāvējis klāt, lai uzšautu ar lineālu pa pirkstiem, ja kāds no resgaļiem valodas apguvē nav bijis gana veikls. Kārļa Teodora mūžs aprāvās 1909. gadā 55 gadu vecumā tuberkulozes un hroniskas sirds mazspējas dēļ[3]. Rūpes par saimniecību uzgūla viņa sievas Marijas pleciem. No ierakstiem mājasgrāmatā[4] redzams, ka, būdama atraitne, viņa piederēja Rīgas pilsētas cunftes biedriem – nodokļu maksātājiem. Man trūkst ziņu un zināšanu, lai secinātu, vai šādu piederību noteicis fakts, ka uzsāktas algota darba gaitas, vai atbalstu atraitnei sniegusi mirušā vīra cunfte. Kopā ar Mariju Pupu ielas mājā dzīvoja bērni – daži pastāvīgi, daži periodiski. Apņēmuši dzīves draugus, bērni pirmos laulību gadus mita Pupu ielā, bet ar laiku pārcēlās uz citām dzīves vietām.

Georgs bija viens no dēliem, kurš tēva mājās dzīvoja pastāvīgi. 1904. gada 26. janvārī mājasgrāmatā veiktais ieraksts kirilicā (*Вульфсонъ Георгъ Карловъ*) atklāj, ka dēls, tāpat kā tēvs, bijis strādnieks un piederējis Rīgas pilsētas cunftes biedriem – nodokļu maksātājiem[4]. 1904. gada 20. jūnijā jauneklis iesvētīts Katlakalna ev. lut. baznīcā[9]. 1914. gadā Georgs strādāja Rīgas lampu fabrikā «Lukss». Vairākos tā laika preses izdevumos[15,17] minēts fakts par fabrikā notikušu nelaimes gadījumu: krītošs dzelzs gabals esot sadragājis kreiso roku zem elkoņa 26 gadus vecajam Jurim Vulfsonam no Pupu ielas (šeit pirmo reizi minēta personvārda latviskā forma). Kādā fotogrāfijā biju jau ievērojusi, ka vectēva kreisās rokas rādītājpirkstam trūkst gala. Sarunās ar piederīgajiem neviens to netika minējis, neko nedeva arī iztaujāšana. Jautājums nelika mieru, taču palika neatbildēts... līdz pienāca laiks un atbilde pastarpināti tika sniegta. Ik pa laikam pārlūkoju senos preses izdevumus, jo tīmekļa vietne www.periodika.lv arvien papildinās ar jauniem digitalizētiem izdevumiem. Tā arī uzgāju iespējamo atbildi: pirksts deformēts nelaimes gadījumā. Minētā epizode atklāj, ka starp dzimtai piederīgajiem pastāv neredzama, bet cieši vienojoša saite.

Atzīmes mājasgrāmatā[4] apraujas 1915. gadā, kad septembrī un oktobrī izrakstījušies vairāki ģimenes locekļi. Draudīgi tuvu bija Pirmā pasaules kara frontes līnija. Nav saglabājušies dokumenti, kuri liecinātu, kad ģimene devusies bēgļu gaitās un kuri tās locekļi izšķīrušies par šādu soli, tomēr pēc atmiņu pārstāstiem zināms, ka Juris Vulfsons kopā ar māti un brāļiem devies uz Krieviju (iespējams, ka mājasgrāmatā norādītais 1915. gada rudens arī ir šis laiks). Tur viņš strādāja ar ādas rūpniecību saistītos uzņēmumos, vēlāk atgriezās Latvijā, taču nav zināms, vai tēva mājās, jo 1922. gadā piedalījies Saeimas vēlēšanās no Latgales vēlēšanu apgabala[6]. Pēc atgriešanās Vulfsons strādāja par atslēdznieku. Ir dokuments, kurš apliecina, ka viņa brālis Pēteris Paulis Latvijā atgriezies 1921. gadā kā bēglis no Pēterpils[7]. Pēc atšķirīgiem

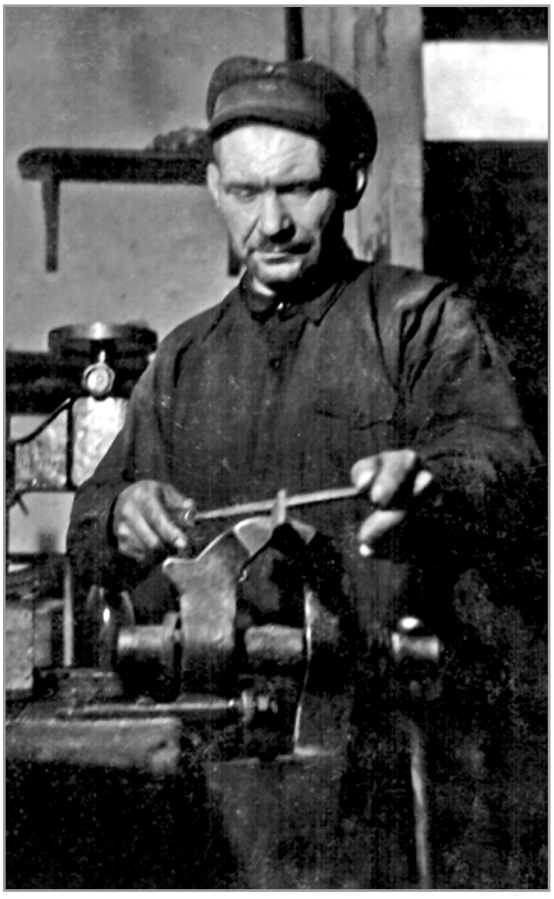

Foto: no ģimenes arhīva

Pie sava atslēdznieka darbgalda fabrikā «Tornāda» dienā, kad Jurim Vulfsonam tika piešķirts stahanovieša goda nosaukums, 1941. gads

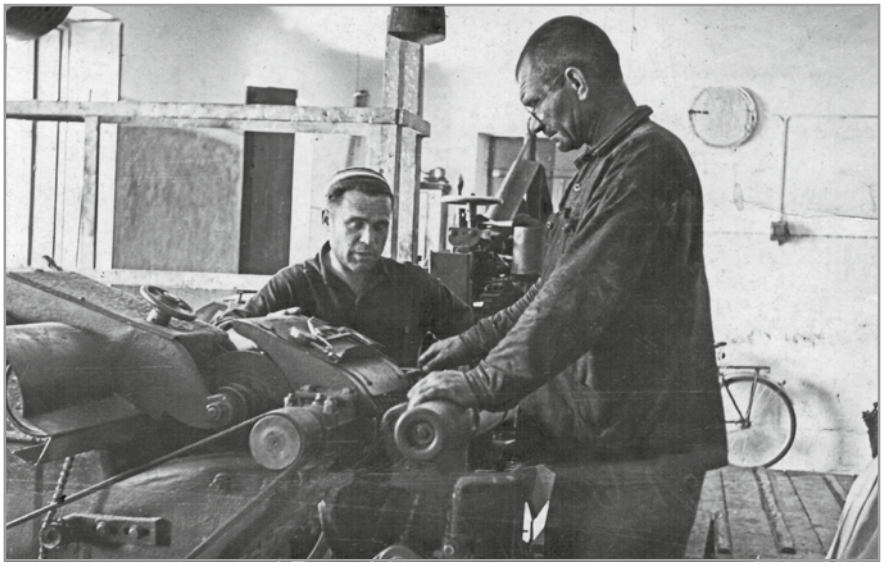

Ar kolēģi pie falcmašīnas smalkādas izstrādājumu fabrikā «Tornāda»

Foto: no ģimenes arhīva

nostāstiem ir zināms, ka divi brāļi palikuši (gājuši bojā) Krievijā. Pētot ģimenes arhīva fotogrāfijas, var izteikt minējumu, ka viens no Krievijā mirušajiem brāļiem – Aleksandrs – karojis Krievijas impērijas armijā, ticis ievainots un ārstējies lazaretē. Zināms, ka viņš miris līdz 1919. gadam[5].

20. gs. 20. gados izsniegtajos personu apliecinošajos dokumentos norādīts, ka Juris Vulfsons ir Latvijas valsts piederīgais, latvietis, luterticīgs, bijis pakļauts karaklausībai, bet pēc termiņa beigām no dienesta atvaļināts[6]. 1928. gada 23. jūnijā viņš salaulājās ar Alvīni Priedīti. Ceremonija notika mājās, Pupu ielā, un jauno pāri salaulāja Katlakalna ev. lut. draudzes mācītājs[9]. Ģimenē piedzima divas meitas. Tēvs gan vienmēr gaidījis dēlu…

Turpinājās vectēva darba gaitas. Viņš strādāja par atslēdznieka meistaru Hiršam Veinbergam piederošajā smalkādas izstrādājumu fabrikā «Tornāda». 1935. gadā fabrika atradās Rīgā, Jelgavas šosejā 9a[14], bet 1940. gada telefonu grāmatā tās adrese norādīta Rīgā, Vienības gatvē 25[20]. Vulfsons bija ļoti labs sava amata meistars, teicami prata sagatavot smalkādu. Augsto profesionalitāti novērtēja arī fabrikas vadība – tā kā vērtīgajam darbiniekam ļoti patika pūtēju orķestra uzstāšanās, darba devējs viņam par godu katru gadu pirms Jura dienas ģimenes īpašumā noorganizēja pūtēju orķestra priekšnesumu. Par šo pasākumu zināja visi, un tam gatavojās – tika cepti pīrāgi. Orķestris pulcējās sētā ap ievu un spēlēja tā, ka skanēja visa apkārtne.

Reiz ģimenes tēvs no darba pārnesis ādas gabalu sarkanā krāsā. Lai iepriecinātu dzimšanas dienā vecāko meitu Āriju, tika nolemts pie kurpniekmeistara pasūtīt viņai kurpes. Tās padevās tik skaistas, vieglas un ērtas, ka šo saviļņojošo notikumu kurpju īpašniece atceras vēl pēc septiņiem gadu desmitiem...

Sakarā ar strādnieku Darba svētkiem 1936. g. 26. jūlijā Juris Vulfsons saņēma Darba kameras diplomu par ilggadīgu un saticīgu darbu. Ādas rūpniecībā nostrādāti 30–40 gadu[11]. Kopā ar diplomu tika pasniegta vērtīga dāvana – zelta pulkstenis. Svinīgā apbalvošana tika rīkota svētku laukumā. Trūkst ziņu, vai vectēvs ir piedalījies ceremonijā, taču diplomu es atceros no bērnības. Uz kvalitatīva papīra un grezni rotāts, A3 formāta diploms atradās skapītī, kurā glabājās ģimenes fotogrāfijas. Nezinu, kāpēc, bet citureiz to ieraudzīju jau ar atlocītām malām kā ieklājamo papīru atvilktnē. Vairāk to neesmu redzējusi. Mūsdienu vēstures grāmatās esmu atradusi vectēva diploma analogus. Varbūt tā pazušanas iemesls bija bagātīgā neatkarīgās Latvijas laika simbolika...

Ar minēto skapīti saistās vēl kādas atmiņas. Mēbelīte nebija liela – tik divas šauras atvilktnes. Taču to dzīlēs glabājās fotoattēli, kas nebija sarindoti albumos: to kārtošanai mammai mūždien trūka laika. Starp

daudzajiem attēliem rokās nonāca neliela fotogrāfija, no kuras manī vērās pikta paskata onkulis ar pilnīgi kailu galvas virsu – absolūts plikpauris. Man ar māsu no viņa bija bail. Jau tā daudzās bēru fotogrāfijas uzdzina šermuļus, bet te vēl kāds onkulis tik drūms un bargs. Hm, izrādās – vectēvs. Fricis vārdā. Skolā tik ievērojām, taujātas pēc mammas tēva vārda, ka atbildam – Juris vai Georgs. Kādu reizi apķērāmies, kā var būt Fricis? Ak, abas bijām saputrojušās nekad nesastapto, bet kaut kad bildēs uzrādīto radu vārdos un vaigos. Bailēs no drūmā vīra pieminēšanas, vairījāmies mammai par viņu ko jautāt. Lai jau klusi guļ atvilktnē...

Ģimenē un draugu starpā vectēvu pēc franču modes sauca par Žoržiku, taču viņš perfekti prata vācu valodu un ar māsu Elizabeti un brāļa sievu Mariju sarunājās vāciski, jo abas sievietes tā vēlējās. Otrā pasaules kara laikā vācu valodas zināšanas noderēja vairākkārt. Reiz kāds vācu virsnieks gājis raudzīt, kur palikuši viņa kareivji. Izrādījies, ka viņi netālās mājas pagalmā pārmaiņus vai visu dienu mazgājas pie ūdens pumpja. Kārtības labad virsnieks vēlējies mājas saimniekam ierādīt viņa vietu, bet ģimenes galva droši un bez akcenta atbildējis vācu valodā, tādējādi mazinādams oficiera uzpūtību. Lieliskās valodas zināšanas vectēvu glāba arī, kad ceļā no darba uz mājām viņu uz ielas apturēja patruļa. Vectēvs paskaidroja, ka steidzas mājup pie vienas atstātās meitas. Lai izvairītos no iespējamās nosūtīšanas uz Vāciju, šoreiz gan nācās ne tikai izskaidroties vācu valodā, bet arī atdot savu vērtīgo mantu – par darba mūžu balvā saņemto zelta pulksteni.

Pēc Latvijas okupācijas 1940. gadā vectēvs turpināja strādāt ādu fabrikā «Tornāda». No rakstiem tā laika periodikā[12,19] uzzināju, ka, būdams galvenais mehāniķis, viņš atradis paņēmienu, kā vieglāk un vienkāršāk izņemt no valcēšanas mašīnas nažu ruļļa nostrādātos nažus, nebojājot valča iedobumus, kā agrāk nereti noticis. Iepriekš šo darbu varēja paveikt četrās stundās, bet pēc uzlabojumiem – vienā stundā. Darba ražība cēlusies par 300 %! Racionalizācijas paņēmiena izstrādes dēļ Juris Vulfsons atzīts par stahanovieti[18]. Viņš bijis arī ādu rūpniecības strādnieku arodbiedrības biedrs[13].

Pēc Otrā pasaules kara vectēvs strādāja Republikāniskās mednieku biedrības stenda šautuvē par māla baložu (šķīvīšu) lējēju un sporta biedrības «Dinamo» ložu šautuvē par vecāko sargu[10].

Juris Vulfsons ar ģimeni dzīvoja tēva mājās Rīgā, taču kādu pilsētvides pārkārtojumu dēļ nama adrese tika mainīta – tagad māja atradās Zāļu ielā 2[21]. Pirms kara te uz ģimenes godiem sanāca Vulfsonu dzimta ar draugiem. Parasti lielākā pulcēšanās bija Vecga-

Ar māsu, māti un brāļiem pēc (?) Pirmā pasaules kara. No kreisās sēž: Elizabete Dombrovska, Marija Vulfsone, Kārlis Vulfsons, stāv Aleksandrs (?) Vulfsons , Pēteris Paulis Vulfsons, Juris Vulfsons

Foto: no ģimenes arhīva

da vakarā, bet Jaunā gada pirmajā dienā tā pārauga vecākās meitas dzimšanas dienas svinībās. Vācu okupācijas laikā ģimenes ebrejiskā uzvārda dēļ tika uzdots māju atsavināt. Atsavinātāji ieradās, kamēr Juris bija darbā, taču, parunājuši ar latvisko mājas saimnieci, atzina, ka noticis pārpratums. Tomēr kara laikā ģimene no mājas uz laiku tika izlikta, jo tajā iemitinājās prettanku tranšeju racēji. Turpmākajos kara gados ģimenes galva ar vecāko meitu dzīvoja pie māsas Elizabetes Rīgā, Visbijas prospektā 9, bet mājas saimniece ar jaunāko meitu – Rozulā, Cēsu apriņķī, jo tā bija drošāk.

Ap dzimtas māju bija plašs augļu koku dārzs, kurā auga ābeles, ķirši un bumbieres, kas deva ļoti gardus augļus. Pašam dārza saimniekam vislabāk garšoja mālāboli (serinkas). 1940.–1941. gada bargajā ziemā augļu koki izsala. Dārzu atjaunoja 1961. gadā meitas Ārijas vīrs Alfons. Daļu kociņu gan nācās pārstādīt, jo dārza teritorija pārsniedza 600 m^2, kas pēc jaunajiem noteikumiem drīkstēja būt ap privātmāju. Gods kam gods, šo darbu veica teritorijas uzmērītāji, kuriem sirdsapziņa neļāva aizlaist postā daļu dārza.

Savulaik brāļi no mājīpašuma Zāļu ielā 2 bija atteikušies[10]. Faktiski pēc tēva nāves Juris bija nama pārvaldnieks, taču vēl 1939. gadā 4634 m^2 lielais nekustamais īpašums skaitījies uz Kārļa Vulfsona vārda, un 1939. gadā Rīgas pilsētas Nekustamu īpašumu valde par to bija noteikusi 111,22 latu lielu izpirkuma maksu[16]. Tas, ka īpašums skaitījās uz Kārļa Vulfsona vārda, radīja problēmas Jura sievai un meitām, piesakoties uz mantojumu. Personu apliecinošos dokumentos personvārda atšķirīgā – vāciskā (Georgs) un latviskā (Juris) – lietojuma dēļ jau pēc viņa nāves 1959. gada 21. decembrī notika Rīgas pilsētas Ļeņina rajona Tautas tiesa, kas atzina faktu, ka Juris Vulfsons pēc tēva nāves līdz pat savai nāvei pārvaldījis mājīpašumu Zāļu ielā 2, bijis Alvīnes Vulfsonas vīrs un abu meitu tēvs[10].

Vectēvs nomira 1958. gada 19. decembrī 72 gadu vecumā Paula Stradiņa Republikas klīniskajā slimnīcā no gangrēnas kājā. Kaut kāja tika amputēta, viņa dzīvību tas neglāba. Juris Vulfsons apbedīts Rīgā, Ziepniekkalna kapos.

Vecotēv, es ar tevi tik ļoti lepojos! Piedod, ka savulaik no tevis baidījos un tāpēc nepajautāju.

Avoti un piezīmes:

1. LVVA, 235. f., 4. apr., 1235. l., 315. lp.
2. LVVA, 235. f., 7. apr., 246. l., 134. lp.
3. LVVA, 235. f., 15. apr., 186. l., 25. lp.
4. LVVA, 2942. f., 2. apr., 941. l.
5. LVVA, 2996. f., 20. apr., 28937. l.
6. LVVA, 2996. f., 20. apr., 28938. l.
7. LVVA, 2996. f., 20. apr., 28991. l.
8. LVVA, 3036. f., 3. apr., 44. l., 43. lp.
9. Katlakalna ev. lut. draudzes locekļu saraksts (izraksts no draudzes arhīva).
10. Foto un dokumenti no ģimenes arhīva.
11. Atzinība strādnieku darbam. *Jaunākās Ziņas*, Nr.165 (1936, 25. jūl.), 7., 11.-12. lpp.
12. K., V. Biedra Zapoļska metode. *Atpūta*, Nr.12 (1941, 14. marts), 14.-15. lpp. : fotogr.
13. Paziņojums… *Darbs*, Nr.132 (1940, 20. dec.), 8. lpp.
14. Rīgas apgabaltiesas tirdzniecības reģistra nodaļa… *Valdības Vēstnesis*, Nr.16 (1935, 19. janv.), 5. lpp.
15. Rigas kronika. Nelaimes gadijumi. *Dsihwes Balss*, Nr.9 (1914, 21. janv.), 3. lpp.
16. Rīgas pilsētas Nekustamu īpašumu valde… *Valdības Vēstnesis*, Nr.123 (1939, 5. jūn.), 6.-8. lpp.
17. Rigas siņas. Nelaimes gadījumi. *Jaunais Zeļsch*, Nr.14 (1914, 18. janv.), 3. lpp.
18. Stachanoviešu izgudrojumi par godu partijas XVIII konferencei. *Cīņa*, Nr.47 (1941, 22. febr.), 6. lpp.
19. Vērtīgi darba uzlabojumi ādu rūpniecībā. *Padomju Latvija*, Nr.47 (1941, 22. febr.), 6. lpp.
20. 1940 Latvia Telephone Directory [tiešsaiste]. [B.v.] : phpBB Group, 2010 [skatīts 2012-12-28]. Pieejams: *http://genealogyindexer.org/forum/viewtopic.php?t=1532*.
21. No Rīgas ielu kartēm redzams, ka 20. gs. Pupu iela pārdēvēta par Šautuves ielu. To apstiprina arī izdevums «Rīgas ielu, laukumu, parku un tiltu nosaukumu rādītājs», kurā atzīmēts, ka Pupu iela par Šautuves ielu pārdēvēta 1938. gadā. Tomēr dokumenti ģimenes arhīvā un ģimenes locekļu atmiņas ļauj secināt, ka nav bijušas divas mājas dažādās ielās, bet viena ēka, kurai mainīta adrese.

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA

RASMA BĀLIŅA ■ AR TREŠĀS ATMODAS ELPU UN GARU

INGRĪDA RASA, MARGITA ZEMĪTE ■ BIŠUMUIŽNIEKU STĀSTI BIŠUMUIŽĀ

Foto: Uldis Veisbuks

ATMIŅU GRĀMATAS LAPPUSES

AR TREŠĀS ATMODAS ELPU UN GARU

DIENASGRĀMATAS FRAGMENTI

RASMA BĀLIŅA
pensionēta bibliotekāre, Latvijas Tautas frontes RCB grupas dalībniece

Latvijas Tautas frontes (LTF) dibināšanas 25. gadadienā pāršķirstot savu dienasgrāmatu, ieskicēšu tikai dažus atmiņu uzplaiksnījumus, nekomentējot tolaiku uzskatus un emocijas no mūsdienu viedokļa. Nemainīga, protams, paliek jebkuras tautas tiekšanās pēc brīvības, savas valodas, vēsturiskās atmiņas, identitātes, tradīciju un kultūras saglabāšanas. LTF – tas bija laiks, kad modās tautas gars, sirdsapziņa un brīvības alkas, bet Latvijas nākotne lielā mērā balansēja uz naža asmens. LTF dibināšanas kongresā 1988. gada 8. oktobrī Ēvalds Valters ievadrunā teica: «Palīdzi, Dievs, izvest mūsu tautu brīvībā, valsts patstāvībā.»

Rudeņos stiprākā vai vājākā vējā virpuļo krāsām bagātas lapas. Lai tāpat – ar lielākiem vai mazākiem starplaikiem – atklājas manas piezīmju rindiņas.

1987. gada 18. novembris. Dažas dienas pirms mūsu tautai nozīmīgā datuma viesos ierodas mani draugi no Hamburgas. Tā kā ārzemniekiem no Rīgas joprojām aizliegts izbraukt, staigājam pa Vecrīgu, apmeklējam dažus muzejus. Maniem viesiem ir grūti pieņemt Rīgas ielu nosaukumus – Ļeņina, Gorkija, Kirova u. c., sarūgtina visur dzirdamā krievu valoda. Lai kaut cik mainītu Hamburgas latviešu noskaņojumu, vedu viņus uz Drāmas teātra izrādi – Raiņa «Uguns un nakts». Teātris ir vienīgā vieta, kur varam justies kā latvieši. Mūsu lieliskie aktieri saviļņo ar brīnišķīgo tēlojumu un arī ar zemtekstu. Kad 18. novembra vakarā lugas finālā izskan vārdi: «Vēl cīņa nav galā un nebeigsies! Tev, Lāčplēsi, Spīdola palīgā ies!», visi pieceļamies kājās. Milzu ovācijas! Nav vairs ne skatuves, ne zāles – ir tauta, kas pauž savas alkas pēc Brīvības!

Bet tad gan zālē, gan balkonos atveras visas durvis un ierindas solī iesoļo padomju milicijas ķēdes! Mums jādodas ārā pa šauru eju. Pazemojums, sāpes un spīts dod spēku. Arī uz Gorkija ielas milicijas pulki. Visas pieejas Brīvības piemineklim slēgtas. Mums pārbauda dokumentus. Hamburgas viesiem atļauj doties uz viesnīcu «Latvija». Es uz teātri dokumentus līdzi neesmu paņēmusi, soļoju kājām pa Vanšu tiltu. Rīt mēģināšu satikt savus viesus.

1988. gada 26. oktobris. Nodibinām LTF CBS (Centralizētā bibliotēku sistēma) atbalsta grupu: priekšsēdētāja Rasma Bāliņa, priekšsēdētāja vietniece Biruta Zupāne, sekretāre Rasma Rūtena. Darbības mērķi:

– Latvijas PSR Augstākās Padomes lēmuma «Par latviešu valodas statusu» pakāpeniska īstenošana CBS kolektīvos un lasītāju apkalpošanā.

– Katram LTF CBS atbalsta grupas biedram apmācīt vienu kolēģi latviešu valodā.

– Aktīvi iesaistīties grāmatu fonda aizsardzībā.

– Iesniegt LPSR Kultūras komitejai LTF CBS atbalsta grupas ierosinājumu par masu bibliotēku lietošanas noteikumiem un bibliotekāra tiesību aizsardzību.

– Veltīt visus spēkus, lai konsolidētu CBS darbiniekus, administrāciju, partijas, komjaunatnes un sabiedriskajās organizācijas.

– Sadarboties ar radniecīgām LTF atbalsta grupām.

1989. gada 3. janvāris. No Proletāriešu rajona partijas komitejas saņemu rīkojumu rakstiski informēt par LTF grupu Centralizētajā bibliotēku sistēmā, sniedzot šādas ziņas:

– cik LTF biedru ir mūsu bibliotēkās,

– cik no viņiem ir PSKP biedri,

– kuri bibliotēku vadītāji ir LTF biedri.

Kāpēc šāda informācija vajadzīga? Atbildi

nesaņemu un pat nedomāju šādas ziņas sniegt – ne mutiski, ne rakstiski. Galu galā man PSKP disciplīna nav jāievēro, jo tās «grāmatiņas» man kabatā nav.

1989. gada janvāris. Proletāriešu rajonā sāk veidoties Tautas frontes nodaļa. Piedalos aktīva sēdē. Apspriežam organizācijas un struktūras jautājumus. Alkstam darboties «pārbūves» laukā. Jāorganizē laikraksta «Atmoda» saņemšana. Kur būs koordinācijas centrs? Mans priekšlikums – Brīvības ielā 91, 4. stāvā FION (Fonda izmantošanas un organizācijas nodaļa) un SBA (Starpbibliotēku abonementa) kabinetā, pēc oficiālā darba laika. Tas rada pretestību no atsevišķu kolēģu puses. Mūs pieņem 49. vidusskola. Paldies!

Milzīgs laika trūkums. Nepārtraukti reģistrējam jaunas LTF atbalsta grupas. Lietišķa darba atmosfēra. Visi grib strādāt un palīdzēt. Mana darba diena ir 14–16 stundu gara. Domes sēdēs darbojamies līdz vēlai naktij, bet noguruma nav. Saņemam daudz gaišuma un prieka, daudz labu vārdu. Aug arī CBS Tautas frontes rindas. Strādājam no sirds. Rīkojam talkas. Esmu pateicīga direktorei Elzai Čausovskai, kura mūs atbalsta un pat piedalās mūsu sanāksmēs. Pēc viņas ierosinājuma sākam sadarbību ar Kultūras asociācijas biedrībām.

8. janvārī – Interfrontes kongress. Naids un ieroču žvadzināšana pret LTF. Gribas raudāt par latviešu tautu, kas kļuvusi par minoritāti savā zemē. Latviešu valoda sāk izzust. Nepadoties! Sākusies melna kampaņa arī pret Daini Īvānu. Tiek organizētas nakts kārtības sargu grupas Brīvības pieminekļa aizsardzībai. Nepadosimies!

1989. gada 5. februāris. Publicēts Valodas likuma projekts. Pats galvenais – latviešu valoda ir vienīgā valsts valoda Latvijā. Jārīko apspriešana, jāraksta priekšlikumi. Būs cīņa!

1989. gada 19. marts. Joprojām turpinās Valodas likuma apspriešana. Politiskā situācija saasinājusies līdz kritiskai robežai. Ir gan pienākuši laiki – pat valodu mums grib atņemt! 24. aprīlī Interfrontes mītiņš Daugavmalā prasa nepieņemt likumu par Valsts valodu, bet rīkot referendumu pret to.

1989. gada 5. maijs. Beidzot pieņem Valodas likumu! Tagad pie darba! Vidzemes priekšpilsētas LTF nodaļā izveidojam Valodu un nacionālā jautājuma komisiju. Vadību uztic man un Pēterim Krilovam. Nolemjam veikt sociloģisku pētījumu par latviešu valodas lietojumu Proletāriešu rajona vadībā, uzņēmumos, partijas, komjaunatnes u. c. organizācijās. Izstrādājam aptaujas anketas. Strādā piecas darba grupas. No konflikta si-

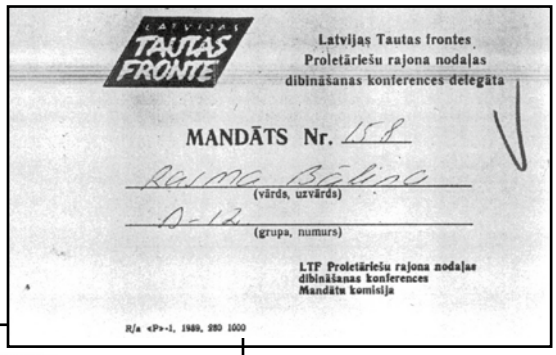
LATVIJAS TAUTAS FRONTE

Latvijas Tautas frontes
Proletāriešu rajona nodaļas
dibināšanas konferences delegāta

MANDĀTS Nr. 158

Raisma Bāliņa
(vārds, uzvārds)

A-12
(grupa, numurs)

LTF Proletāriešu rajona nodaļas
dibināšanas konferences
Mandātu komisija

R/a «Pr»-1, 1989, 280 1000

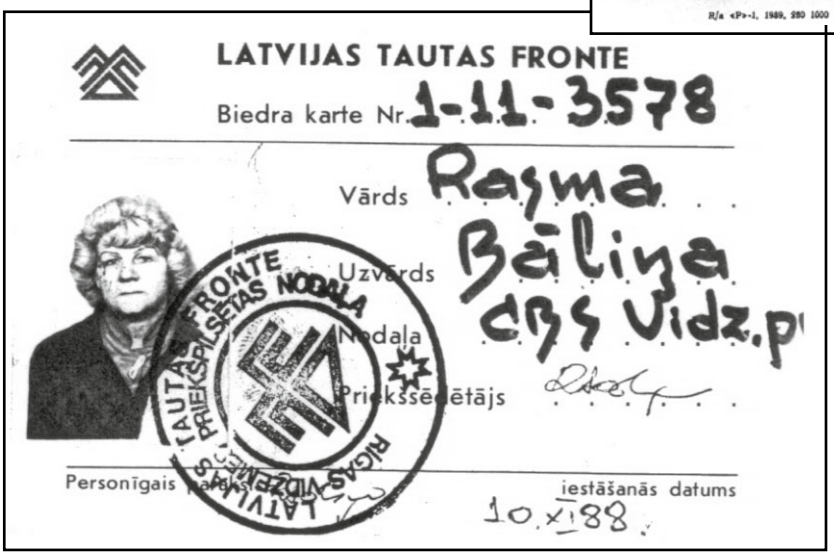
LATVIJAS TAUTAS FRONTE

Biedra karte Nr. 1-11-3578

Vārds Raisma

Uzvārds Bāliņa

Nodaļa CBS Vidz.p

Priekšsēdētājs

LATVIJAS TAUTAS FRONTE RĪGAS VIDZEMES PRIEKŠPILSĒTAS NODAĻA

Personīgais paraksts

iestāšanās datums 10.XI 88.

tuācijām neizvairīties. Ar «klātiem galdiem» mūs nekur negaidīs.

1989. gada 23. augusts. Stāvu Baltijas ceļā – Pārdaugavas pusē, aiz Akmens tilta. Tilta vidū trīs karogi – Lietuvas, Latvijas un Igaunijas. Pulksten 19.00 skan Pētera, Doma un Jēkaba baznīcu zvani un «Dievs, svētī Latviju». Klusums, kamols kaklā, daudzi raud. Mūsu tautai šī ir sēru un cerību diena. Kāda laime, ka esam to piedzīvojuši! Baltijas vienotības brīdis. Ceļš būs grūts, bet nu tas ir sākts!

1989. gada 25. septembris. Šodien «Atmodā» publicēts mūsu kopējā, grūtā un konfliktiem bagātā darba veikums. Raksta nosaukums «Ar vārdu sākas valoda, ar valodu – tauta». Bēdīgi ar mūsu valodiņu. Jāorganizē latviešu valodas kursi, pēc tam – zināšanu pārbaudes. Lai pietiek spēka!

1989. gada nogale un 1990. gads. Sadarbībā ar Kultūras pārvaldi un LTF CBS grupu organizējam latviešu valodas zināšanu pārbaudi pilsētas bibliotēkās. Tīrais trakums – jāpārbauda kolēģi, ar kuriem ilgus gadus esam strādājušas kopā! Valodas komitejā esam abas ar Lolitu Graholsku un inspektore no Kultūras pārvaldes. Priecājamies, ka rezultāti ir labāki, nekā domājām. Diemžēl konflikta situācija rodas, pārbaudot Centrālās bibliotēkas kolēģes. Nevaram akceptēt divas trešdaļas no divdesmit darbiniecēm. Nākamajā dienā ierodas pārstāvji no Ministru Kabineta Valodas komisijas, jo par mums uzrakstīta sūdzība. Pārbaude apstiprina, ka savu darbu esam veikušas pareizi un viss bijis likumīgi. Kolēģēm jāmācās latviešu valoda.

1990. gada 27. februāris. Šī diena ieies latviešu tautas vēsturē kā mūsu simbolikas atgūšanas diena. Šodien pulksten 10.00 pie Augstākās Padomes ēkas Jēkaba ielā 11 pacelts sarkanbaltsarkanais karogs. Pēc 50 gadiem! To uzvilka akadēmiķis Jānis Stradiņš. Skanēja mūsu himna. Visiem acīs asaras. Vēl tas nav Brīvības karogs, bet tas sauc cīņā – pret tumsu un varmācību!

1990. gada 4. maijs. Šodien pulksten 19.30 ir pasludināta Latvijas Republikas neatkarība! Pēc 50 gadu apspiestības, okupācijas un deportācijām latviešu tauta ir paudusi savu gribu. Mēs vēl elpojam, mēs vēl esam dzīvi. Mūsu garaspēks lai uzvar tumšos spēkus! Tikai tagad cīņa sāksies pa īstam.

Var gredzenu paņemt kopā ar pirkstu,
Bet, kamēr tu turi dzimteni sevī,
Var dzimteni paņemt vien kopā ar tevi!
(Māra Zālīte)

2013. gada 24. oktobris. Paldies filiālbibliotēkas «Vidzeme» vadītājai Lolitai Graholskai un visam kolektīvam par atmiņu pēcpusdienu! Tik gaišu, sirsnīgu un mīļu! Dienasgrāmatu joprojām turpinu, bet, tā kā sekoja gan barikādes, gan militārā apvērsuma mēģinājumi, gan vēl drūmāki laiki, tad pieņemsim, ka iestājies bezvējš un manas pierakstu lapiņas vairs nešķiras. Ir jau, protams, arī saules pilnas lapaspuses.

BIŠUMUIŽNIEKU STĀSTI BIŠUMUIŽĀ

INGRĪDA RASA
RCB Bišumuižas filiālbibliotēkas vadītāja
MARGITA ZEMĪTE
RCB Bišumuižas filiālbibliotēkas vecākā bibliotekāre

Atzīmējot UNESCO nedēļu, 2013. gadā īpaša uzmanība tika veltīta lokālā nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanai. Mūsu bibliotēkai un apkaimes iedzīvotājiem ir šāds kopīgs mantojums – Bišumuižas vēsture, ar kuru katrs no mums ir savā, īpašā veidā saistīts. Lai uzzinātu par to vairāk un dalītos iespaidos un atmiņās, 25. septembrī tikāmies stāstīšanas pasākumā «Mūsu mantojums – Bišumuiža». Piedalīties tika aicināti vietējie iedzīvotāji, kas šajā apkaimē dzimuši, auguši, dzīvojuši, ilgāku laiku strādājuši un arī ikviens, kuru interesē Bišumuiža.

Ko mums nozīmē Bišumuiža? Vairumam rīdzinieku tā ir pilsētas nomale, 10. tramvaja galapunkts, zaļš stūrītis Daugavas malā, taču apkaimes iedzīvotājiem tā ir vieta, kur pavadīts īsāks vai garāks dzīves posms. Mūsu tikšanās mērķis bija sasaukt kopā Bišumuižas «iedzimtos», lai uzzinātu vairāk par apkaimes pagātni, paklausītos aculiecinieku stāstus. Lai parādītu, kāda šodien ir muiža, tautas mutē dēvēta par Brandenburga pili, izvēlējāmies tikties tieši pašā Bišumuižā. Izrādījās, ka gandrīz neviens no klātesošajiem tur iekšā nebija bijis, tikai no ārpuses skatīta kolonām rotātā fasāde.

Iesākumā pastāstījām pasākuma dalībniekiem par grāmatās lasīto – kā kopš 18. gs. vidus, kad bagātie rīdzinieki te, Daugavas tuvumā, sāka celt savas vasaras mājas, veidojusies Rīgas lauku teritorija Bišumuiža. Vēlāk šeit tika attīstīta rūpniecība: darbojās cukura manufaktūra un eļļas spiestuve, tika uzceltas lenšu, ķīmiskā, papīra, krīta un sērkociņu fabrika. Tas bija Bišumuižas uzplaukuma laiks – tika būvētas dzīvojamās mājas, darbojās viens no septiņiem Rīgas pastāvīgajiem tirgiem, skola, *bodes*, dažādas biedrības. Bišumuiža kļuva par diezgan nozīmīgu ražošanas un vietējās sadzīves centru. Teritorijas savrupība beidzās, kad 1910. gadā tika atklāta tramvaja satiksme, – pirms tam «uz Rīgu» varēja doties tikai ar ormani, omnibusu, vasarās arī ar kuģīti vai kājām. Lielas pārmaiņas ienesa Pirmais pasaules karš – fabrikas tika evakuētas uz Krieviju, un strādniekiem vairs nebija darba. Vietējie turpināja savu eksistenci, kā mācēdami – vai nu devās darbā uz Rīgu, vai nodarbojās ar amatniecību, lopkopību un dārzkopību. Tā Bišumuiža pieklusa gandrīz uz 50 gadiem.

Pēc Otrā pasaules kara tuvākajā apkaimē pamazām atjaunojās rūpniecība – sērkociņu fabrikas «Komēta» produkcija tika ražota ne tikai vietējam tirgum, bet arī eksportam, darbojās stikla fabrika, 70. gados sāka būvēt Rīgas piena kombināta ražotnes. Bērni apmeklēja 31. pamatskolu Gulbju ielā 4, «Komētas» klubā rādīja kino, tika atvērta Bišumuižas bibliotēka (sākumā kā Rīgas 12. bibliotēkas filiāle). «Komētas» darbiniekiem tika uzceltas vairākas dzīvojamās mājas, iedzīvotāju skaits pieauga, uzlabojās sabiedriskais transports. Tas bija otrs uzplaukuma vilnis Bišumuižā.

Līdz ar Latvijas neatkarības atgūšanu Bišumuiža atkal piedzīvojusi pārmaiņas – diemžēl, ne tās patīkamākās. Sērkociņu fabrika «Komēta» bija darbojusies gandrīz simts gadu, taču tagad tās vietā ir tukšs laukums, nav arī ķīmiskās tīrītavas, stikla fabrikas, zāģētavas… Piena kombinātā strādājošo skaits tiek samazināts, slēgti visi veikali. Bibliotēkai nācās pārcelties uz citām telpām. Labi, ka vēl ir 10. tramvajs un Bišumuiža! Tāds ir presē un grāmatās lasāmais stāsts par Bišumuižu, tomēr mūsu mērķis šoreiz bija klausīties aculiecinieku stāstus.

Foto: Uldis Veisbuks

Par Bišumuižu (agrāk sauktu *Bienenhof*) saistoši stāstīja SIA «Bišumuiža» direktors, bibliotēkas ilggadējais sadarbības partneris Arvīds Tauriņš. Patīkami, ka viņam Bišumuiža ir ne tikai bizness, bet arī sirdslieta. Ap 1820. gadu būvētā muižas ēka gājusi no vienām rokām otrās, līdz nacionalizēta. Bija pilnīgi iespējama tās bojāeja, tomēr šodien redzam, ka ēku sargā kārtīgs jumts, visās telpās tiek veikti remontdarbi, turklāt pēc iespējas pieturoties pie oriģinālā projekta. Arvīds Tauriņš aizrautīgi stāstīja par atjaunošanas darbiem un ar tiem saistītajām problēmām. No malas viegli spriest par to, kas un kā būtu jādara, lai gadu desmitos aizlaisto teritoriju atkal padarītu kārtīgu un acīm tīkamu. Bišumuižas saimniekam ir skaidrs priekšstats par darāmā apjomu un nepieciešamajiem naudas līdzekļiem. Diemžēl finansējuma iegūšanai šķēršļus liek gan likumdošanas nianses, gan birokrātija, gan amatpersonu nekompetence. Kā citādi lai vērtē lēmumu, ka nedrīkst izcirst kokus, kas saauguši bijušā dzirnavu dīķa gultnē? Tur esot četri līdz astoņi koki uz vienu kvadrātmetru! Šāds blīvums gan vairāk raksturīgs krūmiem… Bez gultnes atbrīvošanas no alkšņiem atjaunot skaisto dzirnavu dīķi nav iespējams.

Klausoties stāstījumu, izstaigājām pili no pagraba līdz bēniņiem, kurus vēl kopš pils celšanas balsta varenas baļķu sijas. Ar prieku vērojām, ka ovālās zāles sienas atkal rotā svaigi, pēc senām fotogrāfijām veidoti gleznojumi. Zem dēļu grīdas atklātas senā ozolkoka parketa paliekas, kas ļaus jauno grīdas klājumu veidot pēc to parauga. Savukārt remontējot sienas, atklājušies kādreiz aizmūrēti ovāli lodziņi. Tauriņa kungs smējās, ka klīdušas baumas par pilī paslēptu mantu. Diemžēl dārgumi nav atrasti – ja būtu, cik daudz tad varētu izdarīt Bišumuižas atjaunošanai! Meklējot metālu un citas vērtības, ko pārvērst grādīgos dzērienos, garnadži muižu vairākkārt apzaguši, tādēļ nācies to sargāt pat ar ieroci rokā.

Zem Bišumuižas jumta tagad darbojas Brīvā Māras skola – biedrības «Tautskola 99 Baltie zirgi» pamatskolas filiāle, kurā vairāki desmiti bērnu jau no bērnudārza vecuma apgūst zinības. Zem sirmā dižozola zariem tagad skan arī bērnu balsis. Tas vieš cerības! Gribas ticēt, ka reiz atkal varēsim skatīt Bišumuižu visā tās skaistumā, priecāties par dīķa spoguli un pastaigāties pils parkā. No sirds vēlam veiksmi ilggadējam bibliotēkas sadarbības partnerim un lieliskam stāstītājam, Bišumuižas saimniekam Arvīdam Tauriņam!

Pēc ekskursijas pa pili vārdu ņēma citi bišumuižnieki. Katram bija ko stāstīt par dzīvi šajā apkaimē, par svarīgiem un mazāk svarīgiem notikumiem – par slidošanu, slēpošanu un peldēšanos Daugavā bērnu dienās, par skolas gaitām 31. pamatskolā, par tramvaju un kuģīti, par interesantiem cilvēkiem, kas te dzīvojuši un darbojušies, par apkaimē uzņemtām kinofilmām. Tika vērtētas laika gaitā notikušās pārmaiņas.

Diemžēl mūžībā aizgājuši tie, kuri varētu pastāstīt par 19. gs. beigu un 20. gs. sākumu Bišumuižā. Gandrīz simt gadu te nodzīvojusi viena no apkaimes vecākajām iedzīvotājām – Emīlija Jansone, vēsturnieka un represētā bibliotekāra Aleksandra Jansona māte, kas savām acīm pieredzējusi gadsimtu maiņu un vēstures ritējumu Bišumuižā. Viņas stāstus atcerējās mazmeita Maija Liepiņa, kura te dzimusi, augusi un mācījusies pamatskolā. Vecmāmiņas stāstījums Maiju aizvedis tajos laikos, kad pilī

vēl dzīvojusi Hēbenštreitu ģimene. Emīlija bijusi tik prasmīga šuvēja, ka tikusi aicināta šūt tērpus pašai kundzei. Tā viņa tuvu saskārusies ar muižas dzīvi un mājās bieži stāstījusi par redzēto. Viņas stāsti bijuši tik dzīvi, ka, klausoties mazmeitas atstāstā, arī mēs gara acīm ieraudzījām dāmas garās kleitās, zem saulessargiem vizinoties laivās, dzirdējām mežraga spēli saulrietā, pastaigājāmies ēnainajā pils parkā, jutām līdz kādam puisim, kas nelaimīgas mīlestības dēļ ielēcis dzirnavu dīķī... Pie Emīlijas agrā jaunībā mācījusies šūt vēlāk slavenā aktrise Marija Leiko. Reiz, kad skolotāja atstājusi mācekles vienas, Marija pārģērbusies par čigānieti un devusies uz masku balli, no kuras atgriezusies ar balvu par labāko tēlojumu. Bieži stāstīts, kā Emīlijas dēls, sešgadīgais Aleksandrs, reiz pazudis – aizsūtīts uz veikalu pēc maizes un ilgi nav nācis mājās. Izrādījies, ka puišelis veikalā nosēdināts uz cukurmaisa un lasa bišumuižniekiem priekšā «Jaunākās Ziņas». Laikam jau tad sākusies viņa interese par grāmatām un vēsturi.

Stāstu pasākumā piedalījās vairāki bibliotēkas lasītāji cienījamos gados. Jau 81 gadu ar Bišumuižu saistīta bijusī mediķe Edīte Priede, kuras lepnās kāzas apkārtnes iedzīvotājiem palikušas spilgtā atmiņā – esot spēlēta tik skaista ragu mūzika! Jau ilgus gadus Priedes kundze piedalās bibliotēkas pasākumos un palīdz tos organizēt. Viņa mīl grāmatas, teātri, mūziku. Kopš 1941. gada sevi par bišumuižnieci sauc arī Laimdota Jordāne. Te pagājusi lielākā daļa viņas dzīves, piedzimusi meita, mazdēli un mazmazdēls. Viņa vēl tagad ar labiem panākumiem spēlē galda tenisu ne tikai Latvijas, bet arī starptautiskās sacensībās, labprāt ceļo un lasa. Apskaužama aktivitāte 86 gadu vecumā! Jordānes kundzei arvien ir ko pastāstīt par pieredzēto. Bišumuižu par savējo kopš dzimšanas sauc RCB Pārdaugavas bibliotēkas galvenā bibliotekāre Viola Bruce. Kas tikai nav piedzīvots šajos gados! Ik taciņa tuvākajā apkaimē izstaigāta, vasaras pavadītas Daugavmalā, ziemā slēpots tuvējos pakalniņos, strādāts stikla fabrikā, vēlāk – Bišumuižas bibliotēkā. Violas lielā mīlestība ir zirgi, to kopšana un jāšanas sports, ar ko vairākus gadus bija iespējams nodarboties arī Bišumuižā.

Bišumuižā satikās vairāki skolasbiedri, kam tagad jau sirmums matos. Rīgas 31. pamatskolā mācījušies bibliotēkas lasītāji – mūzikas pedagoģe Maija Liepiņa un J. Vītola Mūzikas akadēmijas profesors pianists Ventis Zilberts. Ar siltumu viņi atcerējās skolotāju Krīgenu, kura aizrautīgi darbojusies ar bērniem mūzikas laukā – mācījusi dziedāšanu, vadījusi kori un kokļu ansambli. Bijušie skolasbiedri nebija tikušies ilgus gadus, tādēļ atkalredzēšanās bija īpaši priecīga. Ar interesi klausījāmies aizrautīgos stāstus par skolas gaitām. Bijusī Latvijas Universitātes pasniedzēja Rita Tiesniece atcerējās, kā Ventis, glītā uzvalciņā tērpts, jau tolaik visos skolas sarīkojumos skaisti spēlējis klavieres. Maija bijusi viena no sešiem skolas teicamniekiem, un nomales skolā ieliktais pamats ļāvis viņai izcili mācīties arī vidusskolā un konservatorijā. Tomēr visjautrāk bija kopīgi atcerēties iemīļotos skolotājus, skolasbiedrus, arī nerātnības un par tām saņemtos sodus, piemēram, Ritas stāstu par to, kā viņas klase pēc kāda skolotāja izjokošanas visu dienu stāvējusi aktu zāles vidū, jo neviens nav nosaucis vainīgo. Beidzot skolotājs apžēlojies un grēkāžus atlaidis mājās, tikai ieteicis turpmāk izmantot vienotību cēlākiem mērķiem.

Stāsti bija tikpat dažādi kā paši stāstītāji, tomēr visus vienoja Bišumuiža, kas nav vienaldzīga nevienam tikšanās dalībniekam. Lai apkaimes vēsturē tiek ierakstītas vēl daudzas lappuses, un kaut vairums no tām būtu gaišas – tāds bija pasākuma dalībnieku kopīgais vēlējums. Tika ierosināts tikties vēlreiz, lai pāršķirstītu atmiņas, jo tajās glabājas vēl daudz nepastāstītā.

Esam gandarīti, ka bibliotēkas spēkos ir sasaukt kopā apkaimes iedzīvotājus un sarīkot šādu tikšanos. Bija prieks redzēt cilvēkus atraisāmies un klausīties viņu stāstos. Dalībnieku no sirds teiktais «Paldies!» ir nenovērtējams. Tas nostiprina pārliecību, ka «Stāstu bibliotēkas» paveiktais ir vajadzīgs un svarīgs, kā arī dod ierosmi turpmākai darbībai.

INTA SALLINENE

BŪT SAVAS TAUTAS VIDŪ
SARUNA AR SPODRU ROZENBERGU

PASAULEI NAV NE VAINAS
SARUNA AR ANITU PITRĀNI

AIJAS SMAIDS
SARUNA AR AIJU ZVIRBULI

«BALTAIS ZVIRBULIS» – TĀ IR ATBILDĪBA
SARUNA AR INGŪNU STRANGU

PAR ODZIŅĀM UN PILIENIEM NE TIKAI INFORMĀCIJAS OKEĀNĀ
SARUNA AR JĀNI APSI

MAN DZĪVĒ ŠAI LAIMĒJIES ĻOTI
SARUNA AR SANITU GOLDŠMITI

SASKAŅĀ AR SIRDI UN DVĒSELI
SARUNA AR IRINU JURJEVU

ĻAUTIES PRIEKAM
SARUNA AR VELGU BĀLIŅU

PAR BIBLIOTĒKAS BŪTĪBU UN DARBĪBAS PAMATJĒGU
SARUNA AR JĀNI TURLAJU

Foto: Daina Ģeibaka

SARUNAS GADA GARUMĀ

BŪT SAVAS TAUTAS VIDŪ

Saruna ar pensionēto bibliotekāri
SPODRU ROZENBERGU

Bibliotēkā darbs dzen darbu, gads steidzas aiz gada, līdz pamani, ka no jaunā speciālista esi kļuvis par pieredzes bagātu pensionāru.

Sniegotā 2013. gada 11. janvāra dienā dodos apciemot vienu no mūsu pensionētajām kolēģēm Spodru Rozenbergu. Viņas dzīvoklis Zolitūdē ir gaišs un mājīgs. Skatienu piesaista trīs noteicošie interjera elementi – gleznas, grāmatas un klavieres. Saimniece sagaida ar sirsnīgu smaidu – tāpat kā kādreiz, kad vēl strādāja bibliotēkā. Mūsu saruna norit pie apaļa galda, kas klāts ar skaistu, smalki izšūtu galdautu, uz kura vāzē smaržo baltas rozes.

Kā šodien klājas pensionētiem bibliotekāriem?

Aizgāju pensijā 1984. gadā. Pēc tam kādu laiku pastrādāju atjaunotajā Latvijas brīvvalstī, tāpēc pensijā saņemu 184 latus pēc nodokļu nomaksas. Esmu priecīga, ka man ir tāda pensija un jūtos kā izredzētā, jo daudzām bibliotekārēm, manām draudzenēm un vienaudzēm, kuras strādāja tikai padomju laikos, pensija ir 156 lati. Domāju, ka tad gan ir grūti iztikt. Ja salīdzinu sevi ar bibliotekārēm, kurām arī algas ir mazas, bet katru dienu jābūt darbā un vēl bērni jāaudzina, tad nevaru sūdzēties.

Esmu saglabājusi kontaktus ar daudziem bijušajiem kolēģiem – satiekamies, sazvanāmies. Man patīk būt cilvēkos. Negribu vērot no malas, gribu būt dzīvē iekšā! Ja vairs nevar pie kāda aiziet, tad taču var viņam piezvanīt, vismaz labu vārdu pasacīt, bet tas cilvēku uztur pie dzīvības un veselības. Nu ko tu viens pats, pie palodzes sēdēdams, izdomāsi? Cik tad es te varu pa logu skatīties uz Ziemeļvalstu ģimnāziju!

Decembrī apmeklēju ļoti jauku un sirsnīgu pasākumu – «RCB gadagrāmatas, 2011» atvēršanu. Šajā grāmatā publicētas arī manas atmiņas. Priecājos, ka satiku bijušos kolēģus. Man joprojām patīk lasīt labas grāmatas, lasu arī «Latvijas Avīzi», žurnālus, klausos radio, skatos televīzijas pārraides, bet ar lielu atlasi. Vasarā dzīvoju Jūrmalā, tur man ir māja un dārzs. Ja nesāpētu kājas, gribētu arī tagad – tāpat, bez samaksas – palīdzēt bibliotekāriem, būt noderīga. Man patīk zīmēt un noformēt, tā man ir sirdslieta. Kādreiz izstāžu virsrakstus un citātus rakstījām ar roku, tagad to paveic ar datora palīdzību. Jā, laiki mainās. Es priecātos, ja vēl varētu būt noderīga kādai bibliotēkai.

Jūsu 41 gadu ilgajā darba mūžā ir tikai viena darbavieta – Rīgas publiskās bibliotēkas jeb tagadējās RCB filiāles. Kā nokļuvāt bibliotēkā?

Jā, nekur citur neesmu strādājusi, tikai bibliotēkās. Pēc vidusskolas iestājos LVU Filoloģijas fakultātes neklātienes nodaļā un 1950. gada 28. septembrī uzsāku darbu Rīgas pilsētas 13. bibliotēkā. Apgūt bibliotekāra profesiju universitātē toreiz nevarēja. Daudzi sāka strādāt bibliotēkās tūlīt pēc vidusskolas un vienlaikus studēja filologos, vēsturniekos, ģeogrāfos vai citur. Visilgāk – 25 gadus – esmu nostrādājusi Rīgas pilsētas 5. bibliotēkā jeb tagadējā Grīziņkalna filiālbibliotēkā.

Vai ir bijuši arī citi darba piedāvājumi?

Mācoties 4. kursā, biju pedagoģiskajā praksē A. Barbisa 11. vidusskolā. Prakses vadītāja man ieteica strādāt skolā, bet es jau biju iemīlējusi bibliotekāra darbu. Negribēju arī vakaros labot skolēnu burtnīcas. Kad biju uzkrājusi zināmu pieredzi 5. bibliotēkā, man tika piedāvāts darbs Valsts bibliotēkas (tagad Latvijas Nacionālās bibliotēkas) Zinātniskās metodikas un bibliogrāfijas nodaļā. Tās vadītāja Mirjama Dimenšteine aicināja strādāt

par metodiķi. Mana alga būtu par kādiem 15–20 rubļiem lielāka. Atteicos, jo biju jau iestrādājusies savā bibliotēkā un negribēju iet prom no tik laba kolektīva.

Bibliotēkām esat atdevusi visu savu darba mūžu, bet ko bibliotēkas ir devušas jums?

Bibliotēkas ir manas otrās universitātes. Nu ko es zināju, piemēram, par elektrotehniku? Tikpat kā neko. Bet bibliotēkā, saņemot visdažādākā satura grāmatas, biju spiesta tās vismaz pašķirstīt, pārskatīt svarīgāko. Tā es uzzināju daudz jauna un interesanta visās zinātņu nozarēs. Tāpat vienmēr bija pieejami jaunākie žurnāli, avīzes. Bibliotēkā bija iespēja tikties ar rakstniekiem, mākslinieciem, aktieriem un citām ievērojamām personībām. Ja telpas bija šauras, tad pasākumi notika kultūras namos, rūpnīcās, skolās.

Kad sāku strādāt bibliotēkā, katru gadu braucām uz kādu rakstnieka muzeju. Bijām Brigaderes, Plūdoņa, Veidenbauma, Zābera un citos muzejos. Apmeklējām Puškina dzimtās mājas un Pečoras klosteri. Šos braucienus apmaksāja darbavieta. Tad vēl skaistās Sieviešu dienas balles kultūras namā «Draudzība»!

Man laimējās strādāt kopā ar ļoti zinošiem un labiem kolēģiem. Rīgas pilsētas 3. bibliotēkas vecākās paaudzes darbinieces bija kā staigājošas enciklopēdijas. Kad strādāju 13. bibliotēkā, gāju pie viņām pamācīties. Daži kolēģi kļuva par labiem draugiem mūža garumā. Iedraudzējos ar Elzu Čausovsku, kura bija nesen atbraukusi no Ukrainas un sākusi strādāt Rīgas pilsētas 10. bibliotēkā. Palīdzēju viņai iejusties Rīgas bibliotēku dzīvē. Elza bija ļoti sirsnīgs un lādzīgs cilvēks, arī zinoša bibliotekāre, biedriska, saprotoša. Viņas sagatavotie literatūras apskati bija ļoti interesanti. Dzimusi lektore! Elzas vecāki dzīvoja Ukrainā, un viņa vienmēr veda no turienes baklažānu konservus. Vēlāk Čausovska kļuva par RCB direktores Andas Slapiņas vietnieci. Slapiņa bija ļoti rezervēts cilvēks. Varbūt tāpēc daudzi viņu uzskatīja par augstprātīgu, bet savā būtībā arī viņa bija sirsnīga.

Bibliotēkas man ir devušas ļoti daudz, tāpēc bibliotekāres profesiju es ieteiktu katrai sievietei. Tikai šis darbs jādara ar visu sirdi un dvēseli. Ja nepatīk grāmatas, tad gan bibliotēkā nav ko meklēt. Vislielākais gandarījums man bija tad, kad apmeklētājs bija saņēmis visu vajadzīgo. Esmu ļoti apmierināta ar savu darba mūžu.

Foto no personīgā arhīva

Foto: Imants Urtāns

Spodru 50 gadu jubilejā sveic Kadru daļas priekšniece Silvija Gūtmane

«RCB Gadagrāmatas 2011» atvēršanas svētkos. Spodra Rozenberga 1. rindā otrā no kreisās

Kā padomju bibliotekāri papildināja profesionālās zināšanas?

Bibliotekāram vienmēr ir bijis daudz jāzina, jāapgūst arvien jaunas darba iemaņas. Lai varētu otram ko dot un palīdzēt, pašam nepārtraukti jāpilnveidojas, jāmācās, jāiet sabiedrībā, jābūt savas tautas vidū. No pirmajām darba dienām kolēģu vadībā sāku apgūt visus bibliotekāra darbus: grāmatu klasificēšanu, inventarizēšanu, apstrādi, kataloģizāciju, izsniegšanu, izstāžu veidošanu u. c. Apmeklēju kvalifikācijas celšanas kursus darbiniekiem bez bibliotekārās izglītības. Šādi kursi reizi gadā tika rīkoti Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja telpās. Tos vadīja bijusī 5. bibliotēkas vadītāja Kazaines kundze. Reizi mēnesī tika rīkoti semināri visiem 256 Rīgas pilsētas publisko bibliotēku darbiniekiem. Šajās dienās bibliotēkas apmeklētājiem bija slēgtas. Šos seminārus ļoti gaidīju, jo tā bija iespēja uzzināt jaunāko specialitātē, kā arī satikties ar kolēģiem. Tolaik kolēģi viens otru pazina.

Daudz jaunu zināšanu deva citu bibliotēku apmeklējumi. 1971. gadā kopā ar 2. bibliotēkas vadītāju Ēriku Priednieci braucām uz bibliotekāru svētkiem Lietuvā. Tur mūs uzņēma ļoti sirsnīgi! Esmu izmantojusi katru izdevību iepazīt citu bibliotēku darbu. Manu vīru Dzidri Alksni bieži sūtīja komandējumos uz Maskavu, jo viņš strādāja par inženieri konstruktoru slepenā rūpnīcā, kas darbojās militārām vajadzībām. 60. gadu beigās Dzidrim vajadzēja veselu mēnesi strādāt Maskavā. Aizgāju uz Kultūras pārvaldi un lūdzu, lai mani nosūta komandējumā uz turienes bibliotēkām, jo man ir, pie kā palikt. Tā iepazinu Maskavas bibliotēku darbu. Vakaros apmeklējām teātru izrādes, koncertus. Maskavas bibliotēkās bija daudz interesanta, kā Rīgā tolaik vēl nebija, varējām pārņemt pieredzi. Pēc komandējuma par to stāstīju kolēģiem seminārā. Šādi komandējumi ir ļoti vērtīgi. Pats taču visu neizdomāsi, šo to vajag arī no citiem «pašpikot».

Braucām arī pa Latvijas bibliotēkām. Katrā varēja atrast kādu ideju, ierosmi. Domājām, kā redzēto piemērot savai bibliotēkai. Komandējums ir darbs – ja aizbrauc tāpat vien iztērēt komandējuma naudu, to gan neatzīstu!

Ilgus gadus esat vadījusi dažādas bibliotēkas. Vai padomju laikā bija viegli iegūt šo posteni?

Kā es tai vadīšanā iekūlos? Strādāju 13. bibliotēkā, darbs veicās un patika. Mūsu bibliotēkas vadītāja Nanija Kalniņa gribēja pāriet darbā uz Valsts bibliotēku, bet Kultūras pārvalde viņu nelaida, jo nebija kam nodot bibliotēku. Nanija ļoti lūdzās, lai piekrītu kļūt par vadītāju. Man kļuva viņas žēl, tāpēc piekritu. Pēc kāda laika nokļuvu līdzīgā situācijā. Gribēju aiziet no darba, bet mani nelaida, jo nevarēja atrast piemērotu cilvēku, kas gribētu pārņemt bibliotēkas vadību. Vīrs bija pabeidzis augstskolu, un viņu norīkoja darbā uz Strenčiem, kur vajadzēja obligāti nostrādāt trīs gadus. Strenčos mums iedeva dzīvokli, un Dzidris jau bija sarunājis man darbu skolā. Vīrs neticēja, ka mani nelaiž prom no darba, teica – tā nevarot būt, ka bibliotēkai nevar atrast jaunu vadītāju, es tikai negribot pamest Rīgu. Biju nelaimīga. Beidzot mani izglāba Rasma Puķīte, piekrītot nākt manā vietā. Biju ļoti pateicīga, joprojām kontaktējos ar Rasmu. Toreiz nolēmu, ka par bibliotēkas vadītāju neiešu vairs nekad!

Aizbraucu pie vīra, bet sākt strādāt skolā nepaspēju, jo Dzidris saslima. Viņam vajadzēja atrasties pastāvīgā ārstu uzraudzībā, bet Strenčos tādu speciālistu nebija, tāpēc vīram atļāva braukt uz Rīgu. Kad atgriezos galvaspilsētā, Kultūras pārvaldē man teica: «Ahā, jūs tikai gribējāt tikt vaļā no 13. bibliotēkas vadītājas amata! Nekā nebija, jums jāiet uz 27. bibliotēku!» Teicu, ka negribu būt vadītāja. «Nē, nē, aizbrauciet un paskatieties!» 27. bibliotēka atradās Juglā. Mīļā stundiņ! Tās bija veikala telpas, ļoti šauras un nepiemērotas, tāda maza bodīte. Man tur nepatika. Arī no mājām tālu, jo dzīvoju Ģertrūdes ielā. Man ierodoties, bibliotēkas vadītāja sāka raudāt, un es viņu mierināju, ka nenākšu uz šo bibliotēku. Antonija Dārzniece negribēja iet no tās prom, bet Kultūras pārvaldē aizmuguriski bija izlēmuši, ka viņai

jāvada Centrālā bibliotēka. Kad atteicos no 27. bibliotēkas vadītājas goda, pārvaldē man pateica: «Nu tad pie mums jums darba nav!»

Tajā laikā studēju filologos un gatavojos eksāmeniem. Vīrs teica, ka gan jau rudenī darbu dabūšu, lai neuztraucos. Es arī neuztraucos. Reiz tirgū nejauši satiku Kultūras pārvaldes inspektori Valentīnu Čigāni. «Alksnīt, kur tad jūs tagad esat?» viņa man jautāja. Godīgi pateicu, ka mani nekur neņēma darbā, jo negribu strādāt par bibliotēkas vadītāju. Čigānes kundze teica, ka 15. bibliotēkā (tagad «Avots») vajag lasītavas vadītāju. 1954. gada 1. septembrī sāku tur strādāt. Biju ļoti apmierināta – darbs interesants un blakus mājām.

Un tad 1960. gadā man atkal sāka «uzbrukt». Izsauca uz Kultūras pārvaldi, kur no Dailes teātra direktora amata par priekšnieku bija atnācis biedrs Reihmanis. Viņš lika man uzņemties 5. bibliotēkas vadību, jo līdzšinējā vadītāja Emma Bekmane gāja pensijā. Sāku raudāt un teicu, ka nevaru būt vadītāja, jo zinu, ko tas nozīmē – man tas ir par grūtu un nepatīk. »*Vot*, viņa zina, tāpēc negrib, bet tie, kas nezina, tie gan grib! Mēs jums palīdzēsim! Tāda liela sieva iesēdusies mazā lasītavā! Ja nepieņemsiet manu priekšlikumu, es jūs pārcelšu uz 10. bibliotēku,» draudēja Reihmanis. 10. bibliotēka man nepatika. Nekas cits neatlika kā pret savu gribu atkal kļūt par bibliotēkas vadītāju.

Padomju laikā kļūt par bibliotēkas vadītāju bija viegli, bet atteikties no šī posteņa – grūti.

Par ko padomju laikos «sāpēja galva» bibliotēkas vadītājam?

Bija jācīnās. Dzīve ir cīņa, un, ja nav drosmes, nekas labs nenotiks. Kad 1960. gadā sāku strādāt 5. bibliotēkā, tur bija liels, vecs fonds. To vajadzēja sakārtot, attīrīt no novecojušās literatūras. 1964. gadā Kultūras pārvalde izdeva rīkojumu bibliotēkām pāriet uz brīvpieejas fondiem. Izveidojām nelielu grāmatu krātuvi. Man bija žēl tā vienkārši norakstīt labas grāmatas, tāpēc uzaicināju speciālistus no lielākajām Latvijas bibliotēkām, lai atlasa vajadzīgo literatūru. Ļoti daudzas mūsu grāmatas ieguva otru dzīvi Misiņa bibliotēkā, Valsts bibliotēkā un citās lielākajās bibliotēkās.

Bibliotēku apsildīja krāsnis, bet tas taču nekur neder – pelni un putekļi! Karoju par to, lai tiktu ierīkota centrālapkure. Skola nāca pretī un atvēlēja vienu garderobes telpu, kurā ierīkojām kurtuvi. Pieņēma darbā kurinātāju. No ielas pa kurtuves lodziņu grūda iekšā akmeņogles un kurināja. Remontu veica Kultūras ministrijas remonta kantora brigāde. Cepuri nost, brīnišķīgi strādāja! Darbu vadītājs bija Ļeonova kungs, turpat no Grīziņkalna rajona. Ļoti akurāti strādāja galdnieks Zariņa kungs. Pēc remonta atvērām bibliotēku

Foto no personīgā arhīva

Rīgas pilsētas 5. bibliotēkas kolektīvs (no kreisās): Adelaida Feklisova, Jānis Eiza, Vija Freiborne, Ilga Ķīkule, Spodra Rozenberga, Ārija Biezā, Austra Bauslīte, Biruta Mārtinsone, Skaidrīte Vēžniece, sēž Zelma Bernāne

ar atklātiem plauktiem. Visi bija sajūsmā. Lasītāju skaits auga – bija pat 300 līdz 400 apmeklētāju dienā. Abonementā viņus apkalpoja trīs bibliotekāri. Ievēroju, ka lasītāju skaits samazinājās, kad cilvēki masveidā sāka pirkt televizorus.

Pagāja desmit gadi. Bibliotēkai atkal bija vajadzīgs remonts. Naudu tam piešķīra, bet Kultūras ministrijas remonta kantoris šoreiz mums atteica, jo meistari bija aizņemti citos objektos. Atlikt remontu nevarēja, jo tad līdzekļi aizietu zudumā. Darbu uzņēmās veikt kāds Maskavas rajona remontu kantoris. Kad bija jāpērk tāmē paredzētais linolejs, darbu vadītājs paziņoja, ka tā nav un viņi grīdu krāsos. Tas nozīmētu, ka pēc diviem gadiem grīda būs jāpārkrāso, bet bibliotēka uz nedēļu jāslēdz, jo krāsai vajadzēs nožūt. Rādīju darbu vadītājam tāmi un sacīju, ka ir paredzēts linolejs un krāsota grīda bibliotēkā neder. Viņš atbildēja, ka nav un nebūs. Tagad var nopirkt, kādu vien gribi, bet toreiz linolejs bija liels deficīts. Domāju, ka meistars bija iecerējis bibliotēkai paredzēto kādam pārdot. Saruna ritēja krieviski, vārds pa vārdam, un man uznāca lielas dusmas: «Es redzu, ka jūs esat pret padomju varu!» «Ak, tad tur jūs mērķējat,» viņš noteica. «Jā, tur gan, un uz redzēšanos!» atbildēju. Tas līdzēja, viņš nobijās, ka iešu sūdzēties. Es arī būtu gājusi uz Komunistiskās partijas Centrālkomiteju. Linoleju dabūju pēc trim dienām.

70. gados, kad bibliotēka jau bija RCB filiāle, mēs saņēmām «Teicama darba bibliotēkas» nosaukumu. 1983. gadā bibliotēkai uzteica īri, jo māju pārņēma Valsts autoinspekcija. Bibliotēku bija paredzēts likvidēt, bet grāmatu krājumu sadalīt pa citām bibliotēkām – līdzīgi kā notika ar 10. bibliotēku. Rakstījām iesniegumu Centrālkomitejai, ka nedrīkst senu strādnieku rajonu atstāt bez «Teicama darba bibliotēkas», kas turklāt ir Grīziņkalna vienīgais kultūras centrs. Centrālkomiteja bibliotēkas likvidēšanu apturēja! Drīz man piezvanīja no Kultūras pārvaldes un paziņoja, ka bibliotēku nelikvidēs, bet lai mēs paši sev meklējot jaunas telpas… Taču vienmēr jau tā cīnīties nevajadzēja, bija daudz saprotošu un bibliotēku atbalstošu cilvēku.

Bija cenzūra. Man ļoti nepatika, ka kāda grāmata bija jāizņem no plaukta tikai tāpēc, ka rakstnieks kaut kur ne tā izteicies un ne tā uzvedies. Bet bija *Glavļit* (Galvenā literatūras pārvalde) pavēle, un vajadzēja paklausīt. *Glavļit* rīkoja pārbaudes – brauca viņu cilvēki, staigāja starp plauktiem, skatoties, vai nav kādas aizliegtas grāmatas. Tad vēl sanitārā inspekcija! Manuprāt, tagad strādāt ir daudz mierīgāk, vairs nav jābaidās.

Kādi cilvēki kopā ar jums strādāja bibliotēkās?

Man patiešām ir nācies strādāt tikai labos kolektīvos. Cilvēki nebija strīdīgi, un intrigas arī netika vītas. Ja kādreiz kāds darbinieks nāca un gribēja sūdzēties par kolēģi, es teicu – kad būs sapulce, tad arī visi kopā pārrunāsim sasāpējušos jautājumus un nolemsim, ko darīt. Nesaprašanās gadījumos nevajag uzreiz meklēt citu darbavietu, jo jaunajā vietā maizei būs arī jauna garoza. Bibliotēkās nestrādā slikti cilvēki, vismaz es tādus neesmu satikusi.

Daudzi bibliotekāri bija apveltīti ar dažādiem talantiem. Nevaru nepieminēt 10. bibliotēkas lasītavas vadītājas Ērikas Briedes devumu kultūrā. Viņa bieži piedalījās laikrakstu izsludinātajos stāstu konkursos un saņēma godalgas. Ērikas uzrakstīto lugu par jauniešiem «Zaļie un vējainie pavasari» Aleksandrs Leimanis 1962. gadā iestudēja Nacionālajā (toreiz Drāmas) teātrī. Visu bibliotēku darbinieki apmeklēja pieņemšanas izrādi. Pēc izrādes mēs ar 3. bibliotēkas vadītāju Annu Treieri aizgājām ar ziediem apsveikt Ēriku viņas mājās Lāčplēša ielā. 2006. gada 6. oktobrī Ērika Briede nosvinēja 90 gadu jubileju. Viņa vienmēr telefoniski aicināja ciemos, bet, tā kā man ir problēmas ar kājām, nevarēju aicinājumam atsaukties. Tā arī nesatikāmies, un tagad Ērikas vairs nav. Toties mūsu kolēģei Austrai Bauslītei 2005. gadā nosvinējām 100. dzimšanas dienu.

Vai kādiem pretendentiem darbs bibliotēkās tika liegts?

Vienu gadījumu zinu, to humoram izstāstīšu. Man to stāstīja Kultūras pārvaldes

priekšnieka vietniece biedrene Plenne. Tie bija pagājušā gadsimta 50. gadi. Pie Plennes uz Kultūras pārvaldi atnākusi kāda meitene ar vidusskolas izglītību un teikusi, ka grib strādāt bibliotēkā un studēt vēsturi. Biedrene jautājusi, kāda ir pretendentes attieksme pret padomju varu. Meitene atbildējusi: «Kā maizi ēd, tā dziesmu dziedi!» Plenne bija ļoti sašutusi: «Un šādi cilvēki grib ielavīties strādāt bibliotēkā!» Mums šis meitenes teiciens iegājās ikdienā, lietojām to dažādās situācijās. Tā jau arī bija – kā maizi ēd, tā dziesmu dziedi.

Vai kolēģi bibliotēkas vadītājai kādreiz radīja arī stresa situācijas?

Gadījās kuriozas situācijas. Kad pārņēmu 5. bibliotēku, man bija 31 gads. Ieskaitot vadītāju, kolektīvā bija 12 bibliotekāru un divas apkopējas. Štatus vajadzēja samazināt. Bibliotekāram Valdemāram Šneideram bija 72 gadi. Viņš bija kārtīgs cilvēks, tomēr varbūt jutās apdraudēts un saprata, ka laiks iet pensijā, bet gribējās noturēties darbā. Valdemārs bija uzrakstījis ziņojumu Kultūras pārvaldei – visi bibliotēkas darbinieki priecājoties, ka nupat nāks amerikāņi un krievi būs ārā. Nu tādas muļķības sarakstījis! Pie mums tika atsūtīta komisija, kuru vadīja Valsts bibliotēkas direktore Aina Deglava. 1940. gadā viņa pati bija vadījusi 5. bibliotēku. Pazinu Ainu kā prātīgu, labestīgu un gudru sievieti. Viņa uzreiz pateica, ka Valdemārs sarakstījis muļķības, bet «atrakstīties» vajadzēja.

Ļoti nepatīkams bija gadījums ar mana paraksta viltošanu un bibliotēkas zīmogu izmantošanu. Kādu laiku pie mums strādāja jauna sieviete Ārija, šķīrusies, viena audzināja bērnu. Strādāja labi, studēja universitātē filologos, neko sliktu nevarēju teikt. Pēc kāda laika viņa aizgāja uz Zinātniski tehnisko bibliotēku, jo tur bija lielākas algas. Bet tad kādu dienu man zvana no universitātes un jautā: «Ar ko slimo jūsu darbiniece Ārija?» Saku, ka viņa vairs nav mana darbiniece un nezinu, ar ko viņa slimo. «Bet jūs esat uzrakstījusi lūgumu slimības dēļ pagarināt viņas akadēmisko gadu.» Saku, ka neko tādu neesmu rakstījusi. Man atbild, ka uz iesnieguma ir gan mans paraksts, gan bibliotēkas zīmogs (bibliotēkas vēl nebija centralizētas, tāpēc katrai bija savs stūra un apaļais zīmogs). Glabāju zīmogus slēgtā skapī savā kabinetā, bet Ārija slepeni bija tos paņēmusi. Vai viņa nevarēja pienākt un aprunāties? Es būtu izdomājusi, kā palīdzēt, piemēram, uzrakstītu, ka viņai ir liela darba slodze, kas radījusi nogurumu un traucē studijām. Es viņai būtu uzrakstījusi vislabāko raksturojumu, piezvanījusi uz universitāti. Mēs visu būtu nokārtojušas. Bet Ārija rīkojās negodīgi. Bija liels skandāls, raksts «Padomju Jaunatnē». Tādas nepatikšanas! Zinātniski tehniskā bibliotēka rīkoja sapulci jeb «biedru tiesu», kurā nosodīja Ārijas rīcību. Arī man vajadzēja ierasties. Ārijas draudzene paziņoja, ka vainīga esmu es, jo esmu atstājusi zīmogus tā, lai kāds tos varētu paņemt. Tad gan sadusmojos, cēlos kājās un teicu: «Ja es savu rokassomu turu tā, ka zaglis var man to no paduses izņemt, vai tad vainīga esmu es, nevis zaglis?»

Jā, esmu cīnījusies, bet man nekad nav bijis bail, jo neko sliktu neesmu gribējusi vai darījusi. Man vienmēr gribējies, lai viss būtu labāk un pēc taisnības.

Padomju laikos bibliotekāriem papildus ikdienas tiešajam darbam vajadzēja veikt sabiedriskos pienākumus. Kādi tie bija jums?

Man bija daudz sabiedrisko pienākumu. Darbojos Starpbibliotēku padomē, kurā bija ievēlēti pārstāvji no dažādām Rīgas bibliotēkām: Misiņa bibliotēkas, Valsts bibliotēkas, Politehniskā institūta, Latvijas Universitātes, VEF un citām bibliotēkām. Risinājām dažādus bibliotēku darba jautājumus. Darbojos arodbiedrībā. Tās priekšsēdētājs bija Ziedonis Baumanis.

Mani izvirzīja par Maskavas rajona deputāti. Tas bija briesmīgi! Man bija pieņemšanas laiki Maskavas rajona namu pārvaldē. Cilvēki nāca un stāstīja savus bēdu stāstus. Uzklausīju un mēģināju risināt viņu problēmas. Kāda sieviete, piemēram, dzīvoja fabrikas sarga mājiņā, no kuras viņu gribēja izlikt. Sieviete nāca pie manis un neatlaidīgi lūdza, lai kaut ko daru. Nu ko es varēju darīt? Braucu pie

fabrikas priekšniecības. Tur brīnījās – visādi deputāti esot redzēti, bet tādi, kas cīnās par dzīvokļa jautājumiem, gan nē. Teicu, ka nevar taču cilvēku uz ielas izlikt. Sieviete dabūja mazu istabiņu un virtuvīti, bet man kā pateicību atnesa speķa gabalu.

Arī nākamajā sasaukumā mani izvirzīja par deputāti. Gāju pie Izpildkomitejas priekšsēdētāja vietnieces kultūras jautājumos Irēnas Vērītes un lūdzos: «Mīļā biedrene Vērīte, es negribu būt deputāte! Man taču ir pašai savs bibliotekāra darbs.» Un viņa mani izsvītroja no saraksta.

Vai jums ir bijusi iespēja līdztekus darbam bibliotēkā apgūt arī kādu citu profesiju?

Bibliotēkas darbiniecēm bija iespēja iegūt šuvējas profesiju. 70. gadu sākumā 31. bibliotēkas vadītāja Ausma Tone organizēja šūšanas kursus. Kaut gan man nemaz negribējās apgūt šo prasmi, viņa mani pierunāja, jo bija vajadzīga 12 cilvēku grupa. Tad nu es aiz žēlastības piekritu. Divus gadus braucu uz 31. bibliotēku, kur notika mācības, un man tās ļoti iepatikās. Saņēmu apliecību par kursu beigšanu ar atzīmi «Teicami». Pasniedzēja piedāvāja papildināt zināšanas modelēšanā, un es piekritu. Tā vēl vienu gadu praktizējos dažādu modeļu veidošanā. Esmu Ausmai pateicīga par pierunāšanu. Arī skolotāja bija ļoti jauka un prata iemācīt pacietību, apgūstot šūšanas mākslu. Paldies viņai! Kursu beigās notika pašu šūto apģērbu demonstrēšana un saviesīgs vakars. Tā bibliotekāri dažādos kursos varēja apgūt arī noderīgas iemaņas visam mūžam.

Bibliotēka nav iedomājama bez lasītājiem. Kādi lasītāji jums ir palikuši atmiņā?

Neko sliktu nevaru teikt. Atceros, uz bibliotēku nāca aktieris Uldis Lielidžs – jauns, pašpārliecināts. Bibliotēkā lasīja rakstnieks Jāzeps Osmanis, brāļi Kalniņi – Viks un Imants, Valdis Birkavs. Grīziņkalns vēsturiski ir strādnieku rajons, bet pie mums lasīja inteliģenti strādnieki, aktieri, mākslinieki. 43. skolā, kur atradās bibliotēka, ir mācījusies Velta Līne, Janīna Pankrate, Vera Singajevska un citi sabiedrībā pazīstami cilvēki. Centāmies apkalpot lasītājus pēc iespējas labāk. Ja vajadzīgās grāmatas nebija uz vietas, pierakstījām lasītāju rindā. Tiklīdz grāmatu saņēmām, tā zvanījām, lai nāk pakaļ. Pateicīgie lasītāji nesa mums šokolādes un apsveica svētkos. Tie nebija «kukuļi», bet jaukas, mīļas dāvaniņas no visas sirds.

Centāmies komplektēt bibliotēkas fondus tā, lai tie atbilstu visu lasītāju interesēm. Cilvēki ir dažādi, katram sava gaume, tāpēc komplektējām ne tikai Grāmatu kolektorā, bet arī Rakstnieku grāmatnīcā, grāmatnīcā «Vojennaja kņiga», Avotu ielas grāmatnīcā pie Šteina kunga. Šteina kungs mums pataupīja patiešām deficītas, izcilas grāmatas, tomēr dažreiz kopā ar tām nācās nopirkt arī vienu otru «neejošu» izdevumu. Krājums mums bija daudzveidīgs un labs. Bibliotēka tik tiešām bija Grīziņkalna kultūras centrs, un mēs izglītojām savus lasītājus.

Rīgas pilsētas 5. bibliotēkai bija 22 pārvietojamās bibliotēkas. Laba sadarbība mums izveidojās ar apkārtnes skolām un citām iestādēm: 15. astoņgadīgo skolu, 6. vidusskolu, fabriku «Staburadze», Sarkanā Krusta slimnīcu, Ortopēdisko institūtu, fabriku «Rīgas filcs», «Rīgas apavu fabriku», šūšanas firmas «Latvija» filiāli, juvelierizstrādājumu fabriku, metālapstrādes fabriku. Grāmatas strādniekiem izsniedzām tieši cehos, lasījām literatūras apskatus, rīkojām tikšanos ar aktieriem, rakstniekiem un citus pasākumus. Sarkanā Krusta slimnīcā mums izvērtās laba sadarbība ar dakteri Ūdri. Regulāri rīkojām slimnīcā dažādus pasākumus, kurus apmeklēja galvenokārt medicīnas personāls. Tomēr 22 pārvietojamas bibliotēkas bija par daudz, un viena no tām pārtapa par 40. bibliotēku. Filiālbibliotēka «Avots» jau arī reiz, pirmajos Latvijas laikos, bija Rīgas pilsētas 5. bibliotēkas filiāle.

Ne jau visi lasītāji bija «balti un pūkaini», gadījās arī pa kādai «melnajai avij». Kā cīnījāties ar parādniekiem?

Jā, bija arī parādnieki. Lai atgūtu grāmatas, bibliotekārēm vajadzēja iet pie viņiem uz mājām. Tas nebija patīkami, dažreiz bīstami. Tā reiz kāda parādniece ielaida bibliotekāri

Foto no personīgā arhīva

Rīgas pilsētas 5. bibliotēkā (Krāsotāju ielā 32) lasītājus apkalpo Ilga Ķīkule

Foto no personīgā arhīva

Ar tēti Eduardu un brāli Laimoni

dzīvoklī, aizslēdza ārdurvis un ielika atslēgu priekšauta kabatā. Sekoja paskaidrojums, ka viņa nav laikus aiznesusi grāmatas, jo ievietota psihiatriskajā slimnīcā. Varat iedomāties, kā tajā brīdī jutās bibliotekāre! Viņa atnāca uz bibliotēku un burtiski trīcēja. Kāds vīrietis teicis, ka grāmatas glabājot uz skapja – ja bibliotekāre grib tās dabūt, lai paņem ķeblīti un kāpj pakaļ. Kamēr meitene sniedzās pēc grāmatām, vīrietis sāka grābstīties ap viņas kājām. Bibliotekāre bija ļoti pārbijusies un teica, ka vairs nekad neies ne pie viena lasītāja uz mājām.

Nekārtīgi lasītāji grāmatas glabāja visneiedomājamākajās vietās, tāpēc dažreiz tās nācās norakstīt.

Kā bibliotēkās tika organizēti pasākumi ar rakstnieku, dzejnieku, mākslinieku un citu ievērojamu cilvēku piedalīšanos?

Gāju uz Rakstnieku savienību Krišjāņa Barona ielā un nesu iesniegumus, ka lasītāji vēlas tikties ar kādu rakstnieku, dzejnieku, literātu. Viņi nāca labprāt, jo Rakstnieku savienība par to maksāja honorārus un maksāja arī bibliotēka. Es sastādīju līgumu un samaksāju 10 rubļus. Bibliotēkas budžetā bija speciāls fonds masu pasākumiem – bija paredzēti līdzekļi autoru honorāriem, ziediem utt. Kafijas galdus neatceros, tādus toreiz nebija pieņemts klāt. Ziedus gan viesiem pasniedza vienmēr.

Jūs esat dzimusi, augusi un joprojām dzīvojat Rīgā. Šogad 6. maijā jūsu dzimšanas dienas tortē būs 84 svecītes. Kādu atceraties savas bērnības Rīgu?

Toreiz Rīga bija tīra, kārtīga un sakopta. Reizēm domāju, ka varbūt kļūdos, bet nē, tā patiesi bija! Tā bija kultūras pilsēta. Tēvs pēc profesijas bija daiļkrāsotājs, bet māte – mājsaimniece. Mamma strādāja rokdarbus – izšuva, tamborēja. Galdauts, ko redzat uz galda, ir viņas darināts pagājušā gadsimta 30. gados. Krišjāņa Barona ielā toreiz bija darbnīca, kur uz audumiem uzkopēja dažādus rakstus izšūšanai. Rokdarbniecei vajadzēja izvēlēties tikai raksta paraugu un audumu. Pie mūsu logiem karājās mammas tamborēti aizkari, bet guļamistabas durvīs – ļoti skaistas, izšūtas portjeras.

Man bija divi brāļi. Viens no viņiem 11 gadu vecumā noslīka. Ģimenei tā bija milzīga traģēdija… Vecāki bija lieli grāmatu mīļotāji, tāpēc arī es no bērnības iemīlēju grāmatas. Septiņu gadu vecumā sāku lasīt Rīgas pilsētas 5. bibliotēkas filiālē E. Birznieka-Upīša, toreiz Jumāras, ielā. Bērnu fondam bija brīvpieeja. Apkalpošana bija ļoti laipna. Man bija liela bijība pret bibliotekārēm. Lasīju arī Rīgas pilsētas 3. bibliotēkā. Vēlāk, kad pati strādāju 13. bibliotēkā, gāju uz 3. bibliotēku pamācīties no vecāka gadagājuma bibliotekārēm. Viņu zināšanas bija enciklopēdiskas. Tur strādāja Anna Treiere, Tamāra Loskutova, Lidija Altemente, Elisa Ozola, Elizabete Muceniece,

Zelma Madžiņa, Helēna Valeine. Mājās man veidojās sava bibliotēka, jo ikreiz, kad vecāki iedeva piecus santīmus, nopirku «Mazās jaunības tekas». Arī jubilejās man dāvināja grāmatas.

Svētdienās visa ģimene kopā devāmies uz zooloģisko dārzu, kinoteātriem, teātriem, operu, opereti. Dienā bija izrādes un filmas bērniem. Atceros, operā bija bērnu izrāde «Burvju zirdziņš». Bet visvairāk man patika teātris. Skolas gaitas uzsāku Valda Zāliša 1. pamatskolā. Tā bija samērā nacionāla skola. Mūs audzināja patriotiskā garā, mācīja, ka jāmīl dzimtene, ka Latvija ir vislabākā. Vēl šodien atceros, cik aizrautīgi un emocionāli vēstures skolotāja Eihe stāstīja par Brīvības cīņām, par mūsu izcilā karavadoņa Kalpaka nāvi.

Kara gados mēs ar mammu stāvējām garās rindās pēc biļetēm uz Nacionālo un Dailes teātri. Es dievināju teātri un aktierus! Vācu okupācijas laikā daudzi izcilie aktieri vēl nebija aizbraukuši. Nacionālajā teātrī spēlēja Milda Zīlava, Ņina Melnbārde, Jānis Lejiņš, Rūdolfs Mucenieks, Dailes teātrī – Kārlis Veics un citas slavenības. Esmu redzējusi visas izrādes, arī pieaugušo, ko rādīja Leļļu teātrī un Jaunatnes teātrī. Ļoti žēl, ka tika likvidēts operetes teātris, Latvijā tas bija ļoti labs. Biju sajūsmā par Mariannu Zirdziņu un opereti «Marica». Tagadējā paaudze ir izaugusi, nezinot, kas ir operete, nepazīstot ne Lehāra, ne Kālmana darbus.

Vai bērnībā ieaudzinātā mīlestība uz mākslu, teātri, grāmatām palīdzējusi arī turpmākajā dzīvē?

Visu mūžu esmu bijusi teātra cilvēks, tikai tagad vairs nē, tagad izrādes skatos televīzijā. Uz teātri gājām pēc emocijām un cilvēciskā pārdzīvojuma. Padomju laiki – jūs jau zināt, kādi tie bija. Tur vienā vietā «dod» olas, jāstāv rindā, tad olas izbeidzas, jāskrien uz nākamo rindu. Rindas bija pēc visiem produktiem. Es vienmēr teicu – ja nebūtu mākslas, dzīve būtu ļoti bēdīga. Baudot mākslu, bija vieglāk pārdzīvot pelēko ikdienu. Toreiz māksla patiešām piederēja tautai, teātra biļeti varēja nopirkt ikviens, tās nebija dārgas. Reizēm gan nācās stāvēt rindā, jo biļetes bija deficīts. Tagad, lai kā gribētu, ne visi var atļauties apmeklēt izrādes. Dzirdu, ka biļete maksā 20, 25 latus – nu kas to var samaksāt? Pašlaik teātris ir domāts ļoti turīgiem cilvēkiem.

«Reizēm jāprot arī zaudēt, kā gan citādi varētu dzīvot,» teicis Ērihs Marija Remarks. Arī jūsu dzīvē ir bijuši ļoti smagi zaudējumi. Kā tikāt tiem pāri?

Jā, ir nācies zaudēt tuvus cilvēkus. 1973. gadā nomira mans pirmais vīrs. Bija ļoti, ļoti smagi. Vairs negribēju dzīvot, bet sapratu, ka

Foto no personīgā arhīva

Ar māsīcu

Foto no personīgā arhīva

Ar vīru Dzidri

Sarunā ar RCB direktori Doloresu Veilandi «RCB gadagrāmatas, 2011» atvēršanā. Blakus Spodrai – Jānis

Foto: Daina Ģelbaka

pati sev galu padarīt nevaru. Kādu novakari sēdēju pie vīra kapa un redzēju, ka uz manu pusi ātrā gaitā nāk vīrietis ar saini padusē. Par kapiem bija dzirdēti visādi briesmu stāsti. Sēdēju un domāju: «Paldies Dievam, viņš mani tagad nositīs, un ciešanas būs beigušās!» Mierīgi sēdēju un gaidīju «savu nāvi». Bet nepazīstamais aizsteidzās garām, lai uz kāda kapa noliktu ziedus. Bija vien jādzīvo tālāk.

Mana vidusskolas skolotāja Kaklautiņa teica: «Dievs uzliek cilvēkam smagus pārbaudījumus, bet Viņš arī dod spēku tos pārvarēt, jo citādi cilvēce būtu aizgājusi bojā.» Mēs ar Dzidri ilgus gadus draudzējāmies ar Rozenbergu ģimeni. Sešus mēnešus pēc vīra nāves nomira Rozenberga kunga sieva. Viņas bērēs domāju – kāpēc es nevarēju būt viņas vietā? Kāpēc tik nežēlīgi tiek izšķirti divi pāri? Ar laiku zaudējuma sāpes pierima. Liktenis bija lēmis, ka mēs ar Voldemāru Rozenbergu apprecējāmies. Viņš bija Rīgas paraugtipogrāfijas ofseta ceha vadītājs. Laikos, kad papīrs bija deficīts, viņš bibliotēkai ar to izlīdzēja. Voldemāra bērēs man pienāca klāt Oļa (Grīziņkalna filiālbibliotēkas vadītāja Olga Sincova. – I. S.) un jautāja, vai es negribētu pastrādāt. Darbs man palīdzēja pārdzīvot šīs sāpes. Tā es nostrādāju astoņus gadus. Esmu pateicīga vadītājai, ka mani pieņēma.

Tagad man ir draugs Jānis, ar kuru pirmo reizi satikāmies pirms vairāk nekā 50 gadiem, kad viņš bija 13. bibliotēkas lasītājs. Es Jānim jau toreiz patiku, bet nevarēju taču apprecēties ar diviem! Izvēlējos Dzidri. Tomēr mums ar Jāni bija lemts satikties vēlreiz.

It kā sajutis, ka runājam par viņu, dzīvoklī ienāk Jānis. Stalts kungs, kurš drīz svinēs 90. dzimšanas dienu. Viņš ir bijis Gētes institūta Latvijā bibliotēkā pēc žurnāliem un grāmatām vācu valodā. Tās viņi lasa abi, bet, ja Spodra ko nesaprot, Jānis pārtulko.

Esmu baudījusi Spodras kundzes viesmīlību un garšīgo cienastu. Uz atvadām namamāte vēl izstāsta «Magidas kēksa» recepti:

To man iedeva Magidas kundze. Viņa bieži cepa šo kēksu saviem diviem dēliem, kad viņi bija mazi. Padomju laikos jau ne vienmēr visu varēja nopirkt.

2 olas, 200 g cukura, 200 g miltu, 200 g krējuma un 1 strīķēta tējkarote sodas.

Olas saputo ar cukuru un pievieno pārējās sastāvdaļas. Ļoti labi, ja sodu izšķīdina citrona sulā. Arī mīklai var pievienot citrona sulu. Ja gribas izcept lielāku kēksu, ņem visu trīs reizes vairāk un sodu tējkarotē ar kaudzīti.

Esmu ne tikai klausījusies, bet arī uzklausīta, jo Spodru interesē viss, kas šodien notiek bibliotēkās. Ar domām, sirdi un dvēseli viņa joprojām ir savas tautas vidū. Atvadoties pensionētā bibliotekāre sūta sirsnīgus sveicienus visiem kolēģiem un arī lasītājiem, kuri viņu atceras.

PASAULEI NAV NE VAINAS

Saruna ar RCB Bibliotēku dienesta noformēšanas mākslinieci
ANITU PITRĀNI

Foto: Imants Urtāns

Anitu jau ilgus gadus pazīstam pēc viņas darbiem – RCB bukletiem, afišām, plakātiem, uzlīmēm. Noformēšana ir viena no tām bibliotēkas darba sfērām, kas pēdējo gadu laikā piedzīvojusi viskrasākās izmaiņas – no zīmuļa un papīra līdz datora ekrānam.

Kā tu juties un tiki līdzi laika diktētajām pārmaiņām? Kādi tagad ir tavi galvenie darba rīki?

Tehnikas progresa diktētās pārmaiņas uzņēmu pavisam labi, jo manā specialitātē ir diezgan daudz monotonu, neinteresantu darbību, it īpaši strādājot ar tekstiem. Cilvēciskais slinkums ir labs dzinulis mobilizēties. Kursu vietā izvēlējos grāmatiņas un pakāpeniski apguvu gan *MS Office* programmas, gan datorgrafikas «monstrus». Šīs tehniskās iespējas mani sajūsmina, tomēr īstu, dabisku zīmējumu nevar aizstāt nekas. Nu nepatīk man tie ar datoru zīmētie multeņu tēli un ilustrācijas!

Kā tu nokļuvi bibliotēkā?

Vai, tas bija tik sen! Mēs ar Jāni Apsi bijām pazīstami kopš darba Latvijas Mūzikas biedrībā. Kad dažādu ekonomisko un politisko pārmaiņu rezultātā šis veidojums beidza pastāvēt, Jānis sāka strādāt RCB Mūzikas bibliotēkā – salonā «Tilts». Bibliotēkas vadītāja bija Dzidra Hūne, un viņa meklēja bibliotekāru ar mākslinieka dotībām. Tad nu viņa saņēma mākslinieku ar bibliotekāra dotībām. Mūsu draudzība turpinās arī tagad, kad viņa ir pensijā un nedzīvo Rīgā.

Kā veidojās tava bibliotekārā darba karjera?

Kopā ar Dzidru nonācu Annas filiālbibliotēkā, kas tolaik atradās Katoļu ielā, piedzīvoju bibliotēkas vadītāju maiņu, pārcelšanos uz Maskavas ielu un vēl daudz ko citu, kā rezultātā nonācu Bērnu literatūras nodaļā. Tie bija ļoti dzīvīgi gadi. Tehnikas progress un

Foto no personīgā arhīva

Annas filiālbibliotēkā gatavojamies reklāmas akcijai mikrorajonā

Foto no personīgā arhīva

Mana Annas filiālbibliotēkas tīņu superkomanda nepilnā sastāvā

kontakti ar lielu daudzumu tīņu – tur ir ko turēt! Vismaz novecot nav laika.

Kāda bija tava pirmā darbavieta un darba diena?

Pirmo darba vietu es atcerēšos visu mūžu. Pēc neveiksmīgiem iestājeksāmeniem Mākslas akadēmijā māmiņa mani iekārtoja par sanitāri Stomatoloģiskās poliklīnikas Ķirurģiskajā nodaļā, Dzirciema ielā. Tas bija kaut kas! Pietiekami ekstrēma vide, ļoti spilgtas, spēcīgas personības ar Ulmaņlaiku skolas elpu un tradīcijām. 17 gadu vecumā tas nevarēja neietekmēt, un es aizmaldījos medicīnas labirintos. Mana pirmā specialitāte ir saistīta ar medicīnu. Māksla nāca tikai pēc deviņiem gadiem. Pirmo darba dienu es neatceros, bet šis laiks manā apziņā ir palicis kā ļoti vērtīga dzīves skola.

Kādus cilvēkus dzīvē esi sastapusi, kādas mācības guvusi?

Manā dzīvē periodiski parādās kādi liktenīgie cilvēki, kuri vai nu maina manu dzīves gaitu, vai dod kādu labu mācību. Pēc pārliecības esmu fatāliste, jo ar gadiem esmu sapratusi, ka ir bezjēdzīgi lauzties aizslēgtās durvīs. Pat ja ielauzīsies un panāksi savu, rezultāts nesniegs gandarījumu.

Bija laiks, kuru tu pavadīji burājot. Kādi ir spilgtākie sporta gaitu piedzīvojumi? Vai gūtais rūdījums palīdzējis pārvarēt vētras «dzīves jūrā»?

Es vispār biju sportiska meitene. Kad aizgāju no rokasbumbas, dzīvē kaut kā pietrūka. Nejaušības pēc nonācu uz laivas, un šī nejaušība izvērtās par pieciem gadiem dzīves. Tas bija Latvijas jūrskolas jahtklubs, un koka kreiserjahtu sauca «Rassvet». Burāšana, tāpat kā daudzi tehniskie sporta veidi, ir dzīvesveids. Tam aiziet viss brīvais laiks, visi brīvie līdzekļi un enerģija. Tehnikas progress, modernās tehnoloģijas un valsts iekārtas maiņa arī tur ir ieviesušas ļoti lielas korekcijas. Bet manā dzīvē ir bijušas piecas sezonas, kuru laikā katrs izgājiens jūrā bija sava veida piedzīvojums, jo padomju laika tehniskais nodrošinājums neļāva burātājiem atslābināties ne uz brīdi.

Par tām dzīves vētrām gan nezinu neko teikt. Ar burāšanu tam maz sakara.

Kādi ir tavi vaļasprieki?

Būtībā viss, kas saistās ar radīšanas procesu. Tas var būt pilnīgi jebkas – audums, dzija, papīrs, augi, akmens, vārds, istabas siena... Tas var būt pat dators ar savām programmām. Galvenie komponenti ir ideja un radīšanas prieks. Lielu vietu manu vaļasprieku sarakstā aizņem ēdiena gatavošana. Tā gan manā dzīvē ienāca ačgārnā secībā – vispirms kā vajadzība un tikai pēc tam kā radoša prieka izpausme.

Ja tu cienā kolēģus, tad tā ir bauda ne tikai garšas kārpiņām, bet arī acīm. Kādi ir tavi mīļākie ēdieni? Padalies, lūdzu, ar kādu interesantu recepti.

Parunāt par ēdienu man patīk. Draugi saka, ka man vajadzētu reklamēt ēdamlietas, jo pēc maniem dzīvajiem aprakstiem uzreiz griboties skriet kaut ko nobaudīt. Man pašai nav mīļākā ēdiena, nav arī mīļākās virtuves, kā tagad moderni teikt. Katra recepte, kas nonāk pie manis, tiek pielāgota manai garšas izjūtai. Vēl no svara ir arī tas, lai gatavošanas process nebūtu ļoti garš un sarežģīts.

Par pagājušās vasaras «topa» recepti kļuva kāpostu salātiņi. Recepte ir ļoti vienkārša, sātīga un praktiska, ideāls ēdiens ciemiņu cienāšanai vasarā: galviņkāpostu sasmalcina, samīca, saberž ar mazliet sāls un cukura. Apgrauzdē kādu sauju lobītu saulespuķu sēklu, atdzesē tās un pievieno kāpostiem. Mērcei

Foto no personīgā arhīva

1956. gada vasara – es, mana māsīca un brālēns vectēva taisītajos ratiņos ar vectēvu un vecmāmiņu

izmanto asu majonēzi. Sajauktos salātus uz vairākām stundām liek ledusskapī ievilkties. Visgaršīgākie tie ir nākamajā dienā. Lai labi garšo!

Nekad neesmu tevi redzējusi ar nokārtu degunu. Vai optimisms šūpulī ielikts?

Pirmā dzīves mācība – nekas nav tā, kā izskatās. Klasifikācijā «optimisti – pesimisti» es esmu optimistiskais pesimists. Tas nozīmē, ka uz jautājumu «Vai var būt vēl sliktāk?» es smaidot atbildu: «Var gan! Var gan!»

Vai tu atrodi laiku lasīšanai? Kādas ir tavas mīļākās grāmatas?

Es esmu izaugusi ar Remarku, Hemingveju, Vorensu, Vaildu... Lasīju ļoti daudz un ļoti nopietnu literatūru, ieskaitot psiholoģijas mācību grāmatas. Un tad vienā brīdī sapratu, ka vairs nekas nepārsteidz, rakstītajā vārdā nav nekāda piedzīvojuma. Tas ir simptoms, ka jāsāk sevi meklēt dabiskās, vienkāršās lietās. Visu savās vietās noliek darbs ar bērniem. Tomēr vēl joprojām mani sajūsmina un fascinē I. Ziedoņa, A. Buiķa, P. Kļavas zināšanas, pasaules izpratne un domu formulējumi. Par mīļgrāmatiņu visas savas dzīves garumā uzskatu Kurta Fridrihsona un Imanta Ziedoņa kopdarbu «Pasāžas».

Kā, tavuprāt, mainīsies noformēšanas māksla bibliotēkās pēc 10, 50, 100 gadiem? Kādu tu redzi nākotnes bibliotēku?

Par taviem nosauktajiem attālumiem laikā... Nu, vispirms gribētos, lai nepazūd literatūra, lai nevienā jomā netiktu noniecinātas pamatvērtības. Tad jau būs arī grāmatas, un, ja būs grāmatas, tad būs arī bibliotēkas. Bibliotēku noformējums gan varētu būt kaut kāds tehnisks brīnums gaismas paneļu veidā, kur ievada informāciju un maina bildītes datorā.

Tu esi strādājusi par noformētāju ne tikai bibliotēkā. Vai citur prasības ir atšķirīgas?

Katrai vietai ir savas specifiskās prasības. Strādāt var, ja tu tās pieņem. Gan rūpnīcā VEF, gan Mūzikas biedrībā, gan «Daiļradē» jebkuras idejas izstrādē svarīgs bija profesionālisms.

Kas tevi satrauc mūsdienu pasaulē? Ko tajā gribētu mainīt?

Ļoti gribētos, lai tie, kas mēģina valdīt un lemt, paši saprastu, ko dara un ko viņu lēmumi dod nākotnei. Un vēl mazliet nomāc klišejas un samāksloti standarti cilvēku izskatā, attiecībās, dzīves stilā... Citādi jau tai pasaulei nav ne vainas.

Kādas vizuālas pārmaiņas ir nepieciešamas mūsu bibliotēkām? Kuras mūsu sistēmas bibliotēkas tev šķiet vispievilcīgākās?

Pirmām kārtām man ir liels prieks, ka katru gadu kādas bibliotēkas tiek pie sakārtotas vides. Es jau sen strādāju šajā sistēmā un vēl labi atceros dažas bibliotēkas trīsistabu dzīvokļos ar izdrupušām grīdām un Hruščova laika plauktiem. Bibliotēkas noformējums ir atkarīgs ne tikai no finansējuma, bet arī no to cilvēku estētiskās izjūtas, kuri tajā strādā. Es negribētu izcelt atsevišķas bibliotēkas. Šī nav sacensība ar vienādām starta pozīcijām. Būtu

Foto no personīgā arhīva

1959. gada pavasaris - mode un elegance skvēriņā Tallinas un A. Deglava ielas stūrī

labi, ja vienotajā koncepcijā katra filiālīte tomēr saglabātu kaut ko savu.

Kādas būtu tavas trīs vēlēšanās zelta zivtiņai?

Tās es pačukstētu tikai zivtiņai pašai, jo skaļi izpaustas vēlēšanās nepiepildās.

Ko jaunu tu vēl gribētu apgūt?

Sen gribu izmēģināt spēkus dekupāžas tehnikā, apdarināt lielākus priekšmetus, bet kaut kā nesanāk. Taču ir labi, ja ir kāda vēl realizējama ideja, vai ne?

Protams! Es domāju, ka tev, kā tādam labam nemiera gariņam, vienmēr ir un būs padomā kāda ideja. Aiz katras realizētas idejas nāks jauns izaicinājums. Ko es tev nepajautāju?

Paldies, Intiņ! Varbūt tev vēl ir jautājumi, bet atbilžu man vairs nav... Jāiet pastrādāt.

Mans veidotais interjers Annas filiālbibliotēkas bērnu nodaļā «No nekā - kaut kas»

Foto no personīgā arhīva

AIJAS SMAIDS

Saruna ar RCB Pieaugušo literatūras nodaļas galveno bibliotekāri
AIJU ZVIRBULI

Foto no personīgā arhīva

«Dzīve ir apburoša, vajag tikai skatīties caur īstajām acenēm,» tā reiz teicis Aleksandrs Dimā (dēls). Bet kā atrast īstās acenes un neaizstāt tās ar rozā brillēm vai nokvēpinātiem stikliņiem saules aptumsuma aplūkošanai? Par to saruna ar optimisti Aiju. 21. maija pēcpusdienā atrodam vienu brīvu galdiņu RCB Pieaugušo literatūras nodaļā. Pārējos aizņēmuši lasītāji – pārsvarā jaunieši un daži seniori. Aijai šogad skaista dzīves jubileja. Bet dzīvē kā jau dzīvē – iet gads aiz gada, satiekamies, šķiramies, iegūstam, zaudējam, raudam, smaidām...

Reiz, 20. gadsimta 70. gados, bija tāda populāra dziesma «Aijas smaids» – par meiteni, kuras smaids ir tik skaists, ka traucē studentam uztvert profesora stāstīto. Mēs ar tevi iepazināmies tieši tajā laikā – kā P. Stučkas Latvijas Valsts universitātes Bibliotēku zinātnes un bibliogrāfijas specialitātes 1. kursa studentes. Kāpēc tu izvēlējies šo specialitāti?

Gribēju kļūt par juristi un vispirms iesniedzu dokumentus Juridiskajā fakultātē. Pieņemot tos, kāda laipna darbiniece informēja, ka visus, kas grib mācīties šajā fakultātē, gaidot ļoti nopietnas pārrunas, un izteica šaubas par manu dokumentu atbilstību stingrajām prasībām, jo esmu dzimusi Sibīrijā, «tautas ienaidnieka» ģimenē, – tā toreiz dēvēja no Latvijas deportētās ģimenes. Tā manam sapnim tika pārvilkta svītra. Tomēr biju šai darbiniecei pateicīga, jo viņa bija godīga un nedeva veltas cerības, tāpēc varēju vēl paspēt iesniegt dokumentus citā fakultātē.

Par skolotāju kļūt es negribēju, jo biju pārliecināta, ka neatbilstu sabiedrībā pieņemtajam pedagoga tēlam. Izvēlējos bibliotekārus, jo grāmatas jau no agras bērnības bija un joprojām ir viens no maniem hobijiem.

Piedzimt izsūtījumā – kā sadzīvoji ar šādu bērnību? Kādu «pēcgaršu» tā atstājusi?

Protams, mums nebija augsta labklājības līmeņa, bija grūti, no daudz kā nācās atteikties, bet mums bija pats galvenais – mīlestība. Vecākiem bijām četri bērni un zinājām, ka mēs viņiem dzīvē esam paši svarīgākie, bet viņi – mums. Neteicām viens otram: «Es tevi mīlu,» bet sajutām to katrā dzīves solī. Tagad ir moderni izteikt savas jūtas vārdos, mums to nevajadzēja.

Atgriezāmies no Sibīrijas, bet mājvietas vairs nebija. Daudzi radinieki novērsās no mums, jo baidījās paši tikt represēti. Tādi bija laiki. Izmitināt mūs pie sevis Tukumā bija gatavs mammas brālis. Lai nokļūtu pie viņa, mums vajadzēja Ķemeros gaidīt citu vilcienu, un vecāki izmantoja šo laiku, lai aizvestu mūs pie jūras. Man bija seši gadi, kad pirmo reizi ieraudzīju jūru, un iemīlēju to uz mūžu. Tas brīnišķīgais pārdzīvojums vēl aizvien ir dziļi sirdī, un es nespēju iedomāties savu dzīvi bez mūsu skaistās, mūžīgi mainīgās jūras.

Manā zemapziņā joprojām mājo divi, kā es tos saucu, «Sibīrijas sindromi». Pirmais – man gribas visus paēdināt. Ja kāds atnāk ciemos, katrā ziņā vajag viņu pacienāt. Arī ārpus

mājas – ekskursijās, ceļojumos, piknikos kopā ar kolēģiem vai ģimeni – cenšos rūpēties, lai visi būtu paēduši. Atceries, studentu talkās kolhozā es visiem smērēju sviestmaizes. Otrs sindroms – es baidos no vilcieniem. Ja vien iespējams, izvēlos citu transporta līdzekli. Tā manā zemapziņā ir iespiedies pārciestais trūkums un garais mājupceļš vilcienā.

Tētis nomira, kad man bija septiņpadsmit, arī mammītes vairs nav. Esmu lasījusi par deportācijām Solžeņicina, Soduma un citu autoru darbus. Tas viss ir ļoti sāpīgi, un to nevar aizmirst, bet nevajag arī katru dienu ar dusmām un naidu atcerēties. Šādas emocijas var iekšēji sagraut jebkuru cilvēku, taču jādzīvo tālāk ar gaišumu sirdī. Jāatceras, ka arī tajos laikos viss nebija tikai slikti. Dzīvei bija arī citas krāsas.

Kāda bija pagājušā gadsimta 70. gadu studentu dzīve?

Pēc ilgāka pārtraukuma bijām otrais klātienes jeb pilna laika studiju kurss. Lai iegūtu augstāko bibliotekāro izglītību, bija jāmācās četri gadi. Mācījāmies pēc Maskavā izstrādātas Kultūras institūtu programmas, tomēr universitāte šo programmu paplašināja, jo centās dot papildu zināšanas, lai mēs varētu iegūt pilntiesīgu diplomu. Lekcijas bija no agra rīta līdz vēlai pēcpusdienai. Pirmajā kursā nācām uz fakultāti arī sestdienās. Tā kā bijām piederīgi Filoloģijas fakultātes Bibliotēku zinātnes un bibliogrāfijas katedrai, ļoti daudz bija literatūras un valodas kursu: latviešu, ārzemju, krievu. Bija gari obligātās literatūras saraksti. Valdīja uzskats, ka bibliotekāriem jāzina augstākā matemātika, fizika, lauksaimniecības un rūpniecības ekonomika. Obligāta bija militārā apmācība, jo mūs gatavoja par padomju armijas rezerves medicīnas māsām kara gadījumam. Paldies Dievam, karot nevajadzēja!

Foto no personīgā arhīva

Ar brāli un māsām Sibīrijā 1958. gadā

Mācību prakses bija bibliotēkās un arī slimnīcās. Atceros, ka prakses laikā man visas grupiņas klātbūtnē vajadzēja īstam slimniekam izmeklēt aknas, bet man tajā laikā bija skaisti un ļoti, ļoti gari nagi. Tas bija briesmīgi, domāju, ka savainošu slimnieku! Šis notikums iemācīja mani domāt ne tikai par košiem nagiem. Mums mācīja Padomju Savienības Komunistiskās partijas vēsturi. Obligāta bija fizkultūra. Apguvām arī speciālos priekšmetus – bibliotēku zinātni un bibliogrāfiju. Brīnos, ka tagad studentiem ir tik maz lekciju un viņi paspēj apgūt visas zināšanas.

Biju rīdziniece, tāpēc kopmītņu romantika man gāja secen. Apprecējos studiju gados. Pēdējā kursā man piedzima Inga, tāpēc noslēguma eksāmenus nācās kārtot īsi pirms dzemdībām, ārpus kārtas un vienai pašai. Tas nemaz nebija jauki, trūka kursa biedru atbalsta un, jā, arī špikeru drošības. Gatavojos ļoti rūpīgi, uztraucos. Sevišķi biju samācījusies tiesību pamatus, jo šis priekšmets mani interesēja. Mūsu jaunais pasniedzējs Endziņa kungs pret mani kā topošo māmiņu izturējās ļoti iejūtīgi, ļāva pašai izvēlēties jautājumus, uz kuriem es gribētu atbildēt. Samulsu tā, ka ilgi nezināju, ko izvēlēties. Saņēmu augstāko novērtējumu piecu ballu sistēmā.

Bijām meiteņu kurss: 23 studentes un tikai divi zēni – Jānis Turlajs un Juris Krustiņš.

No studiju gadiem atceros ne tikai tavas sviestmaizes, bet arī to, ka biji viena no modernākajām kursa meitenēm – ar pārliecinošu mini un ļoti garām, prasmīgi krāsotām skropstām. Mini modes

norieta laikā tu mūs mudināji no tās vēl neatteikties: «Saraujam, meitenes, kad pēc daudziem gadiem mini mode atgriezīsies, mēs būsim tādā vecumā, ka to vairs nevarēsim valkāt!» Ko tagad varam mēs, kurām vairs nav sešpadsmit?

Jā, ir dažas lietas dzīvē, ko «meitenes mūsu gados» vairs neatļaujas, bet mēs varam darīt daudz ko citu! Par to, ko vairs nevaram, nav ko skumt, jo daudz jau ir izdarīts, redzēts, piedzīvots, paspēts. Jāmācās saprasties ar saviem gadiem un veselības stāvokli. Ja nevaram izveseļoties, jo mums vairs tiešām nav sešpadsmit, varam iemācīties sadzīvot ar savu slimību. Es nesaku, ka tas ir viegli. Varbūt atceries, mūsu jaunības gados bija tāda dziesma «Es šodien dusmojos uz sevi, jo man ir bēdu, pasarg' Dievs. Ir jāprot paciest pašam sevi, lai citiem nāktos mazāk ciest». Tāpēc nevajag bibliotēkā pētīt medicīniska rakstura grāmatas un meklēt tajās savu esošo un varbūtējo slimību aprakstus. Jādomā par gaišo un pozitīvo dzīvē.

Foto no personīgā arhīva

Ar meitām, znotu un mazbērniem

Mums ir vairāk laika, ko varam veltīt sev. Tagad, kad bērni izaudzināti, man atliek daudz vairāk laika grāmatām un teātra izrādēm. Uz teātri eju stundu pirms izrādes, jo tad biļeti var nopirkt par trīs latiem. Ir vērts riskēt ar pēdējā brīža biļetēm, lai noskatītos kādu no jaunākajām izrādēm. Nevaru savu dzīvi iedomāties bez grāmatām klasiskajā papīra variantā. Vakaros vienmēr atrodu laiku lasīšanai. To esmu darījusi kopš bērnības. Tāpat jāatrod laiks fiziskām aktivitātēm. Mana kolēģe Anita Dvarišķe māca mums, bibliotekāriem, līnijdejas. Tā ir brīnišķīga relaksācija un arī slodzīte. Ceru atsākt dejošanu. Pēdējā gadā reizi nedēļā kopā ar meitām apmeklējam peldbaseinu – ūdens aerobiku trenera vadībā. Sirds dēļ mani uzmana īpaši, lai es nepārcenstos. Atzīšos godīgi, es to pat nemēģinu darīt. Priecājos un daru, cik spēju.

Sieviete nevienā vecumā nedrīkst atteikties no labas kosmētikas, glīta matu sakārtojuma, moderna, bet vecumam atbilstoša apģērba. Mūsu mini svārku laiks ir pagājis, toties tagad varam izmantot tādas skaistumkopšanas iespējas, kādu jaunībā nebija. Nu kas tad mums toreiz, tālajos septiņdesmitajos, bija? Ļeņingradas skropstu tušas klucītis papīra kastītē un birstīte, kuru parasti saslapinājām ar siekalām. Un arī tā pati tuša reizēm kļuva par deficītu. Sievietei jebkurā vecumā labi jāizskatās, tad arī pašai būs prieks un lepnums par sevi. Man patīk, kā sevi pasniedz kolēģes, kurām ir pāri četrdesmit, piecdesmit, sešdesmit un tā tālāk. Vienīgi gribētos novēlēt visām un arī sev biezāku maciņu.

Dzīvot kļūst arvien interesantāk, reizēm arī grūtāk, jo jāapgūst profesijas novitātes, jāielūkojas jaunajās grāmatās, lai zinātu, ko ieteikt lasītājiem. Darbā ne brīdi nav garlaicīgi. Bibliotekāriem arvien tiek paaugstināta profesionālo zināšanu latiņa, palielinās darba jomas un apjomi, nedrīkstam atpalikt no dzīves. Man ir ļoti gudras un izglītotas kolēģes, kuras zina svešvalodas, ir perfekti apguvušas jaunās tehnoloģijas. Mācāmies arī viena no otras.

Kādas atziņas tev nesuši nodzīvotie gadi, kā tie mainījuši attieksmi pret dzīvi?

Šis man ir bijis ļoti smags gads. Pēc triju gadu cīņas ar smagu slimību 29 gadu vecu-

mā 26. februārī nomira mans znots Rihards. Lielie dzīves triecieni – tuvinieku nāve, slimības – ir mācījuši neuztraukties par sīkumiem, neieslīgt sevis žēlošanā, bet dzīvot tālāk. Ar gadiem kļūstu rāmāka, cenšos nogludināt un atrisināt briestošus konfliktus, panākt mierīgu domstarpību atrisinājumu. To ir ievērojuši un man teikuši arī kolēģi.

Esmu guvusi atziņu, ka dzīvē nav nekā svarīgāka par labām attiecībām – gan ģimenē, gan darbā. Liela vērtība ir iespēja strādāt kopā ar gudriem un labiem kolēģiem. Mums ir ļoti labs kolektīvs. Kolēģi mani ir atbalstījuši dzīves grūtajos brīžos, esmu varējusi izstāstīt savas sāpes un justies saprasta. Tas man ir bijis ļoti svarīgi un palīdzējis pārvarēt daudzus smagus brīžus. Cenšos arī pati tikt galā ar savām bēdām, neļaujot lauzties uz āru nīgram noskaņojumam. Es nevaru lepoties ar dārgu automašīnu vai skaistu māju, bet neskaužu tos, kam tas viss ir. Man ir ģimene, bērni, mazbērni, labi draugi un kolēģi, uz kuriem vienmēr varu paļauties: Irisa, Anita, Gunta, Sandra, Taņa, Inese, Māra, Renāte (saucu vārdus kā Eirovīzijā) un visi pārējie. Ceru, ka arī viņi var paļauties uz mani. Mēs vienmēr domājam viens par otru. Sastādot darba grafiku, abonementa vadītāja Irisa Arāja cenšas ievērot katra individuālās vajadzības.

Viena no svarīgākajām dzīves pamatvērtībām ir ģimene. Man ir trīs meitas: Inga, Kristīne, Elīna un divi mazbērni – Laura un Arvīds. Laura šogad beidz 9. klasi, Arvīds studē ekonomiju Latvijas Universitātes 3. kursā. Nupat atzīmējām Mātes dienu. Visām māmiņām gribu teikt, ka nekad nedrīkst atgrūst savu bērnu, dusmoties un nedēļām ilgi nerunāt ar viņu. Nu ko viņš tādu ir izdarījis, lai māte nevarētu ar viņu sarunāties? Nav taču ne noziedznieks, ne narkomāns! Dažreiz ir jāprot piekāpties. Nevajag nosodīt, jāļauj bērniem dzīvot savu dzīvi, jo viņi mums nepieder. Tagad lasu Federika de Česko grāmatu «Tibetietes māja», un tur ir šādi vārdi: «Bērni paņem mūsu sirdis, tomēr nepieder mums. Mēs esam tikai strēlnieki, kas uzvelk dzīvības loku. Taču bērni kā bultas lido līdzi vējam; un vējam ir liels spēks.» Gribu novēlēt visiem mūsu bērniem labu un stipru ceļa vēju.

Foto no personīgā arhīva

Monako ceļos

Dzīve man ir iemācījusi būt optimistei, savas valsts un latviešu valodas patriotei. Paldies Dievam, ka dzīvojam Latvijā, ka pie mums nekaro. Ja cilvēks grib, viņš arī šeit var atrast darbu un nopelnīt, taču es nenosodu nevienu, kas kaut kāda iemesla dēļ ir devies uz citām zemēm. Tikai katram vajag izvirzīt kādu mērķi un censties to sasniegt. Cilvēks var izdarīt visu, ja vien slinkums netraucē. Tas attiecas arī uz mani.

Ko tu vēl gribētu paspēt izdarīt?

Paceļot pa mūsu mīļo zemīti, varbūt arī pa Eiropu, redzēt un piedzīvot kaut ko skaistu. Esmu kaislīga futbola fane. Tā man tāda aizraušanās no bērnības, kad puikas lika vārtos stāvēt. Staigāju vienos zilumos. Ļoti vēlētos aizbraukt uz kādu no pasaules futbola čempionātiem, redzēt un dzirdēt visu klātesot. Zinu, ka tas ir iespējams un viss ir atkarīgs no manis pašas.

Kas tevi satrauc mūsdienu Latvijā?

Satrauc tas, ka valsts nedara visu iespējamo, lai glābtu ikviena bērna vai jaunieša dzīvību. Mēs vācam ziedojumus smagi slimu bērnu ārstēšanai Labestības dienās. Manuprāt, tas nav normāli, ka iedzīvotāju veselība un dzīvība ir atkarīga no ziedotāju labās gribas un iespējām. Šādi jautājumi jārisina valsts līmenī. Es neesmu pret labestību un ziedošanu, bet pret to, ka mūsu bērnu dzīvība un veselība tik lielā mērā ir atkarīga no ziedojumiem. Kā jūtas smagi slimo bērnu vecāki, gaidot – pietiks saziedotās naudas, vai ne? Kaut uz brīdi iedomājieties sevi viņu vietā! Varbūt arī manu znotu būtu izdevies glābt, ja viņa ārstēšanai un rehabilitācijai valsts atvēlētu lielākus līdzekļus. Mēs maksājam nodokļus, bet vai šī nauda vienmēr tiek iztērēta lietderīgi?

Vēl viena lieta, kuru es arī tā īsti nesaprotu, ir nu jau visaptverošās pavasara talkas apkārtnes sakopšanai. Kāpēc man, kas nenomet zemē nevienu papīra gabaliņu, ar lielu entuziasmu būtu jātīra citu atstātie netīrumi? Šim darbam taču ir profesionāli atkritumu savācēji, sētnieki. Mums joprojām ir daudz bezdarbnieku, kuriem tā varētu būt iespēja nopelnīt. Talkas gan nav nekas jauns. Padomju laikos tās ik aprīli rīkoja par godu Ļeņinam dzimšanas dienai. Tad visiem vajadzēja piedalīties obligāti.

Pirms dažiem gadiem vecākā meita nopirka nelielu zemes gabaliņu Duntē. Līdz jūrai ir jāiet 18 minūtes pa skaistu, sakoptu ceļu. Tas bija mans rīdzinieces sapnis, ko tagad ir piepildījusi meita. Mēs kopjam savu zemīti un sakārtojam to. Tās arī ir mūsu ģimenes talkas.

Ko tu vēlētos mainīt bibliotēkā?

Salīdzinot ar laiku, kad sākām strādāt, bibliotēka ir piedzīvojusi pozitīvas pārvērtības, taču uzlabojumi, protams, ir iespējami un nepieciešami vienmēr. RCB vajadzētu modernākus kopētājus, lai jaunieši nebrīnītos, ka mēs strādājam ar tādu senu tehniku. Lasītājiem būtu nepieciešams kāds kafijas automāts, iespēja nopirkt vismaz dzeramo ūdeni. Tas patiešām ir vajadzīgs, jo cilvēki šeit pavada daudz laika, daži – pat visu dienu. Priecājamies, ka viņiem pie mums patīk. Mūsu ārzemju viesiem sevišķi patīk Mākslas un mūzikas nodaļa. Pirms vairākiem gadiem Bibliotēku nedēļā pie mums viesojās kinorežisors Jānis Streičs un bija patiesi pārsteigts par rosību un aktivitāti bibliotēkā. Sevišķi viņu pārsteidza lielais jauniešu daudzums. Mēs par to nebrīnāmies, jo mums katru dienu ir ļoti daudz apmeklētāju.

Ja runājam par bibliotēkām, tad man ir mazliet skumji, ka bibliotekāri nereti paliek savas bibliotēkas ēnā. Piemēram, šogad interesanti noritēja Bibliotēku nedēļa, bet cik maz tajā valsts līmenī pieminēja pašus bibliotekārus! Vajadzētu vairāk publicitātes, veltīt lielāku uzmanību katram individuāli, jo mums taču ir tik skaistas, gudras, šarmantas bibliotekāres un arī bibliotekāri! Gribētos arī konkurētspējīgu atalgojumu, lai jaunie, labi izglītotie kolēģi nebūtu spiesti meklēt labāk atalgotu darbu.

Vai esi apmierināta ar savu karjeru?

Bibliotekāres darba mūžu sāku Rīgas Zinātniski tehniskajā patentu bibliotēkā, kur nostrādāju obligātos trīs gadus. Tad ģimenes apstākļu dēļ strādāju Latvijas Neredzīgo biedrībā – biju lietvede, kancelejas vadītāja, grāmatvede. Papildus strādāju par tautas piesēdētāju tiesā. Toreiz katram tiesnesim

vajadzēja divus piesēdētājus. Piesēdētājas amats mani aizveda atpakaļ uz bibliotēku – kādu dienu devos uz tiesas sēdi un pieturā gaidīju transportu, bet tieši pretī bija Rīgas Centrālā bibliotēka. Sākumā biju tikai lasītāja, tad ātri vien iestājos Grāmatu draugu klubiņā, kuru vadīja Lelde Puriņa.

Tieši Lelde noskaidroja, ka Irisa ir mana kursa biedre, un tā mēs satikāmies. Nopriecājos, ka arī es esmu bibliotekāre, gribējās atkal strādāt savā profesijā. 2001. gada 1. martā sāku šeit strādāt par kasieri, bet vēlāk, kad radās iespēja, par bibliotekāri. Tā nu savu karjeru sāku un domāju, ka arī noslēgšu bibliotēkā. Profesijas izvēli neesmu nožēlojusi nevienu mirkli.

Kā tu juties, pārkāpjot kārtējo gadu desmitu?

Kolēģi bija parūpējušies, lai šī diena man būtu skaista un neaizmirstama. Mana darbavieta bija rotāta baloniem, datora tastatūra noklāta ar sirsniņām, uz katras no tām – kāds skaists novēlējums. Saņēmu disku ar deviņām savām mīļākajām dziesmām. Man joprojām ļoti patīk dziesma, kas bija populāra mūsu jaunībā «Aijas smaids». Un kāds brīnišķīgs svētku galds bija saklāts! Milzīgs paldies kolēģiem par sirsnīgiem un neaizmirstamiem mirkļiem! No bērniem dāvanā saņēmu datoru. Es par to ļoti priecājos, jo būs iespēja iemācīties vēl daudz jauna. Saņēmu tik daudz sirsnīgu novēlējumu!

Arī es gribu visiem novēlēt labu veselību, mīlestību, ticību, harmoniju un mieru dvēselē. Jauniešiem – izvirzīt lielus mērķus un tos sasniegt! Lai katra no mums atrastu savu «otru pusīti», lai ģimenē valdītu savstarpēja sapratne, saticība un labklājība!

Esam norunājušas Aijas pusdienlaiku. Jūtos vainīga, bet Aija smaida, ka gan jau visu vēl paspēs. Kāds lasītājs ar grāmatu kaudzīti rokās skatās uz mūsu pusi cerībā, ka galdiņš atbrīvosies. Neliekam viņam vilties. Diena vēl tikai pusē, un līdz vakaram mums jāpaspēj daudz ko izdarīt. Bet vakarā Aija ies uz teātri.

Foto no personīgā arhīva

Kolēģu vidū

«BALTAIS ZVIRBULIS» – TĀ IR ATBILDĪBA

Saruna ar RCB Bibliotēku dienesta galveno speciālisti
INGŪNU STRANGU

Šī gada pavasarī RCB desmit «Baltajiem zvirbuļiem» pievienojās vienpadsmitais. Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta gada balva «Baltais zvirbulis» nominācijā «Rīgas pilsētas pašvaldības bibliotēkas darbinieks» tika piešķirta Bibliotēku dienesta galvenajai speciālistei Ingūnai Strangai – par ieguldījumu inovatīvu ideju realizēšanā darbā ar bērniem un sabiedrības integrācijas procesā. Sarunai izbrīvējam kādu karstu jūnija dienu un iekārtojamies pašā vēsākajā Bibliotēku dienesta telpā.

Kādas izjūtas tevi pārņēma svinīgajā «Baltā zvirbuļa» balvas pasniegšanas ceremonijā Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā?

Izvirzīšana balvai man bija milzīgs pārsteigums. Nevaru teikt, ka jutos to pelnījusi, daudz bija jādomā par padarīto, par to, ka balva – tā ir arī atbildība. Bet, runājot par balvas pasniegšanas vakaru, tie patiešām bija emocionāli un skaisti svētki. Skanēja brīnišķīga mūzika, un valdīja svinīga atmosfēra. RCB dāvātais ziedu pušķis bija tik skaists! Tādu vēl nekad nebiju saņēmusi.

Kur tu meklē un atrodi jaunas idejas?

Tās vienkārši atnāk pašas! Palīdz divdesmit septiņu gadu ilgā bibliotekārā darba pieredze, turklāt cenšos regulāri sekot novitātēm specialitātē. Mani tas interesē.

Kas sagādā grūtības jaunu ideju realizācijā?

Bibliotekāru aprindās dažreiz jūtams

Foto: Guna Oškalna-Vējiņa

Ingūna «Baltā zvirbuļa» pasniegšanas ceremonijā

konservatīvisms. Gribētos sagaidīt lielāku atvērtību jaunām idejām. Nevajag jauno uzreiz noliegt un saskatīt tikai šķēršļus – mums nesanāks, mēs nevaram! Nevajag baidīties izmēģināt un nevajag raizēties, ja iecerētais kādreiz neizdodas, vismaz esam guvuši pieredzi. Un vēl – ļoti svarīga ir komanda. To redzu ikdienā – tur, kur ir spēcīga komanda, visi darbi sokas.

Kāpēc izvēlējies bibliotekāra profesiju?

Tā vienkārši sanāca. Kopš bērnības biju lasītāja – vispirms bērnu bibliotēkā Akas ielā, vēlāk Rīgas pilsētas 30. bibliotēkā, kas tagad ir Daugavas filiālbibliotēka. Man ļoti patika tās atmosfēra, tāpēc pēc vidusskolas gāju pieteikties darbā tieši uz šo bibliotēku. Diemžēl tur bibliotekāru nevajadzēja. Man piedāvāja darbu Rīgas pilsētas 13. bibliotēkā (tagad filiālbibliotēka «Rēzna»). Tā 1984. gadā sāku strādāt šajā profesijā un daru to joprojām. Bibliotēku zinātni studēju neklātienē Latvijas Valsts universitātē.

Kādu ceļamaizi turpmākajam darbam iedeva pirmā darbavieta?

Pirmo reizi ieejot Rīgas pilsētas 13. bibliotēkā, mani pārsteidza līdz griestiem augstie grāmatu plaukti un īpašā grāmatu smarža. Tā smaržo tikai vecas grāmatas, un bibliotēkas krājumā pārsvarā bija tieši tādi izdevumi. Kolēģe devās atvaļinājumā, tāpēc nācās uzreiz visu apgūt pašai, jo lasītāji bija jāapkalpo. Palīdzēja pašas ilggadīgā lasītājas pieredze.

Bibliotēkas vadītāja bija ļoti stingra un prasīga. Katrai grāmatai bija jāatrodas plauktā precīzi tai paredzētajā vietā. Vadītāja katru rītu izvēlējās kādu plauktu, kuru pārbaudīja. Es ļoti centos, lai krājums vienmēr būtu kārtībā. Ilgi nebija jāgaida, līdz man tas izdevās – visas grāmatas stāvēja savās vietās. Man ļoti patika, ka te varēju radoši izpausties, gribējās visu pārveidot tā, lai bibliotēkā būtu pēc iespējas skaistāk un mājīgāk. Jauki, ka man to arī atļāva darīt – esmu zāģējusi, krāsojusi, labojusi, šuvusi utt.

Pirmajā darbavietā ieguvu pamatīgu pieredzi, kā arī pašu svarīgāko atziņu – bibliotēkā galvenais ir lasītājs. Tā patiešām ir! Tolaik pat iedomāties nespēju, ka bibliotēka netiktu laikā atslēgta vai vispār būtu slēgta. Pat tad, ja esi slims, bibliotēkai jābūt vaļā.

Tu vienmēr ar siltumu sirdī atceries un stāsti par savu otro darbavietu – Mežaparka filiālbibliotēku, kur biji vadītāja. Kāpēc šī bibliotēka tev ir tik īpaša?

Jā, mans mīļais Mežaparks! Tas atgādina nelielu ciematu, kur pazīsti katru uz ielas satiktu cilvēku. Tur ir īpaša aura. Bibliotēka atradās vienā mājā ar Rīgas Samariešu apvienību un bērnu namu. No sākuma bija grūti, jo bija žēl katra bērna, kas šeit dzīvo. Kad viņi izgāja no bibliotēkas, nereti apraudājos. Tad sapratu, ka bērniem nevajag manu žēlumu, bet mīlestību un prieku. Un es varu viņiem to sniegt! Bibliotekāra saskarsme ar bērniem vienmēr var veidoties tikai uz patiesas mīlestības pamata, jo viņi, īpaši bērnu nama bērni, jūt katru attiecību niansi, izlikšanās un tēlošana te nav vietā. Man viņi bija vismīļākie! Saņēmu arī ļoti daudz mīlestības pretī. Tie ir neaizmirstami brīži, kad bērniņš, kuram nekā nav, uzdāvina tev dzimšanas dienā podiņā iestādītu puķīti, vārda dienā – savu fotogrāfiju, skatās pa logu un māj ar roku, kad tu nāc uz darbu, un ieraušas klēpī bibliotēkas pasākuma laikā.

Tagad šie bērni ir izauguši. Kontaktējos ar viņiem sociālajos tīklos, sazvanāmies. Lai arī jauniešu likteņi ir dažādi, priecājos, ka pārsvarā viņiem viss ir labi.

Tava trešā darbavieta ir RCB Bibliotēku dienests. Vai bija viegli pieņemt šo uzaicinājumu?

Pieņemt šo lēmumu bija ļoti grūti. Bija žēl pamest savu mīļo Mežaparku, darbu, kurā biju ielikusi visu sirdi, lasītājus, kuri bija kļuvuši savējie. Tur es jutos kā mīkstā vatē – droši un pasargāti. Tomēr, rūpīgi izsverot visus plusus un mīnusus, sapratu, ka man paveras jaunas iespējas, kas jāizmanto.

Bibliotēku dienestā no darba ar lasītājiem nācās pārslēgties uz darbu ar bibliotekāriem – darīt visu, lai kolēģi varētu apkalpot lasītājus vēl labāk. Ko tu ieguvi?

Sākums bija grūts, atsevišķos gadījumos nācās saskarties ar neizpratni. Iespējams, pašai bija daudz jāapgūst, bet galvenais

Foto no personīgā arhīva

ieguvums ir plašāks skatījums uz RCB bibliotēku sistēmu kopumā. Ļoti augstu vērtēju kolēģu atbalstu, nedomāju, ka bez tā es vēl tagad darītu šo darbu. Man patīk, ka varu redzēt kopainu, kuru nevarēju saskatīt, strādājot vienā mazā bibliotēkā. Tolaik visas problēmas redzēju tikai no savas bibliotēkas pagalma un sava skatupunkta. Šis plašākais redzējums pārveido domāšanu un uzskatus. Mani iepriecina, ka redzu pozitīvas pārmaiņas, varu piedalīties to veidošanā. Katras bibliotēkas lasītāji ir pelnījuši saņemt vislabāko, tāpēc ir vērts visiem kopā strādāt, lai to sasniegtu. Jauki, ja šī strādāšana rada prieku, ir enerģiska, aizrautīga un pozitīva.

Kādu tu redzi bibliotēku nākotni?

Domāju, ka daudz kas ir atkarīgs no tā, kādi būsim mēs – bibliotekāri. Gribētos, lai pilnīgi visi būtu priecīgi, apmierināti ar darbu un lasītājiem, strādātu mērķtiecīgi, aktīvi, radoši, no visas sirds un dvēseles. Tad darbs nesīs gandarījumu. Daudzi tā arī strādā. Mēs ejam uz to, un jātic, ka tā būs!

Divas reizes nedēļā pēc darba Bibliotēku dienestā tu esi bibliotekāre Rīgas evaņģēliski luteriskās Jēzus draudzes bibliotēkā. Ko tev nozīmē darbs šajā bibliotēkā?

Tā ir mana kalpošana – sirds darbs. Draudzes bibliotēkā jādara tas pats, kas ikvienā parastā bibliotēkā. Pamatdarbā es ar lasītājiem netiekos, bet tur to izbaudu pilnībā. Bibliotēkas krājumā ir jaunākie kristīgie izdevumi, grāmatas, filmas, mūzikas ieraksti, kā arī bibliogrāfiski retumi – izcili 1650.–1850. gada izdevumi. Cenšos pati šīs grāmatas izlasīt, jo lasītāji bieži prasa manu viedokli. Vēl man ir mīļi stāsti par dzīvniekiem un ceļojumu aprakstiem.

Foto no personīgā arhīva

Ceļojumā kopā ar vīru Daini

Kas attiecas uz tiem, tu ne tikai lasi, bet arī dari.

Jā, kad bērni – Kristīne un Oskars – izauga, mēs ar vīru sākām ceļot. Pēkšņi bija daudz brīva laika, arī līdzekļu vairāk. Devāmies vienā ceļojumā, tad otrā un – iepatikās. Tagad vismaz vienreiz gadā ir jāaizbrauc ārpus Latvijas. Un mums ir sunītis – mīlulīte Džena. Rīti mums abām sākas agri, ar kopīgu pastaigu.

Kāda ir tava ģimene?

Vislabākā! Ar vīru Daini esam nosvinējuši sudrabkāzas un izaudzinājuši divus bērnus. Svarīgi, ka mūsu ģimenei ir vienotas vērtības. Jāatzīst, ka mans ģimenes jēdziens ir paplašinājies, jo par savu ģimeni uzskatu arī draudzi, kur man ir ļoti mīļi un tuvi cilvēki. Mēs atbalstām viens otru, palīdzam, kopā priecājamies un atpūšamies. Reizi mēnesī draudzes precētie pāri apmeklē laulāto vakariņas, uz kurām bērni netiek ņemti līdzi. Tie ir tematiski vakari – katru reizi veltīti kādai valstij. Mēs apģērbjamies šīs valsts karoga krāsās un kādā no Rīgas restorāniem baudām tās nacionālos ēdienus, izmēģinām tautas deju soļus, spēlējam spēles.

Dažreiz cilvēki nonāk situācijās, kad pasaule sabrūk un bez līdzcilvēku atbalsta ir grūti tajā atgriezties. Tu esi piedalījusies projektā, kura mērķis bija palīdzēt integrēties sabiedrībā cilvēkiem, kuri izcieš sodu Brasas cietumā. Ko tas no tevis prasīja – palīdzēt izveidot RCB ārējo apkalpošanas punktu cietumā, lasīt lekcijas bibliotekāru kvalifikācijas programmā īpašai auditorijai, neierastos apstākļos? Vai cerētais rezultāts ir sasniegts?

Manī nav nekādu aizspriedumu ne pret vietu, kur notika apmācības – cietuma telpām –, ne pret to iemītniekiem. Darbu veicu pat ar tādu kā misijas apziņu, jo esmu pārliecināta, ka grāmatas šo cilvēku dzīvē ir ļoti nepieciešamas – domāšanas veicināšanai, pozitīvām emocijām, kvalitatīvai izklaidei utt. Turklāt mēs bijām komanda, lekcijās klāt bija pat direktore Doloresa Veilande, Rīgas Domes pārstāvis Arnis Miltiņš un citi. Kopumā esmu ļoti gandarīta – viens labs darbs izdarīts.

Kas būtu jādara, lai pasaule kļūtu labāka?

Jāmīl. Katram cilvēkam ir jāatrod savs ceļš dzīvē, pa kuru ejot, viņš gūst prieku. Jāprot saskatīt labo sev apkārt. Mums ir dots tik daudz laba, jāmāk pateikt paldies.

PAR ODZIŅĀM UN PILIENIEM NE TIKAI INFORMĀCIJAS OKEĀNĀ

Saruna ar RCB filiālbibliotēkas «Vidzeme» galveno bibliotekāru
JĀNI APSI

RCB filiālbibliotēkā «Vidzeme» lasītājus apkalpo ne tikai simpātiskas dāmas, bet arī šarmanti kungi. Viens no viņiem ir galvenais bibliotekārs Jānis Apse, kura bibliotekārā darba pieredze mērāma vairāk nekā 20 gada garumā. Tieši šajā vēsturiskajā ēkā toreizējā Ļeņina (tagad Brīvības) ielā 206 Jānis Apse uzsāka savu bibliotekāra karjeru.

Sutīgā 29. jūlija pēcpusdienā satraukta dodos uz filiālbibliotēku «Vidzeme», jo zinu, ka Jānis pēc šīs sarunas neilgojas. Tomēr ir jautājumi, kurus var pajautāt tikai viņam pašam. Kaut vai to, kā Jānis kļuva par bibliotekāru – vienu no nedaudzajiem Latvijas vīriešiem šajā profesijā?

Uz Rīgas pilsētas mūzikas bibliotēku – salonu «Tilts» mani pierunāja atnākt tā vadītāja Dzidra Hūne. Toreiz bibliotēka tikai sāka veidoties. Dzīvojāmies tepat, šīs ēkas pirmajā stāvā. Telpas bija vecas, bet mīlīgas. Tajās valdīja īpašs mājīgums, ko piešķīra apaļās metāla krāsnis un plīts. Tagad pat nevar iedomāties, ka tas viss šeit reiz ir bijis.

Biju nokļuvis sev pilnīgi svešā un nezināmā vidē. Iejusties un apgūt darba specifiku man palīdzēja pieredzējušās kolēģes Žanna Gorovaja (tagad strādā filiālbibliotēkā «Pārdaugava»), Tatjana Kovaļenko, Inga Kļaviņa un, protams, vadītāja Dzidra Hūne. Ar Dzidru iepazinos, strādājot Rīgas pilsētas Kultūras un atpūtas parkā – viņa tolaik strādāja Kultūras pārvaldē. Mūsu kopējais uzdevums bibliotēkā bija komplektēt krājumu, kas piesaistītu pēc iespējas vairāk apmeklētāju. Dzidra darīja visu iespējamo un dažkārt arī neiespējamo. Krājumu vācām no visurienes: saņēmām dāvinājumus no personīgām kolekcijām, no konservatorijas, no Nacionālās bibliotēkas Mūzikas nodaļas, kur mums bija labi personīgie kontakti. Vācām visu, kā peles vāc graudus. Bija interesanti. Kolektīvs bija radošs un strādāt gribošs. Rezultātā mums bija tāda Fr. Šūberta nošu kolekcija, kādas nebija nekur citur pilsētā – to atzina mūzikas speciālisti.

«Tilts» bija vienīgā publiskā specializētā mūzikas literatūras un nošu bibliotēka Latvijā, kas apkalpoja ikvienu interesentu

Foto no personīgā arhīva

Filiālbibliotēkas «Vidzeme» lasītājus apkalpo Jānis Apse

Foto no personīgā arhīva

RCB Mūzikas bibliotēkas-salona «Tilts» izveidotāja un vadītāja Dzidra Hūne un vecākā bibliotekāre Žanna Gorovaja

RCB Mūzikas bibliotēkas–salona «Tilts» kolektīvs, 1.rindā trešā no kreisās vadītāja Sandra Pļaviņa, 2.rindā pirmais no labās Jānis Apse

Foto no personīgā arhīva

neatkarīgi no viņa zināšanām, profesionālās sagatavotības mūzikā un muzikālās gaumes. Apmeklētāju, protams, nebija tik daudz kā parastā publiskā bibliotēkā, tomēr pamazām kļuvām populāri mūziķu un mūzikas draugu vidū, piemēram, šobrīd pazīstamais kora un orķestra diriģents Andris Veismanis bija regulārs bibliotēkas apmeklētājs. Bibliotēkas zālē pirmo reizi dzirdēju spēlējam šobrīd pasaulslaveno pianistu, toreiz mūzikas skolas audzēkni Vestardu Šimkus.

Laikam ritot, bibliotēkas vadītāja Dzidra Hūne no darba aizgāja. Viņas vietā nāca Sandra Pļaviņa – katrā ziņā laba «caursitēja», bet arī viltīga un sevi neaizmirsa nekad. Bibliotēkā parādījās «mirušās dvēseles», Sandras personīgie komandējumi, «atrodoties darbā»... Bibliotēkas vadītāja bija koklētāja. Ap viņu pulcējās un uz bibliotēku nāca kokļu spēles entuziasti – pedagogi un audzēkņi. Tika izveidota pat speciāla nodaļa kokļu mūzikai. Kolektīvā sākās kurnēšana. Izveidojās divas nometnes, viena bija par vadītāju, otra – pret. 1999. gadā pārcēlāmies uz jaunām telpām Ģertrūdes ielā 36, kas bija daudz plašākas un gaišākas, taču Brīvības ielas aura bija zudusi... Lai izvērtētu Pļaviņas vadības stilu, tika sasaukta kolektīva sapulce, kurā piedalījās administrācijas un arodbiedrības pārstāvji. Sapulce izvērtās par manis kritizēšanu, bet par «mirušajām dvēselēm» un negodīgu naudas pelnīšanu netika bilsts ne vārda. Sandra turpināja strādāt, pēc tam aizgāja no bibliotēkas. Viņas vietā nāca Valda Bagātā, arī koklētāja.

Jā, bet šis konflikts administrācijai ne sevišķi patika. Piedāvājot lielāku algu, mani aizsūtīja strādāt uz Hanzas filiālbibliotēku, kuru vadīja godīga un principiāla vadītāja Tatjana Korobicina. Hanzas filiālbibliotēka bija lielāka, un darba specifika tajā atšķīrās no darba «Tiltā». Iejusties man palīdzēja Alla Goļdina (tagad strādā Jaunciema filiālbibliotēkā) – cilvēks ar milzīgu zināšanu bagāžu un pieredzi bibliotekārajā darbā, arī Indra Viktorova un Kristīne Jansone. Tatjana Korobicina bija cilvēks ar lielo burtu! Otru tādu kā viņa, kas sevi visu atdod darbam, iegulda tajā pat savu naudu un savus darbiniekus aizstāv līdz galam, es neesmu saticis. Mēs kļuvām draugi un domubiedri. Žēl, ka Tatjanas ģimenē notika traģēdija, kas veicināja viņas pāragro aiziešanu no dzīves.

Kad jutu, ka Hanzas filiālbibliotēku gatavo optimizācijai, ne ar vieglu sirdi pieteicos darbā filiālbibliotēkā «Vidzeme», ko gatavojās atvērt pēc renovācijas. Šajā ēkā sāku savu bibliotekāra darbu un šeit arī to pabeigšu...

Manā pārziņā ir ne tikai apmeklētāju apkalpošana, bet arī novadpētniecības materiālu vākšana un apkopošana un apmeklētāju apmācība pirmajās iemaņās darbam ar datoru.

Kādu profesiju un darba pieredzi bijāt ieguvis, pirms kļuvāt par bibliotekāru?

Man ir žurnālista izglītība, bet šai profesijā nopietni neesmu strādājis, tāpēc «žurnālists» – tas ir tikai nosaukums uz papīra. Strādāju Latvijas Televīzijā, Kultūras un atpūtas parkā, vēlāk Mūzikas biedrībā.

Ja salīdzina šos kolektīvus ar bibliotēku?

Tie nav salīdzināmi. Tas ir pilnīgi kaut kas cits, cita domāšana, cita atmosfēra.

Kas jums visvairāk patīk bibliotēkas darbā?

Darbs ar cilvēkiem. Tas, ka vari palīdzēt, diemžēl ne vienmēr. Reizēm ir jābūt psihologam un mierinātājam, reizēm – padomdevējam. Vakar pat, viena kundze atnāca un stāsta, ka viņai VID dara pāri, raud, meklē informāciju, bet pret likumiem neko izdarīt nevar. Cilvēki ir tik dažādi, tas fascinē. Daudzi lasītāji man ir kļuvuši gandrīz vai draugi, uz ielas sasveicināmies.

Esmu dzirdējusi atsauksmes, ka jūs esat ļoti stingrs datorzinību skolotājs, toties protat iemācīt. Ko jums pašam dod šis darbs?

Foto no personīgā arhīva

Tatjana Korobicina un Kristīne Jansone RCB Hanzas filiālbibliotēkā

Man? Šobrīd vairs neko, tikai nervu bojāšanu. Strādājot Hanzas filiālbibliotēkā, bibliotekāriem bija iespējas mācīties datorprasmju pasniegšanas kursos, ko finansēja organizācija «Latvija pasaulē». Tās mērķis bija apmācīt vidējā vecuma iedzīvotājus datorprasmēs. Pēc kursiem paši vadījām maksas kursus un apmācījām citus. Cilvēki nāca un mācījās ar interesi. Toreiz man patika palīdzēt atrast taciņu IT vidē, lai viņi varētu izglītoties tālāk. Tagad vienkārši jādara darbs, jo dators arvien noteiktāk ienāk mūsu ikdienā. Būs kādi pieci gadi, kopš vadu šīs nodarbības. Sākumā cilvēki tās apmeklēja ar citādu attieksmi, mācības viņus patiesi interesēja. Tagad publika ir mainījusies, daudzi nāk tāpat – aiz neko darīt. Kāpēc nepaņemt to, kas ir par brīvu?

Es jau saprotu, ka cilvēkam cienījamos gados ir grūti astoņās stundās aptvert to, kas mums šķiet elementāri. Viņš atnāk un mācās divas stundas vienu dienu, divas stundas otru dienu, bet otrajā dienā jau kaut ko ir paspējis aizmirst. Ne visiem mājās ir datori. Bet mums jāiet uz priekšu! Nevaru visu atkārtot vēlreiz, tāpēc nodarbībās esmu stingrs. Lai apgūtu datoru ne vecums, ne dzimums nav noteicošais. Ir astoņdesmitgadnieki, kuri visu aptver ātri, un ir piecdesmitgadnieki, kuri arī pēdējā nodarbībā minimāli saprot, ko šīs četras dienas ir darījuši. Ir vīrieši, kuri mokās ar datoru kā ar lielāko nelaimi, un ir sievietes, kuras visu aptver zibenīgi – žik, žik! – un viss notiek!

Vai bibliotekāra profesija uzliek cilvēkam savu zīmogu?

Kā kuram. Ja runājam par negatīvo zīmogu – bibliotekārs ar mīnusa zīmi, tad to cilvēks uzliek sev pats, ja neseko līdzi jaunajam. Tad ir tantīte ar brillēm un copi, kura sēž pie grāmatām, ir daudz izlasījusi, bet pastāstīt par izlasīto citam neprot. Lasītājiem gribas, lai bibliotēkā būtu kāds gudrāks par viņu, lai varētu parunāt par grāmatām, par dzīvi, par aktuālajiem jaunumiem, par *eiro un* šmeiro…

Šodien bibliotekāram jābūt tik vispusīgi zinošam un komunikablam, ka diez vai var runāt par negatīvu zīmogu. Agrāk bibliotekārs ņēmās ar kataloga kartītēm, un tas izskatījās diezgan arhaiski. Vajadzēja kartītes raks-

tīt, tad šķirstīt un meklēt – tā varēja apsūnot. Tagad bibliotēkās viss datorizēts. Pirmkārt, apkalpošana vairs nepaņem tik daudz laika. Piespied podziņu un redzi – ir vai nav grāmata pieejama, kad to varēs saņemt. Modernais bibliotekārs vairs neskraida, meklēdams vajadzīgo grāmatu, toties tagad ir tik daudz papildfunkciju, par kurām pirms gadiem desmit pat iedomāties nevarēja! Žēl, ka, pieaugot darba un nepieciešamo zināšanu apjomam, tas nekādi neatainojas saņemtajā algā…

Jums uzticētais novadpētniecības krājums aplūkojams glīti sakārtotās mapēs, tas regulāri un ļoti vispusīgi, līdz pēdējam sīkumiņam, tiek atspoguļots RCB novadpētniecības datubāzē. Bibliotēku vēstures un novadpētniecības lasītavā valda perfekta kārtība, tomēr jums šķiet, ka šim darbam nav pietiekamas atdeves. Kādi, jūsuprāt, ir iemesli?

Šos materiālus neizmanto tāpēc, ka ir populārais meklētājs *Google*. Vienkāršāk un ātrāk ir sameklēt internetā. Cilvēki pilsētā nav pieradināti pie tā, ka bez grāmatām bibliotēkā var iegūt arī citu informāciju. Kas gan var iedomāties, ka bibliotēkas krājumā ir materiāli par rajonu, par cilvēkiem, kuri te dzīvo, par uzņēmumiem? *Google* ir zināms gandrīz visiem, tomēr ir materiāli, kurus tur neatrast, taču pie mums, bibliotēkā, tie ir. Piemēram, mums ir labi materiāli par Rīgas Vagonu rūpnīcu, par VEF. Pētniekam, kurš interesētos par VEF vēsturi un kuram būtu svarīgi arī sīkumi, bibliotēkā būtu atrodama interesanta informācija, pat daži unikāli materiāli. Ne jau visi, bet mums ir arī odziņas.

Vai risinājums būtu saistība ar *Google* un citiem lielākajiem informācijas meklētājiem, sociālajiem tīkliem?

Domāju, ka *Google* – tas ir par augstu ķerts! Diezin vai mēs viņiem būsim interesanti, lai gan… slikts ir tas karavīrs, kurš negrib kļūt par ģenerāli. Labi, ka informācija par RCB tagad parādās portālā *draugiem.lv* – gan ne saistībā ar novadpētniecību, tomēr par RCB eksistenci atgādina… Vai sociālā tīkla lietotājs meklēs bibliotēkas datubāzē kaut ko par «Severstaļlat»? Domāju – nē. Viņš zina, ka ir *Google* un *Lursoft* un ir pārliecināts, ka tur par «Severstaļlat» var atrast visu. Ja viņš vēl zina, ka ir *Latvija.lv* un citi portāli, tad informāciju meklēs tur. Nu kāda tur bibliotēkas novadpētniecība?! Cilvēki līdz bibliotēkas novadpētniecības krājumam neaizdomājas.

Es daru šo darbu, bet gandarījumu nejūtu. Nu jā, skaisti jau izskatās, viss sakārtots mapītēs, glīti salikts kabatiņās – un viss. Datubāzē ir atrodami bibliogrāfiskie ieraksti, ka tas viss pie mums ir atrodams, tikai cilvēki šos materiālus izmanto maz, ja vispār izmanto…

Šoziem RCB novadpētniecības seminārā izvērtās diskusija par novadpētniecības krājuma izmantošanas efektivitāti un jums bija oponenti.

Jā, es piekrītu, ka Rīgas nomales bibliotēkās – tādās kā Bišumuižas, Juglas, Jaunciema un citās – novadpētniecībai, iespējams, ir daudz lielāka nozīme, jo tur bibliotēkas ir apkaimes vienīgie informācijas un kultūras centri. Pieņemu, ka tā tas varētu būt. Ja bibliotēka ir vienīgais kāda reģiona kultūras centrs, ja blakus nav arhīva, muzeja un citu iestāžu, novadpētniecība ir īpaši svarīga. Arī laukos,

Foto no personīgā arhīva

Datornodarbības filiālbibliotēkā «Vidzeme»

par laukiem es nerunāju. Lai iegūtu vajadzīgo informāciju, lauciniekam nav citur, kur skriet, tāpēc viņš dodas uz bibliotēku. Bet tajā pašā RCB vai pie mums – nu nebūs tik aktīvas novadpētniecības krājuma izmantošanas. Te apkārt ir iestāžu iestādes!

Varbūt nepieciešama pastiprināta informācija potenciālajiem krājuma izmantotājiem – novadpētniekiem, skolēniem?

Varbūt skolās vajadzētu radīt lielāku interesi par savu novadu un novadniekiem, bet programmās tas noteikti nav paredzēts. Kādreiz projektu nedēļās pie mums nāca skolēni, meklēja informāciju, ne jau tikai novadpētniecības mapēs, bet tagad arī to vairs nedara – uzspiež *Google*, nokopē un aiziet!

Nākotnē arvien vairāk attīstīsies tāda tipa interneta vietnes kā *Latvija.lv*. Mēs kā publiskā bibliotēka esam par mazu – sīka vienība lielajā informācijas okeānā. Cilvēku apziņā mēs netiekam vērtēti tik augsti kā *Google*, *Lursoft*, *Latvija.lv* un citi. Mēs esam bibliotēka, un šim vārdam no senākiem laikiem ir saglabājusies negatīva nianse – grāmatu plauktu rindas līdz griestiem, tumšas telpas, kādas reiz bija lielākajai daļai bibliotēku.

Bet tā vairs nav!

Tagad vairs nav, bet daudzi to nemaz nezina un dzīvo ar vecajiem priekšstatiem, jo vienkārši nav pie mums atnākuši. Daudziem, kuri tagad ierodas «Vidzemē», ir mutes vaļā! Brīnās, ka arī tā var izskatīties bibliotēkā. Kad uz laiku bija slēgta Juglas filiālbibliotēka un Centrālā bibliotēka, viņu lasītāji nāca pie mums, un daudzi joprojām turpina nākt. Viņiem patīk ne tikai skaistās, plašās un gaišās telpas, bet arī bibliotēkas atmosfēra.

Kāda ir jūsu mīļākā mūzika?

Kā kuru reizi – uz kāda viļņa esmu. No latviešu mūzikas man patīk Imants Kalniņš – viņa Ceturtā simfonija, filozofijas pilnās dziesmas, teātra un kino mūzika, kaut vai filmām «Pūt, vējiņi!», «Sprīdītis». Man bija tas gods Imanta Kalniņa vadībā strādāt Mūzikas biedrībā, kur viņš bija priekšsēdētājs. Kalniņš ir ļoti īpašs cilvēks. Ja viņš ko saka, tad tas ir jāatceras. Lai arī apkārt ir šurumburums, viņš var ilgi klusēt, bet, kad pasaka, tad tas ir jāpieraksta, jo tā ir pērle.

Kāda būs filiālbibliotēka «Vidzeme» pēc 20 gadiem?

Bibliotēka pastāvēs, un cilvēki tāpat uz to nāks. Bibliotekāriem vēl labāk būs jāpārzina jaunās tehnoloģijas un datubāzes, jāprot tajās atrast vajadzīgo. Arī tagad nepietiek, ja kaut ko zini – ir loģiski jāizdomā, kā atrast un izdarīt tieši to, kas konkrētajam cilvēkam vajadzīgs, to, kā dēļ viņš ir atnācis pie mums. Daudzi zina, ka to var izdarīt datorā, bet nav līdz galam apguvuši – kā. Viņiem ir vajadzīga bibliotekāra palīdzība, kurš izdomās, parādīs un paskaidros. Pēc divdesmit gadiem bibliotekārs būs daudz zinošāks, bet galvenais ir nepazaudēt cilvēcīgo kontaktu un savstarpēju labestību. Pārsvarā būs elektroniskās grāmatas, bet būs arī iespiestās (es ceru!). No plauktiem pašas klāt tās nenāks. Varbūt būs tā, ka, atrodot grāmatu elektroniskajā katalogā, plauktā pie meklētās iedegsies spuldzīte.

Jā, cilvēki būs par divdesmit gadiem vecāki. To, kuri šodien ir tik veci kā mēs, – vairs nebūs.

Varbūt tomēr vēl būsim?

Nē, negribu! Varbūt būsim, bet katrā ziņā sistēmā vairs nestrādāsim. Būsim «optimizēti».

Ejot ārā no lasītavas, Jānis pielīdzina jau tā taisnās grāmatu rindas. Viņš steidzas pie lasītājiem, jo bibliotēkā reizēm ir neaizvietojams. Arī mūsu saruna tika pārtraukta, lai Jānis palīdzētu kolēģei izpildīt kādas lasītājas sarežģīto pieprasījumu.

Noskaidroju bijušās filiālbibliotēkas «Tilts» nošu krājuma tālākos ceļus. Vispirms tās nonākušas RCB Repozitārijā, bet, tā kā RCB sistēmas bibliotēkās netika aktīvi izmantotas un pieprasītas, tika pieņemts lēmums dāvināt notis mūzikas skolām un citām bibliotēkām. Lielākā nošu krājuma daļa tagad atrodas Torņakalna baznīcas bibliotēkā.

Intervija ir devusi nopietnu vielu pārdomām. Ja esam piliens informācijas okeānā, tad vēl vairāk jādomā par to, kā kļūt tieši tam pilienam, bez kura neiztikt.

MAN DZĪVĒ ŠAI LAIMĒJIES ĻOTI

Saruna ar RCB Torņakalna filiālbibliotēkas un filiālbibliotēkas «Zemgale» vadītājas pienākumu izpildītāju
SANITU GOLDŠMITI

Sanitas bibliotekāres darba gaitas iesākās pavisam mazā RCB Jaunciema filiālbibliotēkas Bērnu literatūras nodaļā. Viņas profesionālais veikums ātri vien tika novērtēts, piedāvājot augstāku karjeras pakāpienu – Torņakalna filiālbibliotēkas un filiālbibliotēkas «Zemgale» vadītājas pienākumu izpildītājas amatu. Kopš tās dienas ir pagājuši gandrīz pieci gadi. Saulainā 11. septembra dienā tiekamies filiālbibliotēkā «Zemgale», lai ļautos mazliet rudenīgai apcerei par dzīves mirkļiem, kas bijuši un kas vēl būs.

Foto no personīgā arhīva

Sanita RCB filiālbibliotēkā «Zemgale»

Līdz dzīves rudenim, «kad cāļus skaita», vēl jānodzīvo, bet ko devis un ņēmis aizvadītais laiks?

Man ļoti patīk dziesma, kuru izpilda Valmieras dāmu kvartets «Vienalga man». Tajā skan vārdi:

«Man dzīvē šai laimējies ļoti:
Netrūkst man par ko raudāt un smiet.
Gan brīnišķi mirkļi man doti,
Gan veiksmes ar līkumu iet...»

Nereti profesijas izvēli ietekmē bērnībā līdzās esošie cilvēki un piedzīvotie notikumi. Kādi spilgtākie un liktenīgākie mirkļi iespaidojuši jūsu dzīvi?

Savu dzīvi varu iedalīt tādos kā posmos. Pirmais posms ir saistīts ar Latvijas robežpilsētām Valku un Valgu. Manā bērnībā un pamatskolas laikā – pirms gadiem trīsdesmit – tās bija kā viena pilsēta, ar nelielu upīti, kas gan vairāk līdzinās grāvim, pa vidu. Latvieši to sauc par Varžupīti, igauņi – par Emajegi. Mēs, bērni, skrējām uz Valgu pirkt saldējumu, savukārt Valkā pie Zāģezera bija lieliski iekārtota peldvieta, ko labprāt izmantoja arī Valgas iedzīvotāji. Abām pilsētām pat bija vienoti satiksmes autobusu maršruti. Ar igauņiem satikām draudzīgi. Valkā pabeidzu pamatskolu un Jāņa Cimzes mūzikas skolas kora klasi. Man bija ļoti

Foto no personīgā arhīva

Gada jubilejā kopā ar mammu un tēti

Foto no personīgā arhīva

Absolvējot Jāņa Cimzes Valkas mūzikas skolu

labi pedagogi – gan klases audzinātāja skolā, gan dziedāšanas skolotājs Aivars Trēziņš, gan mūzikas skolas kora, ansambļa un solo dziedāšanas skolotāja Tatjana Tīruma. Varbūt tieši tāpēc izvēlējos mūzikas skolotājas profesiju. Un, protams, krustmāte Lienīte TV ekrānā ar dziedošajiem Mārupes bērniem! Noskatījos katru raidījumu, tik ļoti tie mani uzrunāja. Dzīve ir bezgala interesanta – ar krustmāti Lienīti kā filiālbibliotēkas «Zemgale» lasītāju man ir izdevies satikties arī dzīvē.

Agri kļuvu par Valkas bibliotēkas lasītāju. Mums bija skaista bērnu bibliotēka – koša, krāsaina, man ļoti patika to apmeklēt. Dažreiz bibliotekāres brīnījās, ka grāmatas izlasu tik ātri. Kā cītīgākā lasītāja saņēmu dāvanā lelli. Tā tika svinīgi pasniegta lielā skolas pasākumā, un šo skaisto mirkli atceros joprojām. Gribēju izvēlēties bibliotekāra profesiju, bet apkārtējie uzskatīja, ka šis darbs nav interesants. Vēl viens arguments bija mūzikas skola – kā tad tā, pabeidzi un tagad metīsi mūziku pie malas?

Mamma mūs ar brāli audzināja viena, un finansiālu apstākļu dēļ mācības vidusskolā nevarējām atļauties, bija jādomā, kā ātrāk nostāties uz patstāvīgas dzīves ceļa. Mīlestības gan man netrūka – mammīte ir ļoti sirsnīga un mīļa, bet brālim varu lūgt palīdzību jebkurā diennakts laikā. Tagad abi esam rīdzinieki. Ļoti gribējās, lai arī mamma pārceļas mums tuvāk, jo reti sanāk aizbraukt un vairāk palīdzēt, bet viņa izlēma palikt Valkā. Ciemojos tur vairākas reizes gadā. Ir patīkami atgriezties bērnības takās, satikt bijušos klasesbiedrus, apmeklēt pilsētas svētkus.

Jūs izvēlējāties mūziku, pedagoģiju, galvaspilsētu. Kā pagāja skolas laiks?

Tas bija skaists laiks, viens no labākajiem, kā jau katra cilvēka mūžā! Jaunība, randiņi, galvaspilsētas lieliskās iespējas apmeklēt teātri un citus kultūras pasākumus... Mēs kā mūziķu kurss varējām ar audzēkņu apliecībām iet uz operas un baleta izrādēm, un to aktīvi izmantojām. Rīgas 1. pedagoģiskajā skolā sākām mācīties Padomju Latvijā, bet to pabeidzām jau neatkarīgās Latvijas laikā. Izdzīvojām Atmodu. Mācības notika toreizējā Ļeņina ielā, ļoti tuvu «Rīgas Modēm».

Mums bija tik dziedošs kurss! Daudzbalsīgi dziedājām visās kolhozu talkās, ekskursijās – visur! Piedalījāmies īpašajos 20. Dziesmu svētkos – pirmajos pēc neatkarības atjaunošanas. Joprojām rīkojam salidojumus ar pedagoģiskās skolas meitenēm. Specialitātē vairs strādā retā, bet visas ir pratušas dzīvē izmantot dažādas iespējas. Ir labi tā satikties, parunāties.

Jaunība un mīlestība, šie vārdi ir ļoti saderīgi. Kā tapa jūsu ģimene?

Agri, un tā tiešām bija skaista pirmā mīlestība, kādu es novēlētu arī saviem bērniem. Mūsu kursā mācījās tikai meitenes. Rīgas meitenes organizēja kursa vakarus ar bijušo klasesbiedru kursiem tehnikumos. Tā arī iepazināmies, kad mācījos otrajā kursā. No šiem vakariem mūsu kursā izveidojās trīs ģimenes, arī mana draudzene apprecējās ar puisi, kurš vadīja diskotēkas. Smejos, ka kopā ar skolas diplomu saņēmām arī laulību apliecības. Kad precējāmies, man bija 19 un vīram 20. Šogad nosvinējām 21. kāzu jubileju. Visādi ir gājis, bijuši vieglāki un grūtāki laiki, arī paši esam pieauguši un mainījušies. Kā jau dzīvē.

Kāds bija mūzikas skolotājas un bērnudārza audzinātājas darbs?

Pret darbu izturos ļoti apzinīgi, citādi neprotu. Mans pirmais darbs bija Vecmīlgrāvja pirmsskolas izglītības iestādē «Rūķītis», kur strādāju par muzikālo audzinātāju. Vecmīlgrāvis manā sirdī ir īpašs rajons, tur nodzīvojām vairākus gadus. Ziemeļblāzmas pilī dziedāju korī, gāju uz aerobikas nodarbībām. Priecājos par pils atdzimšanu, cenšos tur apmeklēt koncertus.

Bērnudārzā man veicās. Man piedāvāja strādāt par metodiķi Sarkandaugavas pirmsskolas izglītības iestādē «Liepiņa». Biju atbildīga par mācību darbu. Darbs man patika, biju izveidojusi nelielu bibliotēku, sakārtojusi pa tēmām apmācību materiālus, grāmatas – pēc alfabēta. Kolēģi vilka uz zoba, bet man tas likās svarīgi. Metodiķa darbs ir ar garoziņu. Reizēm bija vieglāk kādu darbu izdarīt pašai nekā panākt, lai to godprātīgi paveic audzinātāja. Pienāca laiks, kad bērnudārzā vairs nedrīkstēja strādāt bez augstākās izglītības.

Darbu zaudēja daudzas pieredzējušas, labas un sirdsgudras audzinātājas, kuras nevarēja atļauties studēt. Savukārt man tā bija laime nelaimē – esmu pateicīga, ka dzīve piespieda iegūt bakalaura grādu, lai gan ar diviem maziem bērniem un pilnas slodzes darbu tas nebija viegli. Liels paldies vīram, viņa māsai un vecākiem, kuri ļoti palīdzēja!

Šajā laikā sākās mans Jaunciema periods. Mums radās iespēja dzīvot vīra vectēva būvētā «pagaidu mājiņā». Tur nebija nekādu labierīcību, viss kā īstos laukos – nesām ūdeni, kurinājām krāsni, ēst gatavoju uz malkas plīts. Pēc labiekārtotā dzīvokļa pirmajā Jaunciema ziemā piedzīvoju spēcīgu kultūršoku… Tagad Jaunciemā nodzīvoti vairāk nekā desmit gadi, sadzīves apstākļus esam uzlabojuši. Man te ļoti patīk daba. Baltas ziemas, ziedoši pavasari, pēc āboliem smaržojoši rudeņi – tas viss ir Jaunciemā. Vasarā ezers un pavisam netālu – jūra. Dzīvojam tieši mežmalā, sēņojam, slēpojam. Tas ir mans enerģijas avots.

Kad pārcēlāmies, bērni bija maziņi, un man atkal paveicās – Jaunciema bērnudārza vadītāja uzaicināja strādāt par audzinātāju. Šajā laikā man svarīgākais bija, lai pašas bērniem būtu ērtāka dzīve, tāpēc piekritu ar lielāko prieku, jo laiks bija zelta vērtībā un ir tiešām ērti dzīvot desmit minūšu attālumā no darbavietas.

Kopā pedagoģijā nostrādāju gadus piecpadsmit. Man patika šis darbs, patika bērnu atvērtība pasaulei, prieks par katru sastapto kukainīti, izbrīns par visu un ticība tam, ko stāstu. Skaists laiks! Iemīlēju katru audzināmo bērnu. Ja satiekamies autobusā, parunājamies. Tā kā Jaunciems ir neliels, viens otru labi pazīstam. Šis dzīves posms man palicis atmiņā kā mazu bērnu laiks.

Kā audzināt savus bērnus?

Man šķita svarīgi, lai bērni jau no mazotnes tiktu nodarbināti, tāpēc vedām Agnesi un Uģi uz dažādām nodarbībām un pulciņiem. Tajā laikā visi strādājām, arī vīra vecāki, tāpēc mums bija grafiks, kad un kurš aizvedīs un atvedīs bērnus. Jaunciems ir stundas attālumā no centra, bija jādomā, kā izgrozīties, bet visu var, ja grib. Uzskatu, ka labākais, ko saviem bērniem varam dot, ir patstāvība. Pēdējie pieci gadi, kopš strādāju Rīgas otrā malā, ir bijuši ļoti svētīgi – man ir izauguši lieliski, patstāvīgi bērni, kuri prot plānot savu laiku. Ja nepieciešams, ēst sev uztaisīs un kreklu izgludinās. Uģim jau 17, viņš izvēlējās mācīties restorānu komerczinības Tirdzniecības tehnikumā. Agnesei ir 15 un šogad jābeidz pamatskola. Varbūt viņu varētu interesēt arī bibliotekāres profesija. Agnese daudz lasa, apmeklē Jaunciema filiālbibliotēku. Mums ir liels prieks par izmaiņām, kādas piedzīvojusi šī mazā bibliotēka – remonts, jaunas mēbeles, tas ir pozitīvi mainījis Jaunciema filiālbibliotēkas tēlu.

Pilntiesīgi mūsu ģimenes locekļi ir arī ūdens bruņurupucīte Timmija un kaķene Pūka.

Dzīve ritēja tā, ka pamazām iekļuvāt «komforta zonā» – laba karjera, augstākā izglītība, patīkams darbs netālu no mājām. Kāpēc izlēmāt tik krasi visu mainīt?

Kad bērni sāka iet skolā, man radās izjūta, ka gribu augt kopā ar viņiem, ka vairs nav īsti interesanti atkal saņemt mazus kāpēcīšus un gatavot viņus skolai, mācot apģērbties, lasīt utt. Radās pārliecība, ka bērnudārza darbā esmu sevi izsmēlusi. Reizēm vajag paskatīties uz sevi no malas – vai tas, ko tu dari, tiešām ir tas, ko tu vēlies? Taču nav vienkārši radikāli ko mainīt. Tas ir interesanti, bet ne vienmēr viegli. Tu izkāp no «komforta zonas» un nezini, kā būs…

Foto no personīgā arhīva

Ar ģimeni ceļojot pa Igauniju

Man dzīvē bieži ir laimējies – vienkārši pavērušās jaunas iespējas, un es tās esmu pieņēmusi. Tiklīdz pārcēlos uz Jaunciemu, sāku lasīt vietējā bibliotēkā, Laikam jau vadītāja Olga Vainoviča juta, cik ļoti gribu tur strādāt, un mani uzrunāja. Jaunciema filiālbibliotēkā ilgi strādā sirsnīga kolēģīte Zinaīda Kočubeja, bet citi darbinieki tur bieži mainījās. Tā es ļāvos pierunāties. Bērnudārza kolēģes centās mani atrunāt, sakot, ka tas ir neprātīgs solis – alga mazāka, arī visi «sapelnītie diplomi» būs vējā. Taču vīram bija labs darbs, un es varēju atļauties būt gražīga – ja jau jāstrādā, tad gribu strādāt darbu, kurš man patīk!

Tomēr bibliotekāra darbs nav tik vienkāršs un viegls, kā var šķist, skatoties lietotāja acīm. Kā pilnveidojat zināšanas un prasmes bibliotekāra profesijā?

Ikvienam novēlu atrast savu sapņu darbu! Es savu vietu dzīvē esmu atradusi. Pabeidzu Latvijas Nacionālās bibliotēkas Mācību centra kursus. Darbinieku trūka, un ar šo sertifikātu pietika, lai uzsāktu darbu bibliotēkā. Ieskatu RCB struktūrā un darbā sniedza mūsu Jauno bibliotekāru skolas nodarbības. Esmu pateicīga «Trešā tēva dēla» projektam, jo astoņu gadu garumā mums bija iespējas apgūt jaunas zināšanas datora un interneta lietošanā, lasītāju motivēšanā, efektīvu pasniegšanas metožu izmantošanā un vēl, un vēl. Šovasar Siguldā bija fantastisks projekta noslēguma pasākums! Bija padomāts par visu – par autobusu, kurš mūs no Rīgas aizvizināja līdz pat Siguldas estrādei un atpakaļ, par lietus mētelīšiem, jo vakars bija lietains, par garšīgu cienastu, sirsnīgām uzrunām un skaistām atmiņu prezentācijām. Kur nu vēl koncerta programma – gan klasika, gan «huligāns» Busulis, gan folkloras kopa ar īpašiem rituāliem un kopīgu ugunskura iedegšanu! Skaists projekta noslēgums – tā bija īsta dāvana!

Par visu, ko esmu bibliotekāres profesijā apguvusi, man jāsaka paldies kolēģiem – gan metodiķiem, gan daudzu filiālbibliotēku vadītājām un bibliotekārēm. No visiem esmu kaut ko ieguvusi, paldies par to!

Praktiskajā darbā pirmās mani ievadīja Jaunciema kolēģes. Spilgtā atmiņā palicis arī rotācijas laiks RCB – tas bija īsts pārbaudījums! Mācījos un joprojām mācos tieši darbā. Mums tiek dotas lieliskas iespējas apgūt jaunas zināšanas darba laikā, neieguldot personīgos līdzekļus. Manā iepriekšējā darbavietā tā nebija – par augstākās izglītības iegūšanu neklātienē maksājām pašas, un darba process bija jāsaskaņo ar kolēģēm, lai varētu studēt savās t. s. brīvdienās. Man ļoti patīk mācīties un pilnveidoties, tāpēc novērtēju šīs iespējas. RCB katru gadu tiek sastādīts mācību plāns. Nupat ielūkojos jaunajā, 2013./2014. mācību gada, plānā – ļoti interesants un vērtīgs!

Gribu pateikt lielu paldies RCB administrācijai un arodbiedrībai par mācību braucieniem un ekskursijām. Šovasar bija burvīga ekskursija pa Zemgali. Mums izdevās ar abu bibliotēku kolektīviem to izbaudīt gandrīz simtprocentīgā sastāvā. Šādi brīži saliedē darbiniekus, tā ir iespēja iepazīties un satikties arī ar citu filiālbibliotēku kolēģēm. Man ir kāds sapnis, kuru līdz šim nav izdevies piepildīt, – ļoti gribu studēt maģistrantūrā Latvijas Universitātes Bibliotēkzinātnes un informācijas programmā. Biju pat sagatavojusi pētījuma pieteikumu un uzņemta, bet diemžēl ir palikušas tikai desmit budžeta vietas un izkonkurēt tikko bakalaurus pabeigušas meitenes man neizdevās, bet samaksāt par studijām šobrīd nav iespējams. Žēl. Būtu jāsamierinās, ka ne visi sapņi dzīvē mēdz piepildīties, un tomēr…

Kā no mazas filiālbibliotēkas vienā Rīgas malā nokļuvāt divās citās filiālbibliotēkās pilsētas pretējā pusē?

Jaunciema filiālbibliotēkā nostrādāju neilgi – gadus trīs vai četrus. Biju salauzusi roku un gāju uz Personāla daļu iesniegt slimības lapu. Man piedāvāja jaunu darbu. Tas bija milzīgs pārsteigums, bet piekritu uzreiz. Tādas iespējas taču katru dienu netiek dotas! Pat neapskatīju jaunās filiālbibliotēkas, nepazinu nevienu nākamo kolēģi. Tā kā biju palīdzējusi Jaunciema filiālbibliotēkas vadītājai rakstīt darba plānus un atskaites, man šķita, ka visu zinu.

To, cik patiesībā zinu maz un kādai avantūrai esmu piekritusi, sapratu drīz vien. Jaunciemā tajā laikā vēl nebija ne kases aparāta, ne grāmatu elektroniskās izsniegšanas, kur

nu vēl visi nomenklatūras dokumenti, atskaites, darbs ar personālu un vēl daudz dažādu lietu, par ko pat iedomājusies nebiju… Tas ir viens no drosmīgākajiem, bet reizē arī neprātīgākajiem lēmumiem, ko savā dzīvē esmu pieņēmusi. Mani stiprināja apziņa, ka kāds taču manī ir saskatījis nākamo vadītāju un cilvēki, kuri nolēma mani šim darbam uzrunāt, ir pieļāvuši domu, ka es tikšu galā. Tas palīdzēja noticēt sev, kad klājās grūti.

Pagājuši gandrīz pieci gadi, kopš pildāt vadītājas pienākumus divās bibliotēkās. Kādi tie bijuši?

Sākumā bija ļoti grūti. Biju iedomājusies – ja jau tikšu galā ar dokumentāciju vienā bibliotēkā, tad arī otrā problēmu nebūs. Tomēr darba apjoms ir divreiz lielāks, arī tīri fiziski jāpaspēj «izskriet» divas darbavietas. Bija jāmācās paļauties uz darbiniekiem un uzticēties viņiem, jo vienmēr būt blakus nav iespējams. Kolēģes Torņakalna un «Zemgales» bibliotēkās neļaus samelot – šo mācību man nebija viegli apgūt. Sākums bija ļoti sarežģīts arī tāpēc, ka bija daudz jaunas informācijas un jauni kolēģi. Vienmēr esmu darījusi daudz, bet tas bija stipri daudz.

Mainījās arī mājas ritms. Bērni vēl bija samērā mazi, ģimene bija pieradusi, ka esmu turpat Jaunciemā, ka vienmēr ir siltas vakariņas. Dzīvesveida «reformas» radīja pamatīgu stresu. Sākumā uz darbu braucu ar mašīnu. Tas man ļoti patika, jo šo laiku varēju pabūt viena, labi skaļi paklausīties mīļāko mūziku. Diemžēl «dižķibele» mūsu ģimeni nesaudzēja, bija jāpāriet uz sabiedrisko transportu. Tagad ceļš uz darbu un atpakaļ dienā prasa 3–3,5 stundas. Ir laiks dzīvi pārdomāt.

Šajos piecos gados esam piedzīvojušas daudz ko no tā, ko vispār var piedzīvot, strādājot publiskajā bibliotēkā. Torņakalna filiālbibliotēkā tika nomainītas mēbeles, tagad tā izskatās mūsdienīgāka. Spraiga bija krājuma inventarizācija «Zemgalē», kur tā nebija veikta 15 gadu, – kopš filiāles atvēršanas. Mēs bijām vieni no pirmajiem, pārbaudi veicām vēl ar kontrolkartiņām. Šopavasar krājuma inventarizācija notika Torņakalnā. Šajos gados inventarizācijas process ir stipri mainījies, ļoti atvieglojot bibliotekāriem darbu. Paldies visiem, kas domā par mūsu darba uzlabošanu! Liels izaicinājums bija abu filiālbibliotēku atkārtotā akreditācija, kas notika

Torņakalna un «Zemgales» kolektīvi, sagaidot 2013. gadu

Foto no personīgā arhīva

vienā dienā. Sagatavošanās procesā daudz palīdzēja Bibliotēku dienesta metodiķes, arī kolēģes netaupīja spēkus, lai parādītu labāko, ko esam paveikušas kopš iepriekšējās akreditācijas. Daudz laika pavadīju kopā ar Akreditācijas komisiju. Man tika uzdots jautājums, kuru dzirdu bieži: «Kura filiālbibliotēka jums ir mīļāka?» Abas ir ļoti, ļoti mīļas. Tas ir kā ar bērniem – kod, kurā pirkstā gribi, visi sāp.

Kad pirms pieciem gadiem sāku šeit strādāt, ilgi jutos tā, it kā šī Daugavas puse mani nepieņemtu. Nē, nevis cilvēki, bet vieta. To grūti izskaidrot – es cīnos, bet viss tā kā pret kalnu, iecerētais līdz galam neizdodas. Tagad tā vairs nav. Lai iemīlētu, ir jāiepazīst. Man ir iepaticies novadpētniecības darbs, un, jo vairāk iepazīstu šo rajonu, jo labāk tajā jūtos. Strādāt kļūst aizvien interesantāk, un esmu savējā.

Jūsu iemīļotajā dziesmā ir vārdi «kad veiksme ar līkumu iet». Kādas mācības dzīve sniegusi tādos brīžos?

Grūti bija krīzes gadi. Gan mamma, gan vīrs palika bez darba. Manā nodokļu grāmatiņā bija četri apgādājamie. Ļoti smags laiks vairāku gadu garumā... Tas sakrita ar brīdi, kad sāku strādāt par vadītājas pienākumu izpildītāju. Sapratu, ka esmu uzņēmusies par daudz un latiņa, ko esmu sev uzlikusi, ir par augstu – es tai netieku pāri. Bet esmu piespiesta pie sienas, jo šis darbs man ir līdz izmisumam nepieciešams. Tas bija visgrūtākais laiks manā mūžā. Kā daudzi cilvēki mūsu valstī, vairs netikām galā ar kredītsaistībām. Negribu tos brīžus atcerēties, vislabāk mani sapratīs tie, kuriem ir nācies piedzīvot «sadarbību» ar parādu piedzinējiem, astronomiskiem soda procentiem un izmisumu, saprotot, ka izejas faktiski nav. Šajā dzīves posmā ieguvu mācību: tev pieder tikai tas, ko tu pats spēj izdarīt un ko zini – tava izglītība, profesija, iemaņas, spējas. Tas ir vienīgais, ko nevar atņemt. Visu pārējo var, tā nu tas diemžēl ir.

Mēs izgājām no «dižķibeles» bez nekā. 40 gados sākām dzīvi no jauna. Tagad vīrs strādā tepat kaimiņos «Turībā» un, paldies Dievam, visiem, kas grib strādāt, atkal ir darbs. Varam sākt sapņot par lielākām algām. Esmu milzīgu pateicību parādā kolēģēm Marinai Lācei, Inārai Brokānei, Natai Klaužai, Ilzei Vilciņai, Kristinai Papulei, abām Brigitām-Brigitai Berķei un Brigitai Kuļikovskai, Dzidrai Gudļevskai un Sallijai Krauzei par to, ka viņas lieliski veica savus pienākumus, bibliotēkas ražīgi strādāja visās jomās. Tas, ka darbā viss ir kārtībā, man palīdzēja saņemties. Paldies, meitenes!

Ja pārfrāzējam pazīstamo teicienu, ka «karali spēlē galms», tad varbūt «bibliotēkas vadītāju spēlē tās kolektīvs»?

Abās bibliotēkās kolektīvi ir ļoti labi, draudzīgi. Mans spēks noteikti ir komandas darbā. Cenšos ieraudzīt katra darbinieka stiprākās puses, balstīties uz katra talantiem. Protams, ir lietas, kas jāpaveic un ko nevienam īsti negribas darīt, bet mazās filiālēs ir tā priekšrocība, ka visiem kopā jādara daudzi un dažādi darbi, varam savus ikdienas pienākumus pamainīt. Man pašai patīk, ja diena ir piepildīta, tad tā paskrien ātri un interesanti.

Ir labi, ja kolektīvā ir dažāda vecuma cilvēki. Vecākā paaudze ir izgājusi cauri dažādiem dzīves pārbaudījumiem, iemantojusi dzīves gudrību un pieredzi, ar ko dalīties. Jaunieši ir izauguši kopā ar jaunajām tehnoloģijām un angļu valodu. No viņiem varam pamācīties veselīgas ambīcijas. Viņi zina, ko grib sasniegt, un droši iet uz savu mērķi, maz uztraucoties par apkārtējo viedokli.

Torņakalna filiālbibliotēka ir viena no vecākajām RCB filiālbibliotēkām. Šeit strādā trīs bibliotekārie darbinieki. Mūsu Ināra Torņakalnā ir nostrādājusi 35 gadus, tas ir ļoti daudz. Viņa labi pazīst katru savu lasītāju un prot ieteikt vispiemērotāko literatūru. Raksturojot Ināru, es teiktu – miers, miers un vēlreiz miers. Nataļja savukārt atbild par divu lasītāju klubiņu aktivitātēm. Apbrīnoju viņas spēju atrast arvien jaunas un jaunas idejas pasākumiem. Cilvēki pie Natas ļoti tiecas un gaida katru pasākumu. Žēl, ka Torņakalnā ir tikai pusslodze darbam ar bērniem, tas ir par maz – apmācām jaunās meitenes, viņas beidz studēt un aiziet uz pilnas slodzes darbavietām. Šobrīd pie mums strādā brīnišķīga studente Ilze, priecājamies, ka top vēl viens labs bibliotekārs. Torņakalns nav iedomājams bez apkopējas

Brigitas. Viņa ļoti daudz palīdz, gan rūpējoties par kārtību, gan gatavojot pasākumus. Torņakalna meitenes strādā kopā jau ilgus gadus.

Citādi ir ar filiālbibliotēkas «Zemgale» kolektīvu. Dažādu iemeslu dēļ tur mainījušās gan vadītājas, gan darbinieki, bet nu jau kādus gadus trīs kolektīvs ir nostabilizējies. Arī «Zemgalē» strādā trīs bibliotekārie darbinieki. Īsts dārgakmens ir mūsu Dzidra – viņa prot noorganizēt visdažādākās aktivitātes visdažādākajām auditorijām. Projektā «Bērnu žūrija» Dzidra ir iesaistījusi otru lielāko ekspertu skaitu visā RCB. Sallija mani saprot vislabāk, jo arī viņa strādā divās bibliotēkās. Divi darbi – tas ir nopietni! Sallija rūpējas par rozēm, kas zied pie filiālbibliotēkas un priecē visus Graudu ielā. Savukārt Marina abās filiālbibliotēkās atbild par novadpētniecības darbu. Apbrīnoju viņas precizitāti. Katrā kolēģē ir kas tāds, par ko es viņas ļoti cienu. Un, protams, mūsu bijusī kolēģe, tagad brīvprātīgā un «Zemgales» lasītāju klubiņa vadītāja, Brigitas kundze. Viņa ir etalons, kā skaisti, eleganti un ar prieku dzīvot dzīvi arī «pelnītā atpūtā». Arī es gribētu iemācīties tā dzīvot – skaisti, baudot katru notikumu.

Kā reizēm pietrūkst jūsu ikdienas darbā?

Varbūt reizēm pietrūkst tā, ka mēs, vadītājas, uzreiz neredzam sava darba rezultātus. Kādreiz visu dienu nocīnāmies ar papīru kalniem, bet dienas beigās neredzam atdevi. Reizēm, ja darbinieki ilgstoši slimo, nepietiek cilvēku resursu. Šo problēmu gan esmu iemācījusies atrisināt ar rotācijas palīdzību – ja nepieciešams, abu filiālbibliotēku meitenes ir gatavas viena otru aizvietot. Rotācijas laikā pie mums ir strādājušas arī Imantas un «Avota» filiālbibliotēku kolēģes, un mums bija patiess prieks sadarboties. Apmainījāmies ar pieredzi. Piemēram, «Avota» bibliotekāre Ilga prot noformēt ļoti elegantas un gaumīgas izstādes. Cenšamies uzturēt viņas ieviesto stilu, veidojot turpmākās izstādes. Mums ir bijusi veiksmīga sadarbība arī ar tā sauktās simtlatnieku programmas praktikantiem. Nemaz nevaru sūdzēties, ka ikdienas darbā kaut kā ļoti pietrūku.

Skaistākie brīži bibliotēkā?

Man ļoti patīk brīži, kad bibliotēkā ir daudz cilvēku, kad kāda skola atnāk uz pasākumu. Tad ir tāda darbīga atmosfēra.

Vai mūzikai un dziesmai atrodat laiku?

Dziedāšana ir mans vaļasprieks. Tagad brīnos, kā es varēju gandrīz divdesmit gadu iztikt bez kora. Pirms gada, cenšoties tuvāk iepazīt darbavietas apkārtni, kādā ceturtdienas vakarā pavisam nejauši ieklīdu Torņakalna baznīcā. Iegāju un sajutu tādu mieru, kādu gadiem nebiju piedzīvojusi. Varbūt tās bija ērģeļu skaņas, varbūt dievkalpojums, nezinu. Apmeklēju iesvētes nodarbību kursu. Mācības lika daudz ko pārdomāt, paskatīties uz savu dzīvi citām acīm. Šajā pavasarī mani kristīja un iesvētīja. Sev par lielu pārsteigumu esmu atklājusi vēl vienu spēka avotu, un dīvaini – arī dzīve sāk sakārtoties, brīžiem pat neizskaidrojamā veidā. Sāku dziedāt Torņakalna baznīcas korī – pirmoreiz mūžā, lai arī nelielā, bet jauktajā korī. Man patīk, ka apgūstam pietiekami sarežģītu mūzikas materiālu. Divas mēģinājuma stundas paskrien nemanot, un ir gandarījums par rezultātu.

Ko lasāt brīvajā laikā?

Brīvā laika ir maz. Kad beigsies dārza darbi un sēņošanas prieki, tad atkal pasapņošu un lasīšu grāmatas par ceļojumiem, par tālām, skaistām zemēm, kur vēl nav būts. Savulaik ar mūzikas skolas kori bijām Kirgīzijā, un man ļoti iepatikās kalni. Labprāt palasu sentimentālus mīlestības romānus, bet īpaši man patīk mērķtiecīgu, dzīvē daudz sasniegušu personību dzīvesstāsti. Nevienam dzīve nedod tikai dāvanas vien, visi piedzīvojam dažādus pārbaudījumus, un man ir interesanti uzzināt, kā cilvēki iziet tiem cauri, kļūstot stiprāki. Cenšos iepazīties arī ar profesionālo literatūru. Ir tik daudz interesantu grāmatu, ko gribas paspēt izlasīt, tik daudz aizraujošu lietu, ko gribētos izdarīt un piedzīvot!

Filiālbibliotēka «Zemgale» smaržo pēc Jaunciema āboliem no Sanitas dārza. Lai piepildās viņas sapņi, lai veiksme un jaunas iespējas vienmēr ir blakus, ilgi un laimīgi strādājot bibliotēkā!

SASKAŅĀ AR SIRDI UN DVĒSELI

Saruna ar RCB Iļģuciema filiālbibliotēkas galveno bibliotekāri
IRINU JURJEVU

Novembrī RCB Iļģuciema filiālbibliotēkai gaidāma atkārtota akreditācija. Par bibliotēkas novadpētniecības darbu, kuru veic Irina, man sirds ir mierīga, bet «kārtība paliek kārtība», tāpēc 9. oktobrī dodos uz bibliotēku pirmsakreditācijas vizītē.

Vispirms uzmanību piesaista izstāde. Šoreiz tās ir Gustava Bušmaņa gleznas. Man laimējas, jo arī pats šarmantais mākslinieks uz brīdi ienācis bibliotēkā un pulcē ap sevi interesentu bariņu. Viņa stāstījums par gleznu tapšanu sprēgā jokos un asprātībās, kuras papildina otrs novada gleznotājs Juris Ģērmanis. Mākslas darbi bibliotēkā rada gaišu un mierīgu noskaņu. Ikdienas pelēkums un steiga nemanot paliek aiz durvīm, jo te ir īpaša pasaule – grāmatas, gleznas un laipnas bibliotekāres.

Irina sagaida ar sirsnīgu smaidu, izrāda bibliotēkas novadpētniecības krājumu, stāsta par neaizmirstamiem brīžiem, tiekoties ar novada cilvēkiem. Jā, bibliotēkā par Iļģuciemu un iļģuciemiešiem var atrast to, ko citur ne ar uguni nesameklēt. Irina kopā ar ilggadējiem Iļģuciema iedzīvotājiem ir izstaigājusi bibliotēkas apkaimi, fotografējusi, pierakstījusi atmiņas, vākusi senas fotogrāfijas, veidojusi prezentācijas, papildinājusi novadpētniecības datubāzi. Viņas profesionalitāte ir spodrināta laika gaitā, jo bibliotekāra darbs uzsākts pirms trīsdesmit sešiem gadiem.

Kad kārtējās darba lietas izrunātas, jautāju Irinai, kādas izjūtas uzvirmo atceroties pirmo darba dienu.

Saulaina rudens diena. Man ir 17 gadu, es eju uz savu pirmo darba vietu. Esmu atbraukusi no Iļģuciema ar 9. trolejbusu (galapunkts – pie Brīvības pieminekļa). Garām Bastejkalnam, cauri Strēlnieku parkam dodos uz 18. bibliotēku, kas atrodas blakus Fr. Gaiļa ielai, kura vēlāk kļūs par jūgendstila pērli – Alberta ielu.

Foto no personīgā arhīva

Savā darba vietā RCB Iļģuciema filiālbibliotēkas lasītavā

Abonementā patīkama grāmatu smarža. Kolēģes ir gadus desmit vecākas par mani, intelektuālas, daudz lasījušas. Vadītāja man uzreiz iepatīkas. Kad saņemu pirmo algu – 66 rubļus –, nodomāju: «Kāda laime – par to vēl arī maksā!»

Līdztekus darbam bibliotēkā sākāt studēt Latvijas Universitātes Finanšu un tirdzniecības fakultātē. Kāpēc tāda izvēle?

Toreiz man bija nepareizs priekšstats par finanšu un tirdzniecības darbinieka specialitāti. Es iestājos neklātienē, bet pēc mēneša sāku strādāt bibliotēkā.

Tomēr vienreiz jūs bibliotekāra profesijai teicāt «uz redzēšanos».

Aizgāju no bibliotēkas diploma rakstīšanas laikā, zinādama, ka tas ir uz laiku. Divus gadus nostrādāju par grāmatvedi tirdzniecības bāzē, tepat Iļģuciemā. Aizstāvēju diplomdarbu, pabeidzu universitāti un atgriezos savā 18. bibliotēkā – par abonementa vadītāju.

Ja vajadzētu vēlreiz izvēlēties studiju virzienu – vai jūsu izvēle būtu tāda pati?

Par Finanšu un tirdzniecības fakultāti –

noteikti nē! Taču dzīve turpinās, un, ja man būs aicinājums pamēģināt attīstīt sevī kādas līdz šīm nerealizētas iespējas, kāpēc gan nē? Laiks rādīs.

Kas bibliotekāra darbā sniedz vislielāko gandarījumu?

Apmeklētājs, kurš iziet no bibliotēkas smaidīgs, labā omā, jo ir saņēmis to, pēc kā atnāca, plus labu noskaņojumu. Tas man sagādā prieku, no tā es saņemu gandarījumu. Starp lasītāja un bibliotekāru veidojas garīga saite, starp lietotāju un informācijas pakalpojumu sniedzēju – citas attiecības.

Vai atceraties savu pirmo bibliotēku?

Līdz 4. klasei dzīvoju Sarkandaugavā, un mana pirmā bibliotēka atradās Aptiekas ielā. Tagad tur ir Sarkandaugavas filiālbibliotēk.

Ko jums nozīmē Iļģuciems?

Dzīvoju Iļģuciemā kopš 1971. gada. Šeit es pabeidzu skolu, apprecējos, dzemdēju divas brīnišķīgas meitas. Pēc vecākās meitas piedzimšanas sāku strādāt 46. bibliotēkā (tagad Iļģuciema filiālbibliotēka).

Jūsu dzimtais novads?

Par savu dzimto novadu uzskatu Vecāķus. Tētis strādāja ostā, un tieši Vecāķos bija uzcelts diennakts bērnudārzs, kas piederēja uzņēmumam «Rīgas osta». Pirmdienās mūs, bērnus, ar diviem autobusiem no Eksporta ielas uz nedēļu aizveda uz bērnudārzu. Piektdienās vecāki mūs ņēma uz mājām. Vecāķos es pavadīju brīnišķīgus bērnības gadus un iemīlējos šajā vietā uz mūžu. Katru brīvdienu es tur staigāju gar jūru vai pa mežu.

Kādas dzīves gudrības jums pūrā ielikuši vecāki?

Esmu pateicīga vecākiem, no kuriem esmu mantojusi gēnus un kuri ir ieaudzinājuši manī tādas rakstura īpašības kā dzīvesprieku, spēju saskatīt skaistumu arī sīkumos un pat negatīvos apstākļos atrast kaut ko labu un gaišu. Nedarīt citiem pāri, palīdzēt cilvēkiem, ja mana palīdzība ir vajadzīga. Skaudība un liekulība – tās tiešām nav manas īpašības.

Kas jums šķiet svarīgs cilvēku savstarpējās attiecībās?

Agrāk gribēju patikt daudziem, bija svarīgi, ko par mani domā citi. Ar laiku sapratu, ka tas

Foto no personīgā arhīva

Kopā ar RCB Iļģuciema filiālbibliotēkas kolēģēm 2001. gadā

nav svarīgi. Galvenais, kā tu pats vērtē sevi un savu rīcību. Mani vienmēr ir interesējusi praktiskā psiholoģija – attiecības ar bērniem, vīru, apkārtējiem cilvēkiem, kā dzīvot saskaņā ar savu sirdi.

Vai ir izdevies atrast atbildi?

Laikam ir izdevies. Visu, ko daru – vingroju, dziedu, strādāju dārzā, ceļoju, staigāju pa jūgendstila ielām, satiekos ar cilvēkiem, kurus mīlu un kuri man patīk, – to visu es daru ar prieku. No katras dienas gaidu un saņemu laimi. Cilvēks dzīvo, lai būtu laimīgs. Un laimīgs esi, ja dzīvo saskaņā ar savu dvēseli, ar savu sirdi. Vai esmu laimīga? Jā, es esmu!

Foto no personīgā arhīva

Vecāķu mežā

ĻAUTIES PRIEKAM

Saruna ar RCB Komplektēšanas un apstrādes nodaļas galveno bibliotekāri
VELGU BĀLIŅU

Šogad aprit divdesmit pieci gadi kopš dienas, kad jūs kopā ar savu dvīņumāsu Daigu uzsākāt darba gaitas Rīgas pilsētas 12. bibliotēkā (tagad RCB Torņakalna filiālbibliotēka). Vai atceraties tās dienas izjūtas, pirmo darbavietu un kolēģus?

1988. gada 3. augusts Rīgas 12. bibliotēkā bija pirmā darba diena ne tikai man un māsai, bet arī mūsu draudzenei un klasesbiedrenei Ditai Tiesnesei. Bibliotekāra zemais atalgojums neveicināja šīs profesijas prestižu, vakantas bija 2,5 slodzes. Mēs trīs bijām jaunas meitenes, tūdaļ pēc vidusskolas. Darba gaitu uzsākšana likās apliecinājums mūsu varēšanai un piederībai pieaugušajiem.

12. bibliotēka tolaik atradās Blokmuižiņas telpās. Pirmajā darba dienā bibliotēkas vadītājas v. i. Vineta Višinska (vēlāk Pāpe) mūs iepazīstināja ar abonementu, kas atradās pirmajā stāvā. Atminos, gāju gar plauktiem un domāju – kā šajā grāmatu lērumā nepazust un labirintā neapmaldīties? Nākamais gājiens bija uz ēkas otro stāvu, kur atradās bērnu nodaļa un lasītava. Pa ceļam Vineta pajautāja, vai kāda no mums nevēlētos strādāt lasītavā. Neviena neatbildēja, arī es ne, tomēr pēc mirkļa neizlēmīgi piekritu, domādama – tik un tā viss jauns, kāda starpība, kur darboties. Tad nu kāpām pa stāvajām pusloka kāpnēm uz augšu. Pakāpieni likās šauri un augsti, kāja sametās, un paklupu. Garšļaukus nenogāzos, bet nodomāju: nez vai tas nav zīmīgs sākums…

Lasītava mūs sagaidīja ar visai pazemiem griestiem un plašu izstādi par PSKP kongresa vai konferences (īsti neatminu) ideju iedzīvināšanu. Patiesības labad jāsaka, ka tie bija vienīgie mesli, kurus maksājām, jo bija sākušās M. Gorbačova pārmaiņas. Tā kā Bērnu literatūras nodaļas saimniece Solvita Roze bija

Foto no personīgā arhīva

Lietuvā

atvaļinājumā, man tika uzticēta arī šīs nodaļas pieskatīšana.

Atgriezāmies katra savā darbavietā. Vineta ieteica iepazīties ar fondu, izpētīt periodikas klāstu, parādīja, kur glabājas lasītāju formulāri un kā tajos veikt atzīmes. Kopā aizpildījām statistikas rādītājus par iepriekšējās dienas apmeklējumu un izsniegumu. Vineta pie sevis novilka, ka izsniegums tāds niecīgs, vajadzētu piemest kādus skaitļu desmitus klāt…

Bibliotēkā strādāja arī Ināra Brokāne (tobrīd dekrēta atvaļinājumā), Dace Dreimane (vēlāk Ņemkoviča), Ieva Dūdele, Ilze Zibene (vēlāk Rudaka) un Indra Kauce (vēlāk Dreika). Atminos, kādā sapulcē tika ziņots, ka starp visām Rīgas masu bibliotēkām 12. bibliotēkas kolektīvs ir visjaunākais.

Jūsu darbu novērtēja un uzticēja vadīt Torņakalna filiālbibliotēku. Kādu jaunu pieredzi guvāt kā bibliotēkas vadītāja?

Patiesībā 1997. gada 1. aprīlī sāku vadīt Rīgas Tautas bibliotēku apvienības 12. bibliotēku. Tikai rudenī, pēc pārcelšanās uz telpām Indriķa ielā 8a, tā tika atvērta jau kā Torņakalna bibliotēka. Protams, bija nedrošība, bet garas pārdomas mani nemocīja. Pasmīnēju par to 1. aprīli, bet kopumā viss notika kaut kā pats no sevis. Pat neatminos, vai pirms

manas apstiprināšanas bija kādas pārrunas ar direktoru Aivaru Beiku. Turpināju darbu savā ierastajā bibliotēkā, tikai citā statusā. Salīdzinot ar priekšgājējas Ingas Raipalas pieredzi, mans vadītājas ceļš nebija pārbaudījumiem bagāts: vairs nebija ikgadējās salšanas pusgada garumā, pārplīsušu radiatoru un no ierindas izgājuša apkures katla, nebija žurku vienā ēkas galā un peļu – otrā, nebija ugunsgrēka un kurtuvē nosaluša kurinātāja, kurš pašām vien no turienes bija jāiznes… Man bija mierīgs, darbam veltīts laiks. Mierīgs, jo netraucēja blakus faktori, taču ne miegains un inerts.

Pamats bibliotēkai bija ielikts pamatīgs: kolektīvs bija radošs un izdomas bagāts, saliedēts, ar atbildības un pienākuma izjūtu. Katra kolēģe (kodols: Natālija Klauža, Ināra Brokāne un Brigita Berķe) kādā no darba virzieniem bija vislabākā. Kopīgās pārrunās un diskusijās radās idejas, kas tika noslīpētas un īstenotas pēc vislabākās sirdsapziņas. Mēs tiešām bijām komanda, kurā katra varēja paļauties uz otru, saprasties no pusvārda. Mums nekad nebija vienalga, ko un kā darām. Mūsos bija azarts, degsme un sacensības gars, kas dažbrīd varbūt izpaudās emocionāli, taču kopīgais darbs vienmēr bija virzīts uz labāka rezultāta sasniegšanu. Iespējams, to noteica arī pārmaiņas sabiedrībā, kas risinājās visapkārt.

Lūk, svarīgākā atziņa no šiem gadiem – galvenā vērtība ir cilvēki, kuriem ļauts izpausties. Un nav tikai balts un melns, bet starpā pamatīgs strēķītis pelēkā.

Vēlāk līdztekus Torņakalna filiālbibliotēkai jums uzticēja vadīt arī filiālbibliotēku «Zemgale». Tad sekoja pārsteigums – izvēlējāties darbu RCB Komplektēšanas un apstrādes nodaļā. Kāpēc?

Man pašai šī pāreja nebija pārsteigums. Lēmums kaut ko mainīt jau lidinājās gaisā, līdz veiksmīgi īstenojās. Atkal viss notika kaut kā pats no sevis. Bija iespēja, un es to izmantoju. Vairāki cilvēki jautāja – kāpēc, vai nav žēl pamest to, kur ieguldīts tik daudz darba? Uz pirmo jautājumu nevaru atbildēt vēl joprojām. Vienkārši pienāca laiks, sakrita apstākļi, un tā bija jānotiek. Mierīgi sākās cits darba cēliens. Savukārt par žēlumu jāsaka – tāda nekad nav bijis. Ir darīts darbs, kas paliek, un to kāds turpina. Tā nav bagāža, kuru man gribas stiept līdzi. Šis laiks ir pagājis, un es eju tālāk. Vienīgais, kā pietrūkst, ir siltā biedriskuma izjūta, kas valdīja starp mums, bibliotēkas meitenēm. Nepārprotiet, tās netrūkst arī Komplektēšanas un apstrādes nodaļā, vienkārši tās nekad nevar būt par daudz.

Kāda tagad ir jūsu darba diena? Vai šis darbs patīk un sniedz gandarījumu?

Kad studēju maģistrantūrā, docente Faina Didiča kādā lekcijā teica, ka komplektēšanas un apstrādes nodaļā jāstrādā vislabākajiem darbiniekiem. Viņa nepaskaidroja, kāpēc, bet sacītais palika atmiņā. Tagad, pašai strādājot nodaļā, pilnībā piekrītu pasniedzējas teiktajam, turklāt esmu sapratusi, kāpēc tā ir. Būdama «šajā pusē», vairāk izprotu komplektēšanas nianses, kas nebija gluži skaidras, strādājot vietā, kur komplektēto izmanto.

Mana darba diena tagad tiešām ir diena (*smaida*). Nav jāstrādā pa vakariem, darbs

Foto no personīgā arhīva

Ar māsu Daigu

parasti beidzas plkst. 17.00. Nemainīgs palicis tas, ka cenšos to paveikt ar atbildības izjūtu. Priecājos, ka arī komplektēšanas sektorā pārņem tāda pati silta kopības izjūta, kāda bija Torņakalnā.

Kā sākās jūsu aizraušanās ar dzimtas izpēti?

Pēc dabas esmu azartisks cilvēks. Ne tāpēc, ka staigātu pa laimētavām (*smaida*), bet tāpēc, ka, ja mani kas aizrauj, metos tajā iekšā ar sirdi un dvēseli. Arī dzimtas izpēte ir tāds sirdsdegsmes, gandarījuma un prieka projekts, kas savas specifikas dēļ nebūs īslaicīgs. Atceros, vēl Blokmuižas laikos, iedomājos, cik jauki būtu, ja varētu, kā lasīts grāmatās, palīdzēt kādam censonim senos foliantos uziet meklēto. Zināt, urķēties, atrast... Lūk, kur gandarījums! Varbūt tāpēc mani savulaik saistīja bibliotēkas novadpētniecība. Taču tai pietrūka senatnes elpas, jo vienmēr bija darāmi citi darbi, tāpēc novadpētniecības materiālu izguve vairāk bija saistīta ar kārtējo notikumu apzināšanu.

Tā nu mans sapnītis ilgus gadus klusi snauduļoja, neatradis pielietojumu. Un, lūk, kādā jaukā dienā mana māsīca atklāja, ka sākusi veidot savas dzimtas koku, un nosauca portālu, kurā varu to aplūkot. Tūdaļ tajā reģistrējos… un sākās mans izpētes ceļš: vēsture, kas atdzīvojas.

Kāpēc jūs pētāt savas dzimtas vēsturi? Ko jums nozīmē dzimta, ģimene?

Portālā *draugiem.lv* ir vairākas dzimtas izpētes un ciltskoka veidošanas tematikai veltītas diskusijas. Kādā no tām tika jautāts – kas motivē veidot dzimtas koku? Es atbildēju, ka tas ir mans egoisms. Un tā patiešām ir. Man ir bezgala interesanti šķetināt pavedienus, kas ietiecas arvien senākos laikos, ļauj uzzināt par ļaudīm, kuri dzīvojuši pirms manis un ar kuriem esmu saistīta radniecīgām saitēm. Kaut arī tas būs tikai fragmentārs uzplaiksnījums, jo tiešo pēcteču, kuri šo darbu turpinās, nav, tomēr man ir gandarījums, atņemot aizmirstībai dzimtai piederīgos. Es lepojos ar saviem senčiem, un tam nav vajadzīgi nekādi iemesli, pietiek ar to, ka viņi ir manējie.

Ikvienu pētījumu pavada veiksmes un neveiksmes, izdošanās un rūgtums, tomēr pozitīvās emocijas atsver visu. Atradēja prieks pēc īsāka vai garāka meklējumu ceļa ir neaprakstāms! Pilnībā to var izprast tikai tas, kurš bijis līdzīgā situācijā. Varbūt tieši tad visvairāk izjūti radniecības saiti, kas neredzama cauri laikiem vieno noteiktus cilvēkus, dod spēku, tādu kā piekrišanu un atbalstu turpmākajiem meklējumiem. Tas ir intīms brīdis. Protams, varu dalīties priekā ar līdzcilvēkiem, bet tā ir tikai atblāzma no sākotnēji pārdzīvotā. Taču, ja ir klausītāji, labprāt dalos, jo tas ļauj no jauna izdzīvot jaukās izjūtas – tāpēc arī atradēja prieku pieskaitu savam egoismam. Mani nevada misijas apziņa par nākamajām paaudzēm atstājamo mantojumu, ar dzimtas izpēti nodarbojos savam priekam, tātad – savam egoismam.

Foto no personīgā arhīva

Bērnudārzā

Kur meklējamas jūsu dzimtas saknes?

Par savu ciltstēvu saucu Jēkabu – viņš ir senākais dzimtas pārstāvis, par kuru man izdevies uziet ziņas baznīcu grāmatās. Sākotnējais rūgtums par to, ka neizdosies apzināt dzimtas saknes tālāk par 1823. gadu, jau ir pierimis, cerības arī. Manas dzimtas saknes meklējamas Kurzemes guberņā, kas norādīta kā dzimšanas

Foto no personīgā arhiva

Man 16

vieta Jēkaba miršanas ierakstā Rīgas Sv. Jāņa draudzes mirušo reģistrā. Diemžēl uzzināt precīzāku vietu man nav izdevies. Tā kā Kurzemes guberņā ietilpa mūsdienu Kurzemes, Zemgales un Sēlijas teritorija, šī izcelšanās vieta ir visai aptuvena, turklāt jāpatur prātā, ka Kurzemes un Vidzemes guberņu robeža vijās pa mūsdienu Olaines pagasta teritoriju.

Jēkabam pārnākot dzīvot uz Rīgu un 1851. gadā salaulājoties ar Mariju, sākās dzimtas piederība galvaspilsētai līdz pat mūsdienām. Dzimtas sievietes apprecoties pārgāja vīru uzvārdos, bet pēdējie vīriešu kārtas radinieki ir miruši, tāpēc mūsdienās dzimtas uzvārds saglabājies vairs tikai divām pārstāvēm. Tā saucamo «garo» paaudžu dēļ (bērni dzimuši ne vairs jauniem vecākiem) mani no Jēkaba šķir tikai trīs paaudzes – mammas, vectēva un viņa tēva.

Kādas galvenās atziņas gūtas dzimtas izpētes darbā?

Galvenā atziņa – vēstures grāmatās lasītie sausie fakti atspoguļojas manas dzimtas piederīgo dzīves dokumentējumos. Taču daudz plašāku laikmeta raksturojumu un izmaiņas, kas laika ritējumā skar sociālos, reliģiskos un ģimeniskos formējumus, pamanīju, kā brīvprātīgā veidojot Katlakalna un Olaines evaņģēliski luterisko draudžu dzimušo un kristīto sarakstu (plašāk par sarakstiem sk. *www.ciltskoki.lv*). Par dažiem interesantākajiem un, jāsaka, arī pikantākajiem, atklājumiem pēc sarakstu pabeigšanas uzrakstīju *www.draugiem.lv* domubiedru diskusijā.

Otra atziņa attiecas uz dzimtas leģendām. Noteikti fiksējiet tās, jo, lai cik fantastiski šie nostāsti mūsdienās neliktos, iespējams, tajos ir patiesības grauds. Jā, gadu gaitā īstenība līdz nepazīšanai apaug ar fantāzijas slāni, bet leģenda var būt pavediens, kas, izstaigājot līkumotus ceļus, palīdz nonākt pie dokumentāli pārbaudāmiem faktiem. Reizēm atliek tikai salikt pareizos akcentus, nedaudz izcelt detaļas, un kļūst redzams, ka tik nepatiess stāsts nemaz nav bijis.

Kā jau teicu, mana dzimta ir pietuvojusies norietam, tāpēc ar piederīgajiem vairāk iznāk saskarties pastarpināti – vēl dzīvo atmiņās, uzietos vai ģimenes arhīvā saglabātos dokumentos un fotogrāfijās, grāmatās un periodikā fiksētos faktos. Iznāk, ka šodien lielākoties tiekos nevis ar dzimtas dzīvajiem pārstāvjiem, bet ar tiem, kuri jau viņsaulē. Taču man nav diskomforta, gluži otrādi, jūtu saikni: varu ar viņiem parunāties, papukstēt, ja par kādu neizdodas uziet ziņas, pateikties un priecāties, kad dzimšanas dienā kā mozaīkas gabaliņi sakrīt kopā sen rokā nedevušies fakti. Un atkal meklēt, domāt un izdomāt, kur vēl meklēt.

Pēc jūsu ierosinājuma RCB mājaslapā ir ievietotas dzimtas izpētē noderīgas interneta adreses. Kādus padomus jūs dotu cilvēkiem, kuri pēta savas dzimtas?

Jā, adreses es lūdzu pievienot, jo likās, ka tā varu dalīties informācijā ar cilvēkiem, kuri vēlēsies uzsākt vai turpināt dzimtas izpētes ceļu. Esmu pateicīga arī tām filiālbibliotēkām – Ziemeļblāzmas, Rēznas, Torņakalna un Vidzemes –, kas atsaucās manam aicinājumam un iesūtīja ziņas par apkaimē esošajām kapsētām, lai varētu veidot šķirkļus portālā *www.nekropole.info/lv*.

Pirmais un galvenais padoms, uzsākot dzimtas pētniecību, ir viens – apklausiniet piederīgos, sāciet ar viņu atmiņu fiksēšanu. Diemžēl nereti gadās, ka interese par dzimtas saknēm rodas tad, kad vairs nav kam pajautāt. Padomus varat gūt portālos, kuru adreses norādītas mūsu mājaslapā, kā arī *www.draugiem.lv* diskusijās. Caurskatot un lasot tās, paies krietns laiciņš, taču tur atrodams pamatu pamats: arhīvu un muzeju piedāvātās iespējas, noderīgas grāmatas, ciltskoku veidošanas un glabāšanas vietnes. Varu sniegt nelielu ieskatu, kā veidoju savu ciltskoku, tomēr domājiet un meklējiet paši, jo kurš gan var apgalvot, ka vienīgais pareizais veids ir tas, kuru izraudzījies cits. Tomēr domubiedros ieklausieties, jo viņu atziņās noteikti būs kas pārņemams. Ne visu spēsiet izdomāt pats, un kāpēc gan labs ritenis būtu jāizgudro no jauna?

Pētot dzimtas vēsturi, iespēju robežās fiksēju visdažādākos notikumus. Protams, būtiski ir dzimšanas, kristību, iesvētību, laulību un nāves datumi, tomēr, ja ir pieejami dokumenti vai citi avoti, norādu arī apmeklētās mācību iestādes, darba un dzīves vietas, nodarbošanos, uzvārdu maiņu utt. Katra dzimtas locekļa «lietā» pierakstu arī leģendas, savas un apjautāto dzimtas locekļu atmiņas, kas atklāj cilvēka raksturu, īpašības, ieradumus. Tieši atmiņas padara dzimtas piederīgo dzīvu un interesantu, ienes stāstījumā emocijas. Nedomāju, ka manam dzimtas kokam jābūt bezpersoniski stīvam un ieslēgtam tikai svarīgāko notikumu rāmjos. Senāko dzimtas locekļu raksturojums gan ietver tikai minētos faktus, taču dzīves gājumu ieskicē viņu profesionālie un sabiedriskie sasniegumi. Ja nav atmiņu pierakstu, vēstījums par cilvēku zaudē emocionālo lādiņu, taču uzmanīgam lasītājam kāda detaļa reizēm pasaka visai daudz. Ieraudzīto gan paturu pie sevis un nekomentēju – lai potenciālais lasītājs detaļas pamana vai nepamana pats.

Mani interesē arī, kā manā dzimtā atspoguļojas laikmets, tāpēc atzīmēju, piemēram, vārdu un uzvārdu rakstības variantus, norādu kūmas. Dzimtas kopējā raksturojumā atklāju interesantas kopsakarības, piemēram, – dzimtā bijuši daudzi amatnieki, vairumā atslēdznieki; vairāki ģimenes locekļi miruši no specifiskām kaitēm; par kūmām biežāk aicināti sociāli nozīmīgākie vai ciešākām ģimenes saitēm vienotie cilvēki. Fiksēju uzvārda, dzīvesvietas un draudzes maiņu, norādīto tautību (latvietis vai vācietis), pamanu, ka, lai gan dzimtā nav bijusi izplatīta agra bērnu mirstība, vienu ģimeni tā skārusi tā, ka asaras birst. Tā, skrupulozi vācot pa gabaliņam, rodas vēstījums. Turklāt datu izguvē man ir priekšrocības, jo darbs bibliotēkā paver lielākas iespējas piekļūt grāmatām un datubāzēm (arī SBA, paldies kolēģei Maijai par atsaucību un līdzdalību!). Tas ir radījis iemaņas meklēt informāciju un darbu veikt rūpīgi.

Dzimtas koku esmu zīmējusi tikai vienreiz – drīz pēc dzimtas vēstures izpētes uzsākšanas. Tad man likās svarīgi redzēt savus piederīgos «krātiņos». Pirmais uzmetums jau ir stipri novecojis, taču otrreiz zīmējusi neesmu – nav licies svarīgi, jo nav kam to parādīt. Man ir vieglāk strādāt ar shematisku pieraksta veidu, kas satilpst pāris A4 lapās, ir ātri pārskatāms un veikli papildināms. Kad uznāk vēlme, papildinu dzimtas personu alfabētisko rādītāju. Mana iecere ir apkopot reģistra mapē dzimtas vēsturi, kuru veidos šādas sadaļas:

· dzimtas raksturojums,
· dzimtas koks ar «krātiņiem»,
· dzimtas locekļu shematisks attēlojums,
· dzimtas locekļu alfabētiskais rādītājs,
· personālijas.

Vai iecere pāraugs grāmatas publikācijā, nezinu, par to šobrīd nedomāju, vēl tik daudz darāmā. Šovasar sarakstīju pagaru sarakstu ar to, kas atvaļinājuma laikā skatāms arhīva fondos, un… mans atvaļinājums sakrita ar arhīva darbinieku atvaļinājuma mēnesi. Tomēr laiku pavadīju lietderīgi: noformēju daudzas personālijas (teksts, foto un dokumentu fragmenti) vai – kā es tos dēvēju – šķirkļus manas dzimtas enciklopēdijā, publicēju tos internetā un uzrakstīju atmiņas par bērnības un skolas laiku.

Lai kādas iespējas dzimtas vēstures dokumentēšanā piedāvātu elektroniskā vide,

datorprogrammas un iespiestie izdevumi, uzskatu, ka mana metode ir visparocīgākā, pārskatāmākā un emocionālākā. Pie tās strādāju jau vairākus gadus, faktiski visu laiku tiek rakstīts uzmetums. Kad vēlos redzēt rezultātu, izdrukāju kādu interesantāku un apjomīgāku dzimtas locekļa aprakstu, papriecājos un mierīgi turpinu uzkrāt un apkopot informāciju. Ciltskoku veidoju divos portālos – sākumā *www.raduraksti.lv*, jo cerēju, ka tur to uzies kāds līdz šim neapzināts dzimtas piederīgais. Bet – nekā! Ar laiku, uzzinājusi, ka vairāki dzimtas piederīgie mītnes vietu atraduši ASV, ievietoju ciltskoku *www.geni.com*, bet aprakstus par dzimtai piederīgajiem tur neveidoju. Cita lieta – portāls *nekropole.info/lv*! Te gan publicēju par dzimtas locekļiem apkopotās ziņas. Šo portālu izmantoju kā krātuvi, kas ļauj publicēt informāciju par maniem senčiem un, pildot portāla veidotāju ieceri, kalpo arī dzimtas iemūžināšanai.

Jūsu dzīves neatņemama sastāvdaļa ir ceļojumi. Kāpēc?

Ak, ceļošana! Tas ir vēl viens prieka avots. Jau kādu laiciņu dzīvoju ar apziņu, ka vēlos, lai manā dzīvē būtu vairāk prieka, tāpēc atvēlu vairāk laika tam, kas man patīk. Kādreiz domāju – aiziešu pensijā, tad man būs vairāk laika vaļaspriekiem. Taču pensionēšanās vecums arvien tiek palielināts. Strādāju, bet jau vairāku gadu garumā kā netieku šim puslieksnim pāri, tā netieku, joprojām tieku atmesta atpakaļ.

Ārzemju braucienos tagad nedodos, vairāk apceļoju Latviju. Joprojām apbrīnoju dabu un nu esmu sadūšojusies uz aktīvāku atpūtu – ar tuvākajiem cilvēkiem dodos vairāku stundu pārgājienos pa dabas takām. No ārzemju braucieniem saglabāju ne tikai atmiņas, ko palīdz uzturēt fotogrāfijas, bet arī brīvības izjūtu, kas rada prieku un liek justies laimīgam. Interesanti, ka šo izjūtu, ko iepriekš asociēju ar ārzemju ceļojumiem, šogad izjutu arī braucienos pa Latviju. Pēdējā reize bija pavisam nesen – RCB jubilāriem dāvātajā ekskursijā uz Kandavu. Atceros – sēžu autobusā un ļaujos priekam, esmu laimīga! Secināju, ka nav svarīgi, kurp doties, galvenais ir ļauties priekam. Hm, tomēr joprojām sapņoju skatīt Jaunzēlandi un Indonēziju...

2004. gada RCB gadagrāmatā publicēts jūsu socioloģiskā pētījuma «Rīgas Centrālās bibliotēkas bibliotekārs» apskats. Vai nav pienācis laiks šādu pētījumu atkārtot?

Studējot maģistrantūrā, man tas likās pētīšanas vērts un interesants temats: kāds tad ir lielākās Latvijas publiskās bibliotēkas bibliotekārs, cik izglītots, kvalificēts un profesionāli sagatavots, kāds ir bibliotekāra tēls, kādi stereotipi valda sabiedrībā un pašu bibliotekāru vidū. Ja kādam būtu interese, viņš noteikti varētu atkārtot šo pētījumu. Komunikācijas iespējas tagad ir daudz plašākas, tāpēc varētu objektīvāk izzināt visu sabiedrības slāņu domas, ne tikai to, kuri apmeklē publiskās bibliotēkas. Protams, veikt aptauju tikai aptaujas dēļ nav vērts, ir jāizdara secinājumi un, balstoties uz tiem, jāveic pārmaiņas. Tomēr ar atrunu – pārmaiņas pašu pārmaiņu dēļ veikt nav jēgas.

Vai, jūsuprāt, bibliotekāra tēls ir mainījies un pētījuma secinājumi būtu citi? Kas grauj mūsu profesijas prestižu?

Vai bibliotekāra tēls šo gadu laikā ir mainījies? Gan jā, gan nē. Svarīgs ir skatupunkts. Sabiedrība nedala bibliotekārus pēc bibliotēkas piederības pašvaldībai vai valstij. Mūsdienās bibliotekāra tēls daudziem asociējas ar jaunās Nacionālās bibliotēkas celtniecību. Nezinu, vai man tādi sarunu biedri gadījušies (runa ir par agrāk nesatiktiem, svešiem cilvēkiem), kuru viedoklis par bibliotēkas celtniecības lietderību joprojām nav glaimojošs. Šī attieksme skar arī bibliotekāru, jo dažam liekas, ka daļa no lielā pīrāga kaut daļēji, kaut drupaču veidā, iebirst arī bibliotekāra kāri pavērtajā mutītē. Protams, ir grūti skaidrot bibliotēkas lietderību tiem, kuri to neapmeklē. Ir grūti komunicēt ar sabiedrību, kura slīgst depresijā un cīnās par izdzīvošanu, bet tiek tracināta ar, viņuprāt, lieku naudas šķiešanu, kas varētu kalpot dienišķajai iztikai. Ne velti tieši to Maslovs ir licis savas slavenās «Vajadzību piramīdas» pamatā. Diemžēl, bet varbūt par laimi, neapmierinot šīs vajadzības, kāpt augstāk ir grūti.

Nu ēka ir uzcelta, laiks pierādīt tās lietderību. Skeptiķi būs vienmēr, arī tādi, kurus nepārliecina nekas un kuru mērķis ir drūma bezcerība un citu vainošana savās nedienās. Tāpēc daudz kas būs atkarīgs no bibliotekāru iniciatīvas un ikdienas darba, kas parādīs, kāds tad ir tas reālais, taustāmais, ikdienā mērāmais ieguvums.

Ko sava mundiera spodrināšanai varam darīt tagad un tūlīt?

Ir vairāki ļoti vērtīgi projekti, kas ceļ bibliotēkas prestižu. Manai dzimtas pētniecībai daudz ir līdzējusi iespēja meklēt datus LNB Digitālās bibliotēkas sadaļā *www.periodika.lv* un projektā «Zudusī Latvija». Popularizēsim tos, jo globālajā laikmetā tie mūs notur pie savām saknēm. Jāatzīst, ka bibliotēkas ar elektroniskā kataloga starpniecību savu krājumu saturu atklāj daudz pilnīgāk un pamatīgāk, nekā to dara arhīvi. To, protams, nosaka arī specifika, bet rezultāts ir bibliotēkām labvēlīgāks. No trim iestādēm, kas īsteno memoriālās funkcijas, bibliotēkas un muzeji ir atvērtāki, ieinteresētāki un apmeklētājiem pretimnākošāki nekā arhīvi, kas joprojām stagnē.

Ir vēl vairākas iespējas būt sabiedrībai noderīgiem. No personīgās sarakstes uzzināju, ka portālu «Cita Rīga» veido pāris cilvēku, kuri iespēj sagatavot informāciju, pārbaudīt to un vajadzības gadījumā pārliecināties par tās patiesumu uz vietas. Portāla sadaļas ir tapušas arī ar Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta finansiālu atbalstu. Bibliotēkās ir uzkrāts milzīgs novadpētniecības datu apjoms, un mēs noteikti varētu sadarboties. Tas pats sakāms par *nekropole.info/lv.* Ja katra Latvijas bibliotēka sagatavotu aprakstu par savas apkārtnes kapsētām un kapu vietām, kas tas būtu par informācijas (turklāt ticamas!) pienesumu mūsu kultūrvēstures apzināšanā un bibliotēku popularizēšanā!

Kāda varētu būt bibliotēka un bibliotekāri pēc 25 gadiem?

Es sen vairs neko nemodelēju un neiztēlojos. Laiks traucas vēja spārniem, pārmaiņas – ceru, ka attīstību veicinošas, – notiek ļoti strauji. Dzīvosim, redzēsim!

Kas jūs saista bibliotekāra profesijā, kas dara piesardzīgu?

Tas izklausīsies netipiski, iespējams, pat nepareizi, bet mani saista pieradums. Savā profesijā jūtos komfortabli, darbu zinu un protu. Piesardzīgu mani dara profesijā ieviesusies rutīna, turklāt paradoksāli – tās pamatā ir nemitīgas pārmaiņas. Mēs darām un darām no jauna, un tad atkal no jauna. Gribas apstāties, atkāpties un papriecāties par paveikto, bet nav laika, atkal jāsteidz ko pārtaisīt. Tāpēc nogurstam, fiziski un emocionāli iztukšojamies, nesmaidām un esam depresīvi.

Kas jūs satrauc mūsdienu pasaulē? Ko varētu darīt bibliotekārs, lai pasaule kļūtu labāka?

Ja es būtu skaistuma karaliene, atbildētu, ka mani satrauc miers virs zemes... Jaunības maksimālismā nodarbojos ar apkārtējās pasaules uzlabošanu. Ceru, ka nu esmu pieaugusi un vairs to nedaru. Ziniet, to pārveidotāju ir bijis tik daudz, ka bail. Atstāsim tā, kā ir. Vienu gan ieteiktu – vairojiet prieku! Dāvājiet prieku sev, darbus un darbiņus darot. Ja ir vēlme, rakstiet romānu, gleznojiet vai kāpiet kalnos. Ja tīk, blēņojieties, dariet nedarbus vai nedariet neko. Saņemiet prieku no saviem mīļajiem un dāvājiet to viņiem. Smaidiet un dzīvojiet! Ir pilnīgi skaidrs, ka līdz ar to pasaule jau būs kļuvusi labāka. Atcerieties, ka darbs aizņem tikai trešdaļu jūsu laika, otru trešdaļu jūs veltāt miegam, bet atlikušais ir jūsu laiks.

Ko es jums nepajautāju?

Oi, domāju, ka pietiks. Lai nu būtu pacietība izlasīt visu šo!

Foto no personīgā arhīva

Žetonu vakarā, iejūtoties Mazā Prinča tēlā

PAR BIBLIOTĒKAS BŪTĪBU UN DARBĪBAS PAMATJĒGU

Saruna ar LR Kultūras ministrijas Bibliotēku un arhīvu nodaļas vadītāju
JĀNI TURLAJU

Ar savu kursabiedru Jāni tiekos RCB filiālbibliotēkas «Avots» atklāšanā. Viņa apsveikums, kā vienmēr, ir ar labu humora devu un beidzas ar skaistu novēlējumu – lai lasītāju un bibliotekāru savstarpējā mīlestība nekad nebeigtos. Zinu, ka Jānim nepatīk publicitāte, bet šoreiz interviju neatsaka.

Ieskaitot četrus studiju gadus Latvijas Universitātes Bibliotēku zinātnes un bibliogrāfijas specialitātē, Jānis bibliotekārajā sabiedrībā ir 43 gadus.

Kāpēc izvēlējies kļūt par bibliotekāru? Kādi mācību priekšmeti bija visinteresantākie, kuri mācību spēki, palikuši atmiņā? Kādas ir atmiņas par «kara katedru»?

1971. gadā pabeidzu Baltinavas vidusskolu un bija jāizšķiras, ko darīt tālāk. Zēniem bija papildu stimuls pārdomām – dienests padomju armijā, no kura varēja izvairīties, iestājoties augstskolā. Tā kā biju «humanitāri orientēts» un eksaktie priekšmeti man nebija īpaši tuvi, sāku apzināt sev piemērotās augstskolas. Nezinu, kas vairāk ietekmēja manu izvēli – tas, ka vecāki bija skolotāji, vai tāluma alkas –, bet pirmais mērķis bija Liepājas Pedagoģiskais institūts. Kādu nedēļu sabiju tur sagatavošanas kursos. Liepāja man iepatikās, bet studiju virziens – latviešu filoloģija – ne visai, tāpēc devos uz Rīgu, kur universitātes studiju piedāvājumā atradu līdz šim nedzirdētu virzienu – bibliotēku zinātne un bibliogrāfija. Tas man likās pietiekami saistošs un manā tā laika uztverē diezgan nereglamentēts, humanitārs studiju virziens, kas varētu sniegt pietiekami brīvas izvēles iespējas nākotnē – īstā darba ceļa meklējumos.

Iesniedzu dokumentus, nokārtoju eksāmenus, un tā mēs tur visi satikāmies. Studiju programma bija ļoti daudzveidīga, jo dominēja princips, ka bibliotekāram ir jāzina no visa pa druskai. Tur bija rūpniecības un lauksaimniecības ekonomika, tiesību pamati, dabaszinātņu problēmas, pat augstākā matemātika! Protams, arī visas tā laika ideoloģiskās mācības – partijas vēsture, zinātniskais komunisms u. tml. Ļoti izvērsts bija literatūras bloks, kas ietvēra latviešu, antīko, ārzem-

Foto no personīgā arhīva

Uzruna Latvijas Bibliotekāru biedrības konferencē 2010. gadā

Foto no personīgā arhīva

Vidusskolas gados ar vecākiem un tēvamāsu

ju, senkrievu un PSRS tautu literatūru. Un tad vēl visu periodu vēstures, sākot no senākajiem laikiem līdz 20. gadsimtam. Centrālais virziens, protams, bija kompleksa bibliotēku nozares zināšanu apguve, latviešu grāmatniecības un bibliogrāfijas vēsture un prakse bibliotēkās. Mums bija brīnišķīgi pasniedzēji: vēsturnieki Grigorijs Krupņikovs, Valdis Pāvulāns, Alberts Varslavāns, bibliotēku nozares speciālisti Olga Straumīte, Maiga Arno, Māra Izvestnija, Zina Eglīte, Aleksejs Apīnis un daudzi citi.

«Kara katedra» augstskolā bija neizbēgama, jo visiem zēniem bija jākļūst par rezerves virsniekiem, bet meitenēm – par kara medmāsām. Šaušana ar dažādiem ieročiem, «kariņu spēlēšana» poligonā, braukšana ar kaujas mašīnām un citas militāras nodarbes – tas bija ekstrēms piedzīvojums. Līdzās tam bija arī savas neērtības – laikā, kad valdīja garmataino puišu mode, mēs, nožēlojamie, staigājām īsi apcirptiem matiņiem. Skaidrs, ka zināmās situācijās bijām zaudētāji.

Tava pirmā darbavieta bija Viļa Lāča Latvijas Valsts bibliotēka. Kādas toreiz bija bibliotēkas un bibliotekāri?

Valsts bibliotēkā nokļuvu diezgan nejauši. Viena no pēdējām mācību praksēm man bija Valsts bibliotēkas Zinātniskās metodikas un bibliogrāfijas nodaļā. Nezinu, kāds bija iemesls, bet prakses noslēgumā Metodiskā darba sektora vadītāja Dzidra Dimperāne mani izjautāja par nākotnes plāniem – ko es vēlētos darīt pēc universitātes beigšanas un vai man gadījumā nav interese uzsākt darbu šajā nodaļā. Īpaši skaidru nākotnes plānu man nebija. Prakse šajā nodaļā pirmo reizi ļāva tuvoties atziņai, ka daudzo bibliotēku darbība ir sistēmisks process – «savienoto trauku sistēma», kuru ir iespējams mērķtiecīgi ietekmēt un attīstīt. Tas likās pietiekami interesanti, un es piekritu uzsākt darbu Valsts bibliotēkā. Darba pienākumi ietvēra metodisko un bibliogrāfisko materiālu sagatavošanu, lekcijas Kultūras darbinieku kvalifikācijas celšanas institūtā, izbraukumus uz bibliotēkām, piedalīšanos semināros.

Svarīgākais bija kārtīgi iepazīties ar visu Latvijas bibliotēku darbu. Tā bija unikāla iespēja apmeklēt gan lielo pilsētu, gan mazpilsētu, gan ciemu bibliotēkas un iepazīt ļoti dažādus cilvēkus. Latvijas bibliotēkas toreiz bija lielās padomju bibliotēku sistēmas sastāvdaļa, tāpēc ideoloģiskais fons visur bija apmēram vienāds, tomēr galvenie virzieni Zinātniskās metodikas un bibliogrāfijas nodaļas darbā bija tieši profesionālie: veidot un attīstīt bibliotēku darba tehnoloģiskos procesus, apmācīt darbiniekus, izstrādāt metodiskos un ieteicošās bibliogrāfijas materiālus, kurus savā darbā varēja izmantot visas bibliotēkas. Publisko bibliotēku tīkls tajā laikā bija plaši izvērsts, bet nepietiekami nodrošināts, taču darba formu un darba organizācijas jomā bibliotēkas bija pietiekami augstā līmenī. Kad pavērās «dzelzs priekškars» un radās pirmās iespējas tiešāk iepazīt citu Eiropas publisko bibliotēku praksi, varējām konstatēt, ka, lai arī nabadzīgas, nepietiekami nodrošinātas un nepiemērotos apstākļos darbojošās, tomēr darba organizācijas, formu, metožu, profesionālās kvalifikācijas un, galvenais, bibliotekāra misijas apziņā mūsu bibliotēkas nemaz neatpaliek no tā laika Eiropas valstu bibliotēkām.

Kaut arī bijām nošķirti no starptautiskās bibliotēku sadarbības un informācijas apritēs, profesionālajos jautājumos darbojāmies līdzīgi citu Eiropas valstu bibliotekāriem, protams, ar visām daudzajām atšķirībām, ko noteica mūsu atpalicība infrastruktūras un tehnoloģiju nodrošinājuma ziņā. Taču bija jomas, kurās ārzemju kolēģi varēja no mums

Foto no personīgā arhīva

Baltijas republiku bibliotekāru ikgadējā semināmometnē «LiLaEst» (70. gadu beigas)

pamācīties – kaut vai, piemēram, novadpētniecība, kurai mūsu bibliotēkās bija ļoti spēcīgas tradīcijas. Lielā mērā pateicoties tam, ka bija izveidota pietiekami izturīga bibliotēku sistēmas struktūra, profesionāla metodiskā atbalsta sistēma (gan nacionālā, gan reģionālā līmenī) un efektīva visu līmeņu bibliotēku profesionālās sadarbības kārtība, varējām diezgan veiksmīgi, bez lieliem zaudējumiem atvadīties no padomju laikiem un sākt veidot neatkarīgas valsts bibliotēku sistēmu.

Vēlāk tu pieņēmi darba piedāvājumu Latvijas PSR Kultūras ministrijā.

Kultūras ministrijā es sāku strādāt 1987. gadā. Toreiz Izoldas Brences vadītajā Bibliotēku pārvaldē bija pieci darbinieki. Tad nāca lielais pārmaiņu laiks, ministrijas struktūra tika nemitīgi reorganizēta, un 1990. gadā «bibliotēku lauciņā» paliku viens. Līdz brīdim, kad publisko bibliotēku gada statistisko pārskatu pieņemšanu, apstrādi un rezultātu nodošanu Statistikas pārvaldei, kā arī ikgadējo bibliotēku direktoru sanāksmju organizēšanu pārņēma Latvijas Nacionālā bibliotēka, manos pienākumos ietilpa arī tas. Atceros, kā sadarbībā ar Ogres bibliotēkas darbiniekiem rīkojām direktoru semināru Madlienā, kur tikāmies ar Imanta Ziedoņa grāmatas «Tik un tā» varoni Jūliju Beļavnieku, diskutējām par lauku attīstību un bibliotēku līdzdalību šajos procesos. Tāpat atmiņā direktoru seminārs Kuldīgā un Ēdolē, kura laikā pie Ēdoles bibliotēkas ēkas atklājām bibliotēkas 140 gadu jubilejai veltītu piemiņas plāksni. Pēc Kultūras ministrijas pasūtījuma to bija izgatavojis tēlnieks Zezostrs Ķedis.

13 gadu bibliotēku nozarē darbojos viens, līdz 2003. gadā Kultūras ministrijā tika izveidota Bibliotēku nodaļa un man piebiedrojās pirmā kolēģe Vanda Bērziņa. Liels paldies viņai par Bibliotēku likumā paredzētās bibliotēku akreditācijas uzsākšanu un veiksmīgu attīstību. Akreditācija ir ļoti svarīgs instruments bibliotēku darba profesionālā, materiālā un finansiālā nodrošinājuma attīstībā, bibliotēku tīkla aizsardzībā un kvalitatīvas bibliotēku sadarbības veicināšanā.

Kā pārmaiņu laikā, kad tik daudz zaudējām, izdevās saglabāt Latvijas bibliotēku tīklu?

Mūsu zaudējumi radikālo pārmaiņu gados varēja būt daudz lielāki, ja uz to laiku Latvijas bibliotēku sistēma nebūtu bijusi profesionāli pietiekami stipra. Pagājušā gadsimta 80. gadu beigas un 90. gadu sākums bija tāds vispārējs visu nozaru izvērtēšanas laiks. Atceros pirmās diskusijas par bibliotēku darba turpmāko attīstību, kad no pašu bibliotekāru vidus (tie gan pārsvarā bija kolēģi, kas maz saskārušies ar publisko bibliotēku darbu un slikti to pārzināja) izskanēja aicinājumi pārtraukt jebkādu metodisko un profesionālās koordinācijas darbu, jo tas, lūk, esot raksturīgs tikai padomju bibliotēku sistēmai.

Nākamais izaicinājums bija diskusijas ar cilvēkiem, kuri uzskatīja, ka publiskās bibliotēkas (jeb kā tās dēvēja agrāk – masu bibliotēkas) ir tipiska padomju laika parādība. Bija jāskaidro, ka Latvijā ir ļoti senas bibliotēku tradīcijas un tās ir darbojušās visās politiskajās iekārtās. Nākamie sarunu partneri bija pašvaldību vadītāji. Bija svarīgi palīdzēt šiem cilvēkiem apzināties, ka bibliotēkas viņu teritorijās nav padomju laika slogs, no kura jāatbrīvojas, bet gan nozīmīgs resurss pašvaldības attīstībai. Ļoti liela pateicība jāsaka visiem tolaik strādājošajiem lauku un pilsētu bibliotēku vadītājiem un reģionu galveno bibliotēku darbiniekiem, kuru aktīvā rīcība, gatavība sadarboties un augstā misijas apziņa ļāva bibliotēkas saglabāt un attīstīt.

Tā kā līdz Bibliotēku likuma pieņemšanai 1998. gadā bibliotēku nozarē speciāla normatīvā regulējuma nebija, izmantojām to, kas tajā brīdī bija iespējams, piemēram, kultūras ministra Raimonda Paula parakstītu aicinājumu visām pašvaldībām saglabāt un atbalstīt bibliotēkas, pirmos Kultūras ministrijā apstiprinātos un ar Latvijas Pašvaldību savienību saskaņotos bibliotēku paraugnolikumus un lietošanas noteikumus. Toreiz ministrijās nebija speciālu sabiedrisko attiecību speciālistu, kuri mūsdienās pauž oficiālo viedokli, tāpēc man bija ļoti tieši sakari ar žurnālistiem, kuri lūdza viedokli, skaidrojumus, informāciju, notika laikrakstu organizētas

diskusijas. Kopā ar Latvijas Bibliotekāru biedrību rakstījām konferenču rezolūcijas ar aicinājumiem valdībai un pašvaldībām saglabāt un atbalstīt bibliotēkas. Ar šīm rezolūcijām bija savā ziņā kuriozi – manis paša rakstītie teksti pēc zināma laika ar ministra vīzu nonāca atpakaļ pie manis ar uzdevumu sagatavot atbildi rezolūcijas autoriem. Tas viss piederēja pie tā laika «dramaturģijas», jo bija jāmeklē visas iespējas, lai saglabātu Latvijas bibliotēkas un veicinātu to darbību.

Notika pirmās tikšanās ar ārvalstu bibliotēku speciālistiem, veidojās sadarbība ar Vācijas, Dānijas, Zviedrijas un Somijas kolēģiem. Aizsākās sadarbība ar Latvijas Universitātes jaunajiem datorzinātniekiem bibliotēku automatizācijas jomā – vēlāk viņi nodibināja «IT ALISE», un šobrīd viņu izveidotā bibliotēku informācijas sistēma tiek izmantota visās Latvijas publiskajās bibliotēkās. Stabilākas bibliotēku darbības garantijas sniedza Bibliotēku likums un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi. Ceļš līdz tā pieņemšanai 1998. gadā nebija viegls, jo dīvainā kārtā speciāla bibliotēku nozares likuma lietderību apšaubīja arī dažu lielo bibliotēku speciālisti (tās gan nebija publiskās bibliotēkas). Daudz laika bija jāvelta diskusijām bibliotekārajā sabiedrībā, Ministru kabinetā, Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijā – visur, kur virzījās Bibliotēku likuma projekta apspriešana.

Kāda šodien ir Latvijas bibliotekārā sabiedrība?

Latvijas bibliotēkās strādā ap 4000 darbinieku. Tā ir samērā liela profesionāla grupa, kas atrodas nemitīgā pārmaiņu un attīstības procesā. Ir izveidots bibliotēku sistēmas modelis, kas nodrošina nepieciešamo zināšanu un prasmju apguvi gan nacionālā līmenī (LNB un Kultūras informācijas sistēmu centra rīkotājos profesionālā atbalsta pasākumos), gan reģionālā līmenī – reģionu galveno bibliotēku organizētajās mācībās.

Kādas ir bibliotēku nozares stiprās un vājās puses, iespējas un draudi?

Tās mēs esam identificējuši, izstrādājot «Bibliotēku nozares stratēģiju 2014.–2020. gadam», kas ir kultūrpolitikas pamatnostādņu «Radošā Latvija» sastāvdaļa. Stratēģijas projekts ir publiskots Kultūras ministrijas mājaslapā: http://www.km.gov.lv/lv/doc/nozaru/biblio/dokumenti/Bibliotеku_strategija_2020_05_11_2013.pdf.

Nepārstāstīšu visu, kas tur rakstīts, bet īsumā: galvenās stiprās puses ir attīstīts bibliotēku tīkls, bibliotēku tiešo un attālināto pakalpojumu un resursu pieejamība visā valsts teritorijā, kvalificēts personāls, kas spēj nodrošināt mūsdienīgus pakalpojumus; vājās puses – joprojām izjūtamas finanšu krīzes sekas, daudzviet bibliotēkas darbojas mūsdienām neatbilstošos apstākļos, salīdzinoši zems atalgojums un līdz ar to vāja motivācija jaunajiem speciālistiem strādāt bibliotēkās, kas savukārt ved uz personāla novecošanos; iespējas – bibliotēkām sabiedrībā ir pozitīvs tēls, vajadzība pēc to pakalpojumiem saglabāsies, jauno tehnoloģiju izmantojums; draudi – vispārējie finanšu situācijas apdraudējumi valstī, autortiesību ierobežojumi brīvai informācijas piekļuvei, izglītības sistēmas problēmu negatīvā ietekme uz lasītprasmi un informācijpratību.

Bibliotēkā ienāk arvien jaunas tehnoloģijas, vai tur neslēpjas arī kādas ēnas puses?

Jauno tehnoloģiju ienākšana bibliotēkās ir raisījusi daudzas diskusijas gan starptautiskajā bibliotekāru sabiedrībā, gan pie mums. Šo tehnoloģiju ietekmi mēs visi izjūtam arī ārpus bibliotēkām: savstarpējā saziņā, mājsaimniecībā, izglītības, veselības aizsardzības, tirdzniecības, finanšu un mediju jomā, kā arī attiecībās ar dažādām valsts un pašvaldību institūcijām un sociālajā vidē kopumā. Pārmaiņas skar visus, tās ietekmē mūsu psiholoģiju, maina saskarsmes formas un sociālās izpausmes. Bibliotēkas uzdevums ir nodrošināt brīvu informācijas un zināšanu pieejamību gan tradicionālajos, gan elektroniskajos resursus.

Tradicionālos resursus esam mantojuši kā gadsimtiem ilgu civilizācijas kultūras daļu, kas mūsdienās jākopj un jāattīsta, katrai jaunai paaudzei veidojot lasīšanas prasmes, attīstot lasīšanas intereses, nodrošinot piekļuvi bezgalīgi plašajam lasīšanas repertuāram.

Jaunās tehnoloģijas ir instruments, kas tiek izmantots, lai bibliotēka un tās lietotāji varētu piekļūt ne tikai bibliotēkā, bet arī aiz tās sienām radītiem informācijas un zināšanu resursiem. Bibliotēka ir profesionāls, kvalitatīvs un uzticams operators lietotāju piekļuvei sistematizētiem, ātri un droši identificējamiem un pieejamiem informācijas masīviem. Protams, jaunās iespējas var radīt nevēlamas blaknes – īpaši, ja tās tiek pretstatītas bibliotēku tradicionālajai misijai un nekritiski «fetišizētas». Un arī tad, ja, pakļaujoties tehnoloģiju kultam, bibliotekāri gan savstarpēji, gan saskarsmē ar lietotājiem cilvēciski atsvešinās, ja tehnoloģijas sāk dominēt, nobīdot otrajā plānā bibliotēkas būtību un darbības pamatjēgu.

Kāda ir Latvijas Kultūras ministrijas sadarbība ar profesionālajām organizācijām? Kāda ir Latvijas Bibliotēku padomes loma?

Mums ir ilggadīga sadarbība ar visām bibliotēku nozares nevalstiskajām organizācijām, un tās visas ir pārstāvētas Latvijas Bibliotēku padomē. Tā kā Latvijā ir ap diviem tūkstošiem bibliotēku, kas ir padotas dažādām ministrijām, institūcijām un pašvaldībām, ir nepieciešama pastāvīga kopīgas sadarbības platforma. Šāda platforma ir Latvijas Bibliotēku padome – Kultūras ministrijas izveidota sabiedriska konsultatīva institūcija, kas piedalās valsts stratēģijas izstrādē bibliotēku jomā, veicina bibliotēku attīstību un sadarbību, kā arī lēmumu pieņemšanu jautājumos, kas attiecas uz bibliotēku darbību. Informācija par padomes darbību ir pieejama ministrijas mājaslapā: http://www.km.gov.lv/lv/nozares_info/biblio/lb_padome.html

Vai bibliotēku nozarē šobrīd ir vērojama krīzes seku pārvarēšana?

Situācija nozarē tiek nepārtraukti analizēta. Ļoti liela nozīme ir akreditācijai, kuras gaitā nozares speciālisti apzina gan vismazāko lauku bibliotēku, gan lielo publisko un akadēmisko bibliotēku aktuālās problēmas. Problēmjautājumi sistemātiski tiek izskatīti Latvijas Bibliotēku padomē. Plašu izziņas materiālu sniedz ikgadējās statistiskās atskaites.

Finanšu līdzekļu jomā krīzes sekas pakāpeniski tiek pārvarētas – vislielākais samazinājums bija 2009. gadā. Sākot ar 2011. gadu, finansējums gadu no gada ievērojami pieaug, tomēr, lai gan dinamika ir pozitīva, 2008. gada līmenis vēl nav sasniegts. Pakāpeniski

Foto no personīgā arhīva

RCB Imantas filiālbibliotēkas atklāšanā 2011.gadā

palielinās finansējums krājumu komplektēšanai un atalgojumam. Tas ļauj apgalvot, ka krīzes seku pārvarēšana ir vērojama.

Kas būtu nepieciešams nozares turpmākajai izaugsmei?

Tas ir apzināts un formulēts «Bibliotēku nozares stratēģijā 2014.–2020. gadam». Finansējums, infrastruktūra, bibliotekāru motivācija un profesionālās kompetences pilnveidošana, pakalpojumu attīstība, LNB kapacitātes palielināšana un jaunu produktu un pakalpojumu piedāvājums visam Latvijas bibliotēku tīklam – atbalstāms ir viss, kas var palīdzēt īstenot stratēģijā formulēto mērķi attīstīt bibliotēkas kā nozīmīgu resursu sabiedrības gudrai un ilgtspējīgai izaugsmei, kas nodrošina Latvijas kultūras mantojuma pieejamību un popularizē to, uzlabo sabiedrības rakstpratību un informācijpratību, atbalsta kultūras un izglītības procesus, veicina radošā potenciāla izmantošanu un nacionālās vienotības procesus, nodrošina sabiedrībai valsts un pašvaldību pakalpojumu pieejamību.

Jau vairāku gadu desmitu garumā tu esi Latvijas Kultūras koledžas eksaminācijas komisijas priekšsēdētājs. Pārējie eksaminētāji un eksaminējamie ir teikuši, ka tu proti radīt labvēlības un miera izjūtu, iedrošināt studentus, palīdzēt pārvarēt apmulsumu. Kādi ir tavi iespaidi par Kultūras koledžas apsolventiem un viņu iegūtajām zināšanām?

Kādreiz bērnībā sarunās ar draugiem gudri filozofējām, ka dīvaini tie pieaugušie – it kā no citas planētas. Mēs gan, pirmkārt, nekad nebūsim veci un, otrkārt, ja nu tā tomēr notiks, nekad neaizmirsīsim to, ko mēs, bērni, esam atzinuši par pareizu vai nepareizu esam, un nekad nebūsim netaisni un neizprotoši. Nezinu, kā tas ir izdevies, bet ar šo bērnības laiku atziņu es gribu paskaidrot savas attiecības ar eksaminējamiem. Arī es esmu bijis students, pēc tam, jau darba gaitās, esmu bijis situācijās, kad dažādi eksperti ir vērtējuši manu darbību. Ja tev ir redzīgas acis, tad vienmēr vari pamanīt, ka šādās situācijās uzskatāmi parādās arī eksaminētāju slēptākās īpašības – nemotivēta pārākuma izjūta, nekompensētas

Foto no personīgā arhīva

Kopā ar vecākiem – Timšānu pamatskolas skolotājiem. 1956.–1957. g. (Jānis centrā)

valdonīguma alkas, sīkumaina, subjektīva piekasīšanās u. tml. No tā cenšos izvairīties un, cik nu manos spēkos, vadīt komisijas darbu tā, lai neviens no mums nejustos neveikli.

Par Kultūras koledžas absolventiem varu teikt tikai to labāko, es izjūtu ļoti lielu cieņu pret viņiem. Lielākā daļa strādā dažādās Latvijas bibliotēkās, tālu no Rīgas. Atalgojums ir tāds, kāds tas ir, un no tā ir jāsedz arī studiju maksa. Šie līdzekļi tiek atrauti ģimenes budžetam, lai sasniegtu izvirzīto mērķi. Eksāmenu komisijas darbības laikā man ir bijusi iespēja satikt ļoti interesantus, dvēseliski bagātus cilvēkus, īstus darbarūķus, kuri ir apliecinājuši augstu profesionalitāti. Uzskatu, ka Latvijas bibliotēku sistēmai Kultūras koledžas studiju programma ir ļoti nepieciešama arī nākotnē, jo tās formāts un saturs ir piemērots tieši nozarē strādājošiem un tajā praktiski strādāt gribošiem.

Lūdzu, pastāsti par savu tēti un mammu. Kādu ceļamaizi dzīvei iedeva vecāki, kādas vērtības ieaudzināja? Par ko tu viņiem saki vislielāko paldies?

Mani vecāki savu dzīvi veltīja Latgales bērnu skološanai. Abi bija mācījušies Rēzeknes Skolotāju institūtā. Tētis to pabeidza pagājušā gadsimta 20. gados, mamma – 30. gadu beigās. Viņi strādāja daudzās lauku skolās tagadējā Ludzas un Kārsavas novada robežās. Laikā, kad piedzimu es, viņi strādāja Salnavas pamatskolā, tad pārcēlās uz Timšāniem un

tālāk – uz Baltinavu. Tur pagāja mana bērnība un skolas gadi.

Mani vecāki bija skolotāji – zemnieki, jo dzīve laukos, ģimenes uzturēšana toreiz, un droši vien arī tagad, lauku skolotāja ikdienu sadala divās daļās: darbs skolā un savā saimniecībā. Arī es dabiski ieaugu lauku sētas norisēs un apguvu nepieciešamās prasmes: siena pļaušanu, zemes aršanu, govs slaukšanu, teliņa saņemšanu, zirga iejūgšanu. Tāpēc atraušanās no pierastās vides un ritma, kad izšķīros par studijām Rīgā, bija diezgan dramatiska. Atzīšos, šī pašam sevis izdzīšana no bērnības dienu paradīzes dārza man joprojām ir tāda pusaizdzijusi rēta. Vecākiem visvairāk esmu pateicīgs par mīļumu, uzupurēšanos un gādību visas dzīves garumā. Esmu ļoti tālu no ideāla cilvēka tēla, bet pamatlietas viņi man iemācīja – kaunu par negodprātīgu rīcību, atbildību par tiem, ko «esi pieradinājis», pienākumu pabeigt iesāktus darbus.

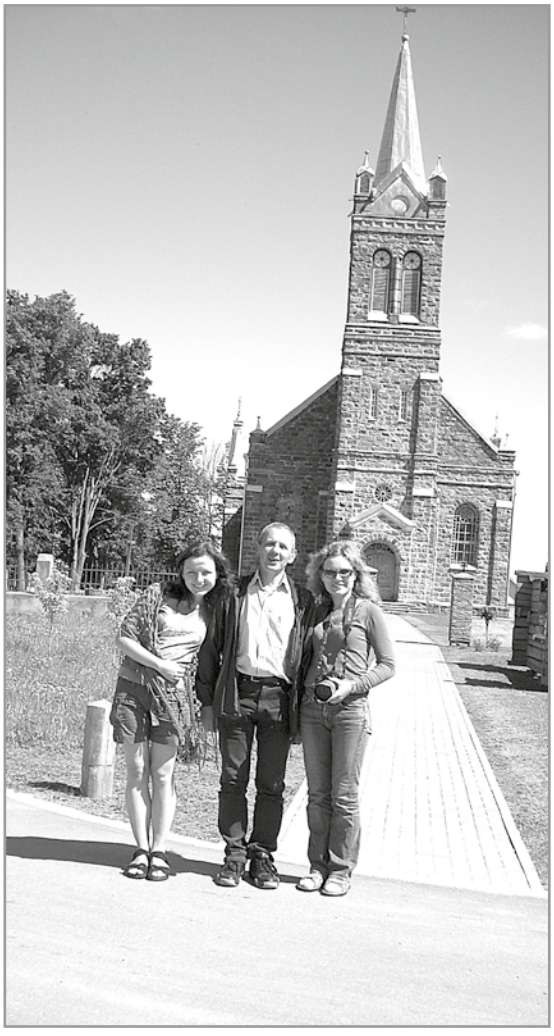

Foto no personīgā arhīva

Ar meitām pie Baltinavas baznīcas

Ar ko nodarbojas tavas meitas? Kā klājas mazmeitām?

Vecākā meita Zane ir pavisam mazu bērniņu audzināšanas psiholoģe, jaunākā meita Laura ir mana kolēģe Kultūras ministrijā – viņa vada Eiropas Savienības Kultūras kontaktpunktu Latvijā. Mazmeita Alise ir lielas izšķiršanās priekšā – ko darīt pēc vidusskolas beigšanas. Šķiet, ka viņa ir izlēmusi doties uz Norvēģiju mācīties jomā, kas saistās ar pasaules solidāru atbalstu sociālpolitisku kataklizmu un nabadzības skartajos reģionos. Jaunākā mazmeita Robina pašlaik vēl mācās skolā, un viņu interesē radošas izpausmes digitālajā vidē.

Kā tu vērtē RCB gadagrāmatas?

Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmatas izdošana ir atdarināšanas cienīgs paraugs visām Latvijas bibliotēkām. Bibliotēku darba lauks ir mūžīgs, un tajā palaikam ir jāapstājas, lai apzinātu un izvērtētu iegūto pieredzi, kļūdas un sasniegumus, kā arī lai dokumentētu šajā laukā strādājošo profesionālās un personiskās dzīves atziņas.

Ko tu novēlētu Latvijas bibliotekārajai sabiedrībai?

Gandarījuma izjūtu par labi paveiktu darbu.

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA

Foto: Daina Ģeibaka

RCB SVARĪGĀKO NOTIKUMU HRONIKA 2013. GADĀ

RCB SVARĪGĀKO NOTIKUMU HRONIKA 2013

JANVĀRIS

- 9. janvārī filiālbibliotēkā «Vidzeme» notika ceļojošās izstādes «Muminu ģimene no Somijas» atklāšana. Tajā piedalījās Somijas vēstniece Latvijā Pirko Hemeleinena (*Pirkko Hämäläinen*). Izstādi veidoja Somijas institūts Igaunijā sadarbībā ar trollīšu autortiesību turētāju *Moomin Characters*, izdevniecību *Schildts&Söderström* un Muminu žurnāla izdevēju *Egmont*.
- 12. janvārī notika RCB Bērnu literatūras nodaļas organizētā jauno dzejnieku dzejas lasījumu un mūzikas pasākumu cikla «Dodam vārdu jaunajiem» pirmā tikšanās. Pasākumu cikla ideja ir sniegt iespēju jaunajiem dzejniekiem un mūziķiem satikt savu potenciālo auditoriju, draugus, atbalstītājus un brīvā gaisotnē prezentēt savu daiļradi. Visa gada garumā šajā ciklā notika astoņi pasākumi, kuros kopskaitā vārds tika dots vairāk nekā 40 dzejniekiem.
- 17. janvārī RCB profesionālās pilnveides programmas ietvaros LNB Stratēģiskās attīstības nodaļas vadītājs Uldis Zariņš nolasīja lekciju «Autortiesības. E-grāmatas».
- 18. janvārī RCB notika Kultūras un atpūtas centra «Imanta» *barbershop* stila vīru vokālā kvarteta «Harmonija Rīgai» (*Harmony 4 Riga*) koncerts «Ar dziesmu par Rīgu».
- 24. janvārī RCB profesionālās pilnveides programmas ietvaros LNB speciāliste Jana Dreimane nolasīja lekciju «Problēmas un inovācijas ārzemju bibliotēkās».
- «Draudzīgā aicinājuma» dienās RCB saņēma RD priekšsēdētāja vietnieka Andra Amerika dāvinājumu – latviešu dzejnieka Valda Rūjas dzejoļu krājuma «Rīgas puikas tiltu taisa» 90 eksemplāru.

FEBRUĀRIS

- 7. februārī, īstenojot Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstīto projektu «Četras rakstnieces Rīgas Centrālajā bibliotēkā», RCB viesojās Dace Rukšāne.
- 7. un 14. februārī RCB profesionālās pilnveides programmas ietvaros vieslektori no LNB iepazīstināja RCB darbiniekus ar Latvijas Nacionālo digitālo bibliotēku.
- No 11. līdz 13. februārim filiālbibliotēka «Vidzeme» ar dažādiem pasākumiem un izstādēm atzīmēja savu 85 gadu pastāvēšanas jubileju.
- 13. februārī, īstenojot Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstīto projektu «Četras rakstnieces Rīgas Centrālajā bibliotēkā», filiālbibliotēkā «Vidzeme» viesojās Ieva Samauska.
- 19. februārī RCB direktore Doloresa Veilande un Bibliotēku dienesta vadītāja Daiga Bērziņa piedalījās LNB Bibliotēku attīstības institūta organizētajā Latvijas pašvaldību publisko bibliotēku apaļā galda diskusijā par 2012. gada svarīgākajiem notikumiem, aktualitātēm un problēmām. Diskusijā piedalījās Ventspils un Jelgavas reģionu, Daugavpils, Jūrmalas un Rēzeknes pilsētas galveno bibliotēku pārstāvji, kā arī LR Kultūras ministrijas, LNB un SIA «Tieto Latvia» pārstāvji.
- 19. februārī Iļģuciema filiālbibliotēkā notika Aleksandra Vikšera 75. jubilejai veltīts šaha turnīrs. Kopš 2012. gada bibliotēkā darbojas šaha klubs «Četri zirgi», kuru vada 1. kategorijas šaha un dambretes tiesnesis, sacensību organizators Aleksandrs Vikšers.
- 20. februārī, īstenojot Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstīto projektu «Četras

rakstnieces Rīgas Centrālajā bibliotēkā», Sarkandaugavas filiālbibliotēkā viesojās Ieva Samauska.
- 21. februārī, īstenojot Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstīto projektu «Četras rakstnieces Rīgas Centrālajā bibliotēkā», Čiekurkalna filiālbibliotēkā viesojās Anna Skaidrīte Gailīte.
- 22. februārī, īstenojot Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstīto projektu «Četras rakstnieces Rīgas Centrālajā bibliotēkā», Imantas filiālbibliotēkā viesojās Anna Skaidrīte Gailīte.

MARTS

- No 1. līdz 27. martam RCB bija aplūkojama sadarbībā ar Latvijas Grāmatizdevēju asociāciju veidotā grāmatu mākslas konkursā «Zelta ābele 2012» nominēto izdevumu izstāde.
- 6. martā RCB notika sadarbībā ar LR Finanšu ministriju organizēts seminārs un diskusija «Eiro ieviešana – Latvijā: ieguvumi un riski». Finanšu ministrijas Fiskālās politikas departamenta direktors Nils Sakss informēja interesentus par Latvijas atbilstību Māstrihtas kritērijiem, bet ministrijas Eiro projekta vadītāja Dace Kalsone – par eiro ieviešanas praktiskajiem aspektiem.
- 7. martā, īstenojot Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstīto projektu «Četras rakstnieces Rīgas Centrālajā bibliotēkā», filiālbibliotēkā «Kurzeme» viesojās Dace Rukšāne.
- 13. martā sadarbībā ar Klasiskās mūzikas biedrību RCB notika dziedātāja Fjodora Šaļapina 140. dzimšanas dienai veltīts pasākums «Izcilais Šaļapins un Rīga».
- 14. martā Mazajā ģildē notika starptautiska zinātniska konference «Rūdolfs Blaumanis un 19./20. gadsimta mijas kultūras revolūcija Eiropā. Proza, drāma un teātris tekstā un kontekstā», kuras laikā bija aplūkojama RCB speciālistu veidota literatūras izstāde «Rūdolfs Blaumanis: rakstnieks savā laikā, darbos un cilvēkos».
- No 18. līdz 24. martam RCB piedalījās Eiropas E-prasmju nedēļā, popularizējot bibliotēkās pieejamās informācijas un komunikāciju tehnoloģijas un apmācības iespējas. E-prasmju nedēļu rīko Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija sadarbībā ar LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju. Pasākuma mērķis ir ieinteresēt plašāku sabiedrību e-prasmju apgūšanā un pielietošanā, informēt par e-pakalpojumiem un citām elektroniskajā vidē pieejamām iespējām.
- 21. martā par ieguldījumu inovatīvu ideju realizēšanā darbā ar bērniem un sabiedrības integrācijas procesā RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste Ingūna Stranga saņēma RD IKSD gada balvu «Baltais zvirbulis» nominācijā «Rīgas pilsētas pašvaldības bibliotēkas darbinieks».
- 23. martā Torņakalna filiālbibliotēkā notika tikšanās ar scenāristi, redaktori un rakstnieci Austru Zīli un viņas jaunākās grāmatas «Slapjo gadu stāsti» atvēršanas svētki.
- 26. martā, īstenojot Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstīto projektu «Četras rakstnieces Rīgas Centrālajā bibliotēkā», filiālbibliotēkā «Pārdaugava» viesojās Nora Ikstena un redaktore Gundega Blumberga.
- Martā un aprīlī 11 jaunajiem bibliotekārajiem darbiniekiem tika organizēts tradicionālais mācību kurss «Jauno bibliotekāru skola», kurā viņi tika iepazīstināti ar darba organizāciju RCB, bibliotekārā darba pamatiem un aktualitātēm. Nodarbību mērķis ir veidot piederības izjūtu RCB, un tās vadīja Bibliotēku dienesta un Automatizācijas nodaļas speciālisti. Pilns mācību kurss ir 34 akadēmiskās stundas. Kursa beigās jaunie darbinieki veic patstāvīgo darbu un saņem apliecinājumu par kursa noklausīšanos.

APRĪLIS

- 18. aprīlī Latvijas Universitātes Lielajā aulā notika Latvijas Bibliotekāru biedrības 90 gadu jubilejas konference «Bibliotēkas

tagad! – Iedvesmojošas, pārsteidzošas, iedrošinošas!», kurā ar prezentāciju «Ieskats Latvijas profesionālajos bibliotekārajos izdevumos» uzstājās RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste Inta Sallinene.

- No 22. līdz 27. aprīlim notika ikgadējā RCB Bibliotēku nedēļa. Tās tēma bija «Mantojuma sardzē», un aktivitātes galvenokārt bija veltītas kultūrvēsturisko bagātību saglabāšanai un izmantošanas iespējām publiskajās bibliotēkās. RCB un filiālbibliotēkās bija iespēja aplūkot materiālus, kas veltīti dažādu Rīgas apkaimju un vietējo kopienu kultūras dzīvei un ievērojamām personībām, kā arī iepazīties ar novadpētnieciska rakstura datubāzēm.
- 23. aprīlī, īstenojot Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstīto projektu «Četras rakstnieces Rīgas Centrālajā bibliotēkā», filiālbibliotēkā «Vidzeme» viesojās Nora Ikstena.
- 23. aprīlī RCB ārējā apkalpošanas punktā Dienas aprūpes centrā bezpajumtniekiem un maznodrošinātajiem notika tematisks pasākums «Senā Armēnija», kurā piedalījās Armēņu Sv. Gregora Apustuliskās baznīcas vadītājs tēvs Hosrovs un Rīgas Armēņu kopienas priekšsēdētājs Aleksandrs Geronjans.
- 24. aprīlī Grīziņkalna filiālbibliotēka atzīmēja savu 90. jubileju. Svētku dalībnieki piedalījās kultūrvēsturiskā ekskursijā pa Grīziņkalnu, ko vadīja vēsturnieks, centra «Koka Rīga» vadītājs Voldemārs Eihenbaums.
- 25. aprīlī filiālbibliotēkā «Vidzeme» pasākumā bērniem «Silti vēji no bērnības» viesojās RD Izglītības, kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja Eiženija Aldermane.

MAIJS

- 4. maijā Daugavas promenādē Ķengaragā notika pasākums ģimenēm «Uzgavilēsim priekšpilsētai!». Ar virkni aktivitāšu tajā piedalījās piecas Latgales priekšpilsētas filiālbibliotēkas: Daugavas, Grīziņkalna un Ķengaraga, kā arī filiālbibliotēkas «Pūce» un «Rēzna».
- 4. maijā Vērmanes dārzā darbojās RCB grāmatu maiņas punkts.
- 4. maijā Vecmīlgrāvī pēc renovācijas apmeklētājiem tika atvērta kultūras pils «Ziemeļblāzma». Svētku viesiem bija iespēja ieskatīties arī atjaunotajās Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas telpās.
- No 5. līdz 10. maijam RD IKSD Kultūras pārvaldes priekšniece Dzidra Šmita piedalījās starptautiskajā IFLA Metropoļu bibliotēku sekcijas gadskārtējā konferencē Amsterdamā (Nīderlande).
- 10. maijā RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste Ingūna Stranga piedalījās kārtējā Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padomes un LNB Bērnu literatūras centra organizētajā bērnu un jauniešu literatūrai veltītajā konferencē «Iztēles spēks: spilgtākie tēli bērnu literatūrā».
- 27. un 28. maijā Dobeles novada Centrālajā bibliotēkā notika Latvijas zinātnisko, speciālo un publisko bibliotēku direktoru 2013. gada pavasara sanāksme, kurā 27. maijā piedalījās RCB direktora vietniece Andra Vīta, bet 28. maijā – RCB direktore Doloresa Veilande, kura sanāksmes dalībniekus iepazīstināja ar RCB personāla politiku.
- 30. maijā RCB Bibliotēku dienesta telpās notika LNB Bibliotēku konsultatīvā centra organizēts reģionu galveno bibliotēku metodiķu seminārs. Bibliotēku dienesta vadītāja Daiga Bērziņa iepazīstināja semināra dalībniekus ar dienesta funkcijām un uzdevumiem. Semināra dalībnieki varēja arī klātienē iepazīties ar RCB Bibliotēku dienestu un filiālbibliotēku «Zemgale».
- 29. maijā notika Latvijas pirmās Lasīšanas dienas zibakcija «Latvija lasa», kurā piedalījās arī RCB nodaļas un filiālbibliotēkas.
- 31. maijā RCB viesojās semināra «Bērnu lasīšanas īpatnības un tendences Latvijā» izbraukuma sesijas dalībnieki no Latgales Centrālās bibliotēkas un Zarasu (Lietuva) municipālās publiskās bibliotēkas. Viesi iepazinās ar RCB nodaļu darbu un informācijas pakalpojumu attīstības tendencēm, kā arī aplūkoja ievērojamākos Vecrīgas kultūrvēsturiskos pieminekļus

RCB darbinieku vadītā ekskursijā «Pirmā pastaiga pa Vecrīgu».

JŪNIJS

- 2. jūnijā Bērnu svētku laikā Ziemeļblāzmas pils parkā darbojās RCB grāmatu maiņas punkts.
- 5. jūnijā RCB ārējā apkalpošanas punktā «Saulaino dienu bibliotēka» Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā tika atklāta ceļojošā izstāde «Muminu ģimene no Somijas». Izstādes atklāšanā piedalījās Somijas vēstniece Latvijā Pirko Hemeleinena un Somijas vēstniecības pirmā sekretāre Soile Kauranena (*Soile Kauranen*).
- 6. jūnijā Bolderājas filiālbibliotēkā notika tikšanās ar Rīgas pilsētas izpilddirektoru Juri Radzeviču. Uz pasākumu tika aicināti Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimju pašvaldības iestāžu vadītāji, sabiedrisko organizāciju pārstāvji un iedzīvotāji.
- 14. jūnijā RCB sadarbībā ar apgādu «Jumava» notika rakstnieces Ingūnas Baueres grāmatas «Marta, mana Andromeda» atvēršanas svētki. Sarīkojumā piedalījās autore, Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis Andris Jaunsleinis, RD IKSD Kultūras pārvaldes priekšniece Dzidra Šmita, apgāda «Jumava» vadītājs Juris Visockis un citi apgāda pārstāvji.

JŪLIJS

- No 2. līdz 6. jūlijam saskaņā ar projektu *Novateca – Global Libraries Moldova* Latviju apmeklēja Moldovas publisko bibliotēku kolēģi. RCB Pieaugušo literatūras nodaļas galvenā bibliotekāre Santa Rukmane un RCB ārējā apkalpošanas punkta «Saulaino dienu bibliotēka» vadītāja Ilze Marga kopā ar viesiem piedalījās pieredzes apmaiņas braucienā pa Rīgas, Ugāles, Ventspils, Jūrkalnes un Kuldīgas publiskajām bibliotēkām.
- 5. jūlijā Moldovas publisko bibliotēku kolēģi viesojās RCB – apskatīja bibliotēku un piedalījās seminārā, kurā direktore Doloresa Veilande iepazīstināja ar RCB attīstības īpatnībām un perspektīvām. Pieredzes apmaiņas mērķis bija izpētīt, kā Latvijā tiek īstenota Bila un Melindas Geitsu fonda (ASV) atbalstītā «Globālo bibliotēku» programma «Trešais tēva dēls».
- 30. jūlijā Rīgas Domes pirmā stāva vestibilā tika atklāta sadarbībā ar fotomākslinieku Imantu Urtānu tapusi RCB fotoizstāde «Diena kopā ar bibliotekāru». Izstāde Rātsnamā bija aplūkojama līdz 15. augustam.

AUGUSTS

- No 14. līdz 25. augustam RCB direktore Doloresa Veilande Singapūrā piedalījās IFLA 79. ģenerālkonferencē «Nākotnes bibliotēkas: bezgalīgas iespējas» (*Future Libraries: Infinite Possibilities*).
- 14. augustā RCB un Imantas filiālbibliotēku apmeklēja Talsu Galvenās bibliotēkas kolēģi.
- 22. augustā Ķengaraga filiālbibliotēkā notika izcilajai aktrisei Vijai Artmanei veltīta pēcpusdiena, kurā piedalījās dziedātājs, komponists un dzejnieks Kaspars Dimiters, dzejnieks Stefans Ezra Dimiters un fotomākslinieces Eiženija Freimane.
- 28. augustā RCB Bibliotēku dienestu apmeklēja četras kolēģes no Salaspils novada bibliotēkas, lai iepazītos ar RCB novadpētniecības darbu un novadpētniecības datubāzes veidošanu.
- 29. augustā RCB notika Annas Kašinas bērnu grāmatas «Planētas Celiaks noslēpums» atvēršanas svētki.
- 29. augustā RCB un Ziemeļblāzmas filiālbibliotēku apmeklēja kolēģi no Ventspils pilsētas un novada bibliotēkām.
- 30. augustā sadarbībā ar apgādu «Jumava» RCB notika bijušā rīdzinieka Aleksa Dubasa grāmatas «Akvastopa noteikumi» prezentācija. Pasākumā piedalījās autors, RD Izglītības, kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja vietnieks Juris Zaķis, RD IKSD Kultūras centru programmas vadītājs Arnis Miltiņš, apgāda «Jumava» vadītājs Juris Visockis un citi apgāda pārstāvji.

SEPTEMBRIS

- 1. septembrī Rīgas Skolēnu domes rīkotajā Zinību dienas pasākumā «Zem viena jumta» Vērmanes dārzā darbojās RCB grāmatu maiņas punkts.
- 2. septembrī atjaunotajā kultūras pilī «Ziemeļblāzma» jaunās telpās darbu atsāka Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka.
- 7. septembrī RCB piedalījās RD IKSD rīkotajos bērnu svētkos Vērmanes dārzā «Nāc un piedalies!», piedāvājot bērniem trīs dažādas radošo nodarbību darbnīcas.
- No 11. līdz 15. septembrim RCB direktore Doloresa Veilande Helsinkos (Somija) piedalījās Ziemeļvalstu un Baltijas valstu bibliotēku sanāksmē «Jauni izaicinājumi – jauna domāšana». Sanāksmes *Pecha Kucha* sesijā direktore uzstājās ar prezentāciju par RCB ārējo apkalpošanas punktu Dienas centrā bezpajumtniekiem un maznodrošinātajiem.
- 18.–19. septembrī RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste Inta Sallinene Balvos piedalījās LNB un Balvu Centrālās bibliotēkas organizētā bibliotēku novadpētniecības konferencē «Lokālās kultūras vērtības nacionālās identitātes stiprināšanai».
- 19. septembrī RCB mācību telpās Graudu ielā 59 notika RD IKSD Sabiedrības integrācijas projekta «Bibliotēka – integrācijas veicinātāja Rīgā» atbalstītais tālākizglītības programmas seminārs bibliotekāru kompetences pilnveidošanai darbā ar bērniem un jauniešiem ar īpašām vajadzībām. Semināru vadīja biedrības «Izglītības iniciatīvu centrs» lektore Sandra Kraukle.
- 19. septembrī RCB viesojās VEF Kultūras pils vīru vokālais ansamblis (vadītājs Vilnis Salaks), kas sadarbībā ar RD IKSD Kultūras pārvaldi rīkotajā koncertu ciklā «Rīgas pilsētas vokālie ansambļi – Latvijas vokālo ansambļu konkursa dalībnieki» ieguva 2. vietu starp senioriem.
- No 23. septembra RCB direktora amatā atgriezās Dzidra Šmita.
- 25. septembrī Bišumuižas filiālbibliotēkā UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas projekta «Stāstu bibliotēka» ietvaros notika stāstīšanas pasākums «Mūsu mantojums – Bišumuiža».
- 27. septembrī Varšavā (Polija) bibliotēkā *Mediateka START-META* tika atklāta sadarbībā ar fotomākslinieku Imantu Urtānu tapusī RCB fotoizstāde «Diena kopā ar bibliotekāru». Izstādi atklāja Varšavas pilsētas Kultūras departamenta direktors Tomašs Janovskis (*Tomasz Janowski*), RD Izglītības, kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja Eiženija Aldermane, Latvijas Republikas Ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Polijas Republikā Ilgvars Kļava un RCB direktore Dzidra Šmita.
- 28. septembrī Miķeļdienas gadatirgū Doma laukumā darbojās RCB grāmatu maiņas punkts.
- 30. septembrī sadarbībā ar starptautisko mūzikas centru «Jaunie talanti» RCB notika klasiskās mūzikas jauniešu festivāla «Mūzika bez robežām» koncerts, kurā piedalījās Maskavas un Rīgas studenti un skolēni – konkursu laureāti.
- 26. septembrī RCB un tās filiālbibliotēku darbinieki, kuri 2013. gadā atzīmēja nozīmīgu darba vai dzīves jubileju, devās ekskursijā uz Kandavu un Valdeķu muižu.

OKTOBRIS

- 3. un 4. oktobrī RCB viesojās Sanktpēterburgas M. Ļermontova Starprajonu bibliotēku sistēmas direktors Sergejs Serejčiks un Metodiskās un inovatīvās darbības nodaļas pārstāve Rimma Korņakova, kā arī Sanktpēterburgas rakstniece, PEN kluba direktore, krievu Bukera prēmijas laureāte Jeļena Čižova.
- 3. oktobrī notika lasīšanas problēmām veltīts apaļais galds, kurā piedalījās Sanktpēterburgas viesi, RCB direktora p. i. Doloresa Veilande, Latvijas rakstnieki Vladimirs Novikovs un Svetlana Semjonova, apgāda «Jumava» darbiniece Maruta Bukleviča, kā arī RCB un filiālbibliotēku pārstāvji.
- 3. oktobrī notika RCB lasītāju tikšanās ar

Sanktpēterburgas rakstnieci Jeļenu Čižovu.

- 3. oktobrī RCB profesionālās pilnveides programmas ietvaros RCB bibliotekāri iepazinās ar Latvijas Universitātes bibliotēku Kalpaka bulvārī 4.
- 5. oktobrī RCB notika aktrisei Vijai Artmanei veltīta dzejas un mūzikas pēcpusdiena, kurā piedalījās dziedātājs, komponists un dzejnieks Kaspars Dimiters, dzejnieks Stefans Ezra Dimiters un fotomākslinieces Eiženija Freimane.
- 9. oktobrī RCB notika bibliotēkzinātnes un grāmatniecības vēstures diskusijkluba «Gūtenberga galaktika» kārtējais pasākums «Nākotnes bibliotēku bezgalīgās iespējas: IFLA ģenerālkonferences iespaidi Singapūrā». Iespaidos dalījās RCB direktora vietniece Doloresa Veilande, LNB Bibliogrāfijas institūta direktore Anita Goldberga, Latvijas Bibliotekāru biedrības priekšsēdētāja Silvija Tretjakova un LNB direktora asistente Viktorija Moskina.
- 10. oktobrī RCB profesionālās pilnveides programmas ietvaros RCB bibliotekāri iepazinās ar LR Centrālās statistikas pārvaldes piedāvātajiem datiem un iespējām, kā arī ar ES statistikas biroja *Eurostat* informācijas resursiem. Pasākumā uzstājās vieslektores no LR Centrālās statistikas pārvaldes.
- 11. oktobrī sadarbībā ar Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūtu RCB notika Ineses Runces monogrāfijas «Mainīgās divspēles. Valsts un Baznīcas attiecības Latvijā: 1906.–1940.» prezentācija.
- No 14. līdz 20. oktobrim RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste Aiga Cakule un Projektu nodaļas vadītāja Solvita Brežinska ES mūžizglītības programmas *Leonardo da Vinci* apakšprogrammas atbalstītā RCB mobilitātes projekta «Modernas bibliotēkas stratēģija publiskajās bibliotēkās» ietvaros pieredzes apmaiņā apmeklēja Budapeštas pilsētas Ervina Sabo Centrālo bibliotēku (*Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár*) Ungārijā. Komandējuma laikā tika apmeklētas arī divas Budapeštas pilsētas bibliotēkas filiāles, Ungārijas Nacionālā bibliotēka un Bibliotēku institūts, Ungārijas Nacionālā svešvalodu bibliotēka un Sentendres (*Szentendre*) pilsētas bibliotēka.
- 17. oktobrī RCB viesojās pasaules kultūras biedrības *Vdohnovenije* sieviešu vokālais ansamblis *Dušečka* (vadītāja Nadežda Buharova), kas sadarbībā ar RD IKSD Kultūras pārvaldi rīkotajā koncertu ciklā «Rīgas pilsētas vokālie ansambļi – Latvijas vokālo ansambļu konkursa dalībnieki» ieguva 3. vietu sieviešu vokālo ansambļu starpā.
- 17. oktobrī RCB apmeklēja SIA «Valda» organizētās darbnīcas «Lasītprasmes un rakstītprasmes praktiskās mācīšanas aspekti pieaugušo apmācīšanā: Eiropas dimensija» dalībnieki no vairākām Eiropas valstīm. Darbnīca tika organizēta mūžizglītības programmas *Grundtvig* ietvaros, un tajā piedalījās gan pieaugušo izglītības jomā strādājoši skolotāji, treneri un pasniedzēji no programmas dalībvalstīm, gan pieaugušo izglītības organizāciju vadītāji un administratīvie darbinieki.
- 18. oktobrī RCB notika Maijas Kadiķes grāmatas «Eņģeļu lūgšanas» atvēršanas svētki.
- No 21. līdz 27. oktobrim RCB direktora vietniece Andra Vīta ES *Nordplus* Pieaugušo programmā atbalstītā RCB projekta «Moderna publiskā bibliotēka – Stokholmas pieredze» ietvaros pieredzes apmaiņā apmeklēja Stokholmas pilsētas bibliotēku (Zviedrija).
- 23. oktobrī ar Rīgas 1. speciālās skolas bērniem rīkoto digitālo prezentāciju «Iepazīsti Rīgas Centrālo bibliotēku!» RCB Bērnu literatūras nodaļā noslēdzās RD IKSD Sabiedrības integrācijas projektā «Bibliotēka – integrācijas veicinātāja Rīgā» ietverto pasākumu realizācija. Projekta īstenošanas laikā tika adaptēts vieglajā valodā bibliotēkas lietošanas noteikumu teksts, notika seminārs bibliotekāru kompetences pilnveidei darbā ar bērniem un jauniešiem ar īpašām vajadzībām, kā arī tika sagatavota digitālā prezentācija.

- 23. oktobrī RCB profesionālās pilnveides programmas ietvaros ar lekciju par jaunāko latviešu kino RCB viesojās kino un teātra kritiķis Normunds Naumanis.
- 23. oktobrī RCB apmeklēja un ar tās nodaļu darbu iepazinās kolēģi no Bauskas Centrālās bibliotēkas un Bauskas novada bibliotēkām.
- 23. oktobrī RCB Komplektēšanas un apstrādes nodaļas galvenā bibliotekāre Gunta Šahova piedalījās LNB organizētajā seminārā publisko bibliotēku krājuma komplektēšanas speciālistiem.
- 24. oktobrī, atzīmējot Latvijas Tautas frontes 25 gadus, filiālbibliotēkā «Vidzeme» notika tikšanās ar LTF Vidzemes priekšpilsētas nodaļas tautfrontiešiem un RCB TF grupas dalībniekiem.
- 25. oktobrī RCB notika Aivara Krūkliņa dzejoļu grāmatas «Trīs krūzes» prezentācija un tikšanās ar izstādes «Koki» autori mākslinieci Agitu Balodi. Pasākuma īpašā viešņa bija viena no «trim krūzēm» – dzejniece Amanda Aizpuriete. Dzejas lasījumus ar savām dziesmām papildināja Ilga Ābele-Vālodze.
- No 29. oktobra līdz 1. novembrim RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste Inta Sallinene piedalījās Talsu novada pašvaldības un Talsu Galvenās bibliotēkas organizētā konkursa «Labākais novadpētnieks» sagatavošanā un vērtēšanā. Konkursa vērtēšanas komisijas sastāvā I. Sallinene apmeklēja 32 Talsu, Dundagas, Rojas un Mērsraga novadu bibliotēkas.

NOVEMBRIS

- 5. novembrī sadarbībā ar Imanuela Kanta Baltijas Federālo universitāti RCB piedāvāja filoloģijas zinātņu doktora Genādija Berestņeva lekciju «Kāds esi, krievu kultūras cilvēk? Kultūras konstantes literatūrā un folklorā».
- 7. novembrī notika piecu RCB filiālbibliotēku – Iļģuciema, Mežciema, Juglas, Ziemeļblāzmas un filiālbibliotēkas «Pūce» – akreditācijas pārbaude. Akreditācijas komisijas sastāvā bija Latgales Centrālās bibliotēkas direktore Jeļena Šapkova un Jelgavas Zinātniskās bibliotēkas direktora vietniece Dzintra Punga. Pārbaudes laikā bibliotēkas apmeklēja arī LR Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta Bibliotēku un arhīvu nodaļas vecākā referente Vanda Bērziņa un RD IKSD Kultūras pārvaldes Iestāžu un amatiermākslas nodaļas Kultūras iestāžu programmas vadītājs Arnis Miltiņš.
- 7. novembrī LNB notika seminārs «Bibliotēkas un mūžizglītība», kurā RCB pārstāvēja Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste Ingūna Stranga.
- 9., 23. un 30. novembrī RCB Bērnu literatūras nodaļā notika «Nacionālā romānu rakstīšanas mēneša» (*National Novel Writting Month* jeb *NaNoWriMo*) pasākumi.
- No 11. līdz 17. novembrim RCB un filiālbibliotēkas iesaistījās «Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļā», kuras tēma bija «Ziema Ziemeļos».
- 13. novembrī RCB profesionālās pilnveides programmas ietvaros mākslas vēsturniece Austra Avotiņa nolasīja lekciju «No grāmatniecības vēstures: vizuālais aspekts».
- 20. novembrī Kultūras pilī «Ziemeļblāzma» notika Latvijas zinātnisko, speciālo un publisko bibliotēku direktoru sanāksme. To atklāja RD IKSD direktors Guntis Helmanis. Ar RCB un tās pakalpojumiem pasākuma dalībniekus iepazīstināja RCB direktore Dzidra Šmita un direktora vietniece Doloresa Veilande. Sanāksmes dalībnieki varēja aplūkot sadarbībā ar fotogrāfu Imantu Urtānu veidoto RCB fotoizstādi «Diena kopā ar bibliotekāru», kā arī iepazīties ar Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas darbu.
- 20. novembrī RCB profesionālās pilnveides programmas ietvaros lekciju par jaunāko latviešu prozu nolasīja literatūrzinātniece Lita Silova.
- 21. novembrī sadarbībā ar RD IKSD Kultūras pārvaldi rīkotajā koncertu ciklā «Rīgas pilsētas vokālie ansambļi – Latvijas vokālo

ansambļu konkursa dalībnieki» RCB viesojās Latvijas Universitātes vīru vokālais ansamblis «Dancis» (vadītāja Sarmīte Ančāne-Vilciņa).

- 21. novembrī filiālbibliotēka «Rēzna» dienas centrā «Kastanis» rīkoja tikšanos ar aktrisi Karīnu Tatarinovu.
- 27. novembrī RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste Inta Sallinene piedalījās Talsu novada pašvaldības un Talsu Galvenās bibliotēkas organizētā konkursa «Labākais novadpētnieks» noslēguma pasākumā.
- 29. novembrī ar semināru RCB darbiniekiem «Dažādas bibliotēkas dažādās pilsētās» (*Different Libraries in Different Towns*) RCB viesojās Hesleholmas (*Hässleholm*) pilsētas bibliotēkas (Zviedrija) direktore Anete Mjoberga (*Anette Mjöberg*).
- 29. novembrī RCB notika Irēnas Saprovskas grāmatas «Saules gadskārta latviskā dzīvesziņā» prezentācija.
- 30. novembrī RCB Mākslas un mūzikas nodaļā notika jauno ģitāristu konkursa «Kur tad tu nu biji 2013» laureātu un pedagogu koncerts. Tika prezentēta arī grāmata «Latviešu tautas dziesmas klasiskajai ģitārai». Tautasdziesmas aranžējis Andris Grīnbergs.
- Novembrī Zarasu municipālajā bibliotēkā (Lietuva) bija aplūkojama ceļojošā fotoizstāde «Viena diena bibliotēkā», kas tapusi RCB sadarbībā ar fotomākslinieku Valteru Poļakovu.

DECEMBRIS

- 4. decembrī RCB nodaļu un filiālbibliotēku darbinieki pieredzes apmaiņā apmeklēja Salaspils novada bibliotēku un tās Saulkalnes filiālbibliotēku.
- 4. decembrī LNB notika reģionu galveno bibliotēku metodiķu seminārs, kurā piedalījās RCB Bibliotēku dienesta galvenās speciālistes Gida Zepkāne un Zinta Geršmane.
- 5. decembrī RCB sadarbībā ar apgādu «Jumava» notika Ilonas Bērziņas grāmatas «Emīls Dēliņš. Patriots. Žurnālists. Diplomāts» un autoru kolektīva izdevuma «Latvijas leģendas» prezentācija. Sarīkojumā piedalījās autori Ilona Bērziņa, Andrejs Ēķis un Pāvils Raudonis, apgāda «Jumava» pārstāvji un vadītājs Juris Visockis, Ilonas Bērziņas monogrāfijas varoņa Emīla Dēliņa dēli – Latvijas goda konsuls Austrālijā Jānis Roberts Dēliņš un Latvijas goda konsuls Ņujorkā Daris Gunārs Dēliņš, kā arī bijušais Valsts prezidents Valdis Zatlers ar kundzi Lilitu Zatleri un LR Ārlietu ministrijas pārstāvji.
- 10. decembrī RCB direktore Dzidra Šmita, direktora vietniece Doloresa Veilande, Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja Daina Ģeibaka, Bibliotēku dienesta vadītāja Daiga Bērziņa un galvenās speciālistes Ingūna Stranga un Gida Zepkāne apmeklēja RCB ārējo apkalpošanas punktu Brasas cietumā. Ar cietuma administrāciju un pārstāvjiem tika pārrunāti aktuālie Brasas cietuma bibliotēkas darba jautājumi.
- 12. decembrī RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste Gida Zepkāne un Komplektēšanas un apstrādes nodaļas vadītāja Ineta Kaļķe piedalījās LNB sadarbībā ar Gētes institūtu Rīgā rīkotā seminārā bibliotekāriem un izdevējiem «E-grāmatas – starp vēlmēm un realitāti».
- 13. decembrī RCB tika prezentēta «Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2012». Tas ir jubilejas izdevums – desmitā RCB gadagrāmata.
- 14. decembrī RCB apmeklēja kolēģi no Limbažu novada bibliotēkām.
- 19. decembrī RCB notika RTU jauniešu ansambļa «Jauna nianse» (vadītāja Antra Dreģe) Ziemassvētku ieskaņas koncerts «Klusums starp mums...».

Sastādījusi Aiga Balode

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA

Foto: Daina Ģeibaka

PUBLIKĀCIJAS PAR RĪGAS CENTRĀLO BIBLIOTĒKU 2013. GADĀ

PUBLIKĀCIJAS PAR RĪGAS CENTRĀLO BIBLIOTĒKU 2013. GADĀ

GRĀMATAS

1. Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2012 / sast. I. Sallinene ; red. A. Turlaja. – Rīga : RCB, [2013]. – 203 lpp. : il. – ISBN 978-9934-8218-4-4. – ISSN 1691-1377.
S a t u r s: Ievadvārdi / D. Veilande. Desmit gadi ar «Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmatu» / I. Sallinene. Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku adreses. Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku 2012. gada skaitliskie rādītāji. PAŠU MĀJĀS: 2012. gadu uzsākot / D. Veilande. No jauna veram durvis skaistās telpās / D. Ģeibaka. Pārmaiņas RCB krājumā / G. Zepkāne. «Restartējot saknes: es protu vācu valodu» jeb Intensīvi vāciskais rudens / D. Sika. Darbs ar bērniem un pusaudžiem RCB filiālbibliotēkā «Pārdaugava» / S. Andersone. PASAULES APRITĒ: Pasaules bibliotekāru kongress 2012 / D. Veilande. Kā strādāt grūtos laikos: Metropoļu bibliotēku gadskārtējā konference Barselonā / Dz. Šmita. «Velobrauciens par bibliotēkām 2012» Baltijas valstīs / I. Marga. Vīnes pilsētas bibliotēkas / A. Vīta, D. Lancovs. Rudens Budapeštā / D. Veilande. Starptautiskā jauno bibliotekāru akadēmija «Globālie bibliotekāri» / A. Veita. Bibliotēkas «mākoņos»? / H. A. Hardarsons. LATVIJAS BIBLIOTĒKĀS: Līvānu novada Centrālās bibliotēkas pārvērtības / I. Sallinene. PĒTĪJUMI UN ATKLĀJUMI: Informācija pilsoniskajai izglītībai Latvijā – pārskats par darbu publiskajās bibliotēkas / D. Veilande. Rīgas Centrālās bibliotēkas un tās filiāļu pakalpojumu lietojumvērtība / B. Katšena. Latvijas bibliotekārie turpinājumizdevumi / I. Sallinene. ATMIŅU GRĀMATAS LAPPUSES: Sev pa priekšu aizskriet / I. Arāja. Ekskursijas ārpus dzelzs priekškara ; Viņi nekad vairs nesatikās / S. Rozenberga. Visa bibliotekāra dzīve ir saistīta ar bibliotēku / G. Kočurova. Atmiņas par laiku, kad strādāju Juglas bibliotēkā / I. Eglīte. Rīgas 37. bibliotēka / Ā. Bangere. SARUNAS UN STĀSTI GADA GARUMĀ: Intas Sallinenes sarunas ar kolēģiem: Par sapņiem, grāmatām un burkāniem / S. Seņkāne. Profesija pēc telefona grāmatas / M. Mauriņa. Trīs lietas rokassomiņā / V. Augustāne. Atgriešanās laiku lokos / G. Šahova. Ja esi bibliotēkā, tad smaidi / N. Petrāne. RCB svarīgāko notikumu hronika 2012. gadā / sast. A. Cakule. Publikācijas par Rīgas Centrālo bibliotēku 2012. gadā / sast. Z. Geršmane. Summary.

RAKSTI

2. Brinkmane Ilze. Svētkus svin mūzika un grāmatas : [par kultūras pils «Ziemeļblāzma» 100. gadadienas svinībām un Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas atklāšanu] / Ilze Brinkmane ; tekstā stāsta bibliotēkas vad. Elita Voicehoviča // Izglītība un Kultūra. – ISSN 1407-4036. – Nr.15 (2013, 12. sept.), 22. lpp.

3. Hailova Anda. Ko senioriem piedāvā bibliotēkas / Anda Hailova ; tekstā stāsta RCB galv. speciāliste Aiga Cakule un Valmieras bibliotēkas galv. bibliotekāre Agita Lapsa // Latvijas Avīze. – ISSN 1691-1229. – Nr.227 (2013, 22. nov.), 14. lpp. – Pieejams arī tiešsaistē: http://www.la.lv/ko-senioriem-piedava-bibliotekas/

4. Lapsa Māra. Kur likt grāmatas? : [par grām. dāvināšanu] / Māra Lapsa ; tekstā stāsta RCB Bibliotēku dienesta galv. bibliotekāre Māra Grigorevska un LNB Uzziņu informācijas centra pārstāve Rudīte Ozoliņa // Praktiskais Latvietis. – ISSN 1407-3358. – Nr.42 (2013, 21./27. okt.), 37. lpp.

5. Millere Ināra. Informatīvs pasākums Rīgas Juglas vidusskolas audzēkņiem : [par Latvijas Nacionālā arhīva un filiālbibliotēkas «Strazds» rīkoto pasākumu «Dzimtas pētniecība, un kas ir arhīvs»] / Ināra Millere // Latvijas Arhīvi. – ISSN 1407-2270. – Nr.1/2 (2013), 228.-230. lpp.

6. Vanzovičs Sandris. Zeltiņas bijušais vīrs izdod grāmatu latviski : [par aktrises Agneses Zeltiņas bijušā dzīvesbiedra, TV un radio raidījumu vad. Maskavā Aleksa Dubasa grām. «Akvastopa noteikumi» prezentāciju RCB] / Sandris Vanzovičs // Vakara Ziņas. – ISSN 1691-2284. – Nr.36 (2013, 6.sept.), 21.lpp. : ģīm.

7. Дубас Алекс. Моменты счастья от Алекса Дубаса : [беседа с московским радио- и телеведущим, писателем, уроженцем Риги в связи с презентацией в РЦБ его кн. «Правила аквастопа», изд. на латыш. яз.] / Алекс Дубас ; записала Ксения Загоровская // Вести сегодня. – ISSN 1407-4699. – N 169 (2013, 2 сент.), с. 19 : портр. – Pieejams arī tiešsaistē: http://vesti.lv/culture/384-literatura/78847-momenty-schastja-ot-aleksa-dubasa.html

ELEKTRONISKĀS TIEŠSAISTES PUBLIKĀCIJAS

8. «**Jaunās** Vēstis» : RCB inform. biļetens / Rīgas Centrālā bibliotēka. – [Rīga] : RCB, 2013. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.rcb.lv/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=30&Itemid=54&lang=lv_LV. – Resurss aprakstīts 2014. g. 17. martā.

9. Rīgas Centrālās bibliotēkas 2013. gada darba pārskats. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.rcb.lv/UserFiles/File/RCB_gada_parskati/2013/RigaCB_2013.pdf. – Resurss aprakstīts 2014. g. 17. martā.

10. Bibliotēka aicina uz tikšanos ar Sanktpēterburgas rakstnieci Jeļenu Čižovu : [RCB, 2013. g. 3. okt.] // kultura.riga.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.:http://www.kultura.riga.lv/public/56294.html. – Resurss aprakstīts 2014. g. 17. martā.

11. Bibliotēkas Rīgai! : [par RCB dalību pasākumā «Uzgavilēsim priekšpilsētai!» Daugavas promenādē 2013. g. 4. maijā] / inform. sagat. D. Ģeibaka // kultura.riga.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.kultura.riga.lv/public/52554.html. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.

12. Bibliotēku nedēļa 2013 : [no 22. līdz 27. apr. : par Bibliotēku nedēļas moto «Mantojuma sardzē» un RCB pasākumu progr.] / inform. sagat. D. Ģeibaka // kultura.riga.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.kultura.riga.lv/public/52286.html. – Resurss aprakstīts 2014. g. 17. martā.
Informācija publicēta arī citos interneta resursos.

13. Dzidra Šmita atgriezīsies Rīgas Centrālās bibliotēkas vadītājas amatā // la.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.la.lv/dzidra-smita-atgriezisies-rigas-centralas-bibliotekas-vaditajas-amata. – Resurss aprakstīts 2014. g. 17. martā.

14. Iznākusi desmitā Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata / inform. sagat. D. Ģeibaka // kultura.riga.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.kultura.riga.lv/public/57554.html. – Resurss aprakstīts 2014. g. 17. martā.

15. Jaunie dzejnieki Rīgas Centrālajā bibliotēkā : [par jauno aut. darbu lasījumu ciklu] // riga.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.:https://riga.lv/LV/PostingData/News/2013/1/jaunie-dzejnieki-rigas-centralaja-biblioteka.htm?WBCMODE=PresentationUnpublished&Date=20.02.2013. – Resurss aprakstīts 2014. g. 17. martā.
Informācija publicēta arī citos interneta resursos.

16. Kuzņecova Jeļena. E-prasmju nedēļa 2013 RCB filiālbibliotēkā «Strazds» : [no 18.

līdz 24. martam] / Jeļena Kuzņecova // eprasmes.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://eprasmes.lv/2013/03/27/e-prasmju-nedela-2013-rcb-filialbiblioteka-strazds. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.

17. Rīgas Centrālās bibliotēkas grāmatu maiņas punkts darbosies Bērnu svētkos : [par grām. maiņas punktu Ziemeļblāzmas pils parkā 2013. g. 2. jūn.] / inform. sagat. D. Ģeibaka // kultura.riga.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.kultura.riga.lv/public/53135.html. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.
Informācija publicēta arī citos interneta resursos.

18. Rīgas Centrālās bibliotēkas grāmatu maiņas punkts Vērmanes dārzā : [2013. g. 4. maijā] / inform. sagat. D. Ģeibaka // kultura.riga.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.kultura.riga.lv/public/52546.html. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.

19. Rīgas domē atklās [RCB] fotoizstādi « Diena kopā ar bibliotekāru » : [2013. g. 30. jūl. : izstāde tapusi sadarbībā ar fotomāksl. Imantu Urtānu] // kultura.riga.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.kultura.riga.lv/public/54559.html. – Resurss aprakstīts 2014. g. 17. martā.
Informācija publicēta arī citos interneta resursos.

20. Rīgā varēs mainīties ar grāmatām : [par Miķeļdienas (2013. g. 28. sept.) grām. maiņas punktu Doma laukumā] // nra.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://nra.lv/latvija/riga/102925-riga-vares-mainities-ar-gramatam.htm. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.
Informācija publicēta arī citos interneta resursos.

21. Tikšanās ar [zinātnieku] Andri Buiķi, [žurnālisti] Liu Guļevsku un [apgāda « Madris » direktori] Skaidrīti Naumovu : [RCB 2013. g. 1. febr.] // apollo.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.apollo.lv/zinas/tiksanas-ar-andri-buiki-liu-gulevsku-un-skaidriti-naumovu/551340. – Resurss aprakstīts 2014. g. 17. martā.

22. Timofejeva Karlīna. Aicina uz Bibliotēku nedēļu : [par ikgadējās Bibliotēku nedēļas (no 22. līdz 27. apr.) pasākumiem RCB un filiālbibliotēkās] / Karlīna Timofejeva // kasjauns.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/114916/aicina-uz-biblioteku-nedelu. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.

23. Timofejeva Karlīna. Rīgas Centrālās bibliotēkas grāmatu maiņas punkts Bērnu svētkos : [par grām. maiņas punktu Ziemeļblāzmas pils parkā 2013. g. 2. jūn.] / Karlīna Timofejeva // kasjauns.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/118916/rigas-centralas-bibliotekas-gramatu-mainas-punkts-bernu-svetkos. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.

24. Vēberste Regīna. E-prasmju nedēļā RCB Šampētera filiālbibliotēkā **/** Regīna Vēberste // eprasmes.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://eprasmes.lv/2013/04/05/e-prasmju-nedela-rcb-sampetera-filialbiblioteka. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.

25. Ziemeļblāzmas pilī darbu atsāk bibliotēka : [2013. g. 2. sept.] // kultura.riga.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.kultura.riga.lv/public/55606.html. – Resurss aprakstīts 2014.g. 17.martā.
Informācija publicēta arī citos interneta portālos.

26. Zinību dienā Vērmanes dārzā darbosies grāmatu maiņas punkts : [2013. g. 1. sept.] // puaro.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.puaro.lv/lv/puaro/zinibu-diena-vermanes-darza-darbosies-gramatu-mainas-punkts. – Resurss aprakstīts 2014.g. 20.martā.
Informācija publicēta arī citos interneta portālos.

PAR VALSTS KULTŪRKAPITĀLA FONDA ATBALSTĪTO PROJEKTU – TIKŠANĀS CIKLU «ČETRAS RAKSTNIECES RĪGAS CENTRĀLAJĀ BIBLIOTĒKĀ»

27. Četras rakstnieces Rīgas Centrālajā bibliotēkā / inform. sagat. D. Ģeibaka // reitingi.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.reitingi.lv/lv/news/kultura/75429-etras-rakstnieces-rigas-centralaja-biblioteka.html. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā. Informācija publicēta arī citos interneta portālos.

28. Tikšanās ar Daci Rukšāni Rīgas Centrālajā bibliotēkā : [2013. g. 7. febr.] // la.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.la.lv/tiksanas-ar-daci-ruksani-rigas-centralaja-biblioteka. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.

29. Tikšanās ar Daci Rukšāni : [filiālbibliotēkā «Kurzeme» 2013. g. martā] / inform. sagat. D. Ģeibaka // Latvijas Universitāte. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.ubisunt.lu.lv/zinas/t/18194. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.

30. Ieva Samauska viesosies RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā : [2013. g. 20. febr.] / inform. sagat. D. Ģeibaka // e-skola.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.e-skola.lv/public/51432.html. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.
Informācija publicēta arī citos interneta resursos.

31. Divas tikšanās ar rakstnieci Annu Skaidrīti Gailīti : [Čiekurkalna un Imantas filiālbibliotēkās 2013. g. 21. un 22. febr.] / inform. sagat. D. Ģeibaka // reitingi.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.reitingi.lv/lv/news/kultura/75975-divas-tiksanas-ar-rakstnieci-annu-skaidriti-gailiti.html. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā.
Informācija publicēta arī citos interneta resursos.

Tikšanās ar Noru Ikstenu RCB filiālbibliotēkā «Vidzeme» : [2013. g. 20. martā] // la.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.la.lv/tiksanas-ar-rakstnieci-noru-ikstenu-5. – Resurss aprakstīts 2014. g. 20. martā. Informācija publicēta arī citos interneta resursos.

PAR RĪGAS DOMES IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS UN SPORTA DEPARTAMENTA GADA BALVAS PIEŠĶIRŠANU «BALTAIS ZVIRBULIS» RCB BIBLIOTĒKU DIENESTA GALVENAJAI SPECIĀLISTEI INGŪNAI STRANGAI

33. «**Baltais** zvirbulis» lido // Latvijas Avīze. – ISSN 1691-1229. – Nr.59 (2013, 25. marts), 7. lpp. – Pieejams arī tiešsaistē: http://www.la.lv/baltais-zvirbulis-lido-atkal%E2%80%A9-2.

34. Brinkmane Ilze. Balva par prasmi iedvesmot un iepriecināt : [par balvas pasniegšanu mākslas muzejā «Rīgas Birža»] / Ilze Brinkmane ; tekstā stāsta RD Izglītības, kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja Eiženija Aldermane, Ingūna Stranga… [u. c.] // Izglītība un Kultūra. – ISSN 1407-4036. – Nr.6 (2013, 28. marts), 9. lpp. : ģīm.

35. Gabre Antra. Rīgā novērtē arī laikmetīgo kultūru : [par balvas laureātiem] / Antra Gabre ; tekstā stāsta mākslas centra «Totaldobže» vad. Kaspars Lielgalvis // Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai. – ISSN 1407-3463. – Nr.60 (2013, 26. marts), 6. lpp.

36. Pasniegs Rīgas gada balvas kultūrā «Baltais zvirbulis» // kultura.riga.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.kultura.riga.lv/public/51911.html. – Resurss aprakstīts 2014. g. 17. martā.

37. Sadalīs Rīgas gada balvas kultūrā «Baltais zvirbulis» // la.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL.: http://www.la.lv/sadalis-rigas-gada-balvas-kultura-baltais-zvirbulis-2/. – Resurss aprakstīts 2014. g. 17. martā.

Sastādījusi Zinta Geršmane

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA

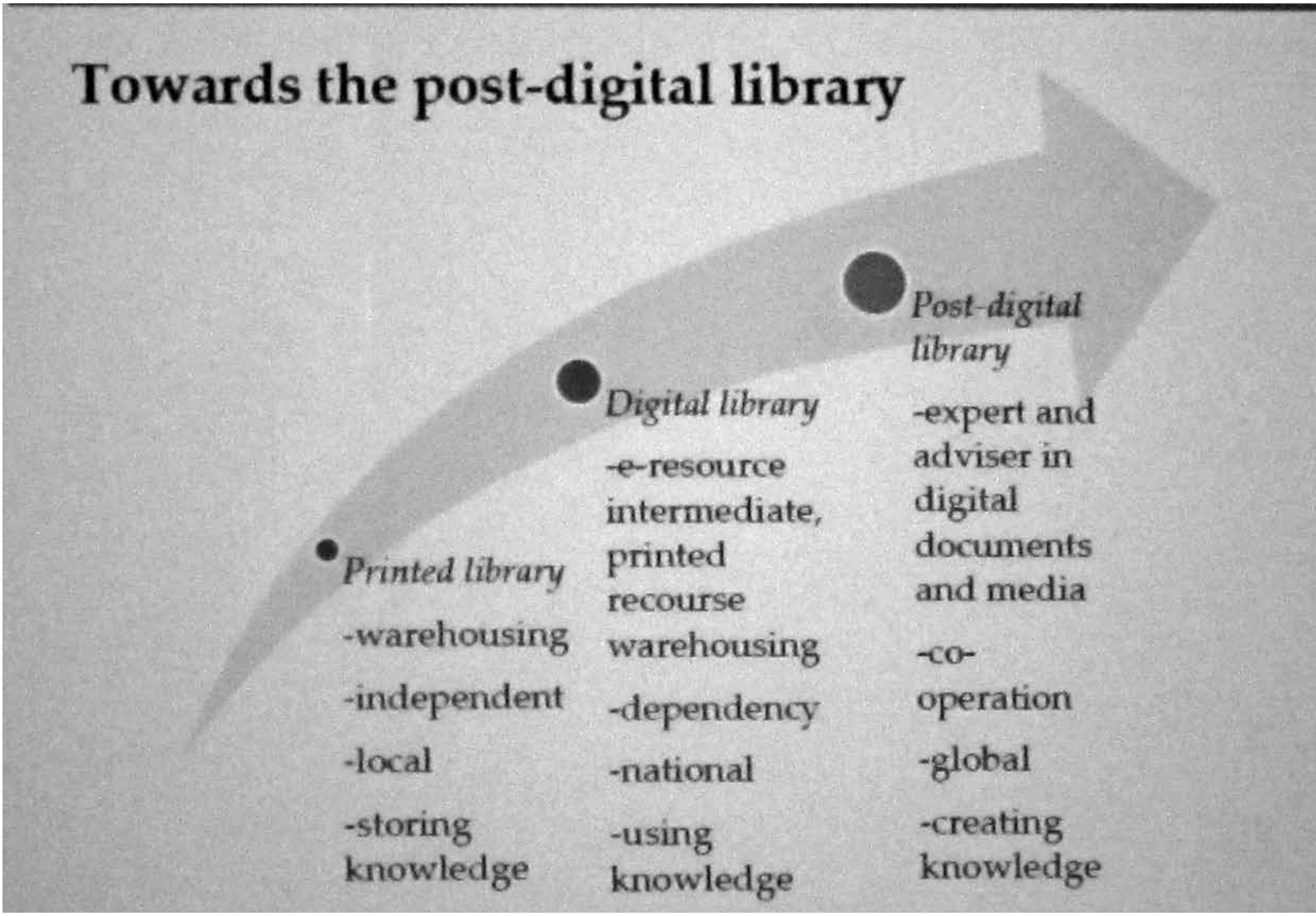

Foto: Dzidra Šmita

SUMMARY

SUMMARY

The «Yearbook of Riga Central Library 2013» introduces the second decade of our yearbooks. In its **Introduction Dzidra Šmita**, head of RCL, stresses that the 11th Yearbook is special for we have put the focus on ourselves, taken a serious look at our library, our colleagues beside us; we have discovered our stories of success and mottos of our activity. Since 2001 when the first informational publication on Association of Riga People's Libraries («Riga People's Libraries») was issued the libraries have gone through a lot of change. At that time the Association of Riga People's Libraries consisted of 46 libraries located in 48 buildings. Today it is hard to imagine that 12 years ago only 3 structural units and 15 out of the 46 libraries were computerized.

Today the services of Riga Central Library are provided by the Central Library, 26 branch libraries and 3 external lending points. Optimization of the library network has brought positive results. Who are we today? The answer to this question can be found in the **section titled «This is us: united in variety» (*Tādi mēs esam – vienoti, bet daudzkrāsaini*)**. The information found in this section presents an informative and visual material on Riga Central Library and each of its branches. The view on ourselves is emotional and possibly subjective, for the authors of these articles are staff members of branch libraries and structural units.

This Yearbook features a new section: «Current Directions of Development» (Aktuālie bibliotēku attīstības virzieni pasaulē). It includes two publications on significant development trends in the libraries of the world as well as the policy of Finnish Public Library.

RIDING THE WAVES OR CAUGHT IN THE TIDE?

Navigating the Evolving Information Environment.

Insights from IFLA Trend Report. International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) is the leading international organization representing the interests of library and information services and their users in the world. IFLA is an independent, non-governmental, non-profit organization with over 1400 members in nearly 150 countries.

One of the main questions discussed in the IFLA Trend Report is the sheer volume of information and the speed at which it is being created online. The aim of the report is to explore and discuss the tendencies of the new information environment, and it was created after a year of consultation with experts and stakeholders from various fields. It is not a static material but a dynamic and evolving set of online resources that can be contributed to by library and information professionals at the webpage *trends.ifla.org*. The online platform already contains extensive information, including bibliography and literature review of existing reports, expert papers and discussion summaries. This information is there for the libraries to use, share and improve.

IFLA trend report identifies five significant trends that include issues concerning access to information, education, privacy, civic engagement and technological advancement. The report sets out the existing trends that characterize the new digital paradigm and mentions the possible future trends but it doesn't forecast the future of libraries.

Probably the most important question today is: how will the libraries evolve in order to maintain their position in the global information environment?

Public library policy 2015 by Finnish Ministry of Education. «National Strategic Areas of Focus» were created by following the initiative of the Ministry of Education and they define the direction and objectives of public libraries in Finland. This document provides a foundation for proposing regulations and government financing.

The aim of the strategy is to provide access to knowledge and cultural resources in civic and learning-oriented society living in the information age. The document was prepared as an update to the previous library programs and strategies set forth by the Ministry of Education in order to comply with the upcoming changes in the field of operation.

The section on the global and local library community in 2013: **«In Movement with the World and Latvia» (*Pasaules un Latvijas apritē*)** reflects the findings various RCL staff members have brought home from business trips and experience exchange.

In her article «The task of the librarian is helping to find, not search» RCL head **Dzidra Šmita** writes about the participation in annual INTAMEL conference.

In 2013 the annual IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) Metropolitan Libraries Conference took place in May 5-10 in Amsterdam. The new public library of Amsterdam was opened in 2007. Amsterdam Public Library, designed by the German architect Jo Coenen, is the central institution in a network of 27 libraries. The concept of this library: to develop this public space as a truly versatile cultural center that actively promotes education, reading, art and tolerant communication among the various social sections of the population of Amsterdam. The keynote of the Metropolitan Libraries Conference was «Without Borders: The Integrated Library», and the author of the article brings forth several notable conclusions on the experience gained in this conference. The age of digitalization offers public libraries an opportunity to provide several services that formerly were available only in national and university libraries. Nowadays the primary task of a library is promotion of personality development. All libraries should be connected but the national library shall take the responsibility of the digital content available in public libraries. The library user should find not only the content of the information but also its context, for the task of the librarian is to help find information, not just to seek for it. The library of the future represents merging tradition and digital technologies.

In her article «Forum of World Professionals in Singapore» RCL deputy director **Doloresa Veilande** shares the findings of the 79th IFLA General Conference and Assembly «Future Libraries: Infinite Possibilities». The General Conference took place in August 17-23 in Singapore. While participating in the events of the assembly program, workgroups, section meetings and sessions, the delegates had an opportunity to see the latest progress in library equipment development in the traditional professional exhibition, as well as to visit several public libraries. The development strategy in Singapore is planned very carefully. At the moment there are two strategic plans in action: «Libraries for Life» and «Library 2025». The public library network of Singapore consists of three levels that constitute three regional, 10 medium-sized and 12 small libraries. The beginning of the mobile library services in Singapore can be traced to 1960, but in 1991 they were discontinued. Mobile libraries were brought back in 2008. In 2012 an improved mobile library bus *Molly* was introduced, including eight tablet computers for easy access to electronic resources, internal bookdrop and borrowing stations for visitors, and a collection of 3000 units to choose from. Integral parts of *Molly* visits are storytelling, puppetry and other activities.

One of the latest philosophical and practical trends in the practice of public libraries of the world is: the library can become

a point for public communication or, in other words, a meeting place for anyone. Another trend in the global library community is the transition from a collection-oriented library to a client-oriented library.

An important topic at the moment are E-books. The global practices vary: some libraries loan the e-books along with an e-reader, others allow downloading the books by using the library card and a password. One of the main lessons of the IFLA General Conference and Assembly is to avoid repeating mistakes others have already made. Participation in IFLA forums offers a sense of security for it allows us to understand the exact location of Riga Central Library in the coordinate map of global and local libraries.

In her article «Stockholm City Library» RCL deputy director **Andra Vīta** describes the experience exchange trip to libraries of Stockholm that took place in the autumn of 2013. The trip was a part of European Union Nordplus Adult Mobility Project «Modern Public Library». The aim of the project was to perfect the professional knowledge and skills and to share the experience with colleagues in Riga Central Library.

The actual concept of Swedish public libraries is the transition of closed space to open, public space. All of the libraries, even the Government Library, are open to visitors. All processes in Stockholm City Library are automatized; the users receive a joint library card. 92-93% of the information offered by the library is available on the Internet, and only 7-8% is kept on paper. Stockholm City Library network consists of 40 branch libraries. Two of them are located in subway stations of suburb areas of the city, but the *Sture* branch is located in the Central Subway Station.

At the moment libraries in Sweden do everything to achieve the goal of turning Sweden into a country with the greatest percentage of readers in the world.

In her article «Autumn 2013 in Budapest» **Aiga Balode**, head specialist of RCL Library Service, shares impressions on the libraries of Budapest. The trip was possible within the framework of RCL project «Strategy of Modern Public Libraries» of «Leonardo da Vinci» sub-program of European Community Lifelong Learning Program. Aiga Cakule, head specialist of RCL Library Service, and Solvita Brežinska, head of Project Department, went on the experience exchange trip. The main task of the visit was to get acquainted with the services and technological processes practiced in the libraries of Budapest. The project prepared by RCL Project Department and the experience exchange program developed by hosts: Metropolitan Ervin Szabo Library, opened additional opportunities to get to know the work of national level libraries in Hungary, as well as the institutions they collaborate with.

In her article «Visiting the inhabitants of North Kurzeme in four regions» **Inta Sallinene**, head specialist of RCL Library Service shares the impressions gained while working in the evaluation committee for municipal libraries competition «The Best Student of Local Lore» that took place in Talsi, Dundaga, Mērsrags and Roja municipalities.

Guided tours for the RCL staff to the libraries of Latvia are a tradition founded by RCL administration. What was learnt in the guided tour of 2013 can be read in the article «A Day of Studies in Saulkalne and Salaspils» by Inta Sallinene, head specialist of RCL Library Service.

In her article «Two Photo Exhibitions: Readers and Librarians» **Daina Ģeibaka**, head of Public Relations Department, introduces us with two travelling photo exhibitions: one by photographer Valters Poļakovs on librarians, the other by photographer Imants Urtāns on library visitors.

The **section «Research and Discoveries» (*Pētījumi un atklājumi*)** offers interesting information, facts and conclusions on the history of Riga Central Library are presented in the article by **Jana Dreimane**, leading researcher of National Library of Latvia: «Riga People's Libraries during the Nazi Occupation

(1941-1944)». The study characterizes Riga People's Libraries before the Nazi Occupation, public library management during the occupation, the staff, the closing of library exchange, the collection of People's Libraries, as well as the idea of expanding the Riga City library network.

The time of Nazi occupation did not benefit Riga People's libraries. Wholesome activity was restricted by war-time conditions, dwindling budget, deficit of new books and periodicals, as well as censorship of the occupation power. Swift decrease in visitor numbers was caused by the modest library collections, decrease of population in the city, as well as library use restrictions for people of Jewish origin. Unlike the Soviet power, Nazis did not try turning libraries into institutions for spreading propaganda. In order to advance in their careers, the librarians did not have to be Nazis or supporters of Nazism, as it was in Germany.

Nazi institutions allowed the library heads to choose their staff (except managers) with the condition that they are not Jews, communists or individuals supporting communism.

Nazi library policy in Latvia did not differ from their overall direction in cultural politics: it was undefined and unstable and therefore created an impression of freedom of activity.

In her article «Grandfather» **Velga Bāliņa**, chief librarian of RCL Acquisition and Processing Department, not only presents an emotional insight into the history of her family but also indicates sources that could be of use to anyone wishing to acquire information on their family tree.

Along with the scientific historical research the **section «Pages of the Memory Book» (*Atmiņu grāmatas lappuses*)** includes publications of the oral history. 2013 was the year of the 25 anniversary of the Barricades. The events of the Popular Front and Barricades as well as the emotions of the time are brightly characterized in the article «With the Breath and Spirit of the Third Awakening» containing excerpts from the diary of **Rasma Bāliņa**, chairwoman of the support group for Centralized Library System of the Popular Front and a retired librarian.

The section «Pages of the Memory Book» is enriched with an article «People's Stories in Bišumuiža» by **Ingrīda Rasa**, head of RCL Bišumuiža branch library and librarian **Margita Zemīte**.

The section **«Conversations Throughout the Year» (*Sarunas gada garumā*)** contains eight conversations by Inta Sallinene with former and present staff members of RCL: Spodra Rozenberga, Anita Pitrāne, Aija Zvirbule, Ingūna Stranga, Jānis Apsis, Sanita Goldšmite, Irina Jurjeva, Velga Bāliņa, but the ninth conversation is an exclusive interview on the nature of libraries and the deepest meaning of their activity with Jānis Turlajs, an experienced leading specialist in the field of libraries in Latvia and head of Libraries and Archives Depatment of Ministry of Culture.

What have we written during this year and what has been written about us, is revealed in bibliography prepared by **Zinta Geršmane**. Our most significant work is summarized in the Chronicle of RCL Events by **Aiga Balode**.

The yearbook contains contact information of Riga Central Library and its branch libraries, as well as the statistical indicators of our work.

We wish you an interesting and unforgettable time with the 11th RCL Yearbook!

Sastādījusi **Inta Sallinene**
No angļu valodas tulkojusi **Santa Andersone**

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA